ANGLORVM PRÆLIA ab anno Domini. 1327. anno nimirùm primo inclytissimi Principis Eduardi eius nominis tertij, vsque ad annu Domini. 1558. Carmine summatim perstricta.

ITEM.

De pacatissimo Angliæ statu, imperante Elizabetha, compendiosa Narratio.

Authore CHRISTOPHORO OCLANDO, primò Scholæ Southwarkiensis propè Londinum, dein Cheltennamensis, quæ sunt à serenissima sua Maiestate fundatæ, Moderatore.

Hæc duo Poëmata, tam ob argumenti grauitatem quàm Carminis facilitatem, Nobilissimi Regiæ Maiestatis Consiliarij in omnibus huius regni Scholis prælegenda pueris præscripserunt.

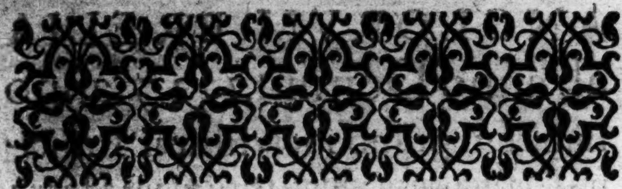
Hijs Alexandri Neuilli KETTVM: tùm propter argumenti similitudinem, tùm propter orationis elegantiam adiunximus.





LONDINI:
Apud Radulphum Nuberie, ex assignatione Henrici Bynneman Typographi. ANNO. 1582.

Cum priuilegio Regiæ Maiestatis.



Regum Angliæ nomina,

quorum auſpicijs hæc bella geſta ſunt.

Eduardus tertius.
Richardus ſecundus.
Henricus quartus.
Henricus quintus.
Henricus ſextus.
Eduardus quartus.
Richardus tertius.
Henricus ſeptimus.
Henricus octauus.
Eduardus ſextus.
Philippus & Maria.

The Tenour of the Letters directed by the Lords of hir highnesse priuie Counsell to hir Maiesties high cōmisioners in causes Ecclesiasticall, for the publike receyuing and teaching of *Ch. Ocklandes* Booke in all Grammer & freescholes within this Realme.



Fter our right harty commendations. Whereas there hath beene of late, a booke written in Latin verse by one *Christopher Ockland*, intituled *Anglorum Prælia*, about halfe a yeare sithence imprinted and published, and nowe againe lately reprinted with the addition of a short treatise or appendix concerning the peaceable gouernement of the Queenes Maiestie: Forasmuch as his trauell therein, with the qualitie of the Verse, hath receiued good commendation, and that the subiect or matter of the saide booke, is such, as is worthy to bee reade of al men &, especially in common scholes, where diuers heathen Poets are ordinarily reade and taught, from the which the youth of the realme doth rather receiue infection in maners, than aduancement in vertue: in place of some of which Poets, we thinke this booke fitte to bee reade and taught in the Grāmer schooles: We haue therfore thought good, as well for the encouraging of the saide *Ocklande* and others, that are learned, to bestow their trauel and studies to so good purposes, as also for the benefite of the youth and the remouing of such lasciuious Poets as are commonly read and taught in the saide scholes (the matter of this booke being heroical and of good instruction) to pray and require you vpon the sight hereof, as by our speciall order, to write your Letters vnto al the Bishoppes thorough out this Realme, requiring them to giue com-

mandement, that in all the Grammer and freescholes with in their seueral Diocesses, the saide Bookes, *de Anglorum Prælijs*, and peaceable gouernement of hir maiestie, may bee in place of some of the heathen Poets, receiued and publyquely read and taught by the Schoolemasters vnto their Scholers in some one fourme in their schole, fittest for that matter. Whereof praying you there may be no defaulte, so as this our direction may take place accordingly. Wee bid you hartily farewel: from the Court at *Greenewich*, the 21. of Aprill. 1582.

Your louing friendes

Edward Lincolne.	*Robert Leicester.*
Ambrose Warwick.	*Francis Knollys.*
James Craft.	*Christopher Hatton.*

Francis Walsingham.





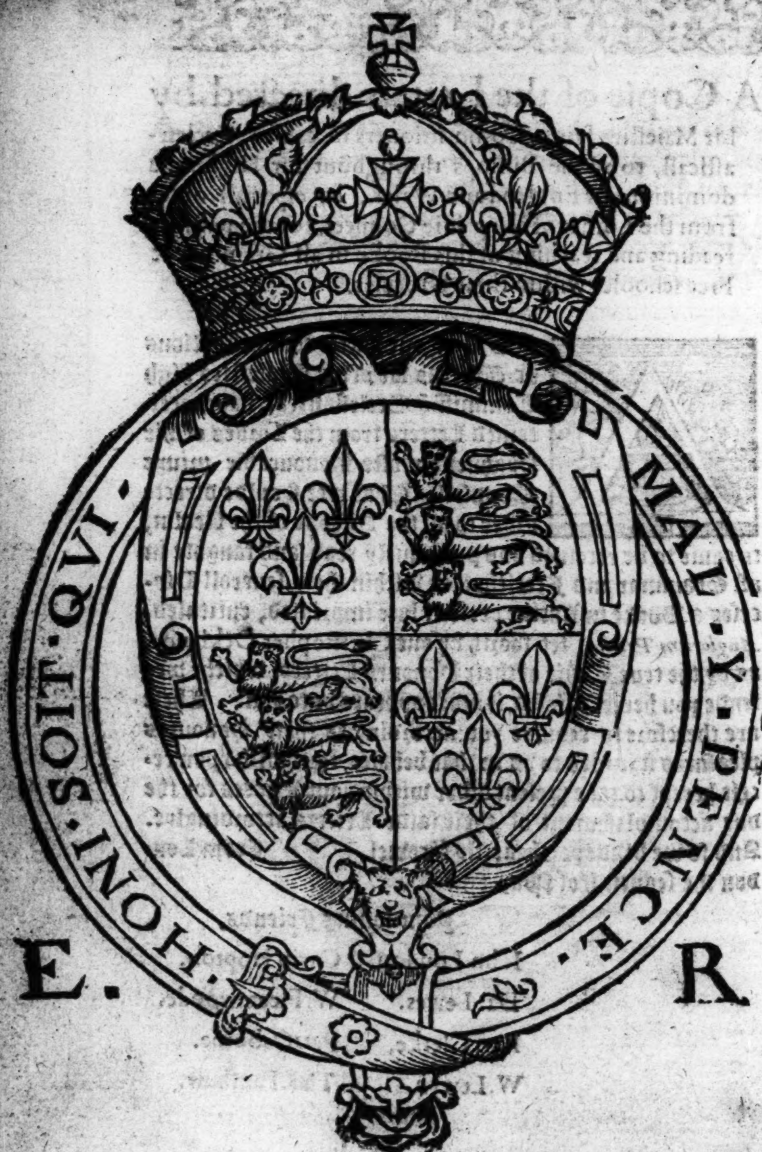
A Copie of the Letters directed by hir Maiesties High Commissioners in causes Ecclesiasticall, to all the Bishops throughout hir Highnesse dominions of England and Wales, by especiall order from the Lordes of the priuie Councel, for the publike reading and teaching of this Booke in all Grammar & Free schooles within their Dioceses.



AFTER our hartie commendations &c. Wheras we of hir Maiesties high Commissiō Ecclesiasticall, haue receiued Letters from the Lordes of hir hyghnesse moste Honourable priuye Counsell, That wee should directe order to all the Bishops of the Realm, to cause to be receiued and publiquely read and taughte in all Grammar and Freeschooles within their seuerall Dioceses a Booke in Latine verse of late imprinted, entituled. *Anglorum Prælia*, set foorth by one Christopher Ocklande, as by the true Copie of their Honours Letters, whiche wee sende you heere inclosed, it maye appeare vnto you. These are therefore to require you, according to their Honoures pleasures signified to vs in that behalfe, forthwith vpon receit hereof to take present order within your Dioces for the due accomplishment of their saide Letters accordinglye. And so we bidde you heartily farewel. From London the seauenth of May. 1582.

Your louing Friends,

Iohn London.	Owin Hopton.
Da: Lewes.	W. Fleetewoode.
Bar: Clerke.	Pet: Osborne.
W. Lewyn.	Tho. Fanshaw.


HONI·SOIT·QVI·MAL·Y·PENCE·
E. R

¶ AD ILLVSTRISSIMAM POTENTISSIMAMQVE PRINCIPEM, D. ELIZABETHAM, ANGLIÆ Franciæ & Hiberniæ Reginam, fidei propugnatricem.

REgia Nympha, soli moderatrix alma Britanni,
Quæ pace & vera relligione nites,
Quæ vitæ meritis, morum & candore coruscans,
Zenobiam vincis, siqua vel antè fuit:
Iunonem sceptris, Venerem vultu, arte Mineruam
Quæ exprimis, & plusquàm fœmina, mente sapis:
Lenis ades, fœlixq; meis illabere cœptis,
Vultus (Diua) tuus numinis instar erit,
Grande opus est, impar tanto succumbo labori,
Ni fausto nobis sydere Diua mices.
Diua mica, proauosquě tuos & auita trophæa
Qualia, quæ fuerint, per tria sæcla, vide.
Quorum cùm teneas soliũ, diadema, vicesquě
Illorum bellis gloria parta, tua est.
Nec sane insipidum est, describere bella puellæ,
Vt pax, sic docta Palladi bella placent.
Hoc opus ergò precor Princeps, lege fronte serena:
En ego iudicio stóue cadóue tuo.
Abijciant omnes, conculcent, nil moror, omnes:
Vni (si possim) posse placere sat est.
Det Deus, vt semper geniali pace fruaris,
Et superes proauos gloria, honore tuos.

Maiest. tuæ obsequentissimus

CHRISTOPHORVS OCLANDVS.

In hæc Christoph. Oclandi

Anglorum prælia, Tho: Newtonus.

OClandi hos quisquis trutina librauerit æqua
Centones, Britonum dum canit arma Ducum:
Quodam iure potest illum vocitare Britannum
Phosphoron, historiæ deliciásque nouæ.
Aurea dulcisonæ qui callet plectra Thaliæ,
Inque leues Clio cui venit alma modos.
Nec quisquam, nisi stips, caprimulgus, tressis agaso,
Caudex, scurra, lapis, rabula, carpet eum,
Enthea vis tanta est, bello vt metuenda Virago
Non se alicundè decus tantum habuisse putet.
Tanta fides, tantusqúe lepos, tam grata venustas,
Tanta Charis, Pithô, Suadaqúe tanta nitet.
Suasilis Oclandi Taratantara talia pandit,
Dum sonat altisona bella cruenta tuba.
Bella cruenta quidem, quibus vsque Britannica virtus
Emicuit victrix, atque brabeia tulit.
Pollice dumque habili multa effert, multa Timantis
Obuoluit velo, multa reclusa notat.
Inuideat Latium, sileat iam Gallia pugnax,
Obmutescat Iber, murmuret atque Scotus.
Fœlices Angli Heroes, queis talis Homerus,
Tyrtæusqúe bonis obtigit auspicijs.
Iam Phlegetontæis non vestra trophæa cauernis
Squallent, vt pereant ilia rupta Codro.

Thomas Newton, Cestreshyrius.



ANGLORVM

Prælia.



Spera quàm valido gens inclyta Marte Britanni
Prælia consererent animo, quo turbine telum
Torquerent, quantis acrem ferrentur in hostē
Viribus: ante decem & sex sæcula: Cæsaris, olim
Anglica Romanis cùm regna lacesseret armis,
Nobilis Historiæ facunda volumina tradunt,
Splendida quæ referunt populi monumenta Britanni.
Ac nisi proditio mala promouisset Iüli
Conatus, frustrà tetigisset littora claræ
Albionis, trepidum frustrà Romana iuuentus
Mouisset bellum, nec vectigalia magnis
Cæsaribus, populo aut Romano pensa fuissent.
Quid tam inuictum vsq̄, cui tanta potētia regno est,
Si modo dissideat, quod non capiatur ab hoste?
Quid tumido feruens rabidi certaminis æstu

Iulius Cæsar fecit impressionem in Angliam ante annos mille sexcentos.

Ciuilis dissentio præsentem parit patriæ ruinam.

Non spargit populus? quid non discordia frangit,
Dissipat, eneruat, fera cùm dominatur Erynnis?
Cesar fortis erat, pugnax, animosus & audax,
Ad finem gestis rebus memorabilis aui,
Tot populis ferro iuga sub seruilia missis.
Num potuit toties sine numine victor abire?
Num gentes superare, atq; arma potentibus armis?

Laus fortitudinis germanorũ & Gallorum.

Germanos fudit. Gens illa austera, minaxq́;,
Non Italis bello cedit: vi corporis ingens,
Atq; animi: fudit Gallos quos mascula virtus
Ornauit semper belliq́; domiq́; vigentes.
Vnde igitur solis Romanis gloria Martis
Saeclo illo cessit, terrarum & totius orbis
Imperium Augusto: per fortia gentibus arma
Deuictis, humili vel deditione subactis?
Nascente vt Christo pax scilicet alma bearet
Mortales totum pro tempore fusa per orbem.
Quæq; suas retinere vices seriemq́; probantur
Ordine dispositam: Certus quoq; terminus illis.
Primos egregia fama bellando monarchas
Coctilibus Babylon muris: Ægyptus & vndis
Nile tuis frugum & pecoris fœcunda fouebant.
Namq́; rudes aliæ gentes sed adhuc neq; gnaræ
Bellandi fuerant. Aliquot post sæcula Græci
Magnanimi reliquis decus eripuêre Gradiui,
Si laus inuictæ spectetur bellica mentis.
Ausoniæ gentis virtus suppressit Achiuos:
Sedibus è proprijs Gothi pepulêre Latinos:
Sic clauus clauo, sic vnda superuenit vndæ.

Est Deus omnipotens qui temperat omnia nutu,
Qui mare, qui terras, qui cœli regna gubernat:
Ille, ille armorum Deus est qui fulmine terret, Dominus exercituum Deus est.
Ille exercituum Deus est, qui donat, & aufert,
Incutit horrores, animos additq; viriles,
Vincere dat victos, & subijcit ensibus hostes.
Hostibus ecce manu domitis victrice triumphat
Cui primas partes, tribuit diuina voluntas.
Vltimus horrendis populus fit nobilis armis,
Quem niuea gelidus glacie septentrio stringit:
Robustus populus, trux, ingeniosus ad omne
Saui Martis opus, nimis ad fera prælia promptus,
Assuetus bellis immani corpore Teutho,
Dalmata, Polonus, Sueuus, fortissimus Hunnus, Laus gentium totius Europæ.
Flander, Gallus atrox, Hispanus, belliger Anglus,
Et Scotus egregiæ virtutis pectore pleno
Militia exercent opus acre, viriliter omnes,
Frigore nec victi, rapidi nec solis ab æstu,
Offuscantq; suæ laudis splendore priores.
Immittis bellum Deus optime maxime, pœnam,
Vindictam scelerum, genti cùm irasceris vlli.
Criminis admissi pœnas gens impia pendit,
Fortunata venit summo victoria cœlo.
Ergo tota rei bene gestæ gloria magno
Ascribenda Deo, qui dirigit omnia nutu.
Is mihi de bellis dicturo carminis esto
Principium, duri firmus moliminis author,
Aspiretq; meis cœlesti numine captis.
A magno exortus Gulielmo tertius eius

Eduardus tertius adhuc 15. annorum regnare cæpit.

Nominis Eduardus, rex imperitare Britannis
Cœpit, vbi vix dum ter quinque expleuerat annos.
Ille domi prudens consultor, ciuibus æqua
Iura dabat, legesq́; in publica commoda vertit:
Numinis at cultum super omnia semper amabat.
Signa pererrârat quater omnia fulgidus axe
Æthereo Phœbus: cum brachia Cancri
Tangeret, electo Mauortem milite tentat
Impiger, inq́; Scotos infestos suscipit arma
Eduardus. Verbis toto pars maxima regno
Tantæ fortunæ regales asperat iras,
Quippe Scoti sacra violarant fœdera pacis,
Scomma satum nuper veterisq́; iniuria facti
Accessit, Stanhopi cum claudebantur in arcto:
Scrinia præterea boreali Hamptone reclusa,
Reddita confractis furtim sua scripta sigillis.
Hæc pugnaturis animos pia causa superbos
Fecerat, & vacuos belli terroribus Anglos.
Sed sermone Scotos blando si forte nefandi
Pœniteat sceleris, dederint si forte quod æquum est,
Plantageneta pius censet prius esse mouendos.
Non tamen hic populus resipiscit, at improbus odit,
Ipse volens Dominum Baliolum dedere morti.
Qui simul insidias sensit, discrimina vitans
Venit ad Angliacas mutatis sedibus oras:
Narrat & Eduardo quas gens ingrata Scotorum
In caput illius fraudesq́; dolosq́; tetendit.
Vt ferat auxilium dein supplice voce rogauit,
Admissus mœsto qui vultu talia fatur.

Significat Rhythmum vtappellant, opprobrij plenum? & Scrinia regia compilata.

Baliolus rex Scotiæ pulsus regno à suis, venit in Angliam.

Qui

Qui cœlum & terras hominesq́ ferasq́ creauit
Prouidus insigni statuit moderamine rerum,
Vt foret alterius princeps opis indigus alter,
Et qui accepisset plus commoditatis, haberet,
Pectore quod grato posset debere datori:
Credo etiam hoc opus immortalis numinis esse,
Quosdam infœlices infausto sidere natos
Deprimi in hoc sæpè ærumnis grauioribus orbe.
Quorsū hæc omnipotens? bona quod bonus omnia læto
Largitur vultu dona & mortalibus ampla,
Vultq́ sui similes miseræ succurrere plebi,
Pluribus in natare nolo ambagibus vti:
Quare prolixi sermonis tædia pellam.
Obtinui nuper regnum, patris vnicus hæres,
Impositis populo duræ ceruicis habenis,
Securusq́ meos tranquilla in pace regebam.
Cùm subitò insurgens commoto turba tumultu
Opprimit incautum, nil suspicionis habentem,
Expugnans nostram accitis ductoribus arcem.
Quid facerem infœlix, illo impendente periclo
Temporis articulo, cùm nullus adesset amicus?
Numinis auxilium tacitus mecum inuoco supplex.
Numen erat præsens. Venit hæc sententia menti,
Effugio elapsus per apertam nocte fenestram
Concubia, vestras hinc sum digressus ad oras.
Hoc mala gens turpem prætexit nomine culpam
Neglectis regni satrapis populoq́ Scotorum
Me tibi Rex nimium, nimium fauisse Britannis,
Nunc patria careo, charis cum coniuge gnatis,

Oratio Balioli ad Eduardum 3.

Pauper, egens erro, externis regionibus exul.
Nil restat nisi spes, miserorum triste leuamen,
Ærumnis homines pressos quæ haud deserit vnquã
Dum spirare queant, mihi languescentia mulcens
Pectora, venturisq; feret meliora diebus.
Nostrorum (ô quæso) clemens miserere laborum:
Quod si tu fieri rerum tutela mearum
Digneris, dum me fortuna affligit acerba,
Inq; clientelam susceperis omine dextro,
Reddes mutata Baliolum sorte beatum:
Nobilis & facti florebit fama superstes.
Hæc mihi votorum summa est, nil amplius opto.

Eduardi regis respõsio

Excepit tali Baliolum voce tacentem
Maximus Eduardus gentis spes summa Britannæ.
Hoc fragili varijs voluuntur casibus orbe
Omnia, celsa ruit turris grauiore ruina.
Aduersis rebus qui nulla ex parte mouetur
Nec vi fortunæ reflantis frangitur vlla
Sed constanti animo fert imperterritus omnem
Iacturam, debet vir prudens iure videri.
Nobilis est alijs præstans, patientia, virtus.
Fortiter hæc animo placidus tolerato virili.
Ipse Deus certum volet his imponere finem,
Cùm visum fuerit, cùm grata superuenit hora.
Tu tantum expecta paulùm dum messis aristas
Attulerit, feruensq; herbas produxerit æstas
Ignipedum vt tellus alimenta ministret equorum.
Intereà in gentem hanc ego prouidus arma parabo
Armati regno nostro cogentur ab omni,

Quic-

Quicquid & insigni conduxerit vtile bello.
Fautores caussæ debellabuntur iniquæ
Teq; tua populum frænantem sede ferocem,
(Si Deus annuerit) solioq; locabo paterno,
Dixerat Anglorum princeps: regalia multo
Atria complentur fremitu, scelus esse nefandum
Clamabant, gentem sceleratam pellere regno
Legitimum Regem, ac illum voluisse necare.
Pauci intercessere dies & perbreue tempus: Apparatus belli aduersus Scotos.
Egregios satrapas Eduardus conuocat aptos
Militiæ, lectis mox centurionibus explet
Rex iustum numerum, turmis equitũ, atq; cateruis
Dispositis peditum: numerosa pecunia tanti
In sumptum belli ex fisci depromitur arcis,
Et plaustris portanda datur gratissima merces.
Iamq; duo reges Anglus prior, atq; secutus Baruicum oppidum obsidione cinctum.
Deinde Scotus, coram Baruico mœnibus altis
Munito auspicijs dextris tentoria figunt,
Qui Scoticos iuxta Tuedam circumiacet agros.
Baruicum muris locus est firmissimus amplis,
Ex cæmentatis saxis, ex aggere celso,
Vt facile inclusos inimico liberet ense,
Ferre queat duros curuæ testudinis ictus.
Adde quod insignis structa arx ex rupe cauata
Oppidulum exornans minitetur nubibus atris
Altius insurgens, vicinaq; prospicit arua
Fœta armis pugnæ omnigenis & milite forti.
Plurima per totos tum propugnacula muros, Oppidi descriptio.
Quæ Baruicum hosti ferè inexpugnabile reddant.

Tueda latus firmat, quà humectat nubifer auster,
Tutatur pontus; Titan vbi surgit ab Euro,
Illustrans claro spaciosam lumine terram.
Pars Borealis habet, quà fiat fortior arcem,
Indigenasq́ suos habitantes montibus vrbi
Vicinis, Scotiam regionemq́ insuper omnem.
Non tamen hæc tutos tot propugnacula ciues
Principis aut arx hæc violentis liberat armis.
Nam postquam Anglorũ per apricos agmina cãpos
Circumfusa, cauis cinxissent mœnia fossis,
Aggereq́ egesto, ferratas claudere portas
Incepere Scoti, vulgi formare coronis
Oppugnatio oppidi. *Densatis muros & grandia voluere saxa.*
Oppugnant parte ex alia molimine vasto
Anglorum solido fulgentes ære cohortes
Pars horum portis crepitantes admouet ignes,
Ferro alij bifores tentant excindere valuas.
Illi Vulcanum iniectum restinguere contra
Totius oppiduli vicatim fontibus haustis.
Vtq́ auido præsens vitetur ab igne periclum
Terreus ingressu portarum apponitur agger,
Arceat vt nostros, & aquis feruentibus hostes
Perfundunt aditum quærentes ense Britannos.
Haud impune Scotus tulit hæc, pars saucia fundis
Contortis, alij missa periere sagitta.
Obsessis nec erat lucis nec noctis opaca
Tempora facta quies, animi gliscebat in horas
Ira vltrix præceps & pugnæ inferbuit ardor.
Nocte intempesta simulant se scandere muros.

Tympana rauca sonant: Scalarum mentio facta
Cum clamore metus exangues incutit hosti.
Iamq; loco hoc aditum hic, alius quærebat in illo:
Apparent tenebras per spissas vestibus albis
Brutigenæ ex lino, insomnes traducere noctes
Cogitur obsessus, timor & spes vrget vtrosq;.
Interea in castris mensis processerat vnus,
Dira Scotos & acerba fames in mœnibus arctis
Conclusos vexat, grati penuria victus
Gliscit, & exiguus panis venundatur auro:
Piscis erat nullus, caro nulla obsonia nulla,
Paulum acidi vini. Socios dux maximus arcis
Conuocat, atque loquens sic in paucissima confert.
Quis nescit quod nunc nostræ coguntur in arctum
Copiæ, & hinc nobis non fas abrumpere sede
Deserta? peryſſe fame est crudele, tremendum
Triste genus mortis, præsertim corpore sano
Robustoq; viris: maturum decidit vltrò
Pomum, immaturum manibus diuellitur & vi
Admota quis membrorum mortalibus vsus,
Quis fructus vitæ, si grata cibaria demas?
Et caput atq; manus præsenti morte peribunt,
Si ventri desunt alimenta. Quid ergo sodales
Suadetis, dedam certis ego legibus vrbem?
Quam tandem fortes capient pugnando Britanni,
Inflicto captos perimentes vulnere ciues,
An sinam ego vt vesana fames nos opprimat omnes?
Desierat castri præfectus dicere plura,
Cum fremit incertum stridenti murmure vulgus.

Oratio arcis Baruicensis Præfecti ad Socios.

E multis tandem placet hoc, è mœnibus album
Appensum conto tendunt velamen oliuæ
Pacificæ signum, poscentes supplice voce
Affari Regem, siue è magnatibus vnum.
Mittitur extemplò è castris ad mœnia quærens
Quid poscant: cùm sic miles prouectior inquit.
Postulat apponi turba hæc obsessa Scotorum
Gratiam eam, pactas aliquot si forte dierum
Propitio Eduardo (quæ sit clementia Regis)
Impetret inducias, promittit dedere castrum
Oppidulumq́ suum, ni qua septentrio spectat
Baruici muros manus auxiliaris ab ipsis
Regni principibus missa ac illapsa veniret
Pactæ induciæ. Noctu infra spacium plus vel minus octo dierum
Subsidium victumq́ ferens: Nos sede relicta
Ædibus & proprijs nostro de iure Britannis
Cedemus, Regi Eduardo dedemus & arcem.
Obsides dati. Obsidibus promissa datis firmare iubentur,
Hisq́ datis bis sex pro tempore fecit vterq;
Inducias pacto. Nequit at fallacia gentis
Tecta latere diu, cuius graue pectus abundat
Fraudibus ingenitis & non eget arte magistra.
Vix ter circuitu Phœbus peragrauerat orbem,
Cum vigil in castris obnixius excubat Anglus,
Perq́ vices alij ac alij in statione manebant.
Quarta dies aderat, nimium spirantibus Austris
Littus ad occiduum sol declinauerat, atra
Nox deinde aspersit terras horrentibus vmbris.
Grata quies hominum, volucrũ, pecudũ atq; ferarũ,

Corpora tum molli mulcebat fessa sopore.
Curabant tantum vigiles borealia vici
Mœnia, ne Scotus hâc furtim perrumpere posset
Ex pacto quoniam conuenerat inter vtrosq;
Aut hac auxilium venturum parte petitum,
Aut arcem obsessam se dedere velle Britannis.
Ecce venit medijs tenebris acerrimus hostis
Dacetus, Scotiæ Satrapas primarius, vsus
Circuitu circa passus ter mille remotis
A castris eques, & turmis comitantibus intrat
Anglorum fines, transmisso flumine Tuedæ.
Iam quamuis inhiberet iter pons ruptus ab imo
Saxeus oppidulo propior gradientibus obstans:
Attamen excelsam venit Dacetus in arcem,
Ex socijs aliquot summersis gurgite vasto.
Continuo toto Baruico clamor in auras
Tollitur, & læta testantur gaudia ciues
Voce, sed in magnum subitò conuersa dolorem:
Namq; mali conuicta doli plebs improba, pœnas
Quas facto meruit, paulo post iure pependit.
Fama rei gestæ volitans pernicibus alis
Ante diem exortam venit in tentoria Regis.
Postera lux oritur, patula suspenditur obses
In cruce, regali ex mandato primus & alter,
Et simili latho decreuit dedere morti
Quoq; die binos donec foret vltimus horum
Absumptus laqueo. Tum deniq; sero nefandi
Pœnituit facti ciues, fideiq; solutæ.
Hic procul agnoscit defuncti corpus amici

Dacetus cũ paucis alijs Baruicum noctu ingreditur.

Scoti fœdifragi.

Obsides cruci affiguntur.

Aere

Aëre dependens gelidis agitarier auris.
Dedecus ille suo generi lugebat inustum
Infami lætho, dum pendet ab arbore gnatus
Vrbis conspectu, miseræ spes vnica matris.
Crinibus exululant passis per mœnia stantes
Fœminæ, & infirmis plangunt sua pectora palmis.

Fames obsessos premit.

Sed quia dura fames malum ineuitabile portis
In medijs pestis prorepens gliscere cœpit,
Euacuans auidis paulatim faucibus escas
Omne penu. Leuat hos ex magna parte dolores.
Commentum ecce nouum simile inuenere priori,
Inuitis vt parua cohors perrumperet Anglis
Castra, & ad inclusos, arma auxiliaria, lætos
Inferretq́ cibos spacium rursum octo dierum
Si Rex donaret: techna ridere reperta
Optimus Eduardus, votis tamen annuit istis.
Gloria, non Regi prædiues præda petita est,
Quippe sagax rem tractari præsenserat astu.
Pax erat in castris. resupino corpore stertunt

Secundò induciæ pactæ.

Iam Baruicenses, & curant membra sopore.
Suauis enim stomacho latranti defuit esca.
Sol medium cursum cœlo confecerat alto
Signifero, horrendi percurrens terga Leonis,
Præcipiti lapsu properans, quo lucidus ortum
Vesper habet. Duris acies thoracibus ære
Montibus apparet procedens agmine longo.

Ingens Scotorum exercitus apparet.

Latis sicut oues pascentes gramina campis,
Aut vbi in apricis exultant collibus agni
Eripiunt oculis numerum: terram vndiq́ complent

Corni-

Corniger albentes aries dux eminet inter
Fœmellas, animi virtute & robore pollens:
Armatusq; suo telo mala dira minatur.
Haud aliter Scoticæ ferratæ monte phalanges
Se procul ostendunt, complentes milite campos.
Inde in planitiem glomerati paßibus æquis
Descendunt, sua & audaces vestigia firmant.
Quisque suum tollit signum vexillifer & dux
Ante omnes, capite ac humeris excelsior ibat.
Tueda suas vltra ripas increuerat illo Tueda propter fluxum maris inundabat.
Temporis articulo fluxu maris. Vnde sciebant
Anglis esse fugæ sceleris spem prorsus ademptam,
Viribus humanis freti, non numinis vllo
Auxilio iactant elato corde superbi Iactantia Scotorum.
Se fore victores, occidendosq; Britannos
Verbere Lanceolæ, ac ictu mucronis ad vnum,
Sic gesto nondum bello cecinere triumphum
Inflati. Spes & gens praua fouebat inanes.
Magna quoque obsesso populo fiducia creuit,
Aduentare suas acies campestribus aruis,
Cùm procul aspicerent, & quisque agnosceret arma
Patria de bysso & procerum vexilla suorum.
Fryselli fratres incedunt ordine primo,
Gualterusq; Stuard, tum Cardoil atq; Grehamus, Ordo Scotorum acie instructa.
Parkeys & Gurdon, Brydus, Gramatus & acer
Gilbertus Douglas, Comes & Morreyus Abbhyn Nomina nobilium Scotorum.
Insignes ostro, milesq; gregarius hastas
Lanceolasq; manu portat thoracibus æreis
Corpora contectus, galeisq; micantibus omnes

Tristes

Tristes ore minas sæuo spirare videntur.
Hi clari comites aciem duxere secundam
Postremamq́; pares istis in honore duelli.
Moseus, inde Moris, Valam, Gordenius heros,
Alanusq́; Stuard, cui Sotherlandia nomen
Donat honorificum, nitidis & Ruffius armis
Lynnax, & Cambel, comes Atheleius, ille
Pulcher Alexander Brus, Cetonusq́; Groosq́;,
Lyndesus, atq; alij, quorum celeberrima fama,
Europa quorum per latas funditur oras
Gloria, clarorum proauorum stirpibus orti.
Ingens præterea numerus sine nomine vulgi
Agrestis supra decies sex millia quinque,
Structa acie stabant: contra non segnius Angli

Anglorum acies.

Expediunt enses, præacuta cuspide pila,
Neruos, & binis sinuatos cornibus arcus,
Spicula de duro ferro limata, sagittas,
Conspicuæ plumis summo pendentibus ardent
Vertice, splendenti solis sub luce cohortes.
Ordinibus prius instructis rex arduus infit.

Oratio Regis Angliæ ad suos præliũ inituros.

Aspectu recreor vestro, de gente vetusta
Brutigenæ, hic alacer vultus vos indicat esse
Intrepidos mortis nulloq́; timore teneri.
Sic decet ingenuos, dignam & me principe plebem,
Milite qui forti stipatus, nobile martis
Tentat opus causa & pia belligerantibus adsit,
Ibit in aduersos princeps audacior hostes.
De socijs mihi polliceor quod maximus olim
Tentaturus Alexander fera prælia contra

Per-

Persas, & fretus Macedûm virtute, Darium
Regnatorem Asiæ. Quod si quæratur honestum
Dignius an fieri magno quid principe possit?
Vel quid honorificum magis? in sua regna carentem
Restituam vt Regem patria laribusque paternis?
Quæ sit ab hoc populo nobis iniuria nuper
Non illata semel, prudensque volensque tacebo.
Faxo ego si viuam, vt discant non temnere Diuos,
Iustitiam haud violare sacram, non pellere regem
Hæredem de iure suo. Scelera ista quousque
Mi pater omnipotens oculis Deus aspicis æquis?
Sis Deus è summis cœlis acerrimus vltor
Istorum scelerum, virtutem infundito ab alto
Pectoribus nostris: hostique immitte timorem.
Propitium nobis aderit (mihi credite) numen.
Si quisque vrgebit pugnando viriliter hostem,
Quid moror? euentus præsagia sentio læti.
Ergo agite in tenuem sublatis aëra signis
Pectore fidenti, trepidas inuadite turmas.
Finierat princeps. Eduardus talia fatus.
Extemplò Anglorum magnus ferit æthera clamor,
Ingeminantque simul nostra est victoria, numen
Nobis aspirans stimulos in pectora versat.
Interea totis acies munitur ab alis
Arcubus & calamis consueta ex arbore, quorum
Spicula loricas poterant terebrare trilices,
Ecce dato signo moniti clangore tubarum
Attentant alacres magno molimine primam
Angligenæ pugnam, certatim missile ferrum

Precatio Regis qua inuocat numen.

Signo dato prælium cõmittitur.

Offuscans solis spisso volat aëre lumen,
Ater vt in cœlo commista grandine nimbus
Orta nigrantes offundit luce tenebras.
Telluri. Pauidis subito mortalibus horror
Incutitur, campisq́ petunt sua tecta relictis:
Sic sceleris missu lux est ablata sagittæ,
Fortiter audaci lignum intendente Britanno,
Suauem multo falsum eliciente labore,
Per medias calamus dum currit peruius auras,
Ambæ concursant acies, hæsitq́ viro vir.
Non ita Cyclopum mons horruit ictibus Ætna,
Terribilesué incudi sonos Vulcanus in antro
Ignipotens vasto flammis fumantibus vnquam
Edidit, alternis famuli dum brachia tollunt
In numerum vicibus, versantes forcipe massam:
Vt tonuit strepitu collisis ensibus omne
Baruicense solum, totusq́ Halidania collis.
Ictu pilorum sternuntur multa Scotorum
Millia. Pars tenera stridentem fronte sagittam
Accepit, terram pulsans moribunda cruentam:
Hic procul oppugnans latos transfigitur armos:
Interit ille, femur ferro confossus acuto.
Maxima pars medio succumbit pectore vulnus
Aduersum accipiens rupto thorace per imum,
Quà calidum iecur adiunctum pulmonibus hæret.
Anceps congressu fluitat luctatio primo:
Impetus at postquam est factus violentior hostes
In medios, hos retrò pedem ille referre coegit
Plantagenetа potens, cruor emanare reclusa

Car-

Carne acie chalybis, rapidi torrentis vt vnda
Incipit, aut pingues vbi terras irrigat Auster
Turbidus, emittens pluuias brumalibus horis.
Quis fando poterit cladem memorare diei
Illius, aut lachrymis potis est æquare dolores?
Quisúe occisorum numerum, vel nomina carptim
Explicet, ad miserum gladius quot miserit orcum?
Qui gemitus auditi? & quæ suspiria ducta
Cordibus ex imis, animam quando oribus efflant?
O diram rerum faciem, iacit obruta cæsis
Terra cadaueribus, quæ nulla sepulchra tenebant.
Vt solet in caulas postquam perrepsit ouiles
Vrget quem vesana fames, lupus ore voraci
Sanguinis exugens riuos, desistere cæpto
Nusquam, præteriens semesum triste cadauer,
Sed viuas ad oues properabit dentibus asper:
Anglus ita insequitur, cæsorum corpora calcans
Integros hostes immani percitus ira,
Obstantesq; Scotos veruinis, ense, sagittis, Scoti cæsi & cæteri fugati.
Protelat, donec Scoticæ languere phalanges
Cæperunt animis, paulatim & cedere campo.
Ingentem rursus clamorem ad sydera tollunt
Brutigenæ multumq; Scotis fugientibus instant.
Et quoties inimica cohors glomeratur in vnum,
Atq; nouum demens satagit reparare duellum,
Fessa repugnando victori porrigit herbam. Canitur receptui ab Anglis Eduardi iussu.
Sanguineum hoc tandem bellum nox finijt atra.
Tum tuba defessos Anglos in castra vocabat
Imperio Regis, caniturq; receptui ab omni

Parte cruentati campi. Tunc hoste fugato
Lætari licuit, tunc respirare potestas
Militibus iuuat, & tutos meminisse pericli
Præteriti. Bacchus, donum Cereale, cibusq́;
Anglorum longam post pugnam recreat artus,
Præ nimia, nemo tenebris dormiuit obortis
Lætitia, narrat fortunas quisq́; priores,
Exacti nuper iuuat & meminisse laboris,
Interea (breuibus nihil est velocius horis)
Auroram roseam præmittens clarus Apollo
Lumine terrarum totum patefecerit orbem.
Tum memor auxilij diuini Eduardus, opisq́;
Quam ferri erga hostes medio certamine sensit:
Ipse suos totis inflexo poplite castris
Iussit adorarent summum prece supplice numen,
Cantarent meritas læto modulamine laudes.
Pro nobis Dominus Deus oppugnator in altis
Qui regnat cœlis, sanctus ter sanctus in æuum
Omne, Deus sabaoth solus celebretur honore
Dignus, & hunc timeant omnes per sæcula gentes
Omnia. Cœlestis Domini quis brachia nostri
Aut vim ferre queat, qui nutu concutit æquor
Fluctisonum, terram sinuosam, mobile cœlum,
Eius ab Angligenis toto cantabitur orbe
Gloria. Descendit celso victoria cœlo.
His ita perfectis princeps tentoria liquit,
Inq́; illos vbi pugna fuit, se contulit agros.
Hic ex captiuis satraparum nomina discit
Bello occisorum paulum immutata vigorem

Eduardus proxima post pugnã aurora cum suis deo supplicat & gratias agit.

Numerus Scotorum in bello occisorum XXXV. M. & D.

Anti-

Antiquum facies retinebat, in ore sedebat
Pallor iners, ægrè vt vultum dignoscere posses.
Cumq; recognoscit valida de gente Britannum
Inconcussam aciem tantum desiderat ipse
Bis sex ex toto numero si iunxeris vnum
Quæ pars vulnus habet, sanatur adepta salutem
Emplastris, paucis post conualuitq; diebus.
Protendens igitur ambas ad sydera palmas
Exclamat quantum Deus, ô ter maxime quantum
Debeo quanta tua est in gentem gratia nostram.
Interea ex ducibus quidam lustrauerat omnem
Campum, & deciduo fœdata cadauera tabo,
Vultu subtristi similis lachrymantibus ora,
Effugisse Scotos compertum aiebat habere
Saluos in patriam viginti millia quinque.
Ex tota autem acie hostili peryisse Scotorum
Quinque & triginta præacuto millia ferro,
Accedunt istis præclaro sanguine creti
Plusquam quingenti, claræ pars maxima gentis.
Hæc vbi cognouit Rex Plantageneta, reuertit
In castra ad socios, cui nuntius obuius ibat
Declarans sese Baruici dedere ciues,
Et pulchrum oppidulum præcinctum mœnibus altis
Si modo donaret clementia regia vitam,
Vtq; bona asportent, illis concederet vltrò.
Rex pius effusi pertæsus sanguinis acri
In bello, ipsorum vitæ se parcere dicit:
Sed bona constanter negat asportanda, Britannis
In prædam cessura suis, perpulchra laboris

Ex Anglis periere tredecim.

Ad res præclaras irritamenta gerendas,
Quid non dira fames mortalia pectora cogit?
Baruicenses se dedunt. Quid, non fortuna aduersa reflante? necesse
Telum ingens. De certa igitur pepigêre salute,
Et solis induti exibant vestibus vrbem.
Inclytus Eduardus iam fortem possidet arcem,
Oppidulũ anglus habet turritũ et quicquid in illo est.
Venisse in vacuas quem non ditauerat ædes.
Sollicitudo licet transuersum pectus agebat
Principis, & varius curarum pungeret æstus,
Baliolus in Regimen restituitur. Prima tamen cura est Balioli: victor egentem
Adiutrice manu solio stabiliuit auito,
Donatum argento, stipatum milite forti.
Rex Eduardus Londinum redit. Post vbi præsidio imposito discedere tempus
Admonet, Australes patriaq; reuisere fines,
Londinum ingressus spaciosis nobile vicis
Excipitur summo princeps affectus honore.
Gratatur reduci ciuis, gratatur & vxor,
Principe cum paruo illustris regina Philippa.
Eduardi egregias celebrant per compita laudes
Gloria discinctos eius penetrauit ad Afros
Et Gangis ripas pernix perrexerat vltra
Fama noui belli, nostri miracula mundi.
Rex indefessus loca regni circuit ampli
Explorans vrbes, terras, hominumq; labores.
ouum Castrum. ORREA præ cunctis alijs impensius illi
Perplacet à Scotiæ non longe limite distans,
Hic dum iura dabat, dum sontes corrigit æquis
Legibus, aduenit Baliolus, concomitatus

Principibus

Principibus Scotiæ, veterem syncerus amicum
Vt colat, obseruans Regem pro more vetusto.
Anglorum admissus coram prudente senatu
Regulus hic genibus minor attribuebat honorem.
Eduardus dextra sceptrum regale tenebat,
Ornatus palla, solioq; innixus eburno,
Et procumbentem roseo iubet ore leuari,
Virtutem laudans vicini Regis, & vltrò
Officium quod præstiterat, promittit opemq;,
Impeterent ipsum populi si quando rebelles.
De rebus regni, de pulchra Martis & arte
Sermo habitus nonnullus erat, iubet esse prioris
Fortunæ immemorem: Læto præsentibus vti
Inconcussum animo, reuerentem numinis almi.
Ille pias contrà grates submißior egit:
Protrahiturq; dies varijs sermonibus vnus
Deinde alter: iußit cum hunc Plantageneta valere.
Regulus ALATA at Baliolus CASTRA petiuit
Luna suos crescendo frequens reparauerat orbes,
Auocat externas Eduardum Flander in oras
Ad consultandum de isthoc quod poßit vtrisq;
Post in rem verti. Cognatio iunxerat arcta
Flandrensem comitem, charam vxoremq; monarchæ
Anglorum. De summa igitur rerum ante loquuti
Fœdus amicitiæ feriunt, cælesteq; numen
Accersunt testem sacrati fœderis, vllis
Non dirumpendi vita superante diebus.
Flandrenses proceres summis consensibus implent
Hæc ita iurantes. Quo facto nauigat vncis

Baliolus de more vetusto tribuit honorem Eduardo.

Edinburgũ.

Eduardus in Brab antiã proficiscitur

Puppibus in patriam lætißimus Anglicus Heros.
Hoc malè habet Gallos postquam increbescere cæpit
Sparsus Parisys incerto authore superbis
Rumor, eis torpet gelida formidine pectus:
Vrebat bilis tumidum iecur atra Valesi:
Quare consultis satrapis prior arma parabat
Inferre Angligenis: causas aliquas vel iniquas
Inueniens. Fraudem virtute præoccupat Anglus.
Bellum namq; ferum Gallis indicit, vt hæres
Legitimus regni Celtarum, insignia gentis
Ille suis immiscet atrox, quod auunculus orbus
Carolus è vita ad superas migrauerat oras,
Cuius erat germana soror quoq; sola cohæres
Eduardi genetrix Isabella decora venusto
Vultu; de veteri producta propagine Regum,
His motus causis iam Plantageneta palacras
Auri corrasit miranda prouidus arte.
Argenti puri massas, vel deniq; quicquid
Rerum præsenti bello conduceret aptum.
Sed prius ad Comitem Flandrensem pergit amicum
Consultaturus trans æquora salsa, recuruis
Magna cohors armata simul prouecta carinis
Eduardum stipat: puppes iam gurgite vasto,
Aere secant medium boreali flamine pontum,
Conigeros nautis validis ascendere malos
Mandat Nauclerus, galea stans nauita summa
Innumeras puppes agitari nunciat vndis
Fluctiuagis: numerus quantus foret, inde rogatur,
Quot teretes crescunt intonsis montibus orni:

Valoys rex Gallorum cōminatur Eduardo.

Eduardus indicit bellū Gallis & Regis Celtarū insignia suis intermiscet iure hæreditario.

Apparatus belli.

Eduardus nauigat in Flandriam.

Respon-

Respondit. Rursum cuiates: voce canora
Sunt Galli, tum rex nauali cuncta parari
Pro bello iubet vt Vulcania protinus arma
Expediant, nusquam cæptum deflectere cursum
Auderent, membri chari capitisq; periclo.
Sol partes cœli splendenti luce secabat
Ipse alto medius seclusis æthere ventis:
Clarus luctiferam pugnam tentare Valesus
Admonet ecce suos, prensas harpago carinas
Arctabat, vehemens bellum crudescit vtrinq;
Voluitur hic præceps imo mergendus aquarum
Flumine & æquoreis dulcis fit piscibus esca.
Ense perit prius enectum solij in freta iactant
Illum. Ita supplicium gemina vnus morte luebat.
E galeis proiecta cauatis desuper ipsos
In Celtas grandi mittuntur pondere saxa,
Quæ caput imminuunt collisaq; corpora mœstæ
Morti dant, hominũ spargũtur transtra cerebris.
Impetus in Gallos crepitante fit acrior ense,
Galli propulsant illatos fortiùs ictus
Oblongis contis, rubro maduere cruore
Vtraq; pars, hostes Angli violentiùs vrgent.
Hei mihi quis torrens lapidosus, cuius origo
Alpibus aëreis hybernis imbribus auctus,
Maiori cursu patulum defertur in æquor?
Iam non cærulei pontus glauciq; coloris,
Sanguineus sed totus erat: Cruor emicat altè
Vulneribus, ceu cum vitiato fistula plumbo
Rumpitur, herbosi humescunt aspergine campi

Prælium nauale.

Nemo suam quærit certam fugiendo salutem,
Nec terret quenquam præsentis mortis imago.
Post octo integras citus inclinauerat horas
Pugna hæc naualis continuata est à meridie ad ctepusculum auroræ sequentis. Anno.1340.
Phœbus ad occasum, media illo inferbuit æstas
Tempore, solem habuit curui domus ardua Cancri.
Pugna recens ardebat adhuc, magis ira tumescit.
Accreuit virtus animis, non noctis opaca
Caligo dirimit, non prælia cœpta tenebræ.
Haurit aquas illa atq; hæc dilacerata carina,
Conuulsis per vim tabulis. Subsidere sensim
Sub freta vidisses populo exclamante (perimus)
Accensas naues, nec dum deferbuit ira,
Acrius insistunt furiosa mente Britanni:
Sicut nunc primum ingressi certamina dira
Sæui Mauortis. Pugnæ capiuntur amore
Vnius interitum populi quasi triste minetur
Sidus, & aspectus Martis crudelior esset
In Celtas. Tabulata ratis non pergula seruat
Incolumes cæca quærentes nocte latebras.
Mors truculenta hostes fermè consumpserat omnes:
Millia triginta sæuo hoc periere duello.
Vltima pars noctis dubiaq; crepuscula lucis
Triginta millia Gallorum occiduntur.
Imponunt pugnæ finem. Victoria cessit
Eduardo illustri, summersa aut Gallica classis
Capta ferè aut tota est. Pauci euasere fugati.
Ascribit laudem rex Plantageneta Tonanti,
Qui iubet vt genibus diuina precatio flexis
Dicatur, meritoq; Deum venerentur honore.
His ita compositis hinc Plantageneta regressus

Fluctibus æquoreis traiectis, venit in arcem
Vrbis Londini, quam præterlabitur amnis
Piscosus Thamesis fama celeberrimus inter
Albionis riuos. Tum visit nobile castrum Eduardus reuersus in Angliam petit castrũ Vindesorẽse.
Vindesorense, hic festum solenne diebus
Quattuor indicit celebrandum, huc conuocat omnes
Regni primores, thalamiq́ꝫ sociasq́ꝫ iugales.
Ordine quisque suo præclarus templa petebat: Epulum diui Georgij.
Sacra facit senior, templis tribuuntur honores,
Numine placato, mensis discumbitur ostro
Instratis, pendent tectis aulæa superba,
Lympha datur manibus solito de more lauandis,
Dona ministrantur Cereris, mox plena Lyæi
Pocula, maiorum quæ signabantur auorum
Effigie Eduardi. Rex & Regina sedebant
Excelsi solijs. Procerum celeberrima turba
Inferiore loco. Quorum mantilia summis
Dependent humeris, dapibus vescuntur opimis.
Ter centum famuli incedebant ordine longo,
Cura quibus mensas epulis onerare nitentes.
Facto vbi magnates comedendi fine quiescunt,
Exonerant dapibus mensas, iterumq́ꝫ lauatur.
Tum princeps pleno vini cratere propinat
Omnibus hospitibus, pateras quisque ordine siccat.
Dum celeres horas vario sermone leuarent.
Sic pius Eduardus, certamina ludicra Martis
Mox haud iniucunda meæ spectacula plebi Decursio ludicra.
Exhibeamus ait. Proceres quid dicitis? omnes
Assensum præbent. Phalara, bullataq́ꝫ fræna

Auratæ sellæ, ornamenta parantur equorum,
Conscendunt & equos. Rex sculptis aureus armis
Sternaci vtebatur equo grauioribus hastis
Fraxinei ligni grandi concurritur ictu,
Aëre vt hastarum summo fragmenta volarent.
Quique sui frontem vibrata percutit hostis
Cuspide perrupto lignoq; reuerberat ipsum
Crebriùs, hic primas huius certaminis aufert.
Nox interueniens cursum dirimebat equorum,
Rex proceresq; eius repetunt conuiuia læti,
Noctes & cœnas dixisses esse deorum.
Quatriduo exacto concertatoribus ampla
Præmia dat princeps, baccatas induit illis
Crura periscelides, quas vnio mistus Eoüs
Commendat, flammis interlucente pyropo.
Præterea ex auro puro quod odorifer Indus
Miserat, inserta donabat Iaspide gemma,
Si formam spectes duplicato ex Sygmate torques.
Et statuit numerum præclara hac classe locandum
Stirpis honorificæ primates quattuor atque
Viginti, ante alios quorum laus bellica floret.
Hoc sacrum ille suos iussit seruare nepotes,
Egregium sanè factum, quod nulla vetustas,
Nulla aut annorum series abolere valebit.
Namq; ad virtutes ingens est gloria veras
Ac oblatus honor stimulus: Mittuntur ad ædes
Inde suas satrapæ regali munere dites.
Intereà princeps Gallorum iniurius Anglis
Multa patrat, gentemq; Britannam prouocat atrox:

Prima institutio ordinis equitum Auratorum D. Georgij.
Rex donat eos equites ligamentis tibiarũ quibus inseruntur gemmæ pretiosissimæ.
Donat eos torquibus aureis figuram duplicis Sygmatis habentibus in vnaquaque catena.

Non

Non tulit hoc placida praclarus mente Monarcha
Anglorum, comites patriæ sibi quattuor audax
Adiunxit socios, Celtarum littore vastat
Occiduo positas flammis crepitantibus vrbes.
Hoc agit armatus bis centum puppibus vltra
Quadraginta, vnde exultans in regna reuectus
Patria, de minimis lixarum haud perdidit vnum.
Mox narrans satrapis quæ stet sententia menti
Quanta sit à vafris illata iniuria Celtis.
Carolus vt matris frater discesserit orbus
E vita, vtq; eius sit solus & vnicus hæres
Consilium ex toto prudens, vocat vndique regno:
Quo fiunt isthæc sacri consulta senatus.
Principio fiscus pinguescit regius amplo
Prouentu, dante ex decreto plurima ciue
Quolibet, & multis (belli præsentis in vsum
Suppetat vt nummus) cudentibus aurea vasa.
Quamuis imposita est nonnullis sarcina iusto
Durior & grauior, regi dare nemo grauatur,
Cætera sanxerunt in publica commoda plebis:
Atq; senatores discedunt ante vocati.
Arma statim iussu promuneur bellica regis,
Cælata induitur generosior arma iuuentus.
Conuenere equitum turmæ, peditumq; caterua,
E portu soluunt patrio fœlicibus Angli
Auspicijs Borea vento sua vela secundo
In pelagus proflante. Sinu Normania frugum
Fertilis excepit puppes portuq; Britannos.
Hic vbi erant paulum recreati, castra mouebant

Eduardus adiungit sibi Varuicensem comitem & alios tres.

Maritimas Galliæ vrbes occidētales vastat.

Rex domū rediens conuocat senatum in quo exponit regnum Galliæ iure hæreditario sibi deberi.

Tributa pēduntur.

Clasis Anglorum appulit Normaniam.

Vlte-

Depopulatio agrorum & oppidorũ Normaniæ.

Vlteriùs, multas pulsis custodibus ædes
Diripiunt: fruges alimenta futura colonis
Condita sub tectis, & auena saginat equorum
Corpora: stramentum assuetos seruatur in vsus:
Horrea flammifero Vulcanus corripit igne.
Palantes parui pueri cum matribus errant
Orbati patribus, modò qui cecidere perempti.
Hæc sunt ad sæuas Anglis præludia pugnas:
Et quocunque loco campis spaciantur apertis,
Vnius implebant iter agmina lata diei.
Perueniunt tandem Cadomum. Pons flumine vasto
Celsus inaccessum cum villa reddidit arcem.

Cadomi expugnatio.

Tum pugna exoritur crudelior inter vtrosq;,
Armatos aliquot Cadomi dux collocat arcto
Ponticuli, facilis pateat ne transitus Anglis.
Brutigenæ Celtas celeri petiere sagitta.
Res manibus post cepta geri: sternuntur opaco
Puluere Læthali confossi vulnere Galli.

Regulus Tancaruillæ capitur.

Vnus erat captus comes, alter sanguine claro
Natus, honorificum cui Tancaruilla ministrat
Nomen, & agnoscunt se armis pars maxima victos
Abiectis, muros rex depopulatur & arcem.
Euersa hinc villa binis exercitus alis
Arcubus armatis qui in Celtas spicula mittant,
Progreditur cæde & ferro latè omnia fœdans.
Vulnifico ceu cùm grassatur lurida pestis,
Serpit & inficiens mortalia corpora tabo.
Horrifer aut quando patefactis irruit antris
Eurus & ingentes syluas & robora sternit.

Flamine

Flamine conuellens altis radicibus ornos.
Contra aciem magnam tremebundo corde Valesius
In campum adiunctum & vicina coegerat arua.
Non tamen Angligenas aduersum est ausius aperto
Tendere Marte, feris confligere fortiter armis.
Sed procul obseruat trepidus siluestribus errans
Colliculis, quid agat, vel quò paret ire Britannus
Cautus in hoc saltem patriæq́ꝫ, suisq́ꝫ, sibiq́ꝫ
Prospiciens, Gallis mandauit rumpere pontes
Connexos, saxis vt pacto hoc arceat Anglos
Vtq́ꝫ iter impediat. Cum nil obstare videret
Brutigenis validis: fierent quin peruia quæque
Ardua, Parrhisios se concomitante caterua
Contulit extemplò, trepidam præmunit & vrbem,
Rumpendo Sequanæ pontes ante omnia curat.
Securus sibi visus erat iam Celta, meatu
Fluminis occluso. Miles tamen excubat hora
Qualibet incursum tum formidabilis Angli,
Tum metuens vrbis furibunda incendia pulchræ.
Ast iter accelerans Anglorum exercitus acer
Improuisus adest. Sed postquam nuncius omnes
Pontes perruptos, aditus conamine summo
Præclusos retulit, Rex implacabilis ardet,
Multa animo secum ac irata mente volutans.
Hæc demum potior visa est sententia Regi,
Fluminis ingentem qui præterlabitur vrbem
Parrhisios, pontem reparat rex impiger horis
Quadraginta octo, facilis traiectio facta
Militibus: Sequanam cis flumen in ordine stantes

Valesius cogit exercitũ.

Pontes fluminum perrumpuntur iussu Valesij ad arcendos Anglos.

Anglus reparat pontẽ Parisijs ruptum duorũ dierũ spatio.

Vltro

Vltro lacessebant hostes ad prælia Gallos:
Ex æquo tandem cum copia nulla daretur
Pugnandi, princeps mouit sua castra Britannus.
Oppidulis totis ab agris dum transit in agros
Deletis, rapidos Phaethontis crederet ignes
Vndiq; per terram hanc si quis vertisset ocellos
Attentus, donec miles venisset ad arua
Iuxta Cresseidis nemus. Hic tentoria fixit.
Vallis amœna fuit pratis vernantibus, amnis
In media fluitat tenui pellucidus vnda,
Hinc latis aruum spacijs accliue iacebat
Parrisios versus quod, proscindebat aratro
Rusticus indoctus festina tempore pacis:
Hinc latus aprici collis, iugaq; ardua quercus
Cresseidis syluæ reddebant inuia dumis
Commista hirtarum syluestria lustra ferarum
Angli valle graues hac laxauere labores,
Somno indulgentes, & post obsonia sumunt.
Decurrit subitò in campum speculator ab altis
Montibus, exclamans regem aduentare Valesum,
Millibus innumeris stipatum: dat tuba stridens
Clangorem clarum vicibus per martia castra
Tergeminis. Angli voce vna arma, arma sonabant
Continuò Eduardus præacuta capessite tela,
Forti animo inuicti: genus ortum à sanguine Bruti:
Vota mea altitonans exaudijt æthere summo.
In manibus vestris hodie iam præda petita est.
Audio non regem solum, sed totius omnes
Galliæ adesse viros antiquo stemmate claros.

Postquam pugnæ nulla dabatur copia, mouet castra Caletum versus. Omnia in itinere flammis corripiuntur.

Sub Cresseidis sylua Anglus tentoria figit.

Valesius insequitur Anglos magno stipatus exercitus.

Rex ad prælium hortatus suos An-

Cur

Cur toties victam valido certamine gentem
Victores metuent, damasq; timere Leones
Incipient? clemens deus hoc auerterit omen.
Quod si armentorum sit dux imbellis, inibunt
Nunq̃ armenta acrem pugnam: cum imbellibus inq̃
Pugna futura hodie est: Veniunt vt ditior Anglus
Excedat campo spolijs oneratus opimis,
Ex bysso vestes, fuluum asportabitis aurum,
Et digitos gemmis ornabitis, ære crumenas
Signato, si stare loco, si audebitis hostes
Impetere & timidis infligere vulnera Gallis.
Dixerat Eduardus consueto copia more
Militiæ instruitur, tutantur cornua lecti
Arquites armis leuibus, volucriq; sagitta.
Prima acie princeps hæredem collocat Anglus
Imberbem, qui non dum octauum impleuerat annum
Et decimum, non dum tenera lanugine malas
Texerat impuber, bellandi vt disceret artem.
Ipse locum medium pictis rex occupat armis,
Ad loca deducens aciem propiora iugoso
Cressidis nemori ne quid post terga pericli
Forsitan accideret, collem sic tramite Celta
Scanderet acclini, & locus esset iniquior hosti
Bellum incepturo. Gallus cum cedere retrò
Hostem conspiceret, præfidens ocyus acri
Addit equo calcar, ratus aufugisse Britannos,
Signa canunt rauco cœlum clamore replebat
Vtraq; pars, turmas currentes excipit Anglus
Arcu curuato, læthalia spicula vibrans.

glos vt se strenuos in pugna præbeant.

Acies Anglorum instruitur.

Eduardus regis filius primam ducit acië adhuc 18. annorũ.

Exercitus Britannicus à tergo syluam habet ne circumsepta à multitudine inimicorum periclitaretur.

Gallus ratus Britannos metu perculsos retrocessisse in eos impetum facit.

Excutit

Equi Francorum saucij sagittis excutiunt sessores & ordines perturbant.

Excutit è sella sessorem saucius ictu
Bellator sonipes, tundit quoque calce magistrum.
Alter equus longa confossus arundine sæuit
In socios patrios, conturbato ordine retro
Strenuus insultans antiqua cubilia quærit.
Post alios alij excussis vectoribus illâc
Atq; hâc transuersim: sæpes fossæué profundæ
Nil iter impediunt, currentibus auia sparsim
Per loca, tellurem in cursu signante cruore.
Procurrunt pedites Galli crudelia telis
Prælia miscentes, Anglusq; reuerberat ictus.
Ductores primi Celtarum vulnera passi
Ense cadunt, princeps quem sæuus fluminis Albis
Accola cognoscit Regem, Lorennius acer

Duces & comites aliquot clarissimi cadunt.

Duxq; Dalansonius, comes Harcourtes, Bloys atq;
Aumarles, alijq; quibus de stemmate auito
Nominis accreuit splendor, vel ab arcibus altis.
Occidit attoniti nec non pars maxima vulgi.

Eduardus ipse & filius pugnant acerrimè.

Fulminat ense pater princeps Eduardus, & eius
Filius impubes, illoq; Britannica virtus
Quanta sit eluxit bello, quo millia cæsa

Anno. 1344.

Triginta aut plus eo, campiq; cruore madebant.

Valesius vbi vidit tantam suorum stragem fugit turpiter.

Quod postquam fieri aspexit de colle Valesius,
Continuò celeri cursu dilapsus equorum
In patriam remeat: Gallis quod dedecus ingens
Et sibi turpe fuit: nam plures ipse cateruas
Abduxit fugiens, tenuit quam belliger Anglus.

Anglus victor.

" *Principio pugnæ tantum valet esse cruento*
" *Pugnacem bello. Tum toto gaudia campo,*

" *Pe-*

" Pectus & impleret concentus musicus aures:
Dulcibus exuuijs Gallorum auroq; potiti,
Vmbrifero repetunt nostrates vespere castra.
Mane orto solis radiantis lumine Celtæ
Rursum collecti, turbam agglomerantur in vnam
Tentaturi armis, mutabilis alea martis
Num sit, quos hi tres Comites prece principe multa,
Tandem exorato, vt det Marte lacessere Gallos:
Varuicensis atrox simul Huntingtonius heros,
Amptonisq; decus summum borealis adorti
Ex improuiso duro certamine fundunt.
Tum licuit tuto totis excurrere campis
Eduardo, & socijs belli iam nemo repugnat.
Galli Brutigenis sese non amplius audent
Obijcere, aut armis contra castrensibus ire.
Hinc tribus exactis rex mouit castra diebus
Ad Gessoriacum littus, dein claudere vallo
Oppidulum & fossa capit, cum fraude Valesi
Et prece pellectus Scotiæ qui sceptra gerebat,
Anglorum inuadit fines, atq; omnia flammis
Committit. Prudens Regina absente marito
Fœdifragi incursus interclusura cohortes
Armatos cogit, nec opus monuisse colonos
Vt sint auxilio: nullo monitore gregatim
Confluxere, citas & tardius ire queruntur
Horas ad sceleris vindictam: haud omine dextro
Iam Scotus intulerat vim Dunelmensibus agris,
Cum formidandum sæuus bellum instruit Anglus
Aggrediturq; hostem violantem fœdera sacra.

Postridie tres comites Varuicensis Huntingtoni, & Amptonius nouã cum hostibus pugnã ineunt, & eos fundunt & vertunt in fugam.

Eduardus obsidet Caletum.

Dauid Scotiæ rex impulsore Gallo facit impresionem in Angliã.

D. Nomi-

Scoti cæsi & fugati. Anno.1345.

Nominis incerti Scoticæ plebs obuia gentis
Sternitur & tristi gladio cadit impia turba.
Frustra obluctantur Scotiæ Comitesq; Ducesq;.
Quorum pars iacet occumbens, pars cætera capta
Captiuum corpus dedit vincentibus, auro
Et pacto pretio redimendum, bellicus vt mos
Postulat. At Dauid Scotiæ rex, captus ad vrbem
Londinum fidei pendens dignissima fractæ
Supplicia, adductus celebri concluditur arce.
Exiguus numerus volucri pede fisus equorum
Effugit in patriam testis certissimus Anglos
Deuicisse suos, & tristia funera narrant.
Fama rei gestæ teneris trans æquora pennis
Peruolat, Eduardo recto cuncta ordine pandens.
Tum Gessoriacum littus circumsonat omne.
Tum magnis latos campos clamoribus implent
Brutigenæ. Dolet audito rumore Valesius,
Inuidet & mœsto tristatus corde Britannis
Fœlicem rerum successum, bellaq; fausto
Omine gesta diu, tot ab hoste relata trophæa,
Non Gessoriaci tamen oppugnatio cessat.
Incola nec requiem capit vllam: vexat vtrinq;
Ciues hinc vesana fames violentior hostis,
Inde Britannorum per cèlsa volatile telum
Mœnia traiectum, mors vndiq; dira minatur,
Non hyemis torpens frigus, non flammeus ardor
Æstatis potuit muris depellere Regem.
Vndecimus iam mensis adest, & longa videtur
Obsidio. Galli veniam pacemq; precati,

Dauid rex captiuus perducitur ad arcem Londinensem.

Vltro se dedunt, miseris si viuere detur
Muneris esse loco, magno pro munere poscunt.
Æratas miles per portas Gallicus exit.
Vrbs patefacta datur firmis cum mœnibus Anglo.
Nec mora, præsidio imposito rex inclytus æquor
Traijcit angustum, patriasq; reuertit ad oras.
Nocte intempecta saluus clara appulit arcem
Londini, ciues summo venerantur honore
Egressum puppi, & testantur gaudia structis
Ignibus, & lautis positis per compita mensis.
Lætitia est eadem numerosa per oppida regni.
Multifido resonat crispata foramine buxus:
Gesta canit regis dulci modulamine vulgus.
Ecce dei immemores commissi criminis vltrix
Securos Anglos inuadit noxia pestis,
Pœna grauis, rigido sed longè mollior ense,
Infantes lepidi modò sano corpore morbis
Correpti medijs matrum moriuntur in vlnis,
Atq; animas ægrè miseris cruciatibus efflant.
Pars, postquam in venas irrepserat acre venenum,
Et cor impeteret vitiato sanguine vitæ
Sedem, oculos tollens somno torpente grauatos,
Expirat, frustra medicis sua pharmaca fidis
Dantibus: impatiens tetrì pars altera morbi
E stratis surgit subitò sine vestibus amens.
Dumq; immaturæ vult euitare periclum
Mortis, procumbens medijs in cursibus heu heu
Deficit, & superas auras inuita relinquit:
Sæuierat pestis bis senos improba menses,

Caletum venit in potestatem regis Anglorum.

Pestis grassatur per vniuersam Angliam.

Nullus erat pagus, nec villa immunis ab illa.
Occiderant hominum & puerorum millia centum.
Sic quos non fera vis, non hosticus abstulit ensis,

Valesus Rex Gallorum moritur.

Peste domi pereunt absumpti corpora tabo
Intereà è vita discessit forte Valesus.
Gallorum in regnum gnatus successerat hæres

Iohannes regnat in Gallia.

Nomine Iohannes, audaci pectore princeps:
Ante alios idem iuuenili corpore pollens,
Spe ductus patrijs pellendi finibus Anglos.
Militis armati magnam vim contrahit, ingens

Princeps Eduardus iunior regit Aquitaniā.

Atque mouet bellum diri certaminis expers.
Iunior Eduardus qui sub ditione premebat
Gasconiam totam, adiunctasque coercuit vrbes,
Occasum versus, qua Phœbus spectat Iberum:

Eduardus in Pictonibus agens intelligit parari exercitū à Iohanne.

Hic fuit Eduardus præfectus patrius illo
Tempore. Iohannem peditum aduentare cateruis
Stipatum admonitus, promptam produxit apertos
In campos aciem, ductor splendentibus armis.
Ecce tribus locus est vallatus mœnibus, istum
Indigenæ appellant Poyteusen, non procul ampla
Planicies in qua ramosis frondibus arbor
Nulla viret, nec domus inest, certaminis acris
Fit locus, hic acies congressæ sanguine totam

Iohannes & Eduardus iunior in Pictonibus conferunt manus.

Perfudere atro terram: concurritur hastis
Fraxineis, & sessores sternuntur equorum.
Victi hostes pereunt, aciei rumpitur ordo:
Celta fugit reliquus, celeri pede victor anhelus
Insequitur stringens rapido vestigia passu.
Vt canis in latis leporem venaticus aruis

Cum

Cum videt, hic prædam cursu petit, ille salutem,
Alter inhæsurus rictu minitatur aperto,
Formidat sæuis comprendi morsibus alter:
Sic Anglus prædæ celer est spe, Celta timore
Deuictus cursu capitur pars maxima turbæ,
Captiuus quoq; rex in castra adducitur, hosti
Dedere qui sese quam occidi maluit ense
Inde Britannorum captus mandatur ad oras
Nauigio celeri: seruilia sub iuga missus,
Disceret vt Domino Regi parere Britanno.
Plantageneta duos reges iam illustris habebat
Captiuos, tenuit comites custodia mitis
Multos ambabus claro regionibus ortos
Sanguine, quos sæuo bello cepere Britanni.
Attamen Eduardi viguit clementia Regis
Tanta, & tanta animo virtus innata sedebat,
Vt pretio & pacto demitteret ære redemptos
In patriam ad propriæ consanguinitatis amicos.
Gloria consequitur Reges sic bella gerentes.
Sic certare parit decus immortale duello,
Pastores tondere boni haud deglubere cultris
Villosum assuescunt pecus. Inclytus ille monarcha
Supplicibus parcit, sed contudit ense superbos,
Vndiq; ter fœlix nisi quod trux Atropos occat
Ante diem gnati fatalia stamina vitæ.
Sed prius in lecto suscepta prole iugali
Cui Richardus erat nomen, quem ex asse reliquit
Hæredem moriens, auus & cui sceptra tenenda
Legauit, regni vt leges & iura iubebaut.

Iohannes rex capitur.

Nobiliores Fra[illegible] captiui [illegible] 15[illegible]

Io: Gallus et Dauid Scotus pretio redimuntur sic cæteri captiui.

Eduardus filius moritur ante patrē. Eduardus pater moritur.

Richardus eius nominis secūdus regnare cæpit.

Vndecimum puer hic nondum transegerat annum
Cùm iuuenile caput gessit diademate cinctum.
Sed postquam princeps iustis adoleuerat annis:
Dicere non facile est, quantum distaret auitis
Moribus atq; animo: fuit hic quàm dispare mente,
Dissimili ingenio clara matrìq; patriq;:
At virtus animis satraparum pristina mansit.
Ille vigor regni priscis heroibus olim
Floruit ingenitus, proles vt digna parentes
Æquaret fortes animis & laude duelli:
Auderatq; vltro quosuis tollerare labores.
Ergo primores populi (quia mente colebat
Rex pacem placida, sæua arma domiq; forisq;
Languebant) veriti ne illos corrumpere possent
Ocia, ne populus solitis dissuetus ab armis
Degener inciperet fieri, se dedere turpi
Luxuriæ, somno, ludis, & inertibus horis:
Rege, prius de re consultò, ludicra diri
Martis opus simulatum inter se bella mouebant,
Atq; dies totos viginti quattuor hastis
Assumptis stadio statuunt decurrere fixo,
Deinde idem numerus procerū pars prima lacessens
Mittit ad externas gentes qui talia pandant.

Hippomachia ludicra inter anglos & externos.

Ludus ab Angligenis mense exercebitur vno
Hasticus. Vrbi hærens fabrorum dictus agellus
Extra Londini muros, spaciosus & amplus
Est locus: hic stadium cursuris, certaq; meta
Ponitur, huc veniant quacunq; ex gente creati,
Sanguine magnorum heroum. Certamine victor

Qui

Qui fuerit terris prosternens corpora plura.
Aut plures hastas frangens donabitur auri
Multa vi, capiet quamplurima ditia dona
Pramia virtutis, Richardo hac dante brabaa.
Hoc postquam multis innotuit vrbibus, Alpes
Nubiferas vltra & citra, generosior vt mens
Cuiq; est externo praclaro stemmate creto
Arma parans & equos spumosum traijcit aequor.
E Gallis Pauli Comes aduenit, eius & hæres,
Cui piscosa dabat Batauorum terra ducatum.
Complures alij quos miserat Itala tellus
Egregia stirpis Londini tempore certo
Atq; die, è varijs orbis regionibus adsunt.
Prodit ab armisona quam Cæsar struxerat arce
Anglorum rector, viginti quattuor armis
Auratis tecti magnates tramite recto
Inde sequebantur celebris per compita lata
Londini: numeroq; pares, insigniter albis
Sese in equis vectas, iunxere heroides illis,
Suspensa tenero baccata monilia collo,
Corpus acupictis velata vestibus auro
Candenti, quibus in bisso pictura nitebat
Aurea, ceruorum è collo pendente catena
Materia eiusdem. Rex hac insignia gentis
Esse sua voluit, nec pars aduersa minoris
Ornatum niueis gemmis gestauit amictum
Vectus equo quisq; est ferrato tegmine & auro
Conspicuus, grata attonita spectacula plebi.
Ad stadium ventum est per vicos vrbis amœno

24. procerer Angli lacessunt tot quot veniũt

Fabrorum in campo. Tum lustrant ordine longo
Tam mirmillones quam pars contraria, pulchrum
Circuitu hippodromum: sonipes ferit arduus auras,
Calcibus insultans, bullatis clarus habenis.
Pracinit inflatis clangens taratantara buccis,
Concurrunt lecti seseq; labore fatigant
Concertatores tam Angli quam exterarum gentium proceres strenuè se gerunt.
Viribus immensis, iam salsus defluit imos
Ad talos sudor, veniebat anhelitus ore.
Hastæ stridentis fracta petit æthera cuspis.
Aduersum truncus præfractus deijcit hostem,
Lætitia moti cordis spectacula plaudunt,
Nox interueniens certamina cæpta diei
Vnius abrumpit, repetunt sua luce secunda
Ludicra, seq; suis animo maioribus æquos
Ostendunt, magnis quæsita est gloria rebus,
Tertia lux oritur, miratur concio multis
Ex populis collecta ducum præstrantia facta,
Turbine quo vibrent hastas & brachia quanta
Vi moueant, quam sitq; animus generosus equorum
Tinnitu armorum resonabat ab ictibus æther.
Gaudia quæq; dies sua decertantibus adfert:
Iamq; quater seni rigidis ludentibus hastis
Elapsi fugere dies, tempusq; monebat
Ad noua Brutigenam properare negotia Regem,
Externos Rex ob virtutem laudibus effert.
Laudatos magnis ex flauo torquibus auro
Donat & in patrias alijs dimittit onustos
Muneribus, dominus vt turgida zona grauaret.
At mirmillones famam pro munere poscunt

Brutigenæ, capti solummodo laudis amore,
Finitaq; suos pugna petiere penates.
Tunc tali affatur Richardum voce nepotem
Dux Lancastrensis, Gandauo natus in vrbe.
Chare nepos patruo flos inclyte stirpis auitæ,
Scis credo (generi si quando iniuria fiat,
Plantagenetarum) nos impatientibus ortos
Esse animis, belloq; fero ius quærere nostrum,
Maiorum fuit illa animi vis insita semper
Pectoribus, pigeat cur me similem esse meorum?
Rex venerande tuo multos pax alma per annos
Iam regno viguit, nemo insidiarier hostis,
Aut audet tecum duro contendere bello.
Cum consanguineus tuus ipse, & regia proles
Interea thalami sociam regionis Iberæ,
Et patris hæredem fraudari diuite regno
Per vim contemplor, quod ei dant publica iura.
Ergo pace tua liceat mihi cogere paucos
Militiam in longinquam, & quæ sunt cõiugis, armis
Quærere, iustitiamq; tremendo Marte tueri.
Talia dicentem sermone accepit amico
Richardus patruum, dein circumstantibus infit
Nobilibus. Laudo ingenium generosius istud
Ipse tuum, nostris nusquam maioribus impar.
Ito bonis auibus celebratas gurgite Ibero
Ad terras: & quæ dos est vxoria iure
Quod gentes lato firmant communiter omnes,
Si non Hispani reddant, celer arripe bello.
Frandari hæredes diuina humanaq; iustos

Dux Lancastrius petitá Rege veniá inuadendi Hispanos.

Responsio Regis.

Lex prohibet, Deus auxilium melioribus adfert.
His Lancastrensem dictis dimittit, at ille
Ocyus instructa pro bello classe futuro.
Milite stipatus generoso trayicit æquor
Fluctisonum, cum vxore pia natisq; duabus.
Causæ diffidens extemplò Hispanus agebat
De pace acceptis & conditionibus offert
Argenti ac auri plaustrorum protinus octo
Iustum onus, argentiq; decem soluenda quotannis
Millia nummorum, pulchra Bayonis in arce,
Quæ fuit Anglorum tunc sub ditione monarchæ.
Anglus vt Hispano contra, quæ maxima natu,
Dat nuptum gnatam, sic vt coalesceret arcto
Fœdere firmatæ fœlix concordia pacis.
Rex Lusitanus (nam sic ea pacta ferebant)
Accipit vxorem pompa fulgente secundam
Filiolam, mox his (cœli duce numine) gestis,
Antiquas generis repetunt ab origine sedes,
Oceano magno per sydera fausta remenso:
Dux sociiq; sui terram tetigere Britannam.
Paulo post Regis permissu Marleus intrat
Ille comes Scotiæ per iter ventosus equestre
Anglorum fines, Londini & prouocat omnes
Cuspide acuta hastæ secum certamen inire.
Conueniunt proceres, Princeps Richardus adesse
Spectator cupit hîc, cupit atq; ignobile vulgus.
Non tulit has bullas hæros Moubræus inanes:
Sed conscendit equum cælatis pulcher in armis,
Sessoremque Scotum validus deiecit, equumque
Sternit

Impresio facta in Hispaniam per ducem Lancastrensem.

Hispanus agit de pace.

Pacis conditiones inter Ducem & Hispanũ.

Filia ducis natu maxima nubit Hispano.

Insolens prouocatio triũ Scotorum aduersus Anglos.

Scoti in Hippomachia sternuntur.

Sternit humi duro ferrati verbere ligni:
Quo viso resonant crebro spectacula plausu.
Exanimis fractis costis iacet ille duabus,
Nec valet erectus trepidis insistere plantis,
Vicinas magis inde loco portatur in ædes.
Postq; dies paucos crescente dolore laborans
Emoritur: sic quem armorum quæsiuit honorem
Perdidit infœlix, minor & certamine cessit.
Darellus Scotus hac Courtnæum prouocat Anglum
Finita pugna. popularem captat & auram:
Viribus ast impar fortunam expertus eandem est.
Tertius huic socius dum colluctatur arena
Haud ita fortis eques semel & quater ictibus ille
Sternitur horrisonis, victum & certasse pudebat
Cocburnum, patrias petit ergo inglorius oras.
Concertatores Haubercus corpore pollens,
Pectore Courtnæus, pulsatis vindice dextra
Externis homines Anglos qui corde superbo
Sponte lacessissent summo afficiuntur honore.
Compositis post ista domi certamina rebus,
Pergit ad indomitos Princeps Richardus Hybernos — Hibernia subacta per Richardum.
Inque potestatem multo sine sanguine sæuo
Marte reluctantes redigit. Tum post breue tempus
Exuit insigni sese diademate, sceptrum
Henrico Lancastrensi regale relinquens.

Excipit Henricus quartus moderamina plebis — Henricus quartus regnare incipit.
Anglorum, cuius patuit satis inclyta virtus
Cum pater Hispanum pro vxoris dote premebat.
Cum pater & Gnatus paucis comitantibus Anglis

A Ges-

Henricus & eius pater Iohannes à Caleto per mediam Galliam cũ paruis copijs ad Burdegalem peruenerũt.

A Gessoriaco procedens littore venit
Gasconiam ferroq; hostes vexaret & igne.
Multa viri virtus igitur celebrisq́; per orbem
Gentis honos cunctis pauidum incussere timorem
Hostibus Anglorum, ne quis fera bella mouere
Exterus auderet, iuuenisq́; interfuit istis
Omnibus, in cuius iam cesserat integra partem
Gloria gestarum rerum belliq; domiq́;.
Præter opes magnas fuit hic Rex deniq; fœlix
Progenie pulchra, namq; inclyta quattuor illi
Indolis eximiæ natos produxerat vxor:
Quorum procero, qui natu maximus hæres
Corpore, progressus cùm pubertatis ad annos
Esset, res gessit multas iuueniliter audax,
Asciscens comites quos par sibi iunxerat ætas.
Nil tamen iniustè commisit, nil tamen vnquam
Extra virtutis normam, sapientibus æquè
Ac alijs charus, sed in hoc eluxit imago
Pubere, quæ deinceps esset gesturus adultus.
Henricus genitor bis septem rexerat annos
Anglorum gentem summa cum laude & amore.

Henrico patri mortuo succedit Henricus quintus.

Iamq́; senescenti fatalis terminus æui
Ingruerat, morbus fatalem accerserat horam:
Arripit extemplò soboles diadema paternum,
Quem flexo proceres regem venerantur ouantes
Poplite, testanturq́; hilari sua gaudia gestu.
Ille inter iuuenes, paulò lasciuior ante
Defuncto genitore grauis constansq; repentè
Moribus ablegat corruptis regis ab aula

Henricus initio regni

Assue-

Assuetos socios, & nugatoribus acrem
Pœnam (si quisquam sua tecta reuiserit,) addit.
Atq; ita mutatus facit omnia principe digna,
Ingenio magno post consultoribus vsus.
Perrarò cessat vigilans in publica regni
Commoda, ceu pastor totas insomnis ouili
Prospiciens noctes hyberno sydere ducit.
Dumq; sagax expiscatur possessio quænam
Iusta sibi fuerit, quæué essent iuris auorum:
Comperit infesto Francorum pectore Regem
Plurima Brutigenæ rectori damna dedisse,
Nec mora, consilium vocat, exponitq; gerendum,
Quæ queat ad bellum pia causa mouere Britannos.
Assensere omnes proceres, regniq; Dynastæ,
Sæuo quærendum ferro ius Regis ab hoste.
Confestim rebus repetendis trans mare mittit
Legatos satrapas exculta mente, senili
Consilio Gallo referant qui talia Regi.
Brutigenûm regni hæc animo fert rector iniquo
Te violasse fidem: Cur sic aliena rapaci
Attrahis ipse manu? cur sic iniurius Anglis,
Sæuus in absentes? Semper præsentibus Anglis
Si bellum intulerint (liceat mihi vera fateri)
Ex istis causa minor, inuitusq; quod æquum est
Concedis: raptum nobis aut redde Britannis,
Aut ferrum expectes, vltrices insuper ignes,
Quæ blando extorquere à te sermone nequimus,
Mars dabit indomitus, tenet hæc fiducia nostrum
Henricum, quòd erit sceleris Deus vltor iniqui.

lasciuos suos comites ablegat ab aula regia.

Henricus studet in reipub. commoda.

Legati ab Henrico misși in Galliam de rebus repetendis.

Oratio Legati Regis Anglorum.

Dice-

Dicere Rex iubet ista, minas regaliter addit
Maturè ni mente velis resipiscere cautus
Mutata in melius: fallax est alea Martis.
Hæc vbi verba Britanno à principe missus habebat
Legatus, Gallus cæpit ferueſcere bile.
Gallorum fremitu præcelsa palatia Regis
Complentur, gliscunt animi discordibus iris.
Rex coram cunctis ora indignantia soluit.

Responsio regis Francorum.

Quærere regna, labor: virtus est parta tueri
Maxima si celebrem famam laudemq́ meretur.
Qui Marte aduerso victor fortaßis iniquo
Euasit, populum seruilia sub iuga mittens:
Nonne prius victis (animos si quando resumunt)
Gloria maior erit pedibus pepulisse catênas,
Excußisse iugum collo, vim viq́ repulsam
Propulsasse? alia est alia fœlicior hora.
Non semper fortuna manet constantior vni.
Nunc fortis Gallus primas tenet antè Britannus
Partes, nos olim fuimus (vos dicite) Troes,
Post decimum tandem Tros annum sensit Achiuos.
Gallia iam primum post multas cœpit aristas
Florere, & duce me cristas attollere in altum,
Aduersusq́ suos hostes audentior ire.
Vos terrete minis pueros, terrete puellas
Laruis, nulla viros animosos spectra mouebunt.
Non bullæ ostenso vel verba minantia ferro.
Quid quod adhuc vester rex est puerilibus annis,
Tristis, inexpertus belli, lusu ille pilarum
Se recreare domi contentus, fulgida pilis

Agmina deuitet, regat hæc maturior ætas.
Hoc sit responsum, vos hæc mea dicta referte,
Nos patrios fines, nos nostra tuebimur armis
Oppida, & inuito hæc Gallus defenderit hoste.
Hæc vbi legatis Gallus responsa dedisset,
Confestim cæpere domum properare reuerti.
Et quid Celta illis responderat, ordine pandunt.
Scomma malam in partem accipiens Rex cætera risit.
Principis interea naues Hamptone parantur,
Queis per fluctiuagum pelagus fœliciter actis,
(Namq; volente Deo siluit contrarius Auster)
Rexq; Ducesq; sui magna comitante caterua, Henricus transmisso mari Harfleu oppidũ obsidet.
Hostili ante expectatum potiuntur arena.
Nauibus egreßi deuastant omnia latè,
Horrea tecta, lares fœdantes igne, ruinis,
Cæde: feris Anglis in prædam cætera cedunt.
Henricus castris noctem transegerat vnam,
Cùm sol postridiè terris dimouerat vmbras
Exoriens, oculis hominum loca quæque recludens.
Rothomagi fluuius qua cursu defluit acri
In pontum, littusq; suo maris impetit æstu,
Finitimosq; suis humoribus irrigat agros,
Haud procul à castris vbi fluminis ostia pandunt
Rictu se patulo, senis vbi nocte dieq;
Accipiunt horis præsalsi gurgitis vndas,
Flumen aquas, & idem rursum prius euomit haustas,
Conspexere duo munitis oppida muris,
Hoc citra ripam, trans ripam fluminis illud.
Actutum Henricus populi iubet ambo coronis

Cin-

Cingi, ferratis percelli glandibus ambo,
Et muros duro ex ferro testudine rumpi.
Insolitum genus hoc tormenti terruit omnes
Inclusos Celtas: pueri matresq; senesq;,
Exangues trepidant, nec deuitare periclum
Quo pacto possent, inuestigare volebant.
Anglorum pendent denso seu grando sagittæ
Aëre, cominus, ac etiam res eminus acta est.
Interea ne quid Regis conatibus obstet,
Neué Britannorum queat infestare carinas,
Armatas aliquot naues, Neptunia regna
Inter vtrasq; oras regionum littus vtrumque
Quæ citò percurrant, præmittit ad æquora princeps.
Tum socijs scalas muris adhibere paratas
Imperat, & propius belli tormenta moueri,
Quamprimum tenebris depulsis crastina lux sit.
Hoc vbi vulgatum est castris, & quæque cohortes
Expediere gradu celeri se, fama ferebat
Illud in oppidulum, quod nomine dicitur Harflu.
Cras, sole exorto, ferro armipotente Britannûm,
Mœnia cum domibus, cæsis qui tecta colebant,
Imo æquanda solo, quod erit tum parcere serum.
Ciuibus extemplò tremor ima per ossa cucurrit,
Desperare suis fortunis incola cœpit.
Quid faceret tali rerum conclusus in arcto,
Ante oculos mors certa, suo de Principe nullum
Venerat auxilium, nullam sperare salutem
Conclusi poterant, placet hæc sententia cunctis,
Vt tandem explorent quæ sit clementia Regis

Duodecim oppidani ex Harflu egressi petunt à rege Henrico.

Anglo-

Anglorum, si flecti animus prece mollior vlla
Forte queat, vitam vt saltem concederet illis.
Ergo bis seni sunt ex melioribus omni
De numero lecti, custos supremus & arcis,
Portis oppidulo qui progrediuntur apertis
Nudato capite, & demisso in pectora vultu,
Incessu tremulo, residebat pallor in ore,
Quisq; notam luctus pullos gestabat amictus.
Martia deducti tandem in tentoria regis,
Henricum his orant verbis pro seq; suisq;,
Procumbunt & humi: senior cum supplice voce
Incipit. Aduersum te si deliquimus ô Rex,
Antè astricta fides Domino, natale solumq;
Dum sumptis armis adducto cardine portas
Duro firmatas venienti occlusimus ære
In causa est, meritas apud omnia sæcula laudes
In Regem seruata fides sibi vendicat æquo
Iure, quis ob patriam mortem dubitabat adire?
Sed patriæ prodesse nihil mors nostra valebit,
Si stamus contra, cuncti moriemur inulti,
Inq; potestatem venient bona nostra (fatendum est)
Henrici Anglorum, atq; ipsa cum mœnibus arces.
Hactenus admissum si quid sit, mitte, precamur.
Auxiliare dies princeps nisi miserit intra
Octo præsidium (causam non dicimus) intres, Induciæ factæ octo dierum.
Possideas, habeas, fatis potiare secundis
Oppidulo nostro (tantum modo quæso pacisci
De vita liceat) decet hac clementia Regem.
Hac animos olim virtus ornabat auorum,

 Quid

Quod petit hic Gallus pro votis auferet, inquit
Henricus Celtas ista sub lege remittens
Ad sedes proprias: dicto pro tempore facta
Induciæ fuerant: elapsis octo diebus,
Nil opis, auxilij nihil est: promissa petuntur

Deditio oppidi & arcis Harfluensis.

Redditum flentes tenera cum prole parentes,
Virgineusq; chorus, veteres liquêre penates.
Tum populus cunctus de portis Gallicus exit
Mœstus, inarmatus, vacuus, miser, æger, inopsq;
Vtq; nouas sedes quærat, migrare coactus.

Angli commigrant ad incolendum Harfleum relicto solo natali.

Oppidulo belli potiuntur iure Britanni.
Mox iussu Regis proclamat præco per vrbes
Albionis, si quisquam Harfleu velit esse colonus,
Trans mare, mechanicas seu sit qui exerceat artes,
Acquirendarum vel opum mercator auarus,
Seu qui tellurem curuo proscindat aratro,
Harflu conuentant. Vbi sedes certa morandi
Henrico gratis dabitur donante petenti.
Nec solum ille, datis gaudebit at ædibus hæres.
Haud mora, conuenere greges ad littora passim
Quærentes ventos celeri cum puppe secundos.
Proximus & quà sit traiectus Gallia ad oras,
Quanta aderat paucis (res mira est) turba diebus,
Iam nullus vacuo locus est habitatior Harflu.

Henricus certior facit magnũ Gallorum exercitum aduentare.

Præsidio imposito Rex castra mouere Britannus
Cœpit ad illius cùm venit nuntius aures.
Præclusum ruptis iter eius pontibus esse,
Gallorum centum & viginti millia præstò
Aduentare, omnes loricis corpora tectos,

Orna-

Ornatos nitidis galearum in vertice plumis:
Turbam equitum quantam sæclo nemo ante priore
Viderat, indomitam spaciosa per arua volantem.
Plantageneta nihil motus tanto agmine, cœptum
Pergit iter, socijsq; animum fidentior addit,
Semper in aduersos hostes vestigia tendens
Et quòd nox propior terris induxerat umbras,
Haud procul à densis posuit tentoria siluis.
Deinde suos Satrapes iubet augustale subire,
Consultaturum se de præsente periclo.
Nam ter mille illinc aberat vix passibus hostis.
Seram sub noctem sic in penetrale vocati
Quæ statuunt fieri, decernunt singula summo
Consilio, ast alias inter res sole cadente,
Militibus iussum est præacutas cadere luco
Ense sudes, quarum prudens rex edocet vsum,
His vt currentes equites tellure refixis
Exciperent, & equo medijs dare vulnera possent
Cursibus, occultas aciei texerit ordo
Anterior fraudes, dolus est cùm tendis in hostem
(Si bello diro decernas) maxima virtus.
Intereà cælo nox intempesta ruebat,
Corpore mortales recreant cum fessa sopore
Curarum obliti, vt vegeti ad sua munia surgant.
Nocte illa somnis oculos clausere grauatos
Anglorum pauci: sinuosis arcubus aptat
Pars amenta suis, acuit pars spicula dura
Cote sagittarum, penetrent quæ fortiùs arma.
Iste creatori cœli cum coniuge natos

Sub noctē rex Henricus inijt cōsilium cum suis.

Stratagema

Commendat, tanquam moriturus luce futura:
Ille suos nummos exponit, mortuus orco
Mane recepturus Gallorum more vetusto.
Fulgēs incautis aurora superuenit Anglis. (mum)
Arma arma Angligenæ (ferit hac vox æthera sum-
Ductores clamant, capitote arma, arma precamur.
Tela tenete manu, totis iam viribus arcus
Tendite, seruetur pugnando debitus ordo.
En dicto citius iuncta incessere phalanges,
Expectantq́; animis sæuum ferventibus hostem:
Pungit equum subitò cursor calcaribus vnus
Qui noctu terras hostiles peruigil errans
Lustrasset, sæuos Gallos & clamat adesse.
Ceu bruma media picea caligine spissus
Auster cum pluuijs, siue vt nimbosus Orion
Excelsos montes aspectu territat atro
Cum procul est, propior magno furit impete ventus:
Atrox sic properat Celtarum exercitus orto
Sole per intentos signis fulgentibus agros.
Calce caua tellus pulsata tremebat equorum
Agmine densato, volitatq́; ad sidera puluis,
Mouerat hunc equitūq́; cohors, peditumq́; caterua.
Aurora hac complexus erat solito arctior artus
Henrici somnus, securo ita corde quiescit.
Tandem vnus comitum magni tentoria Regis
Ingressus, mollis è somno tactu excitat illum,
Et Gallos intra passus bis mille meantes
Esse docet, populisq́; suis instare periclum.
Ergo quid ducibus mandet, narrare precatur,

Mane orto acies Anglorum instituitur.

Rex vt erat totus discinctus amabile corpus
Corripit è stratis, nixus genibusq́; precatur.
Summe deus faueas te supplex inuoco, quæso:
Da Deus omnipotens, da vires maxime magnas,
In te fixa mihi spes est, ne desere seruum.
Hostis equis, nos summe Deus tibi fidimus vni,
Si princeps hodie fuero in certamine victor
Numinis insignes laudes in sæcula cuncta
Æde canet senior tum vir, tum fæmina sacra.
Hac prece finitâ, struere imperat agmina princeps
Ocyus indutus vestitu, indutus & armis
Exilit, & medijs incessu vadit ouante
Ordinibus socios, quæ sit fiducia rebus
Scitatur: læto respondent plurima vultu.
Dux Eboracensis tum se inclinauit honoris
Caussa: me complura mouent, vt tester amorem
Officiumq́; meum Rex ter venerande Britannis.
Primum in te patriamq́; meam, concede quod opto
Belli inter primos, aciei & in ordine primo
Vt locer, occumbens pariam memorabile nomen.
Aut nisi me vanum mentis deceperit omen:
Infestos gladio cædam crudeliter hostes.
Gloria præclarum, factum hoc æterna sequetur.
Desijt ille loqui, tum Plantageneta leuauit
Ipsum, fidenter verbis affatus amicis:
Tu consanguineus cùm sis charissimus, id quo
Gratius esse nihil poterit, gratissimus offers:
Ingentes & ago grato pro pectore grates:
Nobilitatis opus petis, hoc concedo quod optas.

Henricus surgens è lecto orauit Deum.

Petit Dux Eboracensis vt ducat primos aciei ordines.

Fortibus assumptis socijs accingere gnauus
Confestim ad pugnam violento cum hoste futuram,
Et meritas laudes pugnando viriliter aufer.
Nec mora, dirigitur pharetrati militis ordo.
Ipsorum inq; duas pars maior spargitur alas.
Horrida belligeræ quæ portant pila phalanges.
Vexillum Regis circumstant densius armis.
Inde comes clarum cui dat Suffolcia nomen,
Dextrum ductabat cornu, læuumq; tuetur
Hinc Varuicensis, veteri stipatus vterq;
Milite, qui manibus curuaret Apollinis arcum.
Turma equitum leuis hastatorum cornua firmat,
Atque in subsidijs, quos bellica acuta securis
Muniuit, positi, magno veluti osse gigantes
Audaces aciem claudebant vndique totam
Hæc manus Anglorum, facies erat agminis ista
Instructa iam acie, quota (Rex ait) hora diei est?
Qua solet in templis numen sacer ordo precari
Respondent Satrapæ, turrita per oppida regni
Albionis: tum Rex animis estote Britanni
Fortibus, hac hora pro nobis presbyter orat,
Ergo agite ô iuuenes, facitote virilibus ausis,
Vestrorum vt similes hodie euadatis auorum,
Quorum non solum manibus propulsa sed ipso
Gallica gens vultu prius expauefacta fugata est.
Omnis abesto timor, mors formidabilis haud est
Ingenuis, si non hodiè deuicero Gallos,
Vltimus ex nostro reddetur anhelitus ore:
Pro me captiuo redimendo nemo tributum

Comes Suffolciæ dextrum, comes Varuicensis læuum aciei tutatur cornu.

Rex Anglus hortatur suos ante pugnam vt strenue se gerãt

Soluet

Soluet, nec precium diues regio Anglia pendet.
Dixerat, idem animus cunctis: exercitus alto
Clamore ingeminans omnes promittit ad vnum
Ferro absumendos, si fors contraria vertat.
Interim in aduersos capit procedere Celtas
Tota manus, signoq; dato vexilla leuare.
Ecce tubæ diri cecinerunt horrida Martis
Terribiles sonitus irritamenta futuræ
Cædis, funestaq; acies vtrinq; propinquant,
Miles atrox varijs implet clamoribus auras.
Iamq; aberant, arcu quantum valet ire sagitta
Missa viri fortis manibus, dux mittite (clamat)
Angligenæ, vestros calamos celeresq; sagittas,
Mittite curuatis in atroces arcubus hostes.
Grandinis in morem cum hibernus decidit imber,
Spicula missa volant, & clari lumen ademptum
Obscurant solis: percusso saucius armo
Se erigit excusso sessore arrectus in auras
Acer equus, credens equitatus tutius esse
In pedites nostros protensis si inuolet hastis,
Ocyus irrumpens præpilati agminis hirtam Conflictus Anglorum & Francorũ qui fit apud Dagincourtum. Anno 1415.
Aggreditur frontem: Tum pugna recruduit ingens,
Confixi sudibus præacutis (principis ante
Sicut erat monitu præceptum) puluere arena
Prouoluuntur equi, vitam sessoribus enses
Stricti adimunt. Pharetris vbi defecere sagittæ,
Arquites sternunt aduersos fustibus hostes.
Ipse manu magno conatu rex rotat ensem,
Nobilior faciebat idem pars, turbaq; tota.

Omne nemus resonat pulsatæ cassidis ictu
Armorum crebris tinnitibus insonat vnda,
Viciniq́; suis colles cum vallibus agros
Accipiunt gemitus morientum, sanguis inundat
Seu cum terra madet quando Saturnus & illo
Iuppiter inferior, Mars, Sol radians, Venus, Hermes,
Luna tenet Cancrum, Pisces & Scorpion vdum.
Tempora transfixus prælongo Barrius heros
Pilo deturbatur equo, cui spiritus æger
Vulnere mortifero in tenues euanuit auras.

Aliquot nobiles Gallorum in prælio cadunt.

Dux Alansonus percussus arundine lignum
Carne reuellebat, ferrum tamen esse reliquit
Altius infixum, mors immedicabile vulnus
Insequitur, labens & equo terram ore momordit
Expirans, similiq́; perit (Brabantia) letho
Dux tuus. Hi fuerant equitatus ordine primo
Magnanimi Satrapæ post hos cecidere secundo
Nauarræ Comes & tuus Archiepiscopus (ô Sans)
Præterea comites octo periere cruentis
Vulneribus, trita appellant quos voce Barones
Plus centum, clari generis plus mille cadebant
Sexcenti. Notiq́; decem plus millia vulgi
Ex Francorum acie, ter centum perdidit Anglus,
Et penes Henricum belli victoria mansit.
Heu Eboracensis funesta sternitur hasta,
Impetus in primos vbi fit furiosior Anglus,
Suffolcusq́; Comes compluribus ante necatis
Gallorum ex satrapis vitam cum sanguine fudit.
Captiuos proceres Gallos custodia firmat.

His ito perfectis, ditato milite prædis
Et spolijs clarus victor post prælia littus,
Ad Gessoriacum properat cum classe, penates
Transmisso pelago veterumq; palatia regum
Albionis repetit, turba comitante triumphans
Cui Londinenses ciues, & prætor, amicti
Velleribus Serum splendentibus, obuiam ierunt
Mille ter extra vrbem passus, hoc fecit honoris,
Hoc causa officij fecit quisque ordine ciuis,
Vt sua significet superato gaudia Franco:
Vrbe etiam egressus templi sacer ordo relictis,
Per vicos precibus diuinum numen adorat.
Voce precabatur multam resonante salutem,
Publica turba suo regi: pompamq; sequuntur
Ordine captiui longo victoris ad ædes
Principis, hospitijs Galli tractantur amœnis
Comiter, Henrico sic præcipiente monarcha.
Ecce Sigismundus conscensa naue Britannûm
Ingreditur fines, quem rex humaniter Anglus
Excepit veterem gratissimus hospes amicum.
Nunc celeres agitant ceruos damasq; fugaces:
Nunc iuuat aucupium pandis haliætus & alis
Infestans volucres penna trepidante minores.
Anglo cum vacua facta est occasio mentis
Induperator ait, celebri rex inclyte fama.
Quæ tua gesta vehit totum pennata per orbem:
Victis, iam satis est bellorum, parce, precamur:
Iam per te satis est inimici sanguinis haustum:
Immodico, cur te, ciuesq; labore fatigas?

Henrico reduci ciues Londinenses congratulantur.

Sigismundus Imperator venit in Angliam & agit cum Henrico vt pax tandem coeat inter illum & Francorum Regem.

 Quid

Quid petis vlterius? decorat victoria pugnæ
Nuper in omne foris parte memorabilis æuum.
Pax tibi sit cordi, pacem cole, nil dedit alma
Pace Deus melius, miseris mortalibus vnquam.
Carolus hanc orat, legatus & illius vnâ
Mecum, qui præsens vestra versatur in aula.
Leges pacificæ, sublata lite, ferantur.
Auferet Henricus Gallo cedente, quod æquum est.
Paruos infantes patribus quin aspicis orbos,
Quantaq́; flet matrum charis viduata maritis
Turba? Deo Domino nos factos esse memento.
Ista Sigismundi paulum persuasio mentem
Flexerat Henrici, incerto qui fluctuat anceps
Pectore, quid faciat, natura mitior heros.
Atq; proculdubio sermo valuisset amici,
Si non Francorum legato orante, quod egit
Voce Sigismundus, subitò venisset ab Harflu
Nuntius infaustum rursum instaurare duellum
Gallos, & diram cædem factam esse recentem
Anglorum, patratum id Rothomagensibus agris.
Galli violant fœdus. *Vritur Henricus populorum cæde suorum*
Audita, & motus vehementi excanduit ira
Quos paucos subitò numerosus fuderat hostis
Caroli & occludit de pace agitantibus aurem
Legatis, referens, sectabitur vltio factum.
Induperatorem puduit pro gente rebelli
Quòd supplex blanda prece sollicitasset amicum:
Qui vario (vt mos est) donatus munere regum
Iam decessurus sanctam cum Rege Britanno

Firmat

Firmat amicitiam,patrias ventoq́ secundo
Per freta delatus saluus peruenit ad oras.
Extemplo rauco stridebant cornua cantu,
Efferaq́ ardescens flammato corde iuuentus
Vndiq́ concurrit: iussu quisq́ induit arma
Principis,& tumidum conscensis puppibus æquor
Transmittunt.Patulis Normania fertilis aruis
Excipit expositas saxoso littore turmas.
Principio Henricus recreato milite Teucham
Oppugnat,magno conamine Celta resistit,
Strenuus assultus propellens ense feroces:
Armis capta tamen domino parere potenti
Cogitur,hospitio recipitq́ inuita Britannos.
Inde petit Cadomum,quod non sine sanguine cœpit
Hostis & Angligenum virtus,sed vera domari
Nescit:& in primo congressu fundit inertes.
Vi depugnatum est nusquam maiore locorum,
Quam Cadomi,vrbs tandē cum magna deditur arce
Ædibus vt sacris,sic ille pepercit asylis.
Quod postquam pauidus cognouerat incola terræ,
Sanctam iustitiam tanto miratus in hoste
Relligione sacras quanta seruauerit ædes,
Se fidei regis committunt fœmina, virq́
Normanus,satis & portant in castra ciborum
Militibus corbes completas pane ferentes
Hinc Alenconium expugnat victricibus armis
Post Argentonium,portas Constantia pulchra
Vltro aperit,Landum,& Falesia plebe referta,
A Gallo auxilium frustra expectantia capta

Rex Anglus instaurat bellum.

Henricus capit multa munitissima oppida in Normania.

Inq́

Inq́ʒ potestatem venerunt principis ambo
Angligenæ: Sequanæ ripis contermina Larcha
Proxima turrigeris muris est prædo Britannis.
Preterea multi vulgato nomine pagi.
Vltima Rothomagus restat, quæ mercibus auro,
Argento, vasis pretiosis diues abundat,
Totius & caput est terræ Normanicæ in ima
Parte alti montis Sequanæ prope fluminis vndam.
Audito aduentus Angli rumore coloni
Finitimi, villas & proxima rura tenentes,
Huc comportarunt sibi quæ charissima possent,
Posse capi nullis credentes viribus vrbem.
Rothomagus vrbs obsessa.
Rothomagum ductis fossis atqʒ aggere claudens
Circundat valida Rex obsidione Britannus.
Saxa rotans celsasq́ʒ reuellens machina turres
Ferrea testudo solerti opponitur arte,
Diruat vt muros præfixis cornibus altos.
Aulerici contra summis de mœnibus acres
Conficiunt pugnas, ac aspera saxa deorsum
Pronoluunt teretes torquentes eminus hastas.
Magnis res animis agitur tantisper vtrinque
Lintribus armatis, donec supera, infera, Princeps
Obstruit, occlusi, qui labitur, amnis in vrbem,
Auxilij ne quid sit, ne quæ cibaria possent
Inferri obsessis. Tota grassatur in vrbe
Tum demum vesana fames penuria victus.
Opprimit Aulericos imbelles ergo puellos
Et turbam magnam muliebrem extrudere portis
Conantur: frustra prohibent mucronibus Angli

Id fieri

Id fieri, menses aliquot durauerat acris
Obsidio, ciues cum desperatio cœpit.
Rothomagus capitur. Iamq; Anglus adeptus opimas Rothomagus capta.
Prædas in patriam perpulchra trophæa remittit.
Fama vrbis captæ vulgata (haud crederet vllus)
Brutigenis clari quantum succreuit honoris
Vndiq; quanta omnes Celtas formido premebat.
Paulo antè intrepidus, iam Celta petebat, iniquis
Legibus attribui pacem, fera prælia tandem
Extinctis bellis remoueri, accessit ad ista
Tunc mala Celtarum, Burgundio fraude peremptus,
Sparsaq; ciuilis tota dissensio terra.
Quādo ad colloquium ventū est, rex Gallus & omnes
Vnanimes proceres Henricum constituerunt Rex Henricus constituitur regens Galliarum.
Rectorem patriæ, Catharinaq; nobilis Anglo
Vt desponsetur Francorum principis hæres.
Ex his coniugibus prognata propago duobus
Terras Gallorum pulchras moderetur & vrbes.
Sic fore conceptis iurabat Carolus, vxor, Henricus ducit in matrimonium Catharinam Caroli filiā & hæredem.
Turbaq; nobilium, verbis, quos Gallia multos
Indigenas habuit, iurabat mobile vulgus.
At dedit Henricus pacem, mox regia virgo
Ducitur in pompa vinclo connexa iugali.
Brutigenæ multis epulum solenne diebus
Concelebrauerunt, matri, solatia sponsa,
Præbentesq; patri. Fœlicem prole parentem
Tali plebs dicit, per quam tot commoda regnis
Pax adeo fœlix populis donata duobus.
Plantageneta dabat princeps iam iura duabus

Gentibus, effranes ductis cohibebat habenis.
Cùm memor Angligenũ, cupiensq́ ostendere quales
Anglia, quam claras arcesq́ vrbesq́ teneret,
Decernit reditum in patriam, picta ambo carina

Henricus & Catharina vxor veniũt in Angliam.

Ad Londinensem veniunt fœliciter vrbem
Ore verecundo noua nupta, eiusq́ maritus.
Hic circum vecta aurato per compita curru

Catharina Regina more maiorum coronatur Londini.

More coronatur maiorum Regina coniux
Ingeminans, Rex ô viuat Reginaq́ vulgus,
Altisonis suprema ferit clamoribus astra.
Non ita post multò, cùm iam respublica rectè
Composita auxilij vlterius nullius egeret,
Rebus Rex (vt erat prudens) accommodat horas,
Absentem si fortè grauis desiderat auo.
Rex socer, Axonum visit trans aquora fines.

Reditus Henrici in Galliam.

Quo cùm venisset, clarus Burgundio narrat
Hostem Delphinum trepidos mouisse tumultus,
Moliriq́ dolos. Quare præmittit in hostem
Henricus turmas, eius quæ frangere possent
Assultus: sed adhuc maiora negotia curæ
Esse sibi: Nihili Delphini pendere vires,
Vt qui nil præsente viriliter egerit hoste,
A sæuis biduiq́ iter Anglis semper abesset.
Hoc agitur primum vt res frumentaria totis

Henricus Rex facit Delphino potestatem pugnæ quã recusat.

Suppetat in castris. Post omnibus ære paratis,
In syluanecto Delphino facta potestas
Pugna, quam timidus campo non accipit æquo
Oblatam, numero & neruosis viribus impar.
Quas igitur pugnax ad terras venerat Anglus.

Has

Has odit cautus iuuenis, cane peius & angue.
Has refugit, sociosq́ue loca in contraria vertit,
Si modo Bituriges animosior Anglus adisset:
Biturigum terris multùm properando relictis,
Conenses Gallus fugiens inuaserat agros.
Obsidit hic populum quem Celtæ liberat armis
Dux Bedfordensis. Delphini milite pulso.
Interea fractumq́ue æstu nimioq́ue labore
Corripit Henricum languentem febris acuta. Febris corripit Henricum.
Cœli intemperies, Sextili Syrius ardens
Virus pestiferi facit ingrandescere morbi:
Attamen egit iter miris cruciatibus Anglus
Afflictus, donec corpus tabescere morbo
Cœperat, atque faces mortis sentire propinqua.
Aduolat Humfredus frater, Bedfordius heros
Aduolat effusis lachrymis defleuit vterq́ue
Casum inopinatum. Rex deinde Britannicus insit.
In cœlum manibus sublatis, debeo multum
O Deus omnipotens, dignas persoluere grates
Non valeo, viridis tenero quòd flore iuuentæ
Abstrahar à mundo, nec adhuc expertus amaram
Fortunam: quod in hac vita præclarius actum est
Nobiscum, summi clementia numinis esto.
Ad fratres conuersus ait cur pectore mœsto Henricus agens animã commendat filiũ infantẽ & Catharinã Reginã suis fratribus.
Sic gemitis, cur sic pleni singultibus estis?
Fatalem venisse diem mortemq́ue propinquam
Gaudeo: quod nemo poterit vitare, ferendum.
Per sacrum obtestor fraterni fœdus amoris,
Filiolum Henricum, curetis, alatis, ametis,

Semper honoretis, diuino ante omnia cultu
Mentem informetis pueri: sic dignus haberi
Imperio tanto, famaq́ vigêre valebit.
Vxorem magno prognatam principe prolem,
Quæ merito nunc est ærumnosissima matrum.
Sustentare pijs (decet hæc præstare Britannos)
Officijs, vobis & sit concordia cordi.
Dux Bedfordensis, dux & Burgundio Francos,
Anglos Humphredus simili sub iure gubernet.
Curatum enixè iubeo hoc fieri, impero, mando,
Olim terra fuit Normania iuris auorum,
Quam ferro amissam dextraq́ potente recepi,
Hanc retinete armis, iusto hanc defendite bello.

Henricus 5. moritur.

Henrici illustris properans mors occupat artus,
Ille suæ patriæ decus immortale per æuum
Venturum, virtutis & indelebile lumen
Celso animo prorsus, leni quoque pectore ciues
Non solum, at iustos hostes fideiq́ probatæ
Dilexit; niueo rarò iracundior ore.

Henricus 6. eius filius de more coronatur Parisijs.

Æternæ famæ paulo post Rege sepulto
Parisijs Diadema, vias & compita circum,
Iunior Henricus portat lepidissimus infans:
Nunquam perpetuò fortuna manebit amica
Quæ circumacta suo versatilis orbe rotatur.
Hic Franci puerum Regem neglectui habentes
Desciscunt, violatq́ fidem gens perfida sacro
Consilio ante datam, quos Dux Bedfordius vltor
Perdomat, & facta Delphinum cæde fugauit,
Rex studuit paci, postquam maturuit annis,

Tri-

Tristia sanguinei deuitans prælia campi:
Se non immiscens vnquam ciuilibus vndis
Captabat placidæ securior ocia mentis.
In prece multus erat, secreto crebrius orans.
Sed tales homines populus sceleratior odit,
Fastidit, detestatur: non conuenit inter
Virtutem & vitium, lucem fugêre tenebræ.
Mitte ergo ingenium postquam videre Britanni
Delphinus Comitesq́ eius, fera prælia tentant. Galli defici unt ab Henrico sexto.
Fraude domi capiunt alias, virtute recepta
Sunt vrbes aliæ quædam, sublapsa refertur
Anglûm spes retrò, languescere pectora dicas:
Quippe erat Henricus quintus, dux strenuus olim
Mortuus: hinc damni grauior causa atq́ doloris.
Seditio rapidis accensa domestica flammis
De summa rerum, contentio perdita flagrat.
Musa sile aut mussans bella intestina Britannûm Discordia ciuilis in Anglia.
Lugubri percurre sono, quia vulnera tactu
Sæua recrudescunt, veterem renouantq́ dolorem,
Henrici oblitis nulli Normania curæ
Brutigenis, solitis propugnatoribus orba
Incassum magni Gulielmi funera deflet,
Præreptas iustis vi possessoribus vrbes.
Delphinus totos nullo prohibente per agros
Francorum transit, priùs expugnata receptans
Oppida: perfacile est populum domuisse volentem
Tendentemq́ manus vltrò, nec clarior ornat
Gloria vincentem fuso sine sanguine regna.
Tanta domi subitò dum sunt incendia rerum.

Externos Anglus quo pacto inuaderet hostes?
Ipse sibi est hostis, lacerat manus improba ventrem.
Quid quod pes summum rabida caput atterit ira,
Et ciuis ciues scelerata mente trucidat,
Seruus herum, dominus seruum, Mars impius ardet.
Heu frater fratrem facto certamine mactat,
Vicinus vita vicinum priuat: ab hoste
Nil vsquam tutum est, frustra peteretur asylum,
Quod miseris omni prodest mortalibus æuo.

Loca in quibus bella maxima intestina confecta sunt.

Nobilitata inter plures hæc sunt loca cæde,
Albani fanum, Blorum, borealis & Ampton
Banbrecum campis, Barnettum collibus hærens,

Wakfeldia.

Experrectorum pagus, fanumq́ secundo
Albani, propior Scoticis confinibus Exam,
Contiguoq́ istis habitantes rure coloni,
Mærentes hodie quoties proscindit arator
Arua propinqua locis dentale reuellere terra
Semisepulta virum sulcis Cerealibus ossa:
Mœsto execrantur planctu ciuile duellum:
Quo periere hominum plus centum millia cæsa,
Nobile Todcastrum clades accepta coegit
Millibus enectis ter denis nomen habere.
Vltima postremæ locus est Teuxburia pugnæ,
Oppidulis his accedens certissima testis,
Bello intestino fluuios fluxisse cruoris.

Factio inter Eduardū 4. & Henricū sextum reges.

Tot peperit tam dira duorum factio Regum
Prælia, quam litem magnus Deus ipse diremit,
Bosucrthi bellum gestum & nonnulla tacebo,
Septimus Henricus quibus est sibi nomen adeptus

Præ-

Præclarum celebris ventura in sæcula famæ,
Filiolam Eduardi ducit Lancastrius heros,
Et summa rerum potitur; sic iura volebant,
Sic leges regni & proceres petiere Britanni.
Hoc Deus omnipotens pacis confecerat author,
[illegible]m.
[illegible]stes
[illegible]is almi
[illegible]ui.
[illegible]us odit
[illegible]nos.
[illegible]ore,
[illegible]q; modestus.
[illegible]iquit
[illegible]& auri.

Henricus septimus ex familia Lancastrensi solus relictus ducit in matrimonium Elisabethā Eduardi quarti Regis filiam.
Ciuilis seditio extinguitur.
Henricus septimus post annos viginti tres summa cum gloria excedit è vita,



Externos Anglus quo pacto inuaderet hostes?
Ipse sibi est hostis, lacerat manus improba ventrem.
Quid quod pes summum rabida caput atterit ira,
Et ciuis ciues scelerata mente trucidat,
Seruus herum, dominus seruum, Mars impius ardet.
Heu frater fratrem facto certamine mactat.
Vicinus vit...
Nil vsquam ...
Quod miseris ...
Nobilitat...
Albani fanum...
Banbrecum c...
Experrectoru...
Albani, propio...
Contiguoq; ist...
Mærentes ho...
Arua propinq...
Semisepulta vi...
Mœsto execrantur planctu ciuile duellum:
Quo periere hominum plus centum millia cæsa,
Nobile Todcastrum clades accepta coegit
Millibus enectis ter denis nomen habere.
Vltima postremæ locus est Teuxburia pugnæ,
Oppidulis his accedens certissima testis,
Bello intestino flumos fluxisse cruoris.
Tot peperit tam dira duorum factio Regum
Prælia, quam litem magnus Deus ipse diremit,
Bosucrthi bellum gestum & nonnulla tacebo,
Septimus Henricus quibus est sibi nomen adeptus

Loca in quibus bella maxima intestina confecta sunt. Wakfeldia.

Factio inter Eduardū 4. & Henricū sextum reges.

Præ-

Præclarum celebris ventura in ſæcula famæ,
Filiolam Eduardi ducit Lancaſtrius heros,
Et ſumma rerum potitur; ſic iura volebant,
Sic leges regni & proceres petiere Britanni.
Hoc Deus omnipotens pacis confecerat author,
Ciuiliſq; habuit talem contentio finem.
Ciuibus ille ſuis regnat chariſſimus, hoſtes
Omnes iure ipſum metuebant: numinis almi
Relligioſus erat cultor pietatis, & æqui.
Verſutos homineſq; malos vehementius odit
Viginti totos charus treſq; amplius annos.
Regibus externis in ſummo vixit honore,
Magnanimus, iuſtus Rex, prudens atq; modeſtus.
Henrico hæredi moriens ſua regna reliquit
Diuitiaſq;, immenſum argenti pondus & auri.

Henricus ſeptimus ex familia Lancaſtrenſi ſolus relictus ducit in matrimonium Eliſabethã Eduardi quarti Regis filiam.

Ciuilis ſeditio extinguitur.

Henricus ſeptimus poſt annos viginti tres ſumma cum gloria excedit è vita,

Finis Libri primi.



Henricus octauus.



Uic erat à teneris annis ars bellica cordi.
Vt reliquas dotes, cōdignas principe tanto,
Corporis atq; animi non sit memorare necesse.
Quod fortis, clemens, humeris quod & altior ibat
Omnibus, egregia facie vultuq; decoro,
Quarta à principio regni flauescere messis
Cæperat, æstiuo terras torrente calore,
Cum Rex Anglorum Henricus fera bella ciebat,
Atroces Gallos & aperto marte lacessit,
Sollicitarat enim Romanus Episcopus illum
Ad bellum hoc pelago transmissa classe Caletum
Peruenit, oppidulum triginta millibus implens
Armatorum hominum, delecti quattuor omni
Ductorum ex numero, Talbotus belliger, audax
Ponyngus, Ricius Thomas flos Cambrobritannûm,
Et Somersetus, quos rex præmiserat arua
Ad Morinum: Quibus est magnis Terrouana muris
Condita, robusto Francorum milite fata.
Vere nouo vt spirans stridenti flamine ventus
Verrit humum tenui stipulas cum puluere tollens,
Raditur vt tellus vncatis dentibus ima:
Sic equites Angli rapiunt armenta ferarum,
Captiuosq; greges hominum, pecudesq; bouesq;.
Omnia deuastant, ferro, flammaq; furentes.
Subsequitur princeps ter denis millibus ære

Expeditio militum in Galliam per Henricum octauum.

Contectis

Contectis duro, Morinorumq́ obsidet vrbem.
Sub rege Anglorum magnus meret Induperator,
Germaniq́ truces, duro gens strenua bello.
Pro mercede nihil nisi fuluum soluitur aurum,
Auri militibus radiantis copia totis
Tanta fuit castris, vt rex cudisse coactus
Nummum ex argento fuerit. Pugnantibus ampla
Munera dant animos, merces accendit ad arma.
Francorum pugnax equitatus prælia miscet,
Succurruntq́ suis, sed frustrà infirmior arma
Turba capit, palmam bellando potentior Anglus
Aufert, lethifera transfossis hostibus hasta.
Diruta turrifragis bombardis mœnia præbent
Brutigenæ ingressum facilem, Gallisq́ timorem
Inijciunt: Tandem Terrouana deditur Anglo,
Oppiduli capti regem decorante trophæo
Prævalidi regis magna virtutis in armis
Fama per adiunctas terras pennata vagatur.
Quod postquam fieri Tornaci vrbs clara videbat,
Ingemit, Henrico pactum persoluit & aurum,
Angligenas passis intra sua mœnia portis
Sponte intromittens: dominorum serua nouorum:
Accipit ecce nouas Henrico principe leges.
Interea Scotiæ Iacobus regna gubernans
Firmandæ pacis causa dum Gallica bella
Gesta forent, sacram qui sumpserat ante synaxim,
Quiqúe sacramenti se vinclo astrinxerat vltrò
Obseruaturum quicquid promisit amico,
Finibus Anglorum grassantes intulit ignes.

Henricus octauus obsidet Terrouanam & capit vtrunque oppidum. Imperator Maximilianus militat in castris Henrici.8.

Tornacenses deditione facta soluunt Henrico decem millia coronatorũ

Dum ageret Henricus octauus in Gallijs Iacobus Scotiæ fecit incursionem in Angliam.

 Armato-

Armatorum hominum decies sex millia ducens
Vastat,& absentis domini crudeliter agros.
Limitis Angligenûm Borealis Surreus Heros
Assignatus erat custos, qui milite lecto
Cautus in auxilium præclaro stemmate cretos.
Scroupum,Stanleium,Latimerum alios q; ciebat.
Dacrus adest,pictus etiam Cliffordius armis:
Bulmer,Butlerus,pelagi præfectus Houardus,
Edmundus q; illi socius,celebratus eodem
Stemmate tentauit primus certamen inire,
Nigris loricis ambo salsugine ponti,
Vertice Floddonis montis consederat hostis.
Cum q; propinquantes vidisset in ordine belli
Erectis signis fidentius ire Britannos,
Descendebat equo,siue hunc stimulauit inanis
Gloria,seu feruens(quæ non benè consulit)ira,
Ductabat q; aciem primam,mox fertur in Anglos:
Sustinet inflictos duris vmbonibus ictus,
Imbuit & gladios manante cruore Britannus.
Iam tres integras pugnatum est cominus horas:
Vulneribus Scotus acceptis cadit ense duobus,
Perfidiæ meritas fuso dans sanguine pœnas.
Pars fugit in patriam,pars altera cæsa Scotorũ est.
Ex gente Henricus rex victor utraq; redibat
Inde domum,multos post hac fœliciter annos
Hostibus hic domitis tranquilla pace quieuit.
Facta est Angligenûm boreali iniuria genti,
De qua se purgans legatio missa Scotorum est.
Crimine purgato rursum in sua regna recessit.

Iacobus violatæ fidei pœnas dat, in pugnam enim prope montem Floddonem cum multis Scotorum milibus interficitur.

Anno 1543. Legatus Scotorum venit in Angliam.

Hinc

Hinc Scotus, hinc Anglus vario sermone fremebāt,
Lis etenim fuerat de finibus inter vtrunq;,
Murmur erat populis malè conuenisse duobus.
Vix ter crescendo reparauerat aurea Phœbe
Cornua, & in solidum sese contraxerat orbem:
Quando magna manus pilis armata Scotorum,
Altera pars pedites, equites pars altera, in armis,
Irrumpens cœlo pluuioso mense Nouembri,
Vulcanum nostris ferrumq́; nocentius infert.
Vrbs est Carleolum circundata mœnibus altis:
Finibus occiduis sita, qua sine collibus ampla
Planitie cùm sit, prospectat longius arua,
Ex qua deducit præfectus Regius vrbe
Vicinisq́; locis quibus indit Cumbria nomen,
Bis mille Angligenūm fulgenti ex ære cateruas:
Magnanimus quas in campum Whartonus apertum
Ducit, continuoq́; fit impetus acer in hostes.
Ast illis trepidum gelida formidine pectus
Obstupuit primo congressu (numinis almi
Auxilio) victi flaua sternuntur arena.
Pars fugit in siluas, constructaq́; rupibus antra,
Pars fugit in densas crescentes montibus ornos,
Ipse quidem Scotiæ rex qui sub colle latebat
Territus euentu, sociorum & cæde cruenta,
Altarum rapidum flumen tranabat aquarum,
Flumen inundarat prælargis imbribus auctum:
Vitam igitur mersus rapidis amisit in vndis.
Bello captorum extra cæsos atq; fugatos.
Ordinis obscuri ac illustris maxima turba,

Incursio hostilis Scotorum haud procul à Carleolo.

Iacobus rex Scotorum torrentem tranans (vt aiunt) submergitur.

Quos vrbs Carleolum defessos nocte sequenti
Accipit hospitio, & mœstos custodia seruat:
Plebeios vincto retinebant crure catena.
Paulo post pacto populares are redempti,
Victorem & victum vt conuenerat inter vtrosq;
Ad proprios læti properant remeare penates.

Principes viri Scotorũ capti.

Sed pars nobilior satraparum stemmate creta,
Londini celebrem celeri mittuntur ad arcem
Cursu, qua tristes inclusi degere primam
Coguntur noctem, spe libertatis adempta.
Postera nocturnas iam lux dimouerat vmbras,

Clementia Henrici Regis.

Cũ pius Henricus miserorũ haud immemor vnquã,
Humanis secum de rebus multa volutans,
Mandat, captiuos indutos vestibus albis,
(Quas dedit ex bysso princeps regalia dona)
Ad se per mediam deduci comiter vrbem.
Tum de ingrato animo gentis perpauca loquutus,
De solita potiusúe innata fraude Scotorum
Increpuit, placido clemens tamen omnia vultu
Protulit, vt soliti sunt castigare parentes,
Dum proprio obiurgant genitam de corpore prolem.
Captiui contra verbis compluribus vsi,
Plurima pro patria, pro se, pro principe dicunt
Defuncto, pariter poscentes supplice voce
De re dicturis faciles vt præbeat aures.

Oratio captiuorum Scotorum coram Henrico rege.

Annuit Henricus, tum facta silentia tectis,
Maximus & natu ex captiuis talia fatur.
O princeps inter reliquos clarissime Reges
Europæ, cuius cum primis bellica virtus

Exupe-

Exuperat, victi victorum agnoscimus æqua
Mente nec à tali victos vnquam esse pudebit.
Quis pudor à magno sterni panthera leone?
Quod si quid grauius statuas meruisse fatemur:
Facta tibi nostræ vitæq; necisq; potestas,
Mors captiuorum in tanto nil laudis habebit
Principe, nil lucri miles tuus vt perimamur
Inde reportabit, lactentes respice natos,
Consortesq; tori, lachrymis quæ funera deflent
Structa maritorum, tanquam sint morte perempti.
Gloria maior erit nos demisisse nocentes,
(Si tamen ille nocens, peragit qui iussa magistri)
Quam crudeli hostes morti bis mille dedisse.
Sed rem ipsam oramus perpendito lancibus æquis
Inclyte Rex, regni fines intrauimus huius,
Intulimusq; tuis sæuos hostiliter ignes.
Nonne sua pœnas nostrates morte luerunt?
Vescitur æthereа haud noster rex amplius aura,
Aduersum Martem, vitam, lucemq; perosus.
Forsitan hoc fatum, aut potius deus ipse volebat
Sic fieri, cuius dependent omnia nutu,
Scilicet vt clemens duo consociaret amore
Regna, duos populos animis discordibus antè
Redderet vnanimes, æterno fœdere iunctos.
Nunc oblata rei bene tenditur ansa gerendæ,
Quam Rex arripias, & gentem vtramq; beabis.
Masculus existit tibi solus & vnicus hæres,
Extincto nostri regni rectore, puella
Nuper nata capit manibus virguncula sceptrum.

 Quod

Quod fuerint coniuncti vinculo ambo iugali,
Sublato ob talem bellorum semine causam:
Perpetua exultans regio vtraq; pace fruetur.
Quid vetat hoc fieri, si suffrageris, & illud
Esse ratum iubeas, quod poscimus atq; precamur?
Finierat, cùm quod dixit pleno ore probabant
Vtraq; pars, opus esse Dei concorde ferentes
Voce, duo tali si nexu regna coirent.
Rex pro præsenti respondet tempore pauca,
Dimissos iubet at tractari lautius, ædes
Cuilibet ipsorum tribui concedit in vsum:
Et sumptum, vestes, argentum donat & aurum,
Munificentia Henrici in Scotos. Præterea ex auro captiuos torquibus ornat.
Venantur timidas iuga per decliuia damas,
Tensaq; veloces agitant in retia ceruos.
Sed sibi blanda modum statuit quandoq; voluptas,
Et nihil ex omni quod suaue est parte placebit.
Gratior agricolis gustu perdice bouilla,
Et præ delitijs caro salsa suilla probatur:
Frigida sic nostris præponunt rura Scotorum,
Quanquam cuncta placent, inuitiq; omnia laudant.
Tantus amor patriæ mortalia pectora tangit,
Natalisq; soli, præ quo bona cætera sordent.
Ergo reuisendi sua tecta cupidine capti,
Tandem exorata venia, dum maxima regi
Promittunt Anglo facturos sese vt in vnum
Regna duo coëant, & equis donauit & auro
Cessuros, læto vultu super omnia gratis
Corpora dimisit captiua Britannicus Heros.

Summo

Summo cum applausu redeuntes accipit aula
Regina merso soluentis iusta marito.
Hos proceres pr̃iceps reduces quid agatur ab Anglis
Clara rogat, vafri primo celare benignum
Henrici erga illos animum, laudare monarcham
Parcius Anglorum cœperunt, deinde dolentem
Hortantur viduam nuptum ne collocet Anglo
Filiolam, quiuis potius gener aduena fiat.
In sua regna vocet Gallos gentesq; remotas,
Pacem commutet bello tentantibus vltro
Fortunam quam quæ dederit meliora daturam.
Has partes Scotiæ proceres, assensibus implent:
Finitimisq; locis confestim prælia tentant,
Iam Scotus Henrici iustam irritauerat iram
Fœdifragus, bellumq; ingens tuba clara sonabat.
Conueniunt proceres solenni more vocati,
Indignum facinus clamant uno ore peractum,
Vindice ferro opus esse, opus esse & vindice flamma:
Quisq; suam promittit opem, mora longior æquo
Visa omnis, quid quod vitam impendisse iuuabit?
Vt sceleris populus queat esse Britannicus vltor
Lecti Ductores, Comes Hertfordensis auunclus
Eduardi regis gnati, Dudleius heros
Quem rex Henricus classi præfecerat, ambo
Ingenijs animisq; pares, sed dispare neruis
Corpore, nam magnis pollebat viribus alter,
Iracundus, atrox, minus acer & horridus alter.
Paucis ad littus veniunt hostile diebus
Puppibus aduecti, vento aspirante secundo.

Scoti dehortantur viduã reginam ne collocet nuptũ Anglo filiolam suum.

Eduardus comes Hertfordensis. Iohannes Dudleius præfectus classis regiæ

Nec

Nec mora, desiliunt armato milite septi
In terram, nautis pugnam inceptantibus acrem:
Hac fugiunt illacq́, inimici, tecta domorum
Quas vetus aut cespes, cannæ aut texere palustres
Vulcano iniecto flammis crepitantibus ardent.
Feruentes Lithe prolapsa cadebat in ignes,
Et regio fumat circum vicina cremata.
Fœminei sexus gemitus ad sydera grandi
Tolluntur strepitu, puerorum clamor in auras.
Nil nisi triste fuit, faciesq́ miserrima rerum.
Post ad Edenburgum nostrates castra mouebant,
Hîc pugna exoritur magnis clamoribus ingens.
Firmarant summo clausas conamine portas,
Sulphureo positis tormentis puluere plenis
Hinc Scotus aduersus telis, hinc sternitur Anglus,
Percussi hi gladio, ast illi periere sagittis,
Fraxinea obstantes multos transuerberat hasta
Eminus emissa, complures glande cadebant.
Pars tandem Anglorum munitam inuaserat vrbem
Iactantes rapidas summa ad fastigia flammas.
Ecce Scoti fugiunt, Anglis tormenta relinquunt:
Exhorrent, vt dama canes, vt cerua leones.
Restabant muri è saxo, pariesq́ domorum,
Cætera candenti fuerant consumpta fauilla.
Mansit Edenburgi tamen inuiolabile castrum
Antiquum ac ingens præduris cautibus horrens,
Confidens adeo flagransq́ cupidine famæ,
Dicere vt auderet suum inexpugnabile robur.
Sed docet euentus quæ vera aut vana ferantur.

Lithe & Edenburgum flammis corripiuntur.

Regis

Regis tale aliquid minimè mandata ſinebant
Moliri in præſens: exercitus Anglicus ergo
In patriam ad ſocios fama præeunte Britannos
Puppibus auehitur, magno clamore tubarum,
Nauibus in ſolita rurſum ſtatione relictis.
Poſtquam curuatas firmauerat anchora proras,
Heros ingreditur Regis Dudleius aulam.
Summa vbi lætitia porrectis ordine dextris,
Excipitur. procerum dicit recipitq́; ſalutem,
Ante omnes princeps Henricus laudibus effert
Præfectum maris, inuictam cum corpore mentem
Prædicat illius verbis, & præmia iungit.
Signa peragrarat rapidus vix omnia Phœbus,
Anglis bellorum cum Gallia porrigit anſam,
Cuius Rex nuper cum diris fœdera Turcis
Iunxerat. heu nimium res eſt indigna relatu
Chriſticolam facere hoc qui religionis amantem
Se profitens titulum pietatis venditat orbi.
Huic igitur bello totus Rex inclytus armis
Intentus, ſatrapis & ſuffragante ſenatu,
Arma parat prudens, aſſuetaq́; corpora longæ
Militiæ, fortes animos ad prælia promptus
Pectore fidenti cunctos educit ad arma.
Adſunt & proceres & adeſt ignobile vulgus,
Imprimis princeps is quo Suffolcia gaudet,
Vectus equo inſigni, Tyrio reſplenduit oſtro,
Auratam portans galeam, criſtamq́; comantem.
Et quo lætatur Norfolcia diues ouilis
Velleris, exultans aderat, dux pronus in iram,

Apparatus belli aduerſum Frācos.

Dux Suffolciæ, Dux Norfolciæ Comes Arundellius Pauletus, Ruſſellus, aſcripti in hanc militiam.

Aſt

Ast animo infracto prorsus nec Marte domandus,
Integris iuuenis comes Arundellius annis,
Pauletus cui res est frumentaria cura,
Russellus quos terra ferax Deuonia stanni
Gignit, ad hoc bellum pollentes robore duxit.
Walia non paucos, paucos & Hybernia misit,
Nec mortem stricto metuentes ense nec hostes,
Et pede pernici, manibusq; & corde valentes.
Pars regni Borealis equis lectissima pubes
Contecti tunicis ex duro corpora ferro,
Alitibus cursus equitando volantibus æquant.
Antonius Brounus quo non præstantior alter,
Corpora si spectes hominum, nec fortior armis
Præscribente lubens equitatum Rege gubernat.
Ex tota Anglorum confluxerat vndiq; gente
Multa manus iuuenũ, numerusq; haud paruus equorum:
Cornea quadrupedum pingues quatit vngula cãpos,
Hastatiq; equites procurrere longius audent,
Iamq; instructa acies procedens agmine longo,
Aërium cœlum varijs clamoribus implet.
Armato montes & valles milite tanquam
Vel niue, vel summo de cœlo rore cadente
Respersos licuit vidisse strepentibus armis.
Quorum sub radijs Phœbi perstrinxit ocellos
Fulgor, vt intuitum Titania lumina tollunt.
Discolor arte noua lanæ præmollis amictus
Tinctus, discretas potuit monstrare phalanges.
Byssina quæque suam præcedunt signa cohortem,
Agnoscit Ductoris ouans insignia miles.

Antonius Brounus magister equitum.

Qua-

Quales se attollunt super omnia gramina flores
Vere nouo, nitidis gratumq́ coloribus addunt
Aspectum, si quis lætos inuiserit agros:
Talis erat noster totis exercitus armis
Progrediens picto indutus saga byssina limbo,
Splendorem solis rapidum referentibus armis.
Rex capite Henricus reliquos supereminet omnes,
Heros præualidus seu fortia brachia spectes, Rex Henricus octauus,
Seu suras quas fuluo opifex incluserat auro,
Siue virile ducis præstanti pectore corpus,
Nulla vi domitum, nullo penetrabile ferro.
Arma illum meliori ex ære polita tuentur,
Arma ea iurasses Veneris fabricasse maritum,
Mulciberiq́ Dei vasto Cyclopas in antro.
Nam montes illic opifex celarat & amnes
Hac ordeluces, ex illa parte salingas,
Præterea Thamesin qui recta tendit in æquor.
Eurus ab aurora qua flans sua flamina profert
Sabrinum, & Trentam, demisso gurgite riuos,
Oceanus quorum defessus accipit vndas,
In summa nitidi thoracis margine Regum
Incisæ effigies, & origo stirpis auita:
Plantageneta suum solium Rex quartus habebat
Eduardus, sextiq́ Henrici stabat imago,
Haud procul hinc ambo maternus auusq́ paternus.
Septimus adiuncta dum coniuge sede locatur
Henricus, meritus Salomonis nomen habere,
Et quod erat prudens, & quod pius vtraq́ virtus
Heros iusto famam est paritura perennem.

Cassis

Caßis habet gnatum puerum iuuenilibus annis,
Quem fera mors terris inuidit sceptra tenentem.
Virgo vna, atq; alia, at diuersa matre creatæ
Hæredes regni (sic lex & iura volebant)
In galea sculptæ solium regale tenebant.
Spicula curuato seu rex emiserat arcu
Acclamant omnes illum hoc certamine primum.
Siue leuem adductis contorsit viribus hastam,
Illi ceßisset rursum, si viueret, Hector
Hosti congressus districto cominus ense
Fulminis in morem similis vibrabat Achilli.
Deniq; qualis erat princeps, exercitus omnis
Esse cupit talis, stimulus præacutus honoris
Extimulat magna ad res virtute gerendas.
Mollem vel crassam discernit fimbria vestem:
Miles erit fortis qui sub duce militat acri.
Arma super, vestis gemmis præluxit ab Indis
Allatis, viridiq; oculos hebetante smaragdo.
Annexi fuerant, adamas. saphirus, iaspes.
Balteus ex auro, capulus fuit aureus, vmbo
Aureus, aut si quid fuluo pretiosius auro,
Deniq; vel pulchræ phaleræ bullataq; fræna
Artem ostentabant, & sumptum principe dignum,
Non hominem tali plebs rustica retur amictu,
Crederet esse Deum. Summus Deus ipse monarcha,
Terrenos celebri vult esse in honore monarchas,
Vt Salomona pium fulsisse decore videmus.
Iam mare, quod tumidis augustum interluit vndis,
Littus vtrunq; cito Zephiro aspirante secundo

Tran-

Transierant Angli, Gessoriacoq; potiti
Rex sociiq; cibis recreabant corpora lassa,
Inducit tandem fessis nox atra soporem,
Maxima pars vigilat, cura haud sinit esse quietos,
Quæ parua aut nulla est, cupidis mora longa videtur.
Cum primum Titan ab aquis emersit Eois,
Terribilis tuba dat sonitum, quisq; arma capessit:
Atq; gradum faciunt Gallorum Regis in oras.
Igniferi currus vergentia lumina versus.
Est locus amplus apud Gallos Artesia dicta,
Pascendo pecori facundo fertilis agro
Arboribusq; scatens, quas Danoruoïa gignit,
Hic sita conspicitur nitidis Bollonia tectis, Bolonia obsessa.
Littore structa maris, quam murus saxeus ambit,
Hostibus inuictis inuicta prioribus annis.
Occipiunt fortes hanc oppugnare Britanni.
Hanc circumuallant egestoq; aggere cingunt.
Egressus spes nulla patet remanentibus intus,
Proximus inuigilat muris Dudleius heros,
Nautarum, veniens pelago, comitante caterua (dax,
Nauta, hominũ genus impauidũ, temerarius & au-
Quos mare fluctiuagum vehementi turbine motum
Quando vadis tremulas syrtes euerrit ab imis,
Nonnunquam gelida pauidos formidine reddit.
Non quicquid terrere potest per saxa, per ignes.
Per mare, per terras, non vlla pericula terrent,
Istis præfectus pelagi gaudebat alumnis,
Seq; putat rursum tali duce nauta beatum.
Sic similis similem cupidis amplectitur vlnis,

Scilicet, hæc hominum pars est ex quattuor vna,
A qua Bolloni metuere pericula ciues,
Carolus ex alia Brandonus parte minatur,
Obsessoq; loco requiem negat omnibus horis.
Haud procul hinc nostri sita sunt tentoria Regis,
Vnde solent celeres missæ volitare sagittæ.
Sæuaq; magnificis misceri incendia tectis.
Nemo inimicorum pauidos attollit ocellos.
Nil est intra vrbem totam nisi pallidus horror.
Tandem proijciunt è mœnibus ignea tela
Obsessi Galli, & propulsant fortiter ictus
Anglorum, nostros vrgentq; virilibus ausis.
Pugna recrudescit, metus hinc, hinc gloria fortes
Reddit, iactando certatim missile ferrum.
Confossi sæuo moriuntur vulnere multi,
Pars perit ex illis maior: qui celsa tuentur
Mœnia, corporibus mutilis referuntur in ædes:
Ille iacet pene exanimis, pede claudicat alter,
Disperso cerebro, faciei nulla figura
Alterius, saxi ictu perrumpitur alter.
Prisca oppugnandis in fortibus vrbibus ætas,
Vsa manu ex ligno facta testudine fertur,
Aut aries ferro solidissima cornua gestans,
Ex muro prensos lapides quasi dente reuulsit:
Nil habet hæc nostro q; agat modo machina sæclo,
Inuenêre nouas artes ad bella minores.
Tormenti genus est ex ferro aut ære coactum,
Quod Franciscanus frater reperisse refertur,
Vt capias paucis validissima castra diebus,

Qua

Quæ vix cepisses armis toto prius anno.
Sulphureus puluis primò aut caua compleat æris,
Atq; modum iustum tormenti ponderis æquet,
Sit minor aut maior de pondere, regula monstrat.
Ex saxo aut ferro si post imponere glandem
Contiguam satagas per perpendicula vibrans:
Credere quis vellet nisi id experientia firmet,
Ventosa vi glans admoto protinus igne
Excutitur, metamq; volando per æthera tangit,
Effringens rigidis obstantia mœnia saxis.
Nil valet aduersum missæ se opponere glandi,
Nam quæ stare potest, quantumuis ferrea moles?
His circumseptum tormentis verbera glandis
Oppidulum patitur sonitu circumsonat aura,
In cœlum assurgunt spissa fuligine nubes,
Terra & tecta tremunt: quasi turbinis ipsa furentis,
Impulsu fundamentis quaterentur ab imis,
Ingeminant nostri magnis clamoribus ictus,
Cùm subitò fecit muri pars lapsa ruinam:
Quam cœlum, & pelagus tonat ipsaq; castra fragore.
Nautarum Dux extemplò statione relicta, Iohannes Dudleius Regẽ flexis genibus rogat, vt primus cum suis nautis muros Boloniæ scandat.
Augustale subit, supplex vbi poplite flexo
Postulat, vt liceat primò sibi scandere muros,
Militibusq; suis vt nemo ex omnibus istam
Præripiat laudem, quamuis laus iuncta periclo
Esset præsenti, potior quia gloria vita,
Et mutanda foret muralis morte corona.
Per se perq; suos modò sit victoria parta
Mille vices adeat mortem, si fortè renasci

Mille vices possit. Voto Rex optimus ægrè
Assensit (tanto est illum complexus amore)
Posterus vtq; dies optata det, annuit illi.
Ille agit Henrico grates quasi nactus opimum
Thesaurum voti compos: cum coniuge gnatos
Commendat Regi, mox ad sua castra reuertit,
Proxima nox cupido sibi visa est longior æquo,
Mens agilis somnum somno irrepente repellit.
Ante ortam lucem famulis de more vocatis,
Præcipit armari corpus leuioribus armis,
Inde animo secum tacitus complura volutans,
Expectat primum venturi luminis ortum,
Conuenit in imo nautarum concio iussu,
Tanquam inuitati lautis ad prandia mensis.
Tum coram cunctis Dudleius ora resoluit,
Qui nullum facinus tota memorabile vita
Ediderint, inuicta cohors, migrare videntur
Hinc, vt qui structa nil dixerit histrio scena:
Nascimur vt patriam vitaq; operaq; iuuemus.
Aut quid in hoc mundo ignauos vixisse iuuabit?
Terra suos amplo profert cum fœnore fructus,
Tempore poma ferax præscripto parturit arbos,
Malus mala parit, producit cornaq; cornus,
Hæc prosunt Dominis, prosuntq; colentibus agros.
Enumerare queo nil quod sit inutile, quod non
Fœtificans affert alieno commoda ventri:
Acceptam patriæ vitam nos ferre fatendum est,
Et non pro patria nos vitam impendere iustum est?
Quid vita hæc hominis, placidus nisi somnus inertis?

Oratio Dudlei ad nautas.

Actio virtutis laus est certissima, cumq;
Non simplex vigeat virtus loca prima tenebit
Belligerans causas ob iustas arma capessens.
Absumptis longis animam cruciatibus edunt
Languentes morbis: in bello pulchra paratur
Mors, homo momento pugnans extinguitur hora.
Euolat in tenues lætus cito spiritus auras,
Subdimur Henrico nos, & nostra omnia regi,
Numinis imperio diuini. Iussa tonantis,
Si voluere Dei præsenti obtrudere morti,
Si nos vult, alacri parendum est mente iubenti,
Quanto est nobilius gratum præstare volentes,
Officium potius, quam rege iubente coactos?
Gloria victores me, vos, æterna sequetur,
Verum non pariunt nisi summa pericula laudem:
Nunc audite precor quorsum hæc oratio tendat,
Hostem inuadendum censet sacer esse senatus,
Appositis longis, scandendaq; mœnia scalis,
Hæc delegatur precibus prouincia fusis,
Grata mihi vestrum si quilibet arripit omen,
Euentum, me scite ducem promittere faustum.
Desijt ille loqui, scalas vno ore reposcunt
Nauta, vix alacres à muris pœna coercet:
Tantus amor laudis, tantaq; cupidine flagrant.
Sed pius Henricus non tanti mœnibus vrbes
Æstimat inclusas, vt certa cæde suorum
Fortia lucretur cum totis oppida regnis,
Dudleum iubet, ergo suis desistere captis.
Pauci intercessere dies, Bollonia supplex

Bollonia deditione facta,

cessit in potestatem regis Angliæ.

Armis depositis Henrico porrigit herbam.
Commigrant aliò Galli portasq; recludunt,
Intromittentes galeis fulgentibus Anglos.
Sex hinc exierant Gallorum millia gentis:
Mœnia cum domibus, cũ turribus occupat Anglus,
Munitæq; nouis stabant custodibus arces,
Dispositis princeps certa statione cateruis
Oppidulo nuper deuicto præficit illum
Magnanimum, fuerat cui classis Regia curæ.
Rex constipatus magnatibus æquora rursum
Traijcit, ad proprias rediens fœliciter oras.
Dudleius vigili commissum munus adornat
Cura, sollicito percurrens pectore cuncta,
Consiliumq; suis prudens hostile retardat
Consilijs, interdumq; inimicos opprimit astu
Incautos Gallos, nunc marte lacessit aperto,
Captiuos faciens complures: ense trucidat
Penè infinitos, præclarè plurima luce
Quæq; gerit, latè quibus increbrescere nomen
Dudlei cæpit, fieri eius gloria maior
Francorum terris, Henrico & gratior esse.

Johannes Dudleius præpositus Boloniæ.

Terue quaterue suo coniunxerat aurea Phœbe
Se fratri, reuocatq; repentè Britannicus heros
Ad tractanda sui grauiora negotia regni
Præfectum pelagi: redeunti nobilis ordo
Gratatur, reduci gratatur & Anglica pubes.
Post menses aliquot volitat prænuntia fama,
Gallos ornauisse suas cum remige classes,
Scilicet in nostras vt ab ijs impressio terras

He-

Hostilis fieret, defendere quisq; parabat
Tenduntur faculæ piceæ per littora ponti,.
E quibus accensi, certissima signa darentur,
Si quando terras nostras inuaderet hostis:
Et combusturus vicos è puppibus iret,
Sol curru rapido percurrerat ora Leonis.
Gallica cùm pleno perflantur carbasa vento.
Pontus iam non pontus erat, si è rupibus altis
Demissas casu quis prospexisset in vndis.
Vel nemus vmbrosum, vel silua frequentibus ornis
Esse videbatur, vel consitus arbore campus.
Circumclusa mari salso iacet insula Vectis:
Anglorum littus quâ pulsat fluctibus auster,
Huc longas inimica cohors vertêre carinas.
Figitur à summis curuatilis anchora proris,
Dant eque nauclero sua signa celeusmate claro,
Desilit in fuluam vt quisq; est animosus arenam,
Vnius ecce domus congestum cespite culmen,
Arsit, & agrestes habitantes Vecte coloni.
Prosiliunt, sæuos inq; hostes tela retorquent.
Vtq; feræ catulis quæ construxere cubile
Insidiatores venientes vnguibus arcent,
Inq; fugam vertunt, tanta est audacia matrum,
Ore canes oblatrantes ne cominus ausint
Congredi, & inuisas generi spoliare latebras:
Sic sese & sobolem charam, cum vxore mariti
Defendunt, Gallis ne præda voracibus essent.
Acrius insistunt telis, Gallosq; repellunt
Cultores Vectis: retro fugisse videres

Galli cõtrahunt maximam classẽ & inuadunt insulam Vectem.

 Fran-

Franci nullum memorabile facinus patrãtes in patriã reuertũtur
Portusmutha.

Francos, inque fuga resupino corpore sterni.
Elapsi cursu, naues pars catera scandit.
Fortè per id tempus naues statione propinqua
Regales habuit, qua Portusmutha vocatur,
Istinc sex dena soluentes omine fausto,
Ter centum contra ratibus noua bella minantur,
Effulgent enses, tormentis emicat ignis,
Milite vim Gallis facturo transtra replentur,
Omne simul cœlum resonat clangore tubarum.
Illa cæruleum fluxisset luce cruentum,
Et mare mouisset rubicundo è gurgite fluctus,
Si non fortuitò ratis eminus vna perisset
Ex nostris: nauem hanc nautarum incuria mersit.
Diffidens subito virtuti Celta suorum,
Si pugnam facerent naualem littore nostro:
In patriam retrò profugis dat vela carinis.
Sic Galli in magnum cesserunt dedecus ausa,
Sic rebus repetant infectis sæpiùs Anglos.
Ad classem Henrici melior fortuna sequente
Anno, flaminibus Borea deduxit in altum.
Quam priùs acceptis monitis a principe toto
Qua facienda forent cursu, Dudleius Heros
Dirigit in terras inimicas: nauta Britannus
Littoris hostilis fraudisq; lociq; peritus,
E ratibus paruas demisit in æquora cymbas.
His vecti ad terram remo impellente per vndam
Infestis signis omni, lectissima pubes
Nautarum ex numero, Treporten passibus æquis
Ordine seruato (qui mos est militis) intrant:

Treporte oppidũ Galliæ mari-

Obuius

Obuius vt quisq; est, is stricto sternitur ense.
Ast alius volucri traiectus membra sagitta,
Occidit exanguis fædatq; cruore plateas.
Dum reclusa alius vult prospectare fenestra,
Nec conferre pedem nec aperto prælia Marte
Commiscere audet, glandis transfigitur ictu.
Omne genus telorum ad cædem immittitur atram.
Winterus vix octodecim tunc integer annis,
Insignis iuuenis quo non animosior alter,
Primo congressu paucos mucrone peremit:
Præstantemq; Ducem Gallum dum cernit ouantem,
Cui chlamys ex tenui bysso quam limbus obibat
Aureus, inuadit vix sana mente tumentem:
Gallus in aduersum iaculum contorsit acutum,
Vulnera nulla ferens dilabitur irrita cuspis:
Tum Winterus ait: mihi nunc dabis improbe pœnas,
Primitiæ accedes nostro miser hostis honori.
Nec mora, congrediens qua cor pulmonibus hæret,
Transfodit: expirans aspersit sanguine terram
Celta, caduntq; alij, pars cætera segnius vrget.
Ipse inter primos præfectus regius omnes
Nomine compellat socios, hortatibus instans:
Cernere erat nullum præsens vitare periclum.
Occidit ex Gallis illi qui proximus ibat,
Noxia tam certo librabat tela lacerto.
Vtq; iracundo cedunt armento Leoni,
Pascua cum plenus bacchante furore peragrat
Solus cum catulis, cœlum, & rugitibus implens
Conspicitur, postquam taurorum carnibus atra

timum à Iohanne Dudleio præfecto regiæ classis diripitur & flāmis absumitur.

 Sit

Sit saturata fames, lassusq; recumbit edendo;
Tantus terror erat Gallis Dudleius Heros.
Iamq; volant rutili ad fastigia summa domorum
Ignes, diffugiunt teneri pueri atque puellæ
Qua via nulla patet. Duce præcipiente popello
Parcitur imbelli: tanta est clementia Regis
Anglorum, qui se mitem super omnia præstat,
Dux iterum oppidulo combusto classe receptus,
Seq; suosque refert ad Regis tecta Britanni,
Magna viri creuit fama his ingentibus ausis:
Gratia apud dominum fuit illi maxima Regem,
Claraque per totum celebrata est gloria regnum.

Henricus octauus post 38. annos moritur.

Henricus princeps propè lustra peregerat octo,
Et populum magna prudens cum laude regebat,
Ex quo magna soli tractauit sceptra Britanni:
Cum Deus omnipotens, morbo obrepente, moneret
Hinc emigrandum de vita. Proh dolor ingens,
Quot pia plebs lachrymis quàm tristibus ora rigauit?
Quàm grauiter regni proceres planxere cubantem?
Anglia tota iacet mœrens, lugubris, & amens.
Nil opis apportant medici, nil profuit herba,
Quæ solet humanis membris adferre salutem,
Pharmaca nil prosunt, præbetur potio frustrà:
Heu nulla tristis mors est medicabilis arte.
Ante tamen mortem qui non adoleuerit hæres
Eduardus gnatus, satraparum nomina scribit,
Queis regni rerum certo pro tempore summa
Delegaretur, quorum Dudleius Heros
E numero primus curat tumulare sepulchra

Mag-

Magnifico lachrymans Henrici nobile corpus.
Regi per proceres iustis de more solutis,
Solenni pompa gnato pretiosa corona
Induitur. Dominum agnoscunt verumquè fatentur
Hæredem patris summis consensibus Angli.
Protectoris habet nomen comes inclytus Hertford,
Accipit & clarum tribuente nepote Ducatum
Somersetensem Semeirus: auunculus alter
Præficitur claßi Regis, Dudleius audax
Fit Varuicensis Comes (eius prima propago
Inde orta est) propriæ non infima gloria gentis.
Vt quisque est ditione potentior, auctus honore,
Et noua virtutis sumens insignia fulget
Turba noui Regis capitur celeberrima tectis,
Et foris altisono resonant spectacula plausu.
Omnia tempus habent. Finitis seria ludis
Tractat honoratus subtristi mente senatus,
De rebus regni, de fortibus arcibus acrè
Consilium capiunt, de per loca certa locandis
Præsidijs, vel quod fieri queat vtile plebi.
Ante alias curæ est regio vicina Scotorum.
Quisque recordatus pactum de virgine fœdus
A summis procerum, quos diximus ante Scotorum,
Optat coniugio duo regna coire fideli,
Æternam pacem hinc æternaquè fœdera iungi.
Quare quamprimùm declinans Virginis ora
Ingreditur Phœbus, statuunt tentare cateruis
In Scotiam immißis, quæ sit sententia gentis.
Atque Ducem, natu qui maior auunculus esset

Comes Hertford. creatur Dux Somersetensis.

Iohannes Dudleius vicecomes insulæ, creatur Comes Varuicensis.

Eduar-

Eduardo sociumq; aßignauere fidelem
Varuici comitem quos bellica gloria claros
Reddiderat, quos ob virtutem miles amabat.
Tertius his socius venisti Dacre Dynasta,
Quo duce bellari contra hostem Cumbria gaudet.
Cumbria fida Dacri generosi stemmatis altrix.
Indigenæ indigenas dominos plus semper honorant.
Huic dant militiæ proceres sua nomina plures,
Auratiq; equites, inter quos Graius Heros
Ob summam belli cataphractis præfuit artem.
Magnaq; diuersi contracta est copia vulgi.
Ante tamen Scotici quàm intrârunt limina regni,
Mittuntur scripti quæ belli causa libelli:
Vtq; fidem præstent blando sermone rogantur.
Nil contracta acie facturum hostile Britannum,
Si modo seruarent nostro promissa monarchæ:
Frustrà, si quis non vult auscultare, monetur.
Vtilior frustrà narratur fabula surdis.
Arma Scotus poscit, valida contendere vi vult,
Is nec habet pensi sit id æquum, an prorsus iniquum.
Iusta Deo commissa Anglorum causa tonanti
Audaces animos facit impauidosq; pericli.
Cum socijs igitur terras ac arua Scotorum
Ingressus Somersetus, non inijcit ignes,
Non flammas, aliquo mitis non vulnere, quenquam
Afficit aut damno sed sumere pabula equorum
Contentus, reliquis fierent ne damna cauebat,
Ne quà alia illatis crescens iniuria damnis
Suscitet infestas ad bella cruenta querelas.

Expeditio militum in Scotiam.

Somersetus. Varuicensis & Dacius ducunt aciem.

Inte-

Intereà Comes ipse tumens Arranius ira,
Qui regni tenera sub principe flexit habenas
Donec adulta foret, decies ter mille virorum
Fulgido in indomitos armauerat ense Britannos.
Forte die cædem quæ luxerat ante cruentam,
Varuicensis equo vectus fortissimus albo,
Planitie armatos inimicos prouocat ampla:
Hinc Scotus, hinc Anglus varijs concursibus orbes
Conficiunt varios protensis fortiter hastis.
Vulnifico cadit hic traiectus ad ilia ferro,
Interit ille graui transfixus cuspide pectus.
Currit equus vacuis loca per decliuia sellis
Excusso cessore: at equi lapsurus inhæsit
Tergo alius, summo tellurem vertice pulsans.
Ante alios omnes nostros audacior Anglos,
Hostes non paucos aduerso pectore fixit
Dudlæus, nigræ spissa caligine nubes
Pulueris alta trahunt, velut ater vbi ingruet imber.
Tandem nostro vrgente equitatu cedere campo
Cœperunt hostes nostri ad sua signa reuerti
Cum spolijs alacres. Iam vix pars quarta diei
Restabat, curruq; citò labente coruscus
Phœbus ad Hesperium properauit vadere pontum:
En venit è castris inimicis nuncius orans,
Vt liceat perpauca Duci narrare Britanno.
Admissus pleno ducis in tentoria cœtu
Somersetensis, postquam data copia fandi,
Sic loquitur. Cur sit nostri populatio regni
Hostilis, terram in nostram quid iuris habetis?

Leue prælium inter Comitem Varuicensem & Scotos pridie quàm pugnatum est.

Arranius gubernator Scotiæ mittit nuntium ad Somersetum & Huntlæus illum singulari certamine prouocat.

Hocci-

Hoccine finitimæ vicino limite gentis
Officium, innocuam ferro pessundare plebem?
At hinc exutis discedite protinus armis,
Aut vestro incursus præsens mox vltio fiet.
Namq; ex indigenis validis exercitus ingens
Contrahitur, vobisq; ferum denuncio bellum
Cras fore: ni vestras properè abscedatis in oras.
Hei mihi quod pugna haud cōmittitur absq; cruore:
Quam multo stabit victoria sanguine parta?
Quot sæua flebunt sublatis morte maritis
Mœrentes viduæ, vacuis solæq; iacebunt
Lectis? quot patres dilecta prole perempta,
Orbati ducent misero in mœrore senectam?
Horresco referens, nec vos impunè feretis.
Ergo gubernator Scotiæ pietate paterna
In patriam motus iubet hæc sua dicta referre
Somersetensi, quoniam suscepit vterq;
Regnorum regimen, communis causa salutis
Ambos commoueat plebis: dabit ille Britannis,
Mitis adhuc pacis leges, si cedere retro
Angle velis, patriam positisq; inglorius armis
Confestim repetens, causa minor esse videri.
Ni facias, cædem duriq; extrema duelli
Expectes, tanta est nostri violentia teli.
Præterea Huntlæus Comes hoc me dicere mandat
Somersettensi, ne effusio magna cruoris
Christicolûm fiat, petit vt decernat vterq;
Ferro congrediens (pugnam pars vtraq; spectet)
Orta potest dirimi sic controuersia paruo

Sanguine, & vnius præceps contentio morte
Fracta extinguetur cæpto cessante duello.
Vix bene desierat, cùm Regis auunculus infit,
In vestra huc veni consultò regna, daturus,
Non accepturus pacis (refer obsecro) leges:
Tum cùm tempus erat, fuit opportuna cauendi
Hora Scotis, Nunc serò doli nectuntur inanes.
Quòd Comes Huntlæus tumido me prouocat ore,
Decertaturus mecum, trux turget inani
More suo fastu. Priuatus militat hostis,
Nec gerit imperium, quod si priuatus ego essem
Ista quidem primus properanter ad arma volarem.
Excipit hìc tali Dudleius voce loquentis
Verba ducis: verbisq́ Scotum grauioribus vrget.
Lubrica vestra fides facit & periuria linguæ
Nos ferme inuitos Scoticos inuadere fines:
Suscitat in sceleris vindictam numinis ira
Nostrates, Deus est qui nobis cæpta secundat:
Nec si præstetis promissa, venimus vt hostes,
Nil nisi quod soleant fidi faciemus amici.
Sin vim contractis armis inferre paratis,
(Quod fit) rem vobis cum fortibus esse scietis.
Quis ridere minas nolit benè sanus inanes?
Terreri laruis verbisué procacibus Anglos
Creditis? erratis toto cœloq́ viaq́
Decepti: hæc terrent ætatem vana tenellam.
Quod tibi iam mens est cædis præsaga futuræ,
Vaticinansq́ doles tot funera mœsta tuorum,
Numen fœdifragis iratum hoc indocat esse,

Varuicensis responsio ad nuntium.

Et

Et dat militibus dextrum nostratibus omen.
Est exercituum solus Deus vnus & idem,
Qui dedit immanem à paruo Dauide Gigantem
Fronte repercussa, superari verbere fundæ.
Hic huius iustum ob causam certaminis author
Suscepti, nusquam deerit reuerentibus ipsum.
Verum hoc (prætercam prudens vt cætera) miror
Vnde sit Huntlæi Comitis fiducia tanta,
Quòd tanquam maior legem melioribus offert,
Cum sit honore graduq; minor? cur prouocet illum,
Ipse Comes, Regi qui dux & auunculus Anglo
Existat? tumet ista suo sed natio fastu.
Quare si pugnæ nouus hunc incesserit ardor,
Ista isti Huntlæo quamprimùm verba referto:
Sum Comes in patria, Comitiq; æqualis honore
Vestratis gentis, Varuicum gloria nostra:
Fama per Europam cuius celebrata vagatur.
Fac decorent arces posita sub montibus eius
Nomen, & à clara genus ortum stirpe vetustum,
Ordine si spectetur honos comprendimur vno.

Varuicensis Comes Comiti Arranio offert monomachiam.

Mane suo terras cùm primùm lumine Titan
Sparserit, Huntlæum Comitem expectabo superbum
Solus congrediar soli, vel inermis inermi:
Si negat hoc, licet incedat melioribus armis,
Vel pedibus, vel equo: venienti occurrere certum est.
Occurram nudus nudo, nisi lintea forsan
Corpora velarint, vt amat natura decorum.
Angligenæ deni denos certando lacessent,
Vicenivé Scotos vicenos, si modo vultis:

Am-

Aut ero cum solo solus pugnare paratus
Nostra ferat primas regio, si vicero, partes:
Sin minus, inuersa decedent sorte phalanges
Anglorum in patriam: mea mors aut illius, omne
Dissidium tollat, regnis pacemq; duobus
Apportet, pulchrum petere est per vulnera mortem.
Hanc comes oblatam bellandi Huntleus ansam
Si volet accipiat, cras me fore dicito praestò
Hæc memorans, fului magnam vim protrahit auri,
Legeq; dat certa vt Domino sua dicta reportet
Nuntius Huntlæo: verbis simul insuper addit,
Si comes annuerit, volet & certamine mecum
Conseruisse manũ quãprimũ crastina lux sit:
Absq; mora hoc referẽs huc quæso hac nocte recur- (ras
Acceptumq; auri quod habes duplicauero munus,
His dictis vno consenserat ore senatus.

Varuicensis nuntio magnam auri vim dono dat & duplũ promittit, si rediens renuntiauerit Huntlæum secum singulari certamine congressurum.

Spargitur in vulgus quo pacto prouocat audax
Sponte Comes Comitem Dudleius, gaudia totis
Castris magna sonant, animos sumuntq; Britanni,
Magnanimumq; acies Dudlæum laudibus effert.
Vesper in occiduo fulgenti littore flamma
Emicuit, crebris nostratia castra micabant
Ignibus, emissi cursores ad speculandum
Innumeros referunt armis fulgentibus ære,
Consedisse locis procul haud distantibus hostes.
Magna fuit vigilum nocturnas cura per vmbras,
Præterq; excubias habitas data tessera castris:
Nostrates placido somnoq; ciboq; refecti:
Sumptis expectant armis orientia solis

Lumina, cùm roseum linquens aurora cubile,
Luce coruscanti formosa retexerit orbem,
Dum venit Huntlæus, frustrà sua lumina flectit
Huc simul ac illuc clarus Dudleius Heros:
Nec redijt quamuis oblato nuncius auro.
Tandem præterita media iam parte diei,
Apparent Scoticæ decliui valle phalanges,
Instructæ ad pugnam, infestisq; inuadere signis
Anglos approperant: at nostri ascendere montem
Magnum interiectum, pugnæ vt locus æquior esset.
Dux equitum pugnax in læua ponitur ala.
Dextram (vbi classis erat) tutatur terra palustris.
Varuicensis habet primos longo ordine ducens.
Magna regenda acies tibi (Somersette) secunda
Cessit, postremum Dacro fuit agmen habendum.
Iamq; propinquabãt acies hostiliter ambæ,
Dat tuba terrificos clangores ære sonoro,
Redditur armorumq; fragor clamorq; virorum.
Non collidendo se sic exæstuat vnda
Fluctibus, oppugnans resonantia littora saxis,
Postquàm ventipotens laxis emittit habenis
Fratres obscuro discordes Æolus antro.
Parte Scoti aduersa passa gradiuntur anheli
Accliuem in montem, confertoq; agmine densant.
Inter se iunctis quisq; agglomerando lacertis.
Tum cataphractorum ruit alta ferocibus hastis
Et furibunda cohors: quorum primus cadit ordo,
Exhalantq; animas traiecti corpora telis.
Ast iterum admissis grauiter calcaribus instat

Acies Anglorum.

Pugnatur propè Muskelburgum.

Cætera pars equitum. Dux illis Graius Heros,
Qui primo accepit cursu graue vulnus in ore.
Vrget tota acies Anglorum, pectora Mauors
Belliger exacuit, crescunt ad vulnera vires.
Consultò stabat prope littus regia classis.
Haud procul hinc, vnde expulsæ sunt puluere glãdes
Sulphureo, celeri feruentes igne catenæ.
Millia bis septem sunt morte absumpta Scotorum, Quatuordecim millia Scotorũ cadunt.
Cætera pars certam quærit fugiendo salutem.
Defessos tandem rauco tuba stridula cantu
Nostrates reuocat: repetunt tentoria læti.
O quæ lætitia, & totis quæ gaudia castris
Nocte fuere illa: res est meminisse laboris
Præteriti iucunda: graue effugisse periclum
Summa recordari secura mente voluptas.
Precipuè insignis clementia numinis almi
Succurrit. Causæ iustus Deus vltor iniquæ.
Postera lux oritur, fugisse per auia primos
Nuncius adfertur satrapas proceresq́; Scotorum.
Hos, montes cœlo æquatos, castella tueri
Illos, hostilem nusquam apparère phalangem.
Approperabat hyems: spacia & breuiora dierum
Fiebant, oritur cœlo nimbosus Orion.
Ergo domum versus nostri sua castra mouebant,
Horam opportunam magis expectare parati:
Somersettensi reduci gratantur & ipsi
Dudlæo Comiti Baruici: lecta iuuentus
Nobilior his grata redit, cui iungere dextras
Rex auet, & Regis cuncti amplexantur amici:

Laudaturq́ animus præstans & mascula virtus.
Intereà Scotici proceres leuitate tumentes
Inuidiaq́ animi, quò spes frustrata Britannos
Falleret, assensu communi mense Decembri
Ad Gallos mittunt, Gallorum vt principis hæres
Ducat in vxorem Scotica de gente puellam
Iacobi gnatam. Si non oblata parenti
Conditio Henrico placeat, ne regna coirent
Coniugio tali, saltem hoc concedere vellet.
Gallorum rector, quas certo mutuus olim
Fœdere iunxit amor gentes, Gallamq́ Scotamq́,
Ne sinat vnam ex his distractam marte reuelli
Alterius pressam, vel sub ditione iacere
Hoc agere immanes bellis crudelibus Anglos,
Anglos vere nouo rostratis puppibus æquor
Esse instraturos: acies terraq́ pedestres
Aduentaturas, Anglos molirier vnum hoc,
Vt vi diripiant chara genetricis ab vlnis
Hæredem regni Scotici: si hæc præda Britannis
Cederet, ô miseræ Scotiæ miserabile regnum,
Genti infœlici nihil est nisi flere relictum.
Quare per diuos omnes, per sacra rogabant
Pristinæ amicitiæ memor esset vt ante puellam
Eriperet, nam sæpe moras traxisse periclum
Quis nescit? virgo si primos transigat annos
Regia apud Regem Gallorum, atq́ educit aula
Ille sua teneram: magnum spes certa futurum
Inde bonum, gentem quod vtramq́ iuuare valeret.
Et postquam fuerit maturis nubilis annis,

Scoti agunt cum Franco de nuptijs inter principē Scotorum & hæredem Gallorum.

Pro

Pro Galli arbitrio nuptum cuicunq; locetur.
Extemplo Regis mandato Gallica classis
Instruitur, veloq; citæ remoq; triremes,
Quæ postquam è portu soluissent flantibus austris,
Gurgite prouecta Scotica potiuntur arena.
Mox Maria ad pictas puppes accersitur hæres
Hic illi instratum est, ornatu molle cubile
Purpureo, ex niueis turgescens culcitra plumis
Subiacet, exornant contexta aulæa carinas,
Vasaq; cælatis aderant argentea signis,
Multaq; præterea quæ virgine principe digna.
Conscendens virgo rostratam pulchra phaselum
Virgineo comata choro, stipataq; forti
Milite, vela suo flatu impellentibus auris
In mare prouehitur, ratibus sulcantibus æquor.
Ordo talis erat, cygnorum qualis in amne
Piscoso, medius dum primum & tertius illos,
Insequitur seriem ducentes gurgite longam.
Classis in insidijs Anglorum forte latebat:
Quam Rex ipse manum nisi conseruisse vetaret.
(Nam vetuit) procerũq; itidẽ pars maxima fidit
Regi à consilijs bellum non esse gerendum
Nauale, ob causas iustasq; grauesq; putaret:
Virgo vel inuitis Gallis erepta fuisset.
Virgo dies intra paucos peruenit ad oras,
Gallorum, celsaq; Henrici sistitur aula.
Sic leuiora leui pluma promissa Scotorum
Infamem reddunt gentem, dant sanguine pœnas
Perfidiæ quandoq; suæ velut ante dederunt.

Maria princeps Scotorum traijcit in Gallias.

Intereà insidias sub amico nomine tendens,
Occupat Aldernen Francus, duo millia secum
Armatorũ hominum ducens: locus insula parua est
Mittitur huc paucis delectis nauibus acer
Winterus pulsum pauidos, duce numine, Gallos.
Quamprimùm verò conspecta fuisset ab Anglis
Insula, fluctiuago iacitur curua anchora ponto.
Octingentorum sunt corpora lecta virorum
Omnibus ex Anglis: iussi hij conscendere cymbas,
Attingunt celeri sinuosum remige littus.
Hîc sapienter agens (prudentem nam facit vsus)
Vt sublata fugæ turpis spes omnis abesset,
Maiores animiq; viris accrescere possent.

Winterus regia classe vectus occupat Alderñe insulam.

Postquam armata cohors tutò traiecta fuisset,
Ad classem cymbas Winterus milite inanes
Actutum reuolare iubet: dein talia fatur.
Anglorum virtus celebrata prioribus annis
Me monet, vt similis maiorum temnere discam
Funestam mortem, quam longior aduocat ætas,
Aut morbus diro cruciatu inuitat amarus.
Mors spernenda viris, vt fama perennis alatur.
En circumfuso concludimur vndiq; ponto,
Hostis adest, forsan paulò numerosior, arte
Belli cessurus nobis, & fortibus armis.
Strenua gens Galli, grex hic imbellis inersq;:
Fingite præualidos inimicos viribus amplis
Corporibus reserare viam debemus & armis.
Res magnæ non absq; graui discrimine fiunt
In dubijs prodest generosa audacia rebus.

Verba Gulielmi Winter ad suos milites.

Quæ

Quæ vestris animis quò maior & acrior insit,
Hoc mihi prosterni, charissima pectora, bello
Certum hodiè est, hostes nisi morte fugaue domentur
Aut vincendum hodiè est, aut pulchra morte cadēdū:
Pulchra petūt fortes, pulchram per vulnera mortem,
Partaq; mors nostri precium sit corporis huius:
Quod si quis fugiens dederit sua terga, (quod absit)
Turpiter excurrat medium moriturus in æquor.
Cymba sit auxilio nulla huic: nec deniq; scalmus,
(Dedecus infandum) non si Dux ipse venirem,
Si quis quid faciat contra mea iussa peribit,
Fixus in antennis stridenti pendulus aura.
Martia magno animo procedam in prælia ductor,
Incipiens pugnam primus Dux primus in armis.
Primi occursantis pectus manus ista recludet.
Dixerat, illi operam vitamq; impendere læti
Constituunt, mox fit clamor, tuba bellica clangit,
Instructas iubet ire acies: antè ordine primus
Winterus graditur, præacuta cuspide pilum
Gestans, indutus corpus splendentibus armis.
Gallorum sese agglomerant duo millia contra,
Dux quorum ante alios nostri ducis æmulus audet
Contra ire incertum fretus virtute superba.
An velut ostentans audacia pectora, forsan
Sponte recursurus si quando instare periclum
Prospiceret. Sed retrò ducem Winterus atrocem
Non sinit elabi, veluti Iouis armiger ales
Quando persequitur celeri volitantia cursu
Agmina, neglectis paruis, maioribus infert

Vulnera, diuulsis depascens corpora plumis:
Sic rapidus primum Ductorem prouocat Anglus.
Et quoniam in campum cum pilo venerat hostis,
In Gallum paribus Winterus prouolat armis,
Deuictumq́ ducem flaua prosternit arena.
Exuuias victor spolium detraxit opimum.
Intereà multò pars vtraq; sanguine miscet
Prælia, læti fero pensatur vulnere vulnus.
Diffugiunt Franci, confossi membra sagittis.
Insula capta armis, cedit victoribus Anglis.
Wintero post res gestas Ductore iubente,
Naucleri clauos ad littora nota retorquent:
Multaq́ militibus sauæ fit mentio pugnæ,
Cunctorum applausu mentis testante beata
Gaudia, quæ partis solent apportare triumphus.
Parua per externas inclaruit Anglia gentes,
Nobilitata domiq́ forisq́ virilibus ausis,
Clara ferebatur sublata Britannica pubes
Successu rerum, complentur cantibus ædes,
Inflatur plenis per compita tibia buccis.
In viridi trepido saltantes cespite motu,
Læti festiuas populi duxere choreas.
Nemo diù fœlix omniq́ ex parte beatus
Esse solet, peior sequitur fortuna priorem.
Et veluti obscuro denigrant imbre serenum
Horriferi cœlum ventosis flatibus austri,
Tum Phœbus spissis condit sua nubibus ora.
Finita rutilans mox tempestate refulget:
Quæq; modo simili perfert respublica multas

Winterus manum cõferens cum duce Francorum, illũ psternit & Galli exuuijs potitur.

Nonnun-

Nonnunquam offensas, turpi turbata tumultu,
Diluit has matura tamen prudentia Regis.
Atq; velut medicus sapidis medicamen ab herbis
Ægroto tradens, leuiter tetro absq; dolore
Sanat: ita insanis veniam dat ciuibus vltrò
Princeps, dum populum vult emendare rebellem:
Aut ferro resecat benè cautus putrida membra,
Principijs obstans, ne pestis serpere poßit
Latiùs, & totum corpus vitiare veneno:
Victa pijs monitis, aut vi, ferroué coacta
Sedata tandem plebs seditione quiescit.
Non aliter quam cultus ager proscissus aratro
Curuo, dumosas spinas cum semine profert:
Ingratos aliquot diues tulit Anglia ciues.
Namq; sub Eduardo dum summa in pace regũtur
Ruricolas stanni Deuonia fertilis armat
In regni satrapas, in relligione sacratos
Presbyteros: stulti neq; sat rationis habebant,
Quidué velint, quidué exposcant: compescuit ipsos
Arma capessentes vi communîtus equorum
Graius, & adiunctis paucis Russellius Heros
Militibus, multo sed non sine sanguine victor.
Ecce alia exoritur regni plebs improba parte,
Cui nec lex vlli curæ, nec cœlica iura,
Nec potuit cohibere metu reuerentia Regis.
Arma manu capiunt, socijs vim inferre parati,
Omnia miscentes: clari despectui habentur
Nobilitate viri, nulloq; ignobile vulgus
Consilio imperitat: fouet hoc Norfolcia monstrum.

Populus rebellis in Anglia.

Russellus Comes Bedfordensis, domat perduelles in Deuonia.

Fama volat leuibus ſublata per æthera pennis
Eduardi iuuenis teneras ad principis aures,
Quoſdam deciuiſſe, fidem violando rebelles.
Noruico veteri locus eſt conterminus vrbi
Montoſus, multis vmbroſis conſitus ornis,
Huc ſe peſtiferum pariter genus aggregat, ingens
Et plebis numerus totis conſederat aruis.
Lex talem fieri concurſum iuſta vetabat:
Cenſuit illuſtris Rex inclementiùs illos
Tractandos: ſed corda tamen molliſsima Regis
Parceret vt miſero flexit clementia vulgo.
Ergo fit indignis delicti gratia, tantùm
Pœniteat culpæ. Signata diplomata dantur.
Ruſtica plebs ſurdis (quod dicitur) auribus haurit,
A Rege oblatam contemnens cæca ſalutem:
Ardet amore nouæ miſeraq; cupidine pugnæ,
Sicut inexpertus belli putat vtile bellum
Dulceq; quod tandem ſerò guſtabit amarum.
Arma igitur regni procerum conſenſibus, arma
Iure parabantur, pedites, alijq; ſuperbis
Expediuntur equis: nomen communiter hoſtis,
Et patriæ & Regi tenet impia turba rebellis.
Mittitur ad turbam violento Marte domandam
Varuici Comes illuſtris, tum corpore præſtans,
Tum pollens animo, multarum doctus ab vſu
Pugnarum, quanto ſe animo ferus erigat Anglus,
Prælia dum miſcens infligit atrociter ictus.
Tertia iam totum lux illuſtrauerat orbem,
Conſedere ſuis caſtris Dudleius Heros

Et

Et socij fortisque cohors quæ venit ab vrbe
Londino, prope Noruicum florentibus aruis.
Quod simul audierat plebs rustica plena timoris
Cœpit se densis nemorum occultare latebris
Nusquam prorepens, postquam ijs audacia creuit,
Tempore quo motæ cita perturbatio mentis
Frangitur, irrumpunt: in apertam promptiùs itur
Planiciem, nemo est visus memor esse pericli
Instantis, iunctis armati curribus omnes
Stant circumsepti: Regis contra agmina magnis
Procedunt animis cantu resonante tubarum.
Pugna inter turmas committitur acris vtrasque:
Vulneribusque datis illos violentiùs vrget
Varuicensis atrox: tandem cùm cedere campo
Hinc pudor haud sineret fugiendo pericula fœdè,
Illinc audaces faceret mors certa rebelles.
Vna repugnando pars occidit, altera summa
Non nisi vi superata cadit, sed fortiter obstat
Hîc Dux Dudleius, ne cunctos mactet ad vnum
Ingenio peruerso homines, sed pectore magno,
Quos campo vt fugerent, discrimina nulla mouebant.
Edicit missi præconis voce canora,
Si quis sponte sua quæ perfida cœperat arma
Projceret, veniamque volens oraret ab illo:
Inde domum immunis venia donatus abiret.
Quod postquam auditū est positis plebs protinus armis
Agrestis, flexis genibus veniamque precata est,
Motaque mœrore est, piscator vt assolet ictus.
Tum Varuicensis Comitis clementia tanta est.

Varuicensis deuicit rebelles in Norfolcia.

Mulctam

Multam flagitij suscepti sponte remisit,
Condonans noxæ quicquid fuit ante peractum.
Iamq; Gigantæi consors conaminis Anglus
Nullus erat: præstare fidem modò quisque paratus
Exstitit Eduardo Regi, patriæq; fidelis.
Excipit à bello funesto principis aula
Dudlæum reducem, cuius resonantibus alis
Fama volat nostri turrita per oppida regni:
Qualiter Henrico præclarè plurima Rege
Gessisset, fortes bello dum contudit hostes,
Non morte horrenda, non vllis territus armis:
Nil pensi caput ille suum obiectare periclis
Vnquam habuit patriæ si quando negotia charæ
Exigerent, si rex illud mandasset agendum.
O quoties parto cum summa laude trophæo,
Littore ab extremo patrias remeauit ad oras:
Hostibus occisis, aut ad sua tecta fugatis,
Vnde sibi decus eximium famamq; perennem,
Fortunante Deo ventis benè cœpta secundis,
Complures annos peperit Dudleius Heros.
Hinc meritò fuit ad summos euectus honores. — Varuicensis Comes creatur Dux Northūbriæ
Rege creante Ducem, læto Northumbria vultu
Est amplexa Ducem, venerandaq; principis aula
Dispensatorem summum, hospitijq; Magistrum
Obsequio coluit, donec trux Atropos occans — Mors Eduardi sexti.
Abrupit Regi fatalia stamina vitæ.
Inclytus Eduardus formatus ab vbere matris — Laus Eduardi principis.
Confestim doctis à præceptoribus artes
Ingenuas omnes didicit, qui græca Latinis

Adiungens studio, paucis profecerat annis,
Vt foret inferior nullo quem terra Britanna
Protulerat, claro magnorum ex stemmate Regum.
Nullus adæquari posset, si flexilis ætas
In puero egresso nondum tria lustra duosq;
Annos, ingenij aut præcox spectetur acumen:
Quantum ad doctrinas virtutesq; attinet almas.
Ille erat Europæ Phœnix, quem funere acerbo,
(Vt flos vere nouo viridanti carpitur horto)
Sustulit ante diem, mors immatura Britannis,
Inuidet hæc terris pietatem & iura colentes.
Sic pueri, iuuenes, primis moriuntur in annis,
Quos Dominus suaui Deus est complexus amore.
Succedit Regi defuncto, sceptra capescens
Fœmina, cui nomen Maria est soror vna duarum
Ex stirpe Henrici: quæ paucis nupta diebus
Post homini externo consanguineoq; Philippo,
Coniugio tali subtristes reddidit Anglos.
Namq; duas gentes raro coalescere cernas
Vnanimes patria plerunq; & amore diremptas.
Hic dum cum sponsa sese nouus ille maritus
Oblectat, pulchra procerum comitante caterua,
Quos vestes Tyrio decorabant murice tinctæ
Auratis limbis interlucente smaragdo,
Quam vagus extremis portat mercator ab Indis:
Sol cursum celerando, reliquerat ora Leonis,
Signaq; sublimi complura emensus in axe
Solstitium hybernum sparsis niue montibus alba,
Prætergressus erat: dulcis pax inter vtramq;

Maria regina Anglorũ nubit Philippo Hispano.

Gentem nimirum Gallos florebat & Anglos.
Pax eadem Hispanos, Flandros, populumq; Philippi
Iunxerat, & quoniam feriæ redeuntibus annis
Non sine solenni pompa, quæ mense Decembri
Fiunt, securos omnes fecere dolosæ
Fraudis, quam tacitè nocturnus concipit hostis:
Henricus princeps Gallorum, ardore iuuentæ
Concitus & famæ paulò sitientior, hausit
Spes amplas animo, nullum ratus esse Philippum
Certè aut semiuirum: subito sacra fœdera rupit,
Impreſsio in Flandriã facta per Gallos. Flandrorum latos deuastans ignibus agros,
Et pecus abducens, captiuaq; corpora plebis.
Quod regi Hispano stomachum male mouit, & omnes
Illius proceres sæuas accendit ad iras.
Non dudum tempus erat quo longò surgere culmo
Alma Ceres solet, & pecori dare pabula tellus:
Torrida nec terram humentem calefecerat æstus,
Quo sub cœlesti miles foris axe cubaret.
Ergo dum sperata venit cupientibus hora:
Armatur claßis, mucrones, tela, sagittæ,
Arma parabantur, caro, vinum, panis emuntur.
Suppetat vt validis genialis victus abundè
Militibus, nummi plenis conduntur in arcis,
Vt solui poßit merces pugnantibus ampla.
Cogitur è varijs pugnax exercitus oris,
Ad regni proceres mandate iubente Philippo.
Apparatus belli aduersus Francos. Nobilis intereà coniux speciosa Philippi,
Auxilium fidum charo latura marito.
Mittit ad Henricum Gallum, qui funebre bellum.

Indicat,

Indicat rigidasq́ minas genti insuper addat.
Gallia tota fremit trepido concussa tumultu,
Anglia tota fremit ferali concita bello,
Flandria, & Aspurgus, Burgundia, tota Tyrolis.
Complures opulenta Duces Hispania mittit,
Nonnullos etiam quos Martius vndiq; terror
Prudentes rerum multarum fecerat vsu,
Omnes conspicuos oblongis caßide cristis.
Tegmine ferrato clypeis fulgentibus ære.
Dux illustris adest Brunsuico nomen honoris
Sortitus; nigris, equitum vi cinctus, in armis.
Aspectu primo turma hæc fuit hostibus ingens
Terror, & immani multos vi strauit equorum
Misit in auxilium Germania lecta virorum
Corpora ferratas acies peditumq́; cateruas.
Nec deerat miles Latia de gente cruentus,
Dalmata non deerat bello huic, nec defuit Hunnus,
Attamen ante alios, fiducia summa locata est
In quibus armatus validè conuenerat Anglus.
Fœdus amicitiæ vetus id poscebat, & vxor,
Cui cum Rege fuit socio commune periclum.
Est Comes in primis, cui dat Penbrokia nomen:
Huic tres præstantes, quorum Vigornia primum,
Bedfordumq́; vetus decorauit honore secundum,
Tertium & euexit multo Rutlandia fastu,
Consimiliq́; gradu propter benefacta locatus,
Antony Antonius Brounus clarißimus hæres.
Cum quibus arma cupit Dudlæi mascula proles,
Magnanimum genus ostendens quo sanguine cretū.

Variæ gentes in exercitu Philippi.

Palma

Palma nequit grauiore premi, sed in altius arbos
Surgens erigitur, si quis modo pondere truncum
Degrauet & ramos, seseq; attollit in auras
Laus bello celebris, bello quæruntur honores.
Principis hinc conflatur amor, propensa voluntas,
Atq; fauor vulgi, si quis pro arisq; focisq;
Deuouet ipse caput, pro principe nulla pericla
Euitans, quamuis mortem subijsse paratus.
Hoc erat innatum, si nemo traderet artem,
Dudlæis, inuictum animum cum lacte parentis
Imbiberant: tanti est præstantibus esse creatum.
Vltrò tres fratres paribus celebrantur in armis.
Quorum primus ouans præstanti corpore prodit
Ambrosius, latis humeris, quem splendida vestis
Purpurea auratis fortem decorauit in armis.
Cuius erat lateri fraterno fœdere iunctus
Mutuò vt alterius partes defenderet alter,
Robertus, fausto germanus sidere natus:
Vtq; fuit mitis. sic indole fortis & audax.
Tertius his vinclo sociatus iungitur arcto
Henricus, fidens animi, vacuusq; timoris,
Hi malis fuerant tres pubescentibus omnes,
Qualia perrarò producit corpora tellus.
Quartus erat natu maior germanus: at illum
Abstulerat iuuenem mors immatura; latenti
Correptum morbo satisq; peremit iniquis.
Hic patrem & summo proauos æquâsset honore,
Inferior nulli maiorum laude gerendis
Rebus, vis animi, vis corporis integra fulsit.

Herculeis

Herculeis hominem dixisses esse lacertis.
Robore præstabat, tereti seu luderet hasta
Vectus equo, seu tentaret luctamine vires.
Ingenitus malo qualis latet arbore succus,
Talis in autumno producit poma saporis:
Sic referunt proauos Dudlæo sanguine nati
Omni ex parte suos, & quem rapuere sorores
Fatales, & quos capiunt Hispanica castra.
Præterea plures quos nobilitarat equestris
Ordo, manu rapiunt in Gallos bellica tela:
Millia magnates hominum bis quinque sequuntur.
Iamque dies aderat, quando tuba Martia clangens
Has gentes multum diuersas cogit in vnum,
Et monet æstiuis spicas turgescere aristis
Opportuna dies: viridantia gramine prata
Bellatoris equi producunt pabula lata.
Gallia per totam regionem fortis abundat
Castellis, saxo salebroso ex rupe cauata
Effosso, validis scatet vrbibus vndique florens:
Seu qua Hispanorum fines, seu quà aspicit Alpes
Lata pruinosas, seu quà se extendit ad ortum
Igniferi solis, fera Gallia iure superbit
Oppidulis, fossa & munitis turribus altis.
Hic vrbs est celebris, cui das Quintine celebre — Oppidũ Diui Quintini obsidetur.
Nomen, habetque solum fæcunda fertile gleba.
Et frugum vinique ferax sua castra Philippus
Cum socijs hoc fixit agro, cum cincta coronis
Vrbs hominum, magno stupefacta repentè timore,
Implorat sero Gallorum principis amens

Auxilium, nam pars præruptas ducere fossas,
Communire potens capit pars aggere vallum,
Pars aptare suas scalas & tecta domorum
Tradere Vulcano, pulsant alij ariete muros.
Interea tacitos nemo præsenserat astus:
Castilionæus noctu comitantibus vrbem
Ingreditur Gallis aliquot quos duxit onustos,
Sulphureo leuibus repletis puluere sacris.
Hæc huic fausta satis: dum furtim subdolus intrat
Oppidulum, sed non æquè fæliciter ausum,
Dux Memoranti tibi cessit, millia ducens
Octodecim, dum sperat iter per deuia tutum:
Donec nocturnis queat intromittier horis:
Dux Memorantius captiuus.
Incidit in validas equitum (Dux inclyte) turmas
Ipse tuas cæsa media plus parte, capessit
Cætera turba fugam captiuaq; corpora victor
Brunsuicensis habet, mox sistitur ante Philippum,
Dux celebris captus. Vario per castra tumultu
Ingens lætitia exoritur, cœlum omne remugit.
Hinc primum fausti belli quisq; arripit omen,
Certatim rapidis tormentis mœnia miles
Diruit admotis complentur rudere fossa.
Cæmento magna vi glandis saxa soluto
Dissiluere tribus murorum partibus, ampli
Et faciles aditus loca per diuersa patescunt.
Extemplò quosdam lectos ex quaq; phalange,
Quaq; ex gente aliquot niueis rex apparat armis,
Inuadantq; iubet districtis ensibus vrbem,
Qua patet introitus facilis conuulsaq; saxa

Dant

Dant aditum: spissus resonat clamoribus æther,
Tympana pulsantur manibus, clangore tubarum,
Militis in strepitu clamorum obsurduit auris,
Hâc Alemanni acres, istâc leuis Italus vrget, Oppugnatio oppidi.
Illâc Hispanus per murum irrumpere tentat.
Parte alia Anglorum ferratæ instare cateruæ:
Ante alios parat Henricus Dudleius Heros,
Mœnia præcipiti velox transcendere cursu,
Et duo germani fidentis pectoris ambo:
Attamen Henrici, dum se inclinare deorsum,
Nescio, quid rupturus auet, tormenta cerebrum,
Ænea dispergunt, sternuntq; in puluere corpus.
Ille annis generosam animam iuuenilibus efflat,
Quem referunt socij flentes in castra peremptum,
Vt mos christicolæ est, velatum sindone, gentis
Ardescunt fratres vindictæ tristis amore,
Vt quisq; est armis inimicis obuius hostis
Sternitur infœlix, commotus fulminat ira,
Percitus armipotens & amara bile Britannus.
Impetus in miseros fit feruidus vndiq; ciues.
Plurima turba virûm tristi demittitur orco,
Pallida mors tota conclusos territat vrbe:
Qui modò Gallorum sanabile mollibus herbis
Vulnus habet, fœlix reliquis censetur habendus.
Fœmina clamores magnis plangoribus edit,
Infantemq; tremens comprendit mollibus vlnis,
Huc agitata simulq; illuc formidine demens.
Flet puer, armorum tam barbarus ingruit horror,
Extendensq; suas supplex ad sydera palmas,

Multa Deum tacitè clementem voce precatur,
Quos naturalis capitis defecerat humor,
Flereq; non poterant, quibus est prouectior ætas,
Corde senes imo mæsti suspiria ducunt.
Ad mediam producta diem oppugnatio pugna
Perpetua durat, magna virtute Philippi
Militis, vndanti sed non sine sanguine ciuis.
Obsessi trepida metuebant mente ruinam,
Vrbi instare sua fataleq; tempus adesse.
Iamq; acies vrbem claustris intrârat apertis,
Diffugiunt miseri gelida formidine ciues,
In cellas alij obscuras, laquearibus altis
Sese alij condunt, Diuis delubra dicata
Maxima turba perit, mediasq; amplexibus aras
Ter miseranda tenens, tutum fore credit asylum.
Armatis muros, firmissimaq; occupat vrbis
Militibus victor, dominantur in ædibus altis.
Iam vacuis veterum Dominorum Marte phalãges
Conspicuæ, sub te rex clare Philippe merentes.
Diripiuntur opes Gallorum, vestis & aurum:
Et calata fabris argenti pocula puri,
Effractis conuellit ouans. Hispanicus arcis
Miles & è tectis pretiosa aulæa reuellunt
Germani, inq; via proiectis culcitra plumis
Venalis nummos exponebatur habenti,
Ex lana & lino per vicos prostat amictus,
Vtq; escas coqueret quæ seruabatur in vsus
Assuetos, veteris pulchra instrumenta culinæ:
Ænea cum pateris ex stanno venditur olla

Oppidum Diui Quintini expugnatur.

Drachmis

Drachmis addicente palàm præcone duabus.
Quicquid in vrbe fuit tota pretiosa supellex,
Gemma vel mundus muliebris & vnio cacis
Inclusus cistis faustè victoribus amplam
In prædam cessit cœlum sonat omne Philippi
Laudes. Augusti quas patris honoribus æquant.
Diuorum intereà plebs conglomerata sacellis
Mæsta, sacrosanctis miserabilis abdita templis,
Expectant tremulo præsentem pectore mortem.
Nullam etenim poterant ciues sperare salutem:
Qui Martem experti, per vim subiguntur ab hoste.
Sed mouet affectus animorum numen, & eius
In manibus sunt regum animi: quocunque voluntas
Fert sua, vertit eos, & mollia pectora reddit
Ad pietatis opus, flammis, vt cera liquescens
In varias formas fictoris ducitur arte.
Regius hinc animus sedata mitior ira,
Procurante Deo vacuus pacatur ab omni
Offensa, reprimique manus à sanguine iussit.
Iam captiuorum sexus vtriusque coacti Clementia Regis Philippi.
Multi aderant, teneræ turba puerilibus annis,
Parcitur & seruis, sed sub custode tenentur
Pars opulenta magis, sicut lex bellica poscit.
Inter complures præclaro sanguine cretos
Castilionæus, quem rex præfecerat vrbi
Custodem, capitur pretio redimendus, & illic
Præsidia imposito victor sua castra Philippus
Inde mouens, ad castellum se contulit Haunen Arx Haune per vim capitur.
Quod citò debellans, alias capiebat & arces.

Hæc dum Francorum regione geruntur Eda,
Anglorum classis celeranti remige Ductor,
Nobilis insigni satraparum ex sanguine Clynton,
Appulit occiduas Gallorum peruigil oras.
Ter centum vasto vidisses gurgite naues,
Excelsis galeis pertingit & æthera malus,
Glandes igniuomas tormenta ex ære volutant,
Quæ caput atq; latus firmant cuiusq; carina,
Exitium aduerso crudele minantia Gallo.
Nobile Conquetum salsis Thetis alluit vndis,
Huc postquàm ventũ est, signũq; ex puppe dabatur,
Nauibus exiliunt fusi per littora nautæ.
Ante alios primus Ductores attigit omnes
Winterus terram: rutilum ad fastigia iactans
Ignem: quo rapidæ lambebant mœnia flammæ:
Materiam præbent non tantùm ligna domorum,
Vasa olei duplicant ignes, fugit incola gressu
Præpropero, muri lapsi cecidere ruinis,
Fœmina plorabat, trepido puer eiulat ore,
Cumq; resistendo non sit, fugit ocyùs ætas
Integrior iuuenum nullo per deuia calle.
Non spolium claro Clyntoni, gloria belli
Quæritur: vrbs & opes flammis periere crematæ.
In cineres conuersa iacent, quæcunq; propinqua
Oppidula, ad cœlum sursum volitante fauilla:
Audax castra facit Clynton hostilibus agris,
Post repetit pictas magno auctus honore carinas:
Acta hæc Sextili, gelido dein mense Decembri
Deditur infœlix, Gallo oppugnante, Caletum

(Infan-

(Infandum facinus) tenuit quod turba senilis:
Plures imbelles, miles fuit vnus & alter
Intra vrbem, at multos non sustinet vnus & alter.
Præsidium vetus hic neglectum: & fœmina princeps
Consilio infando ventosi antistitis vsa est,
Externis iam tum terris absente marito.
Adde istis Neptunum iratum turbine motum,
Et Gessoriacum procul hinc, stans trans mare littus
Inuitis vrbem hanc poterant obtrudere Gallis.
Hispani oppidulo amisso contabuit vxor,
Quam cruciatu ægro confecerat anxia cura.

FINIS.



ΕΙΡΗΝΑΡΧΙΑ.

Siue

ELIZABETHA.

De pacatiſsimo Angliæ ſtatu,

imperante Eliſabetha, compendioſà narratio.

Huc accedit illuſtriſsimorum

virorum, qui aut iam mortui, fuerunt aut *hodie ſunt Eliſabethæ Reginæ à conſilijs,* perbreuis Catalogus.

Authore Chriſtophero
OCLANDO.



LONDINI:
Apud Ra: Nuberie, ex aſsignatione Henrici Bynneman.
1582.
Cum ſereniſſ. Regiæ Ma: priuilegio.



Ad prænobilem, & in primis eruditam fœminam, vtriuſque literaturæ *& Græcæ, & Latinæ peritiſſimam, Dominam* Mildredam, Dynaſtæ Burglæi magni Angliæ Theſaruarij coniugem laudatiſsimam.



Ræcia virginibus doctis
inclaruit olim,
Quarum ſcripta manent hodie
circumlita melle
Pieridum, liquidis Pernaſsi
è fontibus hauſto,
Linguam callentes produxit
Roma Latinam
Fœminei ſexus multas : ſed &
omnibus iſtis
Laus minor in patrio claras idiomate, viuam
Nominis æterni ſcribendo relinquere famam,
Quàm quæ naſcuntur terris procul inde remotis
Nobilibus Nymphis : quibus eſt vernacula primis
Ediſcenda annis, dein multo lingua labore
Stricta ſuis numeris formæ Romana nouatæ :
Quales noſtrates non paucæ nomine claro
Floreſcunt hodie Britannûm ſtirpe creatæ.
Vtque viri docti coniungunt Græca Latinis,
Quod magis eſt velut artifices & carmine certant,

Quo

Quo vel Homere tuis libris, vel quo Maro clares,
Deposcat si res ex tempore cuncta loquentes.
O Nymphæ, vos ô illustres dico sorores
Quatuor, ante alias tibi sed Mildreda colenda
Attribuo primas, mihi iam precor optima fautrix
Vt sis auxilio, tege me velut altera Pallas
Ægide, ne liber hic mordacem sentiat ictum
Dente Theonino corrosus. Zoilus atrox
Omnis abesto procul. Si nos tutabere vultu
Et fulgore tuo lustrans, accedere nusquam
Inuidus audebit: sic firmo tutus Asylo
Tanquam conclusus, discrimina nulla verebor.
Inferiora scio longè virtute potentis
Reginæ mea sunt agresti ducta camœna
Carmina, iam fidi ciuis sed certa voluntas
Apparere potest, rem si modò ponderet æquus
Candidus & lector, non verba examinet acri
Iudicio, nec sit limæ censura seueræ,
Clarior extollat si quando buccina pacem,
Et cupio & iubeo flammis mea charta cremetur.
Interea Heroina tuæ mea scripta dicaui
Tutelæ, vestrum peto ne auersare clientem.
Hoc tua nobilitas, niuesque in pectore mores
Exculto, pietas mentis super omnia poscit.

Dignitati tuæ addictissimus
Christopherus Ocklandus.

Ad

Ad Lectorem Candidum.

CArmina si placeant grandi turgentia fastu,
Quære Poetarum Lector amice libros.
Fortè quod augustæ plus Maiestatis haberet
Dicas de tanta Principe Vatis opus.
Digna quidem fateor, quam decantaret Homerus
Carmine Mœonius, quam vel Apollo lyra.
Non ego sum Vates, veniam dabis (oro) petenti,
Si grauior iusto sarcina onusqué premat.
Ars virtute minor mea tantæ Principis, alti
Buccina quæ fuerit plena sonoris opus,
Si reliqui taceant, cur non mea Musa loquetur?
At cùm quis culto doctior ore canat:
Tunc volo candenti chartas has igne cremari.
Principis interea hoc Carmine claret honos.

In Christopheri Oclandi

Elisabetham.

MVlta laude tuum delectum Oclande beasti,
Materiâ versus nobilitante tuos.
Nam quid nobilius Sol nostrâ Principe cernit?
Quum quæcunque canit Musa, latere nequit.
Cuius honor quanta sit maiestate, fatentur
Pace huius Regum prælia victa patrum.
Sed magis ingenij miror solertis acumen.
Quod famæ video consuluisse suæ.
Namque tuum illius si carmen honoribus impar,
(Quos dignè quænam musa sonare potest?)
At tibi quantus honos? quàm magnæ gloria palmæ,
Mole oneris victum succubuisse senem?
Hanc quicunque canet, canet impar, cuius honori
Vllam viderunt secula nulla parem.
Fortunati ambo, tu carminis huius honore,
Illa quòd egregio carmine digna gerat.

Richardus Mulcaster,

Ad

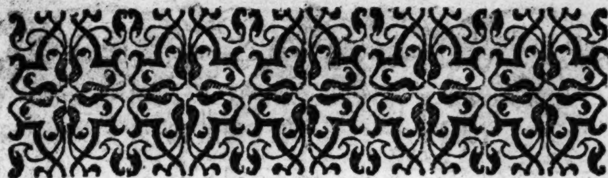
Ad Oclandum, de Eulogijs serenissimæ nostræ Elisabethæ post Anglorum prælia cantatis, Decastichon.

Rectè post Martis lituos pacalis Oliua
Suggeritur calamo cane Poeta tuo.
Scilicet, vt feruens Martem laudauerat ætas,
Palladis expetijt ramus habere senem.
Et Martis lituos ornas, virgámque Mineruæ,
Grandia siue canis, dulcia siue canis.
Seu pacem, seu bella refers, in vtraque camœna
Vel Deus exprimitur, vel Dea maior eo.
At mihi si credes, cantus imitabere Cygni,
Funeris vt sit laus Elisabetha tui.

Thomas Watsonus.

Argumen-





Argumentum Libri.

MAtrimonium Henrici octaui Regis, & Annæ. Censuræ Academiarum Italiæ & Galliæ contra Papam. Anna Regina triumphali curru per vrbem Londinensem vecta, in fano Diui Petri occiduo, ex auro puro gemmis interspersis corona induitur. Anna vterum gestat ex Henrico. Natalis Elisabethæ septimo Septembris. Post triduum infans baptizatur, & in fide ex more Ecclesiæ cõfirmatur. Elisabetha per feciales Walliæ princeps declaratur. Somnium Annæ Reginæ, quo admonita est intra xxx. dierum spacium se è vita migraturam. Educatio Eduardi fratris & Elisabethæ sororis in ædibus. Post mortem Henrici regnat Eduardus, & ante decimum septimum ætatis annum completum fato concessit. Maria imperante Ecclesiæ afflictio. Complures Angli exules. Comes Courtneius in suspicionem quasi parum certæ fidei in Principem venit. Idem accidit Dominæ Elisabethæ. Illa autem innocentiæ suæ fidens, quæ semper optima, non semper tuta, Numine propitio liberata est. Maria morbo sublata, ineffabili cum lætitia populi Anglicani omnium ordinum regnat Elisabetha. Primum ab ea de religione consulitur, deinde de regni rebus. Illustrium virorum Catalogus, qui aut fuerunt, aut sunt Reginæ Elisabethæ à consilijs. Pax Angliæ per viginti tres totos annos. Virtutes Elisabethæ breuiter commemoratæ. Rebelles in agro Dunelmensi, nullo sanguine fuso victi & fugati. Hiberni vna cum socijs ob fidem in principem violatam pœnas dant. Votum Authoris, vt Regina Elisabetha diu viuat, diu regnat, semper vincat.



Ειρηναρχία. Siue ELIZABETHA.



Egali extẽplo solio Regina locatur
*E*LIZABETHA *potens, magni altera filia Regis,*
Elisabetha pijs primos imbuta per annos
Moribus, & sophiæ studijs, instructa sacrata
Doctrina, & linguæ Latiæ Graiaq; perita.
Linguas Europæ celebres intelligit omnes,
Quid Teuto, Hispanus, Gallusué, Italusué loquatur:
Plusquam credibile est, iuris rerumq; perita,
Ore verecundo, vultu facieq; venusta.
Vis animi talis, qualem (vix credo) videre est
Fœmineo in sexu: diuinum lucet in illa
Ingenium: sæcli laus ô laus unica nostri.
Reuera è cœlo demissa ad sceptra gerenda,
Virgo pacis amans, quæ stet contraria bellis,
Altiùs vt repetam pandens ab origine magni

Filiola

Filiolæ Regis natalem, quaué creatus
Matre diu tristes mira perfuderit Anglos
Lætitia, fœlix sub fausto sydere partus,
Præclaram Henricus sacro sibi iunxerat Annam
Coniugio, illicitam lata sibi conscius esse
Lege dei, fratris lætari coniuge, fratris
Amplius Arthuri sponsa gaudere iugali:
Quam Rex viginti iam totos tresq; per annos,
Imprudens aut ignarus diuinitus ore
Moseos hunc nexum prohiberi fœdere lecti.
Duxerat (Heroum cœtu suadente Britannûm)
Tanta rependatur ne dos vxoria fratre
Defuncto: verbis istis, diplomate misso,
Romanus probat hoc Præses (si est cognita forsan)
Quod licet vxorem germani ducere fratris
Germano fratri, fuerit si forte superstes.
Paulo post huius rescissa probatio facti
A Gallis, iurisq; Italis vtriusq; peritis,
Vt sua doctores taceant suffragia nostri,
(Quos omnes decorat sacrata professio legis)
Arguit effrontem Papam complura patrare,
Tanquam Lex subiecta sibi cœlestis, & ipse
Non sit subiectus legi, pars cætera sicut
Subijcitur capiti Christo, quæ Ecclesia vera est.
Nam caput est vnum Christus, cui corpus ouile est
Christicolũ, capita haud duo sũt, est corpus vbi vnum
Hinc primò accepit trux immedicabile vulnus
Bestia, conuulso longis ex cornibus vno,
Communita nouem, latum quæ territat orbem

Matrimoniũ Henrici octaui & Annæ.

Censuræ Academiarũ Italiæ & Galliæ contra Papam,

Et ſacer afflatu diuino præcinit olim
Venturum vates, fera quòd frendebit inermis
Bellua, ſurreptis reliquis ſibi cornibus, omnes
Quàm terræ reges ſignato tempore nudam
Destituent, maculis nigris & turpiter hirtam.
Ergo Dei verbo benè fortunantibus astris,
Henrici ſacrum ſancitur Regis & Annæ
Coniugium, & digno pompæ celebratur honore:
Quam procerum primi magnorum pluribus ornant
Stipati famulis, fuit illis byſſina vestis
Pompa ſolennis nuptiarum Henrici & Annæ 1533.
Verſicolor, Satrapæq; togis fulgentibus auro
Conſpicui, grandi gestabant pondere torques,
Illustris digitos precioſas fœmina gemmas
Induit, & tereti baccata monilia collo.
Dependent aulæa domus laquearibus altis,
Palladis arte forent veluti contexta peritæ.
Omnia lætitiam ſignant, puerique virique,
Virgineuſq; chorus lætum Pæana canebant:
Multiplici varios inflata foramine buxus
Artificis parit ore ſonos, per compita lætam
Vidiſſes trepido ſaltu gestire iuuentam.
Hac hilaris populi frons oblectare Monarcham,
Exhilarare noua poterat cum vxore maritum.
Anna grauida facta.
Ast vteri extenti postquam Regina tumore,
Indicium haud dubium concepti ſeminis ædit,
Vah quibus est elata modis Britannica tellus,
Vah deſiderio quanto pars nobilis ardet
Anglorum, vt patri naſcatur maſcula proles.
Extemplò ad flaui turritam Cæſaris arcem.

Rega-

Regali Princeps comitatu ducitur Anna,
Vnde redit regni maiorum more coronam
Sumptura ex puro gemmisq; nitentibus auro.
Huic, Anglo multam populo dicente salutem,
Nestoris huic annos, huic omnia fausta precante.
Intereà ciues, bigis dum transit in albis
Vecta triumphali curru Regina, satelles
Purpureo indutus passim quàm stipat amictu,
Suffitum faciunt, tanquam fumantibus aris
In templis Diuûm populum pia vota vouêrunt.
Non secus ac leuibus culmis æstatis aristæ
Suffultæ, totis denso stant agmine sulcis,
Spectatorum oculis ne possit terra videri,
Læta seges sensim ventis huc, fluctuat illuc.
Confertim populus vico sese ingerit omni
Irrumpens, completq; vias vt stantibus esset
Vix locus, intuitu defixas in vnius vno.
Ecce etiam tenues fluitans quæ fistula nuper
Eiaculatur aquas purum iam fudit Iäcchum.
Deinde domus paries cuiusq; tapetibus altè
Velatur, viridis delectant floris odores,
Aspectusq; simul venerandæ Principis auxit
Gaudia, mirificè plebis cursantis ab vna
In vicinam, & post alias aliasq; plateas,
Et mulcet varij carmen modulaminis aures.
Phœbus ad Occasum vergens, iter aspicit Annæ
Coniugis Henrici deductæ Regis ad aulam
Augustam, occidua Londini in parte locatam.
Postera lux oritur. Petri delubra petentes

Anna coronatur, quod nulli nisi regni hæredibus contingere solet.

Et ſacer afflatu diuino præcinit olim
Venturum vates, fera quòd frendebit inermis
Bellua, ſurreptis reliquis ſibi cornibus, omnes
Quàm terræ reges ſignato tempore nudam
Deſtituent, maculis nigris & turpiter hirtam.
Ergo Dei verbo benè fortunantibus aſtris,
Henrici ſacrum ſancitur Regis & Annæ
Coniugium, & digno pompa celebratur honore:
Quam procerum primi magnorum pluribus ornant
Stipati famulis, fuit illis byſſina veſtis
Pompa ſolennis nuptiarum Henrici & Annę 1533.
Verſicolor, Satrapæq́; togis fulgentibus auro
Conſpicui, grandi geſtabant pondere torques,
Illuſtris digitos precioſas fœmina gemmas
Induit, & tereti baccata monilia collo.
Dependent aulæa domus laquearibus altis,
Palladis arte forent veluti contexta perita.
Omnia lætitiam ſignant, puerię́; virię́;,
Virgineuſq́; chorus lætum Pæana canebant:
Multiplici varios inflata foramine buxus
Artificis parit ore ſonos, per compita latam
Vidiſſes trepido ſaltu geſtire iuuentam.
Hæc hilaris populi frons oblectare Monarcham,
Exhilarare noua poterat cum vxore maritum.
Anna grauida facta.
Aſt vteri extenti poſtquam Regina tumore,
Iudicium haud dubium concepti ſeminis ædit,
Vah quibus eſt elata modis Britannica tellus,
Vah deſiderio quanto pars nobilis ardet
Anglorum, vt patri naſcatur maſcula proles.
Extemplò ad flaui turritam Cæſaris arcem.

Rega-

Regali Princeps comitatu ducitur Anna,
Vnde redit regni maiorum more coronam
Sumptura ex puro gemmisq; nitentibus auro.
Huic, Anglo multam populo dicente salutem,
Nestoris huic annos, huic omnia fausta precante.
Intereà ciues, bigis dum transit in albis
Vecta triumphali curru Regina, satelles
Purpureo indutus passim quàm stipat amictu,
Suffitum faciunt, tanquam fumantibus aris
In templis Diuûm populum pia vota vouêrunt.
Non secus ac leuibus culmis æstatis arista
Suffultæ, totis denso stant agmine sulcis,
Spectatorum oculis ne possit terra videri,
Læta seges sensim ventis huc, fluctuat illuc.
Confertim populus vico sese ingerit omni
Irrumpens, completq; vias vt stantibus esset
Vix locus, intuitu defixas in vnius vno.
Ecce etiam tenues fluitans quæ fistula nuper
Eiaculatur aquas purum iam fudit Iäcchum.
Deinde domus paries cuiusq; tapetibus altè
Velatur, viridis delectant floris odores,
Aspectusq; simul venerandæ Principis auxit
Gaudia, mirificè plebis cursantis ab vna
In vicinam, & post alias aliasq; plateas,
Et mulcet varij carmen modulaminis aures.
Phœbus ad Occasum vergens, iter aspicit Annæ
Coniugis Henrici deductæ Regis ad aulam
Augustam, occidua Londini in parte locatam.
Postera lux oritur. Petri delubra petentes

Anna coronatur, quod nulli nisi regni hæredibus contingere solet.

Anglorum bustis vbi humantur corpora Regum,
Heroes praeunt bini & longo ordine bini
Vt domus ampla petit, natalis & exigit ordo,
Hos fecialis ab his serie disponit honoris
Quemq; sua, & socij paludamenta gerentes
Solennem specie pompam regaliter ornant,
Post Satrapas, albis camerata petorita bigis
Reginam ostendunt populo, splendentibus ostro
Vestibus, insertis gemmis, adamante, smaragdo:
Ore venustatis pleno, gestuq; decoro,
Heroinarum cœtu comitata suarum
Ingreditur templum supplex & numen adorat.
Hic medijs precibus capiti de more corona
Imposita est illi, facit & pia vota sacerdos,
Omnipotens beet vt fructum thalamumq; recentem.
A templis Proceres sacris rediêre peractis
Ad solenne epulum, sed quo prius ordine cuncti.
Designator erat magnus Norfolcius Heros,
A cyathisq; fuit Comes Arundellius, ornat
Oxonium thalami præfectum nomen honoris
Attribuens, claræ stirpis pars cætera læto
Fungitur officijs animo. Deponitur auro
Instratis mensis largè diffusus Iacchus,
Porrectumq; manu plena genus omne ciborum.
Hoc epulum regale remotis finijt hora
Lancibus, Hesperio cùm Sol conterminus orbi
Salsas Oceani festinat lambere lymphas.
Iret & ad Lybiæ gradibus decliuibus oras.
Post epulum in reditu Reginæ perstrepit aula

Thomas Dux Norfolciæ magnus Angliæ Mareschallus. Comes Arundellius. Oxonij Comes magn9 Angliæ Camerarius. Epulum regale.

Principis

Principis Henrici, nitido sua gaudia vultu
Significans, nouies mutarat Cynthia vultus.
Instabat decimus post sacra iugalia mensis,
Virginis & nondum Phœbus percurrerat ora,
Fixus in intuitu cœlestis syderis, Hermes
Quod sibi ceu proprium gaudens habitacula sumit,
Litterulas Hermes & mores prouehit errans
Candidulos, notat ingenium super omnia fœlix.
Quod si exaltatus cœlo sit Iupiter almæ
Coniunctus Veneri, Solq; his accedat amico
Aspectu, Deus ô bone, qui sic dirigis astra,
Vimq; addēs adimensq;, vt fert tua sacra voluntas,
Fortunatus erit partus, regnabit honore
Auctus magnificô, spargit sua diues abundè
Dona, nec inueniet, dantis largitio fundum.
Præditus ingenio summo bene consulet, audax
Ad virtutis opus, nec abhorrens prælia Martis.
Efficit hoc Deus, haud planetæ cursibus intra
Empyrei cœli sphæras, quia numinis errant
Iussu planetæ, nam nil sine numine possunt,
Nilq; valent, sed in his Deus est, qui destinat horam
Natalis pro velle suo mortalibus, Author
Qui creat, vt reliquæ res est planeta creatus.
Septembris (Deus hoc voluit) quæ septima lux est
Consecrata venit Domino voluentibus annis,
Parturijt coniunx Henrici Principis Anna.
Vt dolor increuit, præscripto sedula nutrix
Perstat in officio, matronaq; nobilis instat
Auxilium latura suum, cùm pondus in auras

Septimo Septembris videlicet, die Dominico nascitur Elisabetha.

Maturum genitrix enixa purpurea languet,
Certa tamen vereq́ salutis signa dabantur.
Postquàm pulchella facies prodyt infans
Compositis membris, speciosam vt cera liquescens
Fingitur in formam, populo mirante, periti
Artificis manibus: tensis ad sydera palmis
Fœmina conclamat senior, Benedicite Christo
Præsentes Domino, vos ô benedicite Christo,
Virgo beat matrem. Virgo modò nata patremq́
Britannos omnes posthâc hæc Virgo beabit,
Hæc sola est nostræ spes & solatia gentis.
Rex pater inuisit celeri sua gaudia passu
Matrem & filiola, verbis solatus amicis
Languidam adhuc illam, partusq́ doloribus ægram.

Elisabetha baptizatur & confirmatur in fide.

Mox de Baptismo Satrapis mandata dabantur,
Præfuit ordinibus Dux quo Norfolcia gaudet,
Cui fuit in manibus candoris virgula miri.
Omnibus (vt iussum est) ad sacra lauacra paratis,
Molliter incedunt Duce conniuente Barones,
Regali passu. post hos Comitesq́ Ducesq́.
Clara Ducissa suis teneram portabat in vlnis
Infantem, totum velatam syndone corpus,
Et segmentatus super hanc fulgebat amictus
Exterior, serie cui limbus Iaspide longa
Spectantum splendore suo perstrinxit ocellos.
Heroina frequens sequitur, fidiq́ ministri,
Obsequio ad nutum famulantur ad ostia Templi.
Londinensis adest hos inter Episcopus, alba
Indutus (de more) stola, numerosaq́ turba

Mystarum: argento ex puro fluuiale lauacrum
Ponitur in baptisma, fidem sponsoribus vltrò
Dantibus, Elisabetha vt verum est insita membrū
Corpori, habet Christum caput, hoc ecclesia corpus.
Cantia metropolin tenet, Archiepiscopus eius
Totius Albionis Primas, Norfolca Ducissa,
Marchi onissa quoq; Exonia, pro infante ministro
Obseruaturam præcepta fidemq; Tonantis
Consbondent, paruæ cùm primùm adoleuerit ætas,
Virgo fide Domini mox confirmatur Iesu.
Tum Rex armorum tales vocalior edit
Ore sonos, viuat multos fœliciter annos
Elisa betha, diu proles patris inclyta viuat.
Et patre defuncto Britannis imperet hæres.
Acclamabat Amen populus, testudine fani
Quæ repetita ferit superas vox crebriùs auras,
Ætheris vt totus resonaret viculus ictu.
Hic Consponsores vitæ fœlicis vt omen
Infanti ex auro puro dant singula dona
Singuli, in his sculptæ magnorum antiquitùs arte
Effigies Regum, quibus edita Virgo triumphat.
Tres pateras primò portat Dudleius Heros,
(In reditu à templo nam portabantur aperta
Dona manu claræ stirpis prælata virorum.)
Dona secunda leuat præclarus Houardus in altum
Crateras ternas: preciosi fulua metalli
Pocula, quæ sparsim baccis ornata rotundis.
Fitzwatere ferens recto ordine tertius ibas.
Vltimus & quartus Comes ô Vigornia vester

Consponsores Archiepisc. Cant. Norfolciæ Ducissa, Marchionissa Exon.

Elisabetha per feciales regni hæres declaratus tubis succinentibus.

Consponsorum dona ex puro auro.

Ingreditur, cuius nitido graue pondus in auro
Cælato sensere manus gestaminis ambæ
Iamq; replebatur turbis redeuntibus aula
Principis, Heroes vultu sua gaudia produnt.
Heroinæ, hilares, hilares regniq; Dynastæ.
Cella vel ignotis patefit vinaria cunctis,
Omnes exhilarat curarum Bacchus abactor.
His ita confectis grates Rex omnibus egit,
Dimisitq; domum multos, at deserit ædes
Regales nunquam clari pars maxima cœtus
Ex Satrapis, semper nutum famulatur ad omnem
E cunctis collecta locis generosa iuuentus.
Angli omnes Sacramento obligant se futuros fideles Regis Henrici & Annæ soboli.
Insuper vt fidum populus testetur amorem,
Iure Sacramenti se firmiter obligat Anglus
Prognatæ sese soboli ex vtroq; parente
Post modò syncero semper fore corde fidelem,
In tota terra facit hoc non vnus at omnes.
Intereà tenera crescens ætate puella
Gratia apud numen, ciuesq; adolescere cæpit.
Cùm primum fando norat sermonibus vti,
Ingenij magni specimen, clara indolis ædens
Admirari omnes sua verba coegit in horas,
Sponte sua poscit libros artesq; doceri,
Vix elementa suis contemplabatur ocellis,
Nomen eorundem nisi ter præeunte magistro,
Tanquam edocta duos menses callebat ad vnguem,
Egregia Elisabethæ Principis indoles.
Iudicio varias citò discernente figuras.
Tantum profecit (debet res mira videri)
Regia perpaucis ediscens virgo diebus,

Vt quiduis posset nullo legisse iuuante.
" Sic nil difficile est, res ardua nulla volenti,
" Virtutis studio grandem fallente laborem.
Delicium matris roseo virguncula vultu
Se fore Britannis columen spes auxerat amplas.
Linea quæ cæcas noctes æqualibus horis
Atque dies spacijs signatis noctibus æquat,
Absentem procul hinc solem transmiserat Arcton
Versus, intre suo signum cœleste paratum
Cursu, quæ domus est Veneris, (fert fama) diurna,
Ver aperit pulsa tunc terram grandine, cœlo
Frigus iners abigens, gremiũq; humoribus implens
Telluris, tunc ridet ager, tunc omnia vernant,
Tunc Philomela suo cantu modulisq; canoris
Nocte intempesta vigilantum recreat aures.
Tempus erat cum grata quies mortalibus agris
Induxit somnum, lassataq; membra fouebat,
Rex cubitum simul & discedit Regia coniux:
Ille suum thalamum, petit hæc penetrale propinquum
Finitimo varijs fragranti floribus horto,
Et terit ingratas horas studiosa, libellos
Dum legit (à teneris nam sic consueuerat annis)
Ante sua obrepens, somnus quàm membra grauaret,
Ast vbi sic multam ad noctem vigilasset in alto
(Heroinarum de more) recondita strato,
Commendat precibus corpusq; animumq; Tonanti
Suppliciter fusis, altoq; deinde sopore
Obruta, perplacidè curarum oblita quieuit
Iam transacta fuit nigræ pars altera noctis,

Descriptio verni temporis.

Somnium Annæ Reginæ quo admonita est se breui morituram.

Iam siluere canes, siluere hominesq; feræq;,
Morpheus apparet sub auito cognitus ore
Regina (multis iam messibus antè sepultus)
Promissa barba, canus caput, atque ait, Anna.
(Quæ dormit tamen illa sibi experrecta videtur)
Ne timeas magni Regis (mea filia) coniux,
En auus, en tuus hîc adsum, qui liber ab vllis
Mundi præstigijs cœlestibus asto ministris,
Et fruor æterna vita, sic viuere, verè est
Viuere, vita mori vestra est: accingere (quæso)
Acceleraq; tuo cum sanctis sponsa venire
Christo, cœlum habitans superas qui condidit arces,
Grex suus vt regnet secum, pax, gaudia vera,
Vera quies ibi sunt, rerum mutatio nulla.
In terris quid honor valet? Aut quid gloria regum?
Quid tibi diuitiæ regales byssina vestis?
Purpura quid prodesse potest? quid gēma? quid aurum?
Reddere num mentem meliorem? tollere morbum?
Num mortem casusué queant arcere molestos?

Omnia sub Sole vana. Salom.

Omnia quæ terris insunt, scito esse caduca:
Tu cœlum specta, tu cœlica quærito regna,
Omnibus in Christum credentibus ista parantur.
Cur tecum loquar hæc, præsens attentius audi.
Inuidia infernis accitis anguibus orbem
Terrarum infestans Regum dominatur in aulis,
Et quo quisq; magis pius est, studiosior æqui,
Charior & Regi, & quo quisq; potentior extat,
Sentiet à prauis se tantò odiosius iri
Dente Theonino rosum, quod fortè latenter

Fiet

Fiet & occultè, lingua ne sentiat ictum
Læthalem, donec stamen trux Atropos occet,
Et vi Parcarum cœnum voluatur in imum.
Maximus Anglorum (scis) latis legibus Heros
Concilio in summo (mystis orantibus illud
Et populo & Satrapis) comperta fraude doloq́;
Quem ficta semper pietate tetenderat effrons,
Mandauit, ne Papa suo quid iuris haberet
In regno neu sint eius diplomata post huc
Missa, lucro quorum Præsul ditescere posset.
Rex ergò ditione sua prudentior illum
Expulit, ast eius fautor non rarus in Aula
Restat adhuc, metuitq́; diu ne fraus malè tecta
(Proh scelus) in speciem iam tandem erumpat apertã
Ne sibi sit (Christi populo, per specula multa
Decepto) grandi pietas simulata pudori:
Principe te metuunt miseram florente ruinam,
Te si sustulerint iuuenem crudelia fata,
(Nãq; id agit pars praua) canẽt pleno ore triumphos,
Credentes vltrà nihil impendere pericli.
Attamen aerio non bis prius æthere Titan
Conficiet cursum, quam Rex simulachra deorum
Lignea (præstigias Papæ rasæq́; cateruæ)
Funditùs è templo consumptis auferet igne
Flammato trabibus, confringet saxea duro
Saxo, tota domus purgabitur area Christi,
Intrà vestrates ô fœlix Anglia fines,
Promulgante suum Princeps præcone cauebit
Edictum, ne quis statuas malè sanus adoret.

Vaticinium de Henrico Rege & de sua sobole. Idola è templis sublata ex iussu Henrici.

Hae

Hac non aspicies fieri miranda superstes.
At fax inuecti Romano à præsule vasis
Non nisi post mortem Henrici eijcietur ab Anglis
In Romam, vnde fluens primis è fontibus hausta est.
Tum puer eximiæ virtutis, criminis insons,
Restitutio veræ religionis per Eduard. regem *Restituet (diues etiam dilectus) Iesu*
Dogmata spurcitie lateri quæ prorsus adhæsit
Relligionis, vt obrepens hedera incubat vlmo
Abrasa, pessumq; ibit sex amplius annis
Vana superstitio gentis, fœdissimus error.
Optimus hunc iuuenem Deus antè vocabit ad astra,
Tramitis à recto quam fallax gloria mundi
Seducat, stimulisq; suis caro pessimus hostis
Irritamentis terris Acheronta sub imum
Particulam peccans diuinæ merserit auræ.
Finiet imperium pueri huius septima messis.
Nupta viro posthæc mulier dominabitur Anglis
Mariæ imperium. *Accersens Papam, regio ista relapsa retrorsum*
Ficta colet simulachra Deûm, Papalia iura,
Si quis vel mutire Dei reuerentior ausit,
Materna aut lingua sacrata volumina voluat,
Antiphrasis. *Aut ex hijs doceat quantum* * *caput orbis oberret*
A vero, Præsul pompa Romanus inani
Suffultus, ius vt diuinis legibus æquet
Ipse suum, structo reus ille cremabitur igne.
Dura leuis flammis fient puluisculus ossa.
Elizabetha regnabit. *Ecce malis tantis tua parua medebitur infans,*
Iamq; tenella geret post sceptrum patris adulta,
Solamen magnum patriæ, solamen amicis:

Qua regnante diu, cœlis ea fata feruntur Pax Angliæ
Britanni populus fœlix, erit Anglia fœlix,
Et longa tali sub principe pace fruetur.
Mercibus Indorum ditescent vndique ciues,
Papa religatus fallax ad littora Tybris
Ausonij, propria ditione iubebitur esse
Contentus, vœnumq; domi protrudere merces.
Hic iuris Papalis erit tum terminus Anglis.
Nostra dabit proles Papæ immedicabile vulnus,
Non pòst idolis genua incuruare licebit
Amplius, aut statuis bene olentia thura cremare.
Hinc Papæ incussum furibunda mouebitur ira,
Dentibus infrendens & quæret tollere prolem
παρθένον *insidijs structis, quæ numine cœli*
Protectore suo semotis hostibus æuum
Pace colet, seros ornabit honoribus annos,
Pace suos placida ciues, sua regna beabit.
Non tamen in claram bacchari desinet atrox
Reginam, pus ore vomens & virus vt aspis,
Promittet cœlum verbis, (quis crederet illud?)
Principis obsequium quicunque reliquerit vltrò,
Cùm pacto hoc miseros reuera in Tartara mittat.
Qui regnat summis illam tutabitur astris,
Nobile fœminei sexus feret vnica nomen
Elisabetha soli moderatrix magna Britanni.
Tu mea progenies fatis fœlicibus impar
Filiolæ in terra, melioribus vtere fatis:
Numinis arbitrio Deus (vt lubet) omnia vertens,
Te è medijs mundi pompis, & honore vocabit

Mun-

Mundano, sacri subitò ad consortia cœtus,
Nullæ vbi sunt lacrymæ, sed quæ neq; dicere lingua
Norit, non hominum sub cœlis audijt auris
Gaudia, merx fuluis non commutanda metallis.
Forti sis animo, tristis si nuncius adsum,
Annæ mors prædicitur *Insperata tuæ velox necis aduenit hora,*
Intra triginta spacium moriere dierum.
Pla. in Phe. Socrates tale quiddam somniauit. *Hoc magnum mortis solamen habeto futuræ,*
Elisabetha suis præclarè filia gestis
Nomen ad astra feret patris, matrisq; suumq;.
Dixerat, & citus in tenues euanuit auras.
Principis extemplò soluuntur membra timore,
Atq; diu pugnat secum, pugnando soporem
Excutit, accurrunt moti clamore ministri
Sedulò quærentes, quid ita experrecta paueret.
Illa tacens teneros circumfert tristis ocellos.
Tandem, vos narrate mihi, siquis fuit (inquit)
Ante thorum nostrum (vigiles namq; vndiq; stipant
Reginam & Regem veteri de more Britannûm
Dum sopor altus eos habeat,) referentibus illìc
Nullius auditam vocem, speciemuè stetisse
Visam, tum magis his verbis exterrita, dixit,
O miserere mei Deus optime maxime, parce
Ancillæ, clemens serua peccata remitte.
Hæc secum tacitè, conuerso corpore fatur
Astantes dominas (nam magna frequentia circum
Nobilium steterat) iubeo vos crastina dum sit
Orta dies, rursum vestris requiescere stratis.
Pars matronarum longo prudentior vsu,

Non procul à stratis Regina mollibus Anna
Considet, obseruans quid poscat, quid velit, aut quid
Imperet: in nitidis iam longa silentia tectis.
Princeps nil loquitur, sed secum multa volutans
Mente sua, ex cunctis retulit sua somnia nulli.
Iamq; dies aderat curas quæ demit edaces,
Exhilarat cùm corda hominum sua lumina Phœbus
Emittens, agros mœstosq; ad ludicra suadet.
Sola nec egreditur thalamo Britannica Princeps,
Nec foris incedit nymphis comitantibus ipsam
Vt prius, indulgens nimiùm tristata dolori.
Ah sors crudelis, mœrori laxat habenas.
Hoc vbi in Henrici narrarat certior aula
Nuntius, Heroes vultum demittere tristes,
Et famuli heroum tristes, Rex deniq; tristis
Reginam inuisit, mœstam blando ore salutans.
Cum non blanditijs tamen expiscatur acerbi
Mœroris causam, lachrymis se auertit obortis.
Ipsa dies quandoq; leuat cunctando dolorem, „
Spicula vulnifica curæ quandoq; retundit. „
Illustris Princeps vbi rem perpenderat omnem
Altiùs, atq; memor demùm illa pericla ferenda, „
Non ea (siqua nequis cautus vitare) dolenda, „
Post aliquot speciosa dies prodibat amictu
Regali, & viridi meditans spaciatur in horto.
Accedens matrona potens tum fortè petebat
Nescio quid flexis genibus, prognata parentum
Stemmate magnifico, cuius cernebat amorem
Syncerum, summamq; fidem perspexerat antè

Multis in rebus, prior ô fidissima nostri
(Dixit) primum hoc est, sunt præmia tuta silenti,
Mando tibi cuiquam ne nostra arcana recludas,
Nullus adest, solæ sumus, & data copia fandi,
(Fœminei alma cohors sexus nam longius ibat)
Os aperit dictura, simul labra comprimit hærens,
Tandem ait. In stratis cùm me sopor altus haberet,

Anna regina somnum suum narrat prænobili matronæ.

Testibus exclusis ancillis, mortuus olim
Heu nuper specie heu auus apparebat eadem,
Qua mihi quam quando vitales carperet auras,
Notior ille fuit, longo & sermone dicebat
Mortem instare mihi venturo mense propinquam.
Nobilis hîc mulier lachrymas stupefacta profundens
Singultim dixit Deus hoc auerterit omen,
Turbati mera ne cures figmenta cerebri,
Quicquid id est quod te macerauerit, exime menti.
Ex animo læto florescens pullulat ætas:
Ante diem cordis venas dolor enecat angens
Constringensq́; suo præcordia forcipe tundit.
Anglorum intereà monet aduentare Monarcham
Prætexta ornatus venerabilis assecla Regis,
Ut se oblectaret spaciosis splendidus hortis.
Anna volens mentis mœrorem fando fidelis
Egerere in gremium sociæ memor ordine pandit
Phasma suum, in patriæ quæ sunt oracula diuûm
Commoda, declarat nonnulla propagine Regis,
Quæ ventura forent, rogat & ne futilis esset,
Utq; fidem gnatæ præstet, quæ paruula posset
Pòst olim de se benè compensare merendo.

Tum

Tum Regi coniux venienti inclinat honoris
Causa, cui miri Princeps ostendit amoris
Argumenta sui, gradiuntur passibus ambo
Æquatis, plebiq; dabant spectacula læta.
Sol Veneris signum transiuerat axe diurnum
Æthereo, paucosq; gradus in sydere iuncto
Fixerat, Anna breui mercatur morte perennem
Vitam, depulsis cœlestia gaudia curis.
Discite vos vini, quid dira calumnia possit,
Inuidia alterius vitæ comes arcta beatæ,
Et falsis lingua commista venena susurris.
Relligio cultusq; Dei verissimus altè
Submersus tanquam candens sub puluere pruna,
Extulit orbe caput nostro geniale sub Anna
Principe, quæ manibus plenis tribuebat egenis
Munera quoq; die, claudos cæcosq; fouebat.
Vos viduæ tristes illam sensistis ademptam
Ante diem, charis pueri vos patribus orbi.

Laus Annæ ab eleemosynis.

Ducit Ioannam Semeiri semine cretam
Vxorem Henricus, quibus orta est mascula proles
Indolis egregiæ puer ingenuiq; pudoris,
Pieridûm fuit hic sacrarum verus alumnus:
Infanti consors soror Elizabetha dabatur.
Matre sua primis annis orbatus vterq;,
Henrici fuit at vigilans ea cura parentis,
His vt præficeret studiosior arte magistros
Eximia, certisq; dies diuiditur horis,
Excultos libros solis cum lumine poscunt,

Nunc hoc, nunc illud puer & pia virgo studebant
Mentibus amborum primò instillatur Iesus,
Vita, salus vera, & via recta timentibus ipsum:
Scriptorum post hoc veterum ciuilis in vsum
Dogma magisterij, deinde artes principe digna.
Cognitio accreuit rerum magis, ingeniumq́;
Mirificè excultum charos facit esse Monarchæ
Henrico, cunctis satrapis, populoq́; Britanno.
Elisabetha prait ternis propè grandior annis,
Inferior sexu, quia sed maturior æuo
Sic vt ab inuidia laudemq́; decusq́; pararet,
Æmulus & frater præeuntis honore coactus
Acriùs ad veram virtutem calcar haberet,
Cessat, agitq́; aliud: tenera nunc byssina vestis
Illi est in manibus, digitis quàm mollibus aptans
Pingit acu, flaua spectans opus esse Mineruæ
Diceret, inserto lymbis variantibus auro,
Nunc sese exercet (sumpta testudine) chordis
Pluribus aut paucis, artis diatesseron ædens,
Vix variaret auis voces philomela recisas
In tot diuideretq́; tomos, quot pollice pulchro
Contactu & facili digitorum virgo tenella
Eliceret, tantam cunctis mirantibus artem.
Siue parata illis instructis prandia mensis
Apponebantur, semotis porticus escis
Siue teneret eos, redolens seu floribus hortus,
De virtute fuit, de relligione, sophorum
De dictis olim sapienter semper in ore

Sermo

Sermo pius, sermo verax, certissimus index
Pectoris à praua peccati labe remoti.
Arte Palemonia tantùm profecit vterq;,
Et soror & frater, iam sic sua Græca Latinis Eduardus & Elizabetha vtriusque literaturæ periti.
Iunxerat, exiguo spatio vt legisse libellos
Vel semel, est nodis intellexisse reclusis:
Totius immensi merito vt puer vnicus orbis
Iure vocaretur Phœnix, virgo, altera Pallas.
Intereà genitor mortem grandæuus obibat
Henricus, quantum luctus quæ mentibus Anglûm Henricus 8. moritur.
Inseuit, tantum studium Rex paruus ouandi
Omnibus infundens varijs ad gaudia ludis Eduar. 6. regnat & coronatur. 1546.
Inuitat (clauo clauum pellente) Britannos.
Elisabetha capit patre legatore quotannis
Amplos prouentus, vectigal principe dignum,
Excelsasq; domos, argenti pondera & auri.
Rure igitur procul à celebri se continet vrbe
Sola, Gubernatrice sua comitata, verendæ
Quæ maiestatis præclara & fœmina stirpis
Semper adhærebat lateri præeuntis alumnæ,
Multa monens pro re nata, compluribus hortans
Consilijs, fido suasuq; quid vtile, quid non,
Iam decimo ætatis quartum vix iunxerat annum
Et poterat matura viro pia virgo videri:
Ecce venit magno stipatus auunculus alter
Principis Eduardi famulatu ad virginis ædes,
Et teneram Satrapas multa ambitione procatur.
Virginis extemplò pudibundæ absurduit auris,
Nec quid Hymen vellet, peteretue vxorius Heros

Attenta est, votiq; procus dimittitur impos,
Ille iterum multis variisq; rogatibus instat,
Donec respondens matrona interprete lingua,
Frustrà commonuit moliri hoc regia proles,
Maturè melius tantis desistere captis.
Altiùs infixum menti immotumq; sedere
Virgineæ, sese thalamo sociare iugali
Ne velit Heroûm cuiquam, memorem esse parentis
Magnanimi, unde sata est, cuius sit filia Regis.
Quis tantam vim animi illius, cui mollior ætas
Non admiretur? genus alto à sanguine Regum
Quis non suspiceret? generosaq; pectora parua
Principis, oblati thalami fugientia tædam?
Ergò suis rarò tectorum mœnibus exit.
Nec fratrem inuisit regnantem, rarior vrbem
Ingrediens celebrem, grauibus nisi fortè vocata
De causis: Regi vultu tunc reddit honorem
Composito, coram præsens dicitq; salutem
Moxq; suum accelerans iter ad sua tecta reuerti
Maturat, locus hanc latos, qui prospicit agros
Fontibus & fluuijs vicinior, arbore quercu,
Et tilia tremulis folijs, mons consitus ornis,
Delectatq; sonis diuersa sonantibus ædon.
Et turdus procul è caueis vepreta frequentans.
Hic studijs intenta suis quæ ornare creatam
Magno Rege sua poterant cum laude & amore
Cunctorum, summi hy, medij aut imi ordinis essent,
Regia virgo suæ transegit tempora vitæ,
Defuncto vita patri post iusta soluta,

In

In quibus æthereo cœlestia signa refixa
Phœbe polo vice visus eras percurrere sexta,
Præteruectus equis calidum spirantibus ignem,
Interdum queritur sine principe patre relictam
Se solam, flocci mundi ludibria pendens,
Pars hominum maior quæ demiratur & optat,
Immiscens sese stultè ciuilibus vndis,
Cum tuto possent intra sua tecta latere.
Rursum animos saluo germano Principe tollit,
Inscia venturæ quæ cœlitùs est data sortis,
Sumptibus vt magnis aleret Regalia tecta,
Grandibus vt nolens intersit cœtibus olim.
Septimus Eduardum iuuenem ne ce sustulit annus
Præpropera, decus Anglorum gentisq; Britannæ.
At Maria Eduardi regni succedit habenis, 1553.
Confirmans iterum regno Papalia iura,
Consilioq; nouas leges sancire vocato,
Molitur, latas à fratre perosa priores.
Vncta oleo furit hinc bacchantûm percita ritu
Turba sacerdotum, flammas & sanguine pascit.
Si quis erat pietatis amans, & Numinis almi
Cultor, ei rapidis torrentur viscera flammis.
Ast alij monitu superûm (sic credere fas est)
Voci auscultantes Christi, fugiendo saluti
Consuluêre suæ, patria, patre, matre, relictis.
Quæ post Eduardi mortem conuersio rerum,
Transtulit in varias alieno pectore partes
Brutigenas, fauet hic externis, ille perosus
Mystarum rabiem, tantis obstacula quærit

Opportuna malis: cùm iam proh dedecus ingens,
Seditio exoritur, regnorum pessima pestis:
Nunc istos, læsæ nunc illos quæstio torquet
Maiestatis, habet multos custodia clausos
Firma viros, atro pars plurima deditur Orco.
Vtq; parum certæ fidei Courtnæius Heros
Insimulatur, eiq; dies in carcere certus
Dicitur incluso, commota mente sacerdos
Iracundus, atrox, & inexorabilis ardet,
Omnia tuta timens: odio quoq; tenditur acri
Suspicio vehemens in te clarissima Princeps
Elisabetha, caputq; tuum: quòd vixeris insons,
Quodq; animi candor culpa noxaq; remotus
Hactenus inuidiæ renitens hebetârit ocellos,
Ah liuore tumens sacer obliuiscitur ordo:
Implacata cohors spumante exæstuat ira,
Furfuris eiusdem donec custodibus agna
(Arcebat Deus ipse lupos) committitur arctis
Asseruanda locis, vi libertatis adempta.
Hac intellectum diuinum afflictio lenis,
Pœna dabat lenis, nempe vt prudentior esset,
Multorum annorum quod longo quæritur vsu.
Tristibus hacq; tuum commista afflictio curis,
Prudentem faciebat auum, qui septimus eius
Nominis Henricus, Salomon Rex dicitur alter.
Ac veluti grauitate resurgens dactylus alta
Erigitur, magis & quo flatibus Æolus obstat,
Altiùs arbor eo ramis se porrigit amplis:
Sic linguis virgo inclarescit edacibus, & quam

Degrauat inuidiæ vis perniciosa, fidelis
Nobilitat mentis tollens ad sydera virtus.
Quid nisi quod purum est syncero in vase requiras?
Subtrahit & clam se multo sycophanta rubore ,,
Suffusus, serò prauos voluisse nocere ,,
Pœnitet insonti, fragiliq; illidere dentes ,,
Qui cupit, infringet solido incisoribus asper. ,,
Ast commota animis intentos condolet æstus
Successisse parum mystarum praua caterua,
Atq; nouas technas in idonea tempora differt,
Promittens regnum, sibi spe, si forsitan hæres
In casses optata refectos præda veniret.
Intereà omnigenis tormentis effera turba
Admotis sæuit: tellus madefacta cruore
Christicolûm, regerit decursus sanguinis atros.
Heu, carnem mollem puerorum deuorat ignis,
Fœmina masq; perit, nulla ratione virilis
Fœminei aut sexus habita: nam creditur hostis
Esse Dei, Papam si quis pius asserit hostem
Esse Dei, veros Christi qui tollit honores:
Nominat & nigrum visu fallaciter album
Deluso: talis commenta ascinus arte est,
Qualem non vnquam populi videre priores,
Corporis vt tactus, gustus quoq; torpeat omnis.
Hanc vim corporeis si demas sensibus, auris,
Cœlum oris, digitusue, in quem seruabitur vsum.
Heu vasta regio Britannica mersa Charybdi
Desperare sua cœpit gemebunda saluti.
Ex improuiso donec cœleste misertum

Numen, terrarum nutu quod concutit orbem,
Ima altis, rurſum commiſcens alta profundis,
Anglorum afflictis adhibet medicamina rebus.
Detracti celſaq; ruunt à ſede potentes,
Latriam tribui qui mandauere polito
Ex ligno Idolis, ſtatuiſue ex ære coruſco.
Defunctam Mariam lugubri voce ſacerdos
Deflebat ſummis auſus vix hiſcere labris,
Qui paulo ante Dei debacchabatur in ipſum
Filiolum, plangens (ſubmiſſo murmure) luget.
Non altier quam ſi crepitante Ciconia roſtro
Ductorem βατραχῶν crudeli vulnere tollat,
Tota ſilet vicina palus, vox ſtridula plebis
Voce coaxantis ranarum faucibus hæret:
Et metus erepti ducis omnes pectore reddit
Attonitos pauido, tantum eſt ductore carere.
Sublatis igitur Papæ fautricibus alis,
Principe ſublata cuius pede firmior ibat:
Papa fugit. Solio patris Regina locatur
Eliſabetha ſui, matri ceu Morpheus ante
Dixerat in ſomnis, Lux hæc venerabilis Anglo,
Hæc eſt illa dies albo ſignanda lapillo,
Qua pia iure hæres virgo diadema paternum
Suſcipit exhilarans Anglorum pectora mœſta,
Septima quæ decima lux eſt coniuncta Nouembris,
1558. Omnibus vt fœlix, ſemper celebrabitur Anglis.
Qua pompa Princeps audita morte ſororis,
Ad Londinenſem turrim ſit ducta cateruis
Et turmis equitum, ſene concurrente, viriſq;,

Et

Et pueris, & heris, ancillis, virginibusq́;
Non mihi si centum sint ora sonantia linguis,
Si musæ ingenium totumq́; Helicona dedissent,
Gaudia persequerer, plenis quibus Anglia vicis
Perstrepuit, pagusq́; omnis quibus ignibus arsit
Circuitu toto regni, quæ plurima signa
Lætitiæ immensæ per compita lata dabantur.
Quid referam populi concursus arcta viarum
Densantis, voces media clamantis in vrbe
Londino, viuat patris vnica gnata superstes,
Henrici viuat virgo pia principis hæres,
Imperitetq́; suis princeps longæua Britannis
Elisabetha diu, victrix domito hoste triumphet,
Cui rosa rubra domus decus est regalis & alba.
Splendida solennis mox fit celebratio pompæ.
Heroes, Satrapæ, Magnates, atque Dynastæ,
Officijs adsunt omnes solennibus, ostro
Ornati, quibus est princeps gestura coronam
Ex auro nitidam, quibus est actura Tonanti
(Cui cœlum sedes) ex toto pectore grates.
Ad Petri fanum peruenit Regia virgo,
Turba preces fundit, simul Elisabetha precatur,
Imposita est capiti, gemmis inserta corona.
Vota facit populus, facit & pia vota sacerdos,
Vt fœlix faustumq́; Deus velit esse regenti
Omne quod incipiat, conatus Principis omnes
Promoueat, Deus esse velit conaminis author.
Omnibus ex solito sacrorum more peractis,
Finitoq́; epulo regali mentio facta

De regni rebus, de cultu numinis almi
Restaurando iterum, qui spurca labe repletus
Corruerat, sordet, ceu nigra ærugine ferrum.
Solertem princeps attenta mente Senatum
Sistit, & ex toto est indicta gerousia regno.
Relligio ante alias res, dein respublica curæ
Omnibus. Extemplò patefit diuina voluntas,
(Ante latens) trito vulgi sermone Britannis.
Distribuit princeps doctis & munia dignis
Præsulibus, lingua qui disseruêre diserta
Contra oppugnantes orandum idiomate noto,
Atq; Deo summo quæ sunt optanda, petenda.
Vulgari lingua, quam quisq; intelligit, illud
Esse quod edoctus Paulus vehementior effert,
Arguit, inculcat, mortale valere precando
Nil genus, accedens nisi cor consentiat ori.
Eiectis paleis purgatur vt area multo
Vsq; laborantis serui sudore, reuulsis
Vt nitet ampla domus quas struxit aranea telis:
Sic prius idolis confractis, templa fricantur
Cuncta scopis, quicquid fuit, abradentibus vncis
Dentibus obscœnum, spurcum, verboué repugnans
Sacro, relligioq; erectis cultior ibat
Iam pedibus, Christusq; Dei cognoscitur agnus,
Offensas delens mundi peccataq; tollens:
Vœnalis populo non indulgentia Papæ.
Rectiùs vt rebus (voluit sic ordo) sacratis
Consuleret cultumq; tuum stabiliret Iësu,
Vt regno atq; sibi princeps prudenter agendo

Assertores huius propositionis, Ed. Grynd. Episc. Cant. D. Sands. Episc. Ebor. Rob. Horn. Ep. Wint. Io: Scory Episc. Heref. R. Cox. Eli. I. Iewel Sar. Io: Elmer. Episc. Lond. D. Whithed. Episc. Vigor. E. Gest. Sar.

Prospi-

Prospiceret (nec erat factum hoc sine numine sacro)
Ex cunctis paucis melioribus eligit acri
Iudicio, quibus est vsu prudentia longo
Collecta, ingenium quorum doctrina poliuit,
Nominis æterni quibus inclarescere fulcris
Anglia fœminei sexus sub Principe cœpit.
Ecce à consilijs Bacon Eques aureus, alti
Et magni ingenij, cui multa scientia legum,
Sæpè notata etiam celebri facundia cœtu
Nominis attraxit splendorem mortuus vt iam
Viuat, splendescatq́; eius post funera virtus,
Nomophilax summus, magni custosq́; sigilli.
Cuius honorificam sedem Bromlæius Heros
Occupat, & tanto dignus censetur honore,
Iudice Regina, præclaro iudice cœtu
Nobilium, leges trutina qui ponderat æqua,
De summo tollens iure, vt rectumq́; bonumq́;
Emergat; mediam sedem virtute tenente.
Deinde locum cœpit Wintonia, Marchio vester,
A conseruando thesauro claruit ille
Principis, in regno hoc multa grauitate verendus
Paulò post fatis concessit grandior æuo.
Ante alios istosq́; omnes restante sinistra
Fortuna, cuius princeps instante periclo
Est experta fidem syncero corde profectam,
Primus adest, ducens fidos Cicilius Heros
Complures secum, ac in sacrum voce Senatum
Principis eligitur primus, nunc grandior æuo,
Confectus senio studijs maceratus, & æger

Nicolaus Bacon Angliæ magni sigilli Custos.

T. Bromlæus Angliæ Cãcellarius.

Gulielmus Pauletus Marchio Wynton.

Dynasta Cicilius magnus Angliæ thesaurarius

Sæpè

Sæpè suis pedibus grauiora negotia canos
Ante diem accersunt crines, curuamq; senectam.
Qui quater est decimus vix tunc expleuerat annum,
Somni perparcus, parcè viniq; cibiq;
In mensa sumens semper grauis atque modestus,
Nulliusq; ioci: semper sermone retractat
Seria, siue silet meditatur seria semper,
Relligionis amans veræ, studiosior æqui,
Ad magnas natus res nostra ætate gerendas.
In patriam cuius studium, propensa voluntas
In ciues, amor atque fides in sceptra tenentem,
In magnis regni solers sapientia rebus,
Vltra Europam illi peperit memorabile nomen.
Nec iam consilijs pollens florescere primo
Cœpit, in Eduardi defuncti claruit aula
Regis, consultor prudens iuuenilibus annis.
Inter primores regionis quando procellis
Exortis cautus studuit sedare tumultus:
Dumquè alij sulco subsident gurgitis imo,
Et puppim feriunt stridenti flamine venti,
Prona ruit celeri lapsu pars vna deorsum,
Ipse decus sedemquè suam, nomenquè tuetur.
Quo pacto Maria prudens se gesserit Anglis
Imperitante, foros velo obducente, quod alto
Pendebat malo, (magnis quia cedere præstat
Fluminibus, contrà niti aut obstare furori
Currenti, certum & parit exitiale periclum)
Denotat indicijs hominem apparentibus illum
Verè prudentem, medijs quod in hostibus annos.

Sex

Sex totos Cayphæ multum exosusquè cohorti
Degeret illæsus, per vicos, compita, & vrbem
Se ostendens populo, cùm pars bona longius exul
Tempora contereret, Deus hunc seruauit in almæ
Principis obsequium nostrique, in commoda regni.
Regum Legatos orantes audijt aure
Attenta, responsa quibus dedit ore diserto.
Nestor consilijs qui nunc Burghleius Heros Dominus Burghleius.
Syluis, prædiolis latis & ab arce vocatur,
Et fisci custos æraria publica curat.
Cognoscens causas summo (res digna relatu est)
Et studio & cura lites secat ocyus, vt non
Præstolans spacium bidui triduiue moretur,
Omnes exuperans hac laudis parte priores:
Ni poscat plures magni res ponderis horas,
Nec queat exculpi longo sine tempore verum.
Iure sit hæc magni laus prima & vera Dynastæ.
Ex isto numero Comes Arundellius Heros Comes Arundellius.
Maximus, hospitij præfectus Principis vnus,
Penbrociquè Comes cum primis nobilis alter Comes Penbrocensis
Hospitij fuerat regalis vterq; magister. domus Regiæ seneschalli.
O Clyntone tuæ concessa est Regia classis
Tutelæ totos ter denos circiter annos.
Consuluisse tribus (nec & hæc tibi gloria parua) Dominus Clynton
Principibus, veterum Satraparum sanguine clares, magnus Angliæ Admirallius &
Multa gerens pelago præclarè, multáque terris. Comes Lincolniensis.
Hunc decorat Comitem grandi Lincolnia fastu.
Principis à cameris designabatur Houardus, Gulielmus Houardus.
Iracundus homo, ac leni clementior aura,

Cui

Comes Susfexius Camerarius.

Cui patruus Dux & validus patruelis erat Dux:
E terris senio confectum hunc curua senecta
Sustulit: inqúe suum venit Sussexius Heros
Deinde locum, Satrapas præclarus, fortis & audax.
Elisabetha tui speciosi corporis acer
Et fidus custos, discrimen adire paratus
Quodlibet, inuicto Mauortis pectore campo.

Idem Hiberniæ præfectus & Borealis Angliæ partis.

Cui victus persæpè herbam porrexit Hibernus,
Quem pugnis fulgens ornat victoria parta
Sanguineis, sed laus huic maxima iudicis æqui.

Vulgo Hatfield.

Cùm Maria è vita princeps decederet Anglûm,
Reginam tum fortè suis Petasatus agellus
Cum nymphis tenuit, stipante satellite corpus.

Robertus Dudlæus.

Aduolat huc subuectus equo Dudleius Heros,
Cui color Hybernæ similis niuis, ardua ceruix,
Pulchelli clunes, tergum pectusqúe decorum,
Qualis Alexandri toto celebratus in orbe
Bucephalus, qualis prognati Castoris ouo
(Vt fama est) sonipes, ferus iste per omnia talis
Calcibus insultans sublime, verberat auras.
Nam ritè edoctus puer à domitoribus artem
Est gauisus equis succussatoribus vti.
Huc postquam ventum, coràm & data copia fandi,
Procumbens genibus flexis reddebat honorem.
Hic iam Robertus Dudlæus, corpore pulchro
Proceroqúe virens quem commendauerat ætas,
Principis ex iussu Satrapas, equitumqúe magister

Magister equitum.

Ascriptus, Dominam semper comitatur, equestre
Ingreditur quoties iter, inseruitqúe magistræ

Prox-

Proximus à tergo, fidus velut alter Achates.
Accipit atq; suæ virtutis præmia iusta
Nomen honorificum, prouentus vbere terræ
Prælargos, magnas celsis cum turribus arces:
Quem læto Comitem diues Leicestria vultu
Agnoscit, meritò veneratur & Anglica tellus:
Quippe loco positus sublimi, pectore miti,
Mansueto, ac humili, cunctis sit amabilis Anglis.
Liuor & inuidiæ vibrantia spicula, mentes
Multorum praua deturpant face veneni,
Hic est inuidia Satrapas alienus ab omni,
Omnibus hic prodesse studet, nec velle nocere
Cùm possit, semper fuit illius hactenus ingens
Gloria: dat manibus plenis prolixiùs ampla
Xenia, structa domus senibus testatur alendis
Varuici, testatur idem simul annua merces
Impensis donata suis, Couentria testis
Esto, vbi verba Dei sacratus præco renarrat.
Vltrò accedit ad hos Comes, Huntingtonia clarũ
Cui tribuit nomen, famam Borealis adauxit
Præfectura soli qua longo tempore gesta
Consilio multo, multa grauitate fideqúe
Egregiam sibimet laudem quæsiuit, amorem
Principi, & obsequium pacem patriæ atq; salutem.
Hic veterum libros ineunte ætate studendo,
Qui Græcè sophiam, vel qui scripsere Latinè
Voluit, collusor puero post seria Regi
Magnorum antiqua regum de stirpe propago.
Præconem hic sacrum Satrapas attentior audit,

Comes Leicestriæ.

Lenitas animi & magnificentia Comitis Leicestrensis magno Heroe digna.

Comes Hũtingtonẽsis Eboracensis agri præfectus.

Eduardo regi condiscipulus & collusor.

Ex-

Exprimit & vita morum pietate relucens.
Antiquo Comes à Varuico clarus in armis,
Stemmate conspicuo magnorum clarus auorum,
Excelso prorsus conserta pectore pugna,
Contemptor mortis, potior cui gloria vita.
Bedfordiq; Comes pietatis cultor & æqui
Relligione pius, Christiq; professor Iësu,
Munera qui miseris donare assuescit egenis.
Sunt à consilijs Anglorum principis ambo.
Dynasta Hunsdon Baruici præfectus. *Hisq; Dynasta potens Dominus prænobilis Hunsdon*
Accedit, cuius fuerat matertera pulchra
Reginæ genitrix, Henrici nobilis vxor.
Quid cunctos memorem, superest tamen vnus, & ille
Vndique non minima memorandus laude parentum
Henricus Sydnæus. *Stemmate ab antiquo, sed & illis clarior ipse*
Henricus Sydnæus, eques gemino ordine splendens,
Quem ter Legatum Dominæ vice sceptra tenentem,
Iusq; ministrantem iam vidit Hibernica tellus,
Nec vidit modo, sed sensit, verita est, & amauit,
Vt nemo vnquam alius (vulgò notißima res est)
Intrârit maiori illas cum gentis amore,
Rexerit obsequio, luctuué reliquerit oras.
Sola nec illius testatur Hibernia laudes,
Verùm etiam Albionis pars altera Cambria, cursu
Interlabentis rapido diuisa Sabrinæ,
Præfecti illius præconia grandia narrat.
Cuius præsidio iam multos tuta per annos
Floruit, vt dubium sit, eo fœlicior almo
Præside læteturné, an Indice gaudeat æquo.

Iam-

Iampridem diues Legatum Gallia vidit
(Elisabetha) tuum, præstanti corpore pulchrum.
Nec Pari nos capiet torpens obliuio vestri,
Qui vel in aduersis fidus consultor agebas Thomas Pari.
(Quando tuam ad dominã non dum reuoluta corona
Est regni) famulum frugi, frugiq; ministrum
Multorum insidijs, malè quas struxêre reclusis.
In sacrum electus cœtum hunc Norfolcius, & Dux
Maturæ perit hic ætatis flore recedens.
Smithus & ingenio fœcundo litterulisq;
Omnigenis laudatus erat, qui consuluisse Thomas Smithus.
Nouerat, & rectè, atq; probè, sublatus iniquis
Parcarum fatis, parua requiescit in vrna.
Franciscus Knollus grege sit numerandus in isto,
Constans atq; grauis, vir relligiosus, & acer Franciscus Knollus.
Defensor fidei, qui ne quid triste videret,
Néue pios homines calido crudeliter igne
Torreri, mystis nimium bacchantibus Anglis,
Deseruit natale solum, patriamq; relinquens,
Inter Germanos externis maluit oris
Longius hinc mœrens, ingratam ducere vitam
Atq; mori, in templis quam ficta idola tueri:
Nec reducem fœlix lætis vidisset ocellis
Anglia, nec multa potuit possessio terræ
Huc reuocasse virum, nisi quod Regina locata
Elisabetha patris solio diademate cincta
Regnaret, vinclo cui consobrina propinquo
Francisci coniux ad nutum seruijt omnem.
Huius maiores animi virtutibus antè

Annos tercentum pollebant corpore vasto,
Et forti intrepidoq; simul, cùm tertius olim
Eduardus contra Gallos fera bella moueret,
Plurima præclarè tunc Knollus fortiter armis,
Plurima quæ poterunt valdè oblectare legentem
Annales nostros, generosa hinc orta propago
Florescens hodie florere nepotibus horum
Et dedit atque dabit pietas si numina flectit
Longæui patris, si mens sibi conscia recti.

Ambrosius Cauus. Christophorus Hatton.

Ambrosius Cauus sequitur: Dein splẽdidus Hatton,
Ille satellitij Regalis Ductor ouanti
Pectore, Mœcenas studiosis, maximus alter
Et fautor veræ virtutis, munificusq;.
Quid referam dotes animi, quibus ille refulget?
Ingenij, si quis causam proponit, acumen?
Quo pacto eloquitur, sacro auscultante Senatu,
Dulcisono tanquam Suadela veniret ab ore
Dicentis, cunctis quo pacto semper amicus,
Magnanimus fortes foueat, non læserit vllum?

Radulphus Sadlerus. Gualterus Mildmaius.

Sadlerus calamo, sectis Mildmaius arithmis,
Artifices siti, longo quos extulit vsu
Virtus, multarum viuax prudentia rerum
Lautaq; res, suadent, dant consiliumq; monentq;.

Iacobus Croftus.

Officij exactor Regali in limine Croftus,
Qui medijs stabat pugnis crudelibus olim,
Corpore nunc decorat præstanti principis aulam.

Franciscus Walsinghamus.

Reginæ in regni rebus librarius alter
Est Walsinghamus, legatus Principis Anglũm
Parisijs degens, fieret cùm maxima cædes,

Sangui-

Sanguinis innocui cùm facta effusio magna est.
Vir pius, excelsoq; animo, vi muneris emptus
Nulla, qui nulla potis est corrumpier arte.
Fœlix qui loquitur supplex cum numine sacro,
Sed tacitè, mox post indutas corpore vestes,
Auspicium sumens cuiusq; precando diei.
O vtinam multi similes huic Regibus essent
Sacratis à consilijs, respublica fausta
Tunc foret, & verè tunc aurea secla redirent.
Commendatus item varijs virtutibus alter, D. Wilsonus.
Wilsonus, dudum vita migrauit ab ista.
Vtitur his princeps, est consultoribus vsa
Iampridem, quid enim rectè fit, quid benè sanus
Consilium dubiâ si spernas vtile mente.
It sine consilijs pessum Respublica, quæ si
Iustitiæ trutina sacrata & lancibus æquis
Pensiculata suum gratis dant cuique beatos
Constituunt ciues & fœlix vndique regnum.
Altas ædificat solers sapientia turres,
Per quam traducunt Reges fœliciter æuum,
Pax viget his terris, & pleni copia cornu
Florigeris latè frugum diffunditur aruis.
Sic solet è cœlis Dominus benedicere genti,
Sic benè fit populo & terræ quæ Numen honorat,
Pectore quæ toto Iouam timet omnipotentem,
Et sapit in Domino, namq; hæc sapientia vera est
Scire Deum, Gnatumq; suum, quem misit Iësum
In mundum hunc, à delictis vt purget opertis
Credentes in eum nigranti liberat Orco.

Annos tercentum pollebant corpore vasto,
Et forti intrepidoq́; simul, cùm tertius olim
Eduardus contra Gallos fera bella moueret,
Plurima præclarè tunc Knollus fortiter armis,
Plurima quæ poterunt valdè oblectare legentem
Annales nostros, generosa hinc orta propago
Florescens hodie florere nepotibus horum
Et dedit atque dabit pietas si numina flectit
Longæui patris, si mens sibi conscia recti.

Ambrosius Cauus. Ambrosius Cauus sequitur: Dein splēdidus Hatton,
Christophorus Hatton. Ille satellitij Regalis Ductor ouanti
Pectore, Mœcenas studiosis, maximus alter
Et fautor veræ virtutis, munificusq́;.
Quid referam dotes animi, quibus ille refulget?
Ingenij, si quis causam proponit, acumen?
Quo pacto eloquitur, sacro auscultante Senatu,
Dulcisono tanquam Suadela veniret ab ore
Dicentis, cunctis quo pacto semper amicus,
Magnanimus fortes foueat, non læserit vllum?

Radulphus Sadlerus. Sadlerus calamo, sectis Mildmaius arithmis,
Gualterus Mildmaius. Artifices siti, longo quos extulit vsu
Virtus, multarum viuax prudentia rerum
Lautaq́; res, suadent, dant consiliumq́; monentq́;.

Iacobus Croftus. Officij exactor Regali in limine Croftus,
Qui medijs stabat pugnis crudelibus olim,
Corpore nunc decorat præstanti principis aulam.

Regina in regni rebus librarius alter
Franciscus Walsinghamus. Est Walsinghamus, legatus Principis Anglûm
Parisijs degens, fieret cùm maxima cædes,

Sangui-

Sanguinis innocui cùm facta effusio magna est.
Vir pius, excelsoq; animo, vi muneris emptus
Nulla, qui nulla potis est corrumpier arte.
Fœlix qui loquitur supplex cum numine sacro,
Sed tacitè, mox post indutas corpore vestes,
Auspicium sumens cuiusq; precando diei.
O vtinam multi similes huic Regibus essent
Sacratis à consilijs, respublica fausta
Tunc foret, & verè tunc aurea secla redirent.
Commendatus item varijs virtutibus alter, D. Wilsonus.
Wilsonus, dudum vita migrauit ab ista.
Vtitur his princeps, est consultoribus vsa
Iampridem, quid enim rectè fit, quid benè sanus
Consilium dubiâ si spernas vtile mente.
It sine consilijs pessum Respublica, quæ si
Iustitiæ trutina sacratæ & lancibus æquis
Pensiculata suum gratis dant cuique beatos
Constituunt ciues & fœlix vndique regnum.
Altas ædificat solers sapientia turres,
Per quam traducunt Reges fœliciter æuum,
Pax viget his terris, & pleni copia cornu
Florigeris latè frugum diffunditur aruis.
Sic solet è cœlis Dominus benedicere genti,
Sic benè fit populo & terra quæ Numen honorat,
Pectore quæ toto Iouam timet omnipotentem,
Et sapit in Domino, namq; hac sapientia vera est
Scire Deum, Gnatumq; suum, quem misit Iësum
In mundum hunc, à delictis vt purget opertis
Credentes in eum nigranti liberat Orco.

O natale solum sapias precor Anglia parte hac,
Vt gratè agnoscas Ioua benefacta potentis
Omnia, & vt semper des grato pectore grates,
Quid maius meliúsue dari mortalibus optes?
En dedit affectam diuina mente magistram
Imperij, quæ cùm docta, ingeniosa, seuera,
Et mitis, veneranda, pudica, animosa, verenda,
Sceptra manu tenera moderetur, commoda Princeps
Tot tibi contulerit, quot Regum nemo priorum,
Vt quæ vera Dei sit, relligione fruare.

Pax Angliæ per xxiij. annos.

Tres & viginti gaudentes pace Britanni
Annos tranquilla, terraq; mariq; vagentur
Immunes damni, quod fert lachrymabile bellum.
Nec pacis studiosa domi solummodò ciues
Tutata est, voluit toto conamine mentis
Atq; voluntatis propensæ inhibere furores
Externi populi, telo sibi vulnus acuto
Infligentis, & in mortem sub Marte ruentis
Horrisono, fratri cùm mutua vulnera frater,
Vicino dirum lœthum cùm proximus infert.
Velle hominum est præuertentis sub numinis vmbra
Perficit at re velle suum sine numine nemo,
Quod pars fortè hominum grauiore meretur iniquæ
Supplicio plecti, latet aut hæc cognita soli
Causa Deo mundi moderanti cuncta suopte
Arbitrio, cuiusq; opus alti machina cœli.

Multiplex Elisabethæ virtus.

Nobilis & præstans est ignoscentia virtus,
Hæc quanquam potis est, si vult, excelsior & vis
Mentis inest, iram strictis compescit habenis,

Delictis

Delictis mulctam grauibus quandoq; remittens.
Hoc priuata priùs nondum diademate sumpto
Fecerat, hoc facit & princeps diademate sumpto.
Illata est vehemens à magno iniuria Rege,
Qui multas calido spes concipiebat opimas
Pectore, bile tumens aliena rapacior acri
Attraxit, si pace mihi fas vera fateri
Magnanimi Regis, contra præcepta Tonantis,
Alterius quod iuris erat cupiebat auarus,
Persoluitq; suo mox dignam crimine pœnam,
Mulctatus medio mortis mercede triumpho.
Elisabetha domi consedit nescia facti.
Quis propugnator nostra pro Principe tanta
Confecit subitò celeri miracula nutu?
Quis causam regni tanto defendit ab hoste,
Quis? nisi qui cœlum, terras, & temperat æquor.
Quid nurus extincto dilecti patre mariti,
Aggressusq; noui trux eius auunculus autor, 1560
In Scotiam mittens Hyberno sydere Gallos
Complures, sæuo pars quorum turbine mersa
Fluctibus in medijs magni tentaminis asprum
Nescijt euentum, vallo pars cætera clausa,
Et fossis Letha in gremio mutare coacta
Quas cœpit sedes, in vestros Gallia fines
Auehitur, proprias repetens per dedecus oras.
Externo Deus hanc vt defendebat ab hoste
Reginam nostram, sic nullo sanguine fuso,
Ecce domi nostra post hac pro Principe pugnans
Istius regni Boreali in parte morantes

Deus pugnat pro Elisabetha.

Dignatus fuerat ciues superare rebelles.
Quos Varuicensis Comes, & Suffexius Heros
1569. Carolus Howardus. *Perdomat, Howardus vix pugna clarus equestri*
Incœpta, Scotiæ montesq; fugauit ad altos,
Serius accepto sapit & piscator ab ictu.
1580. *Quid nulla dubiaue fide lucratur Hybernus?*
Pestifera feruens qui seditionis amator,
Aut syluis tegitur mediaue palude cubare
Assuescit, socius non illius aduena stricto
Dynasta Graius. *Cogitur Herois Graij procumbere telo?*
G. Winterus *Nauibus egressus aderas Wintere, tuasq;*
Bombardas sensere suum proscindere vallum
Hispanus, Papa & stipatus milite Ductor.
Elisabetha domi fœlici pace triumphat,
Spero triumphabit quot Debora rexerit annos,
Cui vitam studiumq; Deus, regniq; coronam
Perpetuet, beet, & tranquillo prosperet vsu.
Postq; hanc exactam vitam, studium, atq; coronam,
Cœlesti vita studio, diademate donet.

Amen.

FINIS.



ALEXANDRI NE-VILLI KETTVS,

Siue de furoribus Norfolci-ensium Ketto Duce

Liber vnus.



LONDINI,

Ex officina Henrici Binne-mani Typographi.

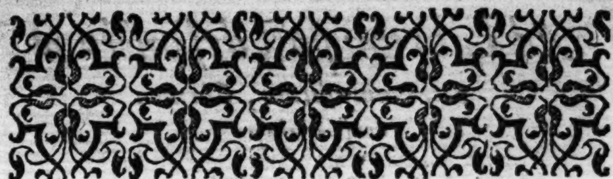
Anno salutis humanæ. 1582.

Cum gratia & priuilegio Regiæ Maiestatis.



Typographus Lectori.

CVm septem ab hinc annis Alexander Neuillus (Generosus optimus atque de re literaria præclarè meritus) duos libros ediderit, venustos sanè atque opinione eorum qui iudicio valēt valdè probandos, quorum alter Kettus *inscribitur, alter* Noruicus: *Kettum, cum propter argumenti similitudinem, rerumque quæ in eo commemorantur iucunditatem, tum propter latini sermonis puritatē atque elegantiam (nam politissimè scriptus censetur) huic libro coniungendum existimaui. Quapropter seorsim excudendū curaui, sperans vt nemini iniucundum, ita iuuentuti nostræ gratum inprimis, atque vtilem futurum. Vale (Lector amantissime) nostrisqué tua causa susceptis laboribus ac impensis faue. Londini ex ædibus meis.* 1582.



Libri post defunctum patronum editi, prosopopœia.

FLebile principium (si quid præsagia monstrent)
Fortunæ auspicium prosperioris habet.
Si quid habent veri presagia inania, quæue
Possit ab hoc tanto spes superesse malo?
Da (*Deus*) auspicium signis melioribus oro:
Huic metuo diras omini inesse minas.
Haud facile optatum cursu contingit honorem,
Turpiter in primo carcere lapsus equus.
Haud facile optati portus contingit arenas,
Infœlix patrijs mersa carina vadis.
Sed grauior fortuna mea est, & tristius omen
Ante ferè erepta est, quàm data vita, mihi.
Ecce extrema mihi vix dum superaddita lima,
Vix signita suis pagina prima typis:
Cum *decus* (heu dolor) ille ingens, *decus* occidit ingens,
Pars animæ, & vitæ magna columna meæ.
Fata queror nostris nimium contraria rebus,
Syderaqúe auspicijs facta proterua meis.
Nam tua dum properant nimium, & mea fata morantur,
Te mihi surripuit, (spes mea) mequé tibi.
Infœlix ego quid merui? cur Posthuma proles
Nascor, & in seros differor vsque dies?
Ast quia non tecum patiantur viuere fata:
O vtinam in tumulo dent latuisse tuo.

G. A.

Ad Librum post defunctum patronum editum, Carmen Consolatorium.

NOn benè venales poſcunt præconia merces.
  Hædera laudatrix, vilia vina decet.
Cætera præſignes ſibi quærant ſcripta patronos,
  Claraqúe Magnatum nomina fronte gerant:
Nil opus aſcitis titulis tibi, ponè querelas,
  In te præſidij eſt ſatqúe ſuperqúe tibi.
Seu tibi diffidas, αἰδ᾽ ἐγῶν tandem aſpice Ἀλέξιν,
  Is ſolet eſſe alijs, is tibi Ἀλέξις erit,
Is pater eſt, idemqúe ſimul pater, atque patronus,
  Ille dedit vitam, & proteget ille tuam.
Inſuper ex merito *Norfolcia* tota patrona eſt
  Angliaq; ex merito eſt tota patrona tibi.
Adde quod ex alijs, vitæ exemplaria priſcæ,
  Si quem delectent ſcripta, patronus erit.
Denique, ſi quis erit qui quid memorabile geſsit,
  Vel non diffidat poſſe, patronus erit.
Neuè aliquis deſit: cuius nunc funera luges,
  Ipſe etiam inuita morte patronus erit.
Nam fera quod potuit diro mors abſtulit vngue
  Terræ quicquid erat, cætera non potuit.
Corpore nam poſito fama eſt & honore ſuperſtes
  (Quippe ab honore nihil mors violenta rapit,)
Corpore depoſito viuit virtute ſuperſtes:
  (De virtute nihil mors violenta rapit)
Corpore depoſito mente eſt, animaqúe ſuperſtes,
  (Sacra ex mente nihil mors violenta rapit.)
Ergo & honore ſuo, virtute & mente ſuperſtes:
  Is tibi maiori parte patronus erit.

G. A.



Reuerendissimo in Christo patri D. Matthæo Cantuariensi Archiepiscopo, totius Angliæ Primati ac Metropolitanu ALEXANDER NEVILLVS.



IVINITVS contigisse puto (Præsul amplissime) vt quam Deus opt. max. amplitudini tuæ sedem ac domicilium esse voluerit, eadem sit etiam hoc difficilimo tempore mærori meo ac solitudini perfugium. Nam cùm insigni ac propè admirabili laude apud omnes bonos circumfluas, cumq; tibi summum dignitatis decus vniuersi tribuant, & singularis cuiusdam sapientiæ atque constantiæ laudem impertiant, in his tantis molestijs, quibus vndiq; circumfusus sum, quid mihi accidere potuit, vel ad præsentis vitæ conditionem illustriùs? vel ad præteriti temporis solatium iucundius? vel ad futuræ ætatis spem præstantiùs? quam in domo tanti Pontificis, tanta virtute, facilitate, & morum elegantia redundan-

tis assiduè versari? Itaque sic afficiebar interdum, vt quoties istius rei mihi in mentem venisset (venit autem sæpissimè) toties omnes illæ curarum vndæ quæ in animo perpetuò efferuescebant meo (quasi mare ventis cessantibus) continuò deferbuerint. Et certè, dum nihil vndiq; nisi pudicum, nihil nisi pietatis, pudoris, ac continētiæ plenum intueor, fit, nescio quo pacto, vt desyderio acriori, ac multò (vt mihi videor) vehementius incenso, ad illarum rerum imitationem inflā mer. Accedit huc etiam, quod non plus opibus & potētia, quàm illustri humanitatis laude præcellas: neq; solùm eos, qui tibi famulantur, fortunis ac facultatibus iuues: verum etiam gratia, fauore, consilio, auctoritate, beneficientia, sustentes.

Vnde adeò factum est, vt tacitam inconsideratæ temeritatis meæ reprahensionem non magnopere pertimuerim, quòd amplitudinem tuam his meis literulis tam fidenter affatus sum. Neque enim fieri potest vt humilimum amplissimus, aut sui obseruantissimū humanissimus Pontifex aspernetur. Quapropter ardentissimis votis ac precibus obtestor, vt hos industriæ meæ flosculos verius quàm fructus, quos honori tuo obtulero (obsequij & amoris monumentum erga te mei) læta fronte ac benigna suscipias. Quod te facturum pro illa tua præstanti pietate, qua omnes omnium literatorum hominum conatus, ac studia prosequeris magnopere sanè confido.

Etenim labores hos meos quos in ciuium Noruicensiam rebus gestis te auctore explicandis suscepi,

Am-

Amplitudini tuæ consecrare decreui. Qua in re tum cultus & obseruantiæ in te meæ, tum mentis meritorum erga me tuorum non immemoris excusatione, tàm inscitiæ labem quàm impudentiæ crimen deprecabor. Nam cum tua me amplitudo ad scribendum potissimum impulerit, & mihi (quod aiunt) currenti quasi calcar adhibuerit, inhumanum me esse certè oportebat & non solum bonitatis tuæ oblitum, verum etiam officij prorsus immemorem mei, si tibi neq; hortanti obsequerer, neq; imperanti.

Præterea cum te tanta dignitate, consilio, prudẽtia, ætate, vigilantia, & (quod caput est) grauissimis plerumq; rei christianæ publicæ muneribus implicitum Præsulem, ea semper mente præditum perspexerim, nulla vt te vnquam cogitationes à præclarissimarum disciplinarum studijs & Musarum veluti complexu abstrahere potuerint: dum omnia omnium antiquorum hominũ monimenta scrutaris, omniũ doctrinarũ ac disciplinarum omnes libros exhauris: cumq; domi semper tuæ Academiam quasi quandam literatorum hominum florentẽ animaduerterim, qui perpetuò præceptis, adhortationibusq; inflammati tuis, sui quotidie fructus ingenij proferre consueuerint, profectò mihi nisi inertiæ nequitiæq; maculas inuri voluissem, aliquid tale præstandũ aut certè conãdũ fuit, in quo significatio saltem nonnulla industriæ meæ, ac volũtatis ostenderetur. Præsertim cùm tu (vir talis ac tantus) semper mihi & ad suscipiendam, & ad ingrediendam horum studiorum rationem auctor & princeps

extiteris. Videlicet in hanc cogitationem (prudentissime Pontifex) perpetuò incumbis, vt domi semper tuæ doctrinæ atque humanitatis studia à cunctis celebrentur: maximaq; delectatione perfunderis quoties domesticos tuos literis ac bonarum artium disciplinis deditos conspexeris: Solesq; eos quos in familiam asciscis tuam, imprimis cohortari vt eruditionem ac pietatem ardenti desiderio consectentur.

Quæ quidem me impulerunt vt ego quoque mihi in istiusmodi rebus pro virili parte elaborandũ statuerim, non tam vt tibi gratificarer (quanquã quid est quod flagrantius exoptem?) quàm vt mihimetipsi prodessem, planumq; cunctis facerẽ, quibus domi tuæ studijs ac cogitationibus tempus traduxerim.

Feci itaq; quod debui, & feci equidem non inuitus, vt onus illud quod tu mihi imponendum putaris, alacri mente subierim. Quod si me quandoq; oppresserit (fieri enim non potest quin tanto impar oneri sustinendo, sæpenumerò succumbam) tuæ erit humanitatis (Præsul optime) iacentem patrocinio subleuare tuo. Præsertim cùm dum tibi imperanti & ad hanc me quæstionem pertractandam crebriùs excitanti, non parere nefas esse duxerim, plus in me forsitan oneris quàm perferre potui receperim. Vtcunq; erit, non patitur tua te tam excellens naturæ bonitas cuiusquam indignitatem aspernari, & ego is sum qui cùm in præstanti tua virtute spes meas omnes defixerim, nullius alterius iudicium magnopere reformidem.

Et

Et quanquam non defuturos quosdam suspicor (vt sunt nonnulli huius ætatis homines morosi nimium et difficiles) qui mihi, nescio quod temeritatis & imprudentiæ crimen infligent, tamen & aliorum exemplis me consolabor, & tempora magis amica virtuti sperabo, nec me fœlicē minus si probris onerarint, quàm si laudibus ornarint, existimabo.

Alterum est genus hominū eruditißimorum atque in bonarum literarum disciplinis aßiduè versantiū, quibus ego magnoperè cupio studium & industriam meam probari. Hÿ si fortè in scriptis nostris pauca admodum (imo potiùs nulla) deprehenderint, quæ sitim illam suam rerum præclarißimarum inexplebilem restinguant, sic habeant, cupisse me optima, præstitisse mediocria, polliceri vberiora. Dent igitur tenuitati meæ & inopiæ veniam, sciantq; hæc quæ nos hÿs libellulis aridè sanè & ieiunè complexi sumus, nō ex Academicorum fontibus, sed ex industriæ nostræ riuulis profluxisse. Neq; porrò à me præreptā cuiquā, sed potius omnibus præbitam scribendi ansam existiment, si qui fortè posthac, aut per se meliora indagauerint, aut accepta ab alÿs perfectius ediderint: cùm nihil interim mihi magis vnquam in votis extiterit, quàm vt quæ inter scribendum, vel per incuriam omissa, vel per inscitiā incognita exciderint, ea à peritiore tandem artifice plenius pertractentur.

Tu autem Præsul dignißime, fauoris tui radios in hos teneros ingenÿ mei fœtus transfundere digneris, eosq; patiare tui nominis amplitudine illustrari. Quā

ſint imbecilles, quàm tenues, quàm nullarum virium vides, ſine ſanguine, ſine ſucco, nullis neque religata oßibus, neque neruis aſtricta. Lucem mediusfidius perferre non poterunt, ſi non admirabilis tua bonitas illorum cœcitati clementiæ tuæ lumẽ prætulerit. Nihil erit mihi vel ad opem firmius, vel ad deſiderium optabilius, vel ad nominis mei exiſtimationem elegantius, quam ſi tu mihi præſidio contra importuniſſimos maleuolorum hominũ impetus fuiſſe videbere. Qua quidem in re quantũ poteris non ſum certè neſcius (potes enim quantum vis) vt autem velis quantum potes, es mihi per illam tuam incredibilem qua vincis penè omnes humanitatem, vehementius obſecrandus. Nihil habet fortuna tua maius quàm vt poßis, nec natura tua melius quàm vt velis, ſubſidio eſſe quamplurimis. Perge itaque quod facis (Præſul ampliſſime) fauere bonis, odiſſe improbos, virtutem extollere, oppreßis opitulari, eruditos tueri, præmijs amplificari, conſilio, auxilio, miſericordia ſubleuare. Nihil mihi crede magnificentius, nihil præclarius, nihil admirabilius, nihil neque natura, neq; moribus tuis omni elegantia & ſuauitate perpolitis accommodatius. Hæ ſunt veræ virtutes dignæ ſummo viro, dignæ Pontifice, te verò viro optimo & Põtifice ampliſsimo digniſsimæ.

Veruntamen non committam vt qui ad hanc ſcribendam epiſtolam vt tibi labores hos dicarem meos initio me contuli, nunc te hominẽ omnium ſapientiſſimum, ad eas vitæ rationes horter & excitem, quas

ab ineunte ætate perpetuò complexus es, ne aut insolens viderer si prudentißimum, aut impudens si præstantißimum, aut meæ conditionis oblitus, si illustrißimum admonere coner.

Itaq; finem scribendi faciã, illud tamen prius profitebor, quamuis vbiq; gentium exsistant multi, quos singularis tua bonitas liberalitate sua non leuiter cõsperserit, sed planè obruerit: mortalem tamen viuere neminem, qui plus se tibi debere existimet quàm ego debeam, neminem qui id libentius præ se ferat & agnoscat, neminem deniq; qui si quando opus fuerit, tenuißimas vitæ suæ facultates pro dignitate tua alacrius profuderit. Cuius voluntatis, ac officij seruitutẽ quo testatior omnibus esse posset, tibi posterisq́ue tuis harum literarum testimonio sempiterno abstrinxi. Christus optimus maximus amplitudinem tuã nobis & christianæ reipublicæ (cum summa semper dignitatis amplificatione) quàm diutißimè sospitem seruet, & incolumem.

Amplitudini tuæ deuotissimus,
Alexander Neuyllus.





¶ *In obitum amplissimi Præ-* sulis Matthæi Parkeri Cantuar. *Archiepiscopi eiusdem Alex. Neuylli Carmen.*

SIC CONSTAT mortale nihil, sic luminis oras
Quæ subeunt, abeunt: rapit (heu) rapit omnia tellus
Quæ peperit: refugusqúe vigor mortalibus æuum
Decurrat miserum: dociles non parcere Parcæ
Sic occant nimium: sic sic abrepta beati
Stamina *Parkeri*, tantum dat flere misello
Orbatóque gregi, quantum bona commoda vitæ
Voluerat aureolus cursus, plebesqúe regendi
Gnarus amor, solersqúe, animus fluidosqúe premendo
Mite supercilium, mens & lentando modesta.
ET MEA quæ tanto viduata camæna patrono est,
Luget in abruptum: rursus decidua fatis:
Rursus inhorrendas mundi sensura procellas,
O benè cœlicolæ, tanto quod functus honore
Euicit linguasqúe hominum, nigrasqúe loquelas,
Quas spargit numerus, quas sacra insania ructat.
ERGO IACE venerande heros: & murmure stulto
Inuidia maiorqúe omni, fœlixqúe peracto
Obdormi stadio: nos hic tua facta sonamus:
Te pleniqúe, & amore tui: te flemus ademtum.
Te te magne pater nos hic veneramur, amamus,
Et tanti æternûm mirabimur acta magistri.

In



In historiam Alexandri Neuylli,

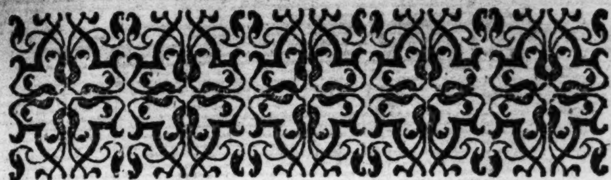
Hendecasyllabi.

VIRBIVM ne putabis abs auara
Dimissum Styge? posse vel renasci
Hospitem *Pithici?* vel enouari
Bis fata? ac iterum sepulta reddi
Terræ corpora? quale fabulosi
Solent fingere per iocum Poetæ
Monstrum, quale vel impetu minore
Format *Pythagoras* renatus Orco.
Iurabis *Liuij, Salustijq̃,*
Cæsarisq̃, Demosthenisq̃, Graij
Calores veteres adhuc vigere:
Tulliumq̃, quietè *Tusculana,*
Nouis sedulò rebus occupatum.
Nempè, qui nouus exit hic libellus,
Nescis, vtilióruе, dulcióruе,
Verior, melior, Latinióruе,
Maior, purior, elegantióruе.
Vnus vt referat ferè vniuersos.
Sed nec numina fallier licebit,
Nec, quos cymba tulit reuexit.
Exspectas igitur, quis hos poliret
Libros? historiamqúe tam eruditam?
Ille qui sapienter æmulatus,
Quos ætas prior extulit, vel ipsos
Æquauit Zephyro secundiore.
Huc qui transtulit Atticos colores,
Romanumqúe salem, decusqúe linguæ.
Cui cùm munera summa largiantur
Pelasgi, Latijqúe doctiores:

Nulli,

Nulli quid tamen vt suum reposcunt.
Atqui vis proprius videre quis sit,
Est, dico, studiosus omnis huius
Virtutis benè quæque ponderantis.
Hic quos longa premebat, inuidaqúe
Nube condidit atra nox, recludit.
Fastos, historiamqúe cœciorem
Ornat luce decenter insolenti.
Hic nobis patrios lares, domosqúe.
Auitosqúe focos, fecitqúe nobis
Incunabula nostra notiora.
Hunc ergo maneant (fauente fato,)
Sera sæcula posterûm nepotum.
Vt mistus Rhetorum choro, iacentes
Terras despiciat volante fama.
Nos æui breuis, ac inerte vena
Ignoti, procul à foro remoti
Admirabimur hæc silebimusqúe.





In Alexandri Neuylli Kettum Thomæ Drantæ Carmen.

ERGO *Neuylleo* vulgabere *Kette* Cothurno,
Tuqué furorqué tuus, ſcelus excidiumqué tuorum?
Vtqué in grande nefas, atque in ſua vulnera verſi,
Plebs hominum ruit, & ſociarũnt fœdera fures?
Ilicet eſt actum: totus de nomine puro
Tolleris, famaqúe niger turbabere cœcos
Ad manes: tu voce viri, tu voce *Neuylli*
Sordeſcis, pollentis opes & numina linguæ
Te vitiant, te, te, præſtans facundia perdet.
O mihi poſt nullos memorande *Neuylle* diſertos
O docti pars multa chori: ceu namqúe puellos
Ingenio, genio, calamo, ſermone, puellus
Anteibas, ita virqúe viros, ita maximus vnus
Omni ætate viges, & nos poſt terga relinquis.
Cumqúe tui valeant humeri, nec ferre recuſent.
Et tuus Antiſtes iam non ſua iuſſa ſuburget.
Sumito materiam *Iouio* vel *Cæſare* dignam,
Deſine tu *Kettos*, atque indiga dicere caſtra,
Hæc arbuſta tace, teqúe his exſolue myricis.
Tu cane, vel reges, vel regia, maxima ſemper
Magne ſona: canor & florens te gratia fandi
Intulerint cœlo, potes ô potes eſſe beatus.
I puer aurato iubeas velentur amictu,
Quæ ſua præluſtris perarabit cunqúe *Neuyllus*.

(¶:¶:¶:¶:¶)

In Alexandri Neuilli Ket-
tum Thomæ Drantæ Carmen.

E [illegible] Neuillæ vulgi [illegible]
Tuque sororque tua, [illegible] tuorum :
Vtque in grande [illegible] vulnera vertis.
Plebs hominum [illegible]
Illicet [illegible] de nomine [illegible]
Tolleris [illegible]
Ad manes ; tu voce viri, tu voce Neuilli
Sordescis [illegible]
Te vitant [illegible]
O mihi post [illegible] memorande Neuille disertos
O dedit [illegible]
Ingenio [illegible] sermone [illegible]
Antehac [illegible]
Omni ætate [illegible] post tempora [illegible]
Cumque [illegible]
Et tuus [illegible]
Summo [illegible]
Desine tu [illegible]
Hæc [illegible]
Tu [illegible] semper
Magne [illegible]
Inuideat [illegible]
I puer [illegible]
Quæ sua [illegible]

(T. D.)



ALEXANDRINE VILLI KETTVS.

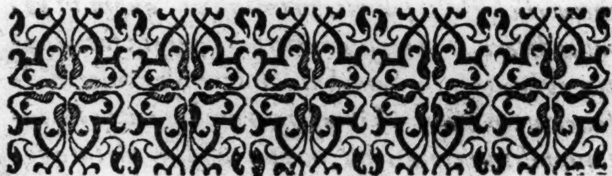


OPTAREM equidem, vt hæ populares tempestates, & seditionum procellæ, quibus patria nostra (tempore EDOVARDI regis sexti) sordidissimorū hominū scelere & perfidia perculsa & afflicta fuit, aut nunq̄ contigissent, aut (si fieri posset) illarum memoria penitùs ex omnium mentibus exscinderetur. Sed quoniam præterita mutari nō possunt, & hæc macula proditionis à perniciosissimis ciuibus patriæ nostræ impressa, altius insedit in populi NORFOLCIENSIS nomine, ad memoriā sceleris sempiternam infixa, quàm vt penitùs deleri, aut prorsus exstirpari queat: facilè patior oblatam mihi hanc huius històriolæ conscribēdæ facultatem, vt omnes intelligant quibus initijs hi tāti tumultus excitati sint, ac qua tandem virtute cōpressi: penitusq̄; perspiciant vulnera illa, ac seditionum scelera patriæ nostræ non à bonis viris & fortibus inflicta, sed à desperatorum hominū flagitiosissi-

mis gregibus inusta fuisse.

Illud certè apud omnes constat, incredibilem ex istiusmodi rerum cognitione vtilitatem ad posteros dimanare: magnosq́ proculdubio fructus consequētur homines boni, si ad hæc exemplorum documenta acriter animos intenderint: & ex ijs ipsimet sibi salubrem ac frugiferam vitæ disciplinam instituerint. Contraq́ impij ac turbulenti ciues, si qui fortè sunt huiuscemodi (quales esse in hoc regno vel nullos, vel non ita multos confido) ex aliorum calamitatibus sapere sibi condiscant: aut saltem si id facere nequeant (nequeunt autem quia nolunt) horum miserabiles exitus contuentes, perhorrescant.

Anno





NNO Christianæ salutis millesimo, quingentesimo, quadragesimo nono, cũ ad regem Edouardũ eius nominis sextũ, nõnulli grauiter cõquesti esset, agros publicos intercipi, & à priuatis quibusdã hominibus circũsepiri: eius rei cura auctoritate regia hominibus grauissimis ac integerrimis delata est, quæstioq́ constituta, iussiq́ vt primo quoque tempore de istiusmodi querelis anquirerent: & de tota re quàm fieri posset maturè, cognoscerent atque deliberarent. Quod cùm exisset in vulgus, palamq́ fieret, varijqué rumores dissiparentur, ac inter cætera CANTIANOS fossas cõplesse, & agros (quõdam publicos) scrobibus ac sepiũ munimentis interclusos aperuisse, id quia similiter in prouincia Norfolciensi factum non esset, de plebe homines quidã tenues ac seditiosi, apertè fremere ac indignari cœperunt. Exin immani se scelere ac nequitia cõstrinxerũt, vt ipsi cõtra quàm fas esset, atq́ iniussu Regis idem facere conarentur, quod in Cantio factitatum esse audierant: cupientes tamen (vt exitus docuit) non tam agros publicos ab iniuria quorundam qui eos vallis ac sepibus circummunierant vindicare, quàm nefariam nefarijs sensibus inclusam, omnia pereundi perdendiq́ libidinem in remp. profundere. Ex quo bellum patriæ pernitiosum, & sibimet ipsis exitiale conflarũnt. Nam cũm fama istius nefandæ societatis multorum sermone percrebuisset, passim clandestina concilia iniri

cœpta, multiq́ multis in locis obscuri & ignobiles viri suam Fortunam conqueri, ac in generosorum atque nobilium potentiam intemperantiùs inuehi cœperunt.

" ENIMVERO intolerandam iam procerum superbiam videri, suam vero cõditionem miserrimam. " Hos affluere delitijs atq́ omni rerum copia circũfundi, languidisq́ liquefactos voluptatibus auaritia dũtaxat ardẽti, & flagrantissimis cupiditatum facibus inflammari. Se labore & vigilia penè enectos, nihil aliud in omni ætate facere, nisi sudare, algere, esurire, sitire. Quæ quidem quamuis misera videãtur & indigna (sunt autẽ proculdubiò indignissima) ferri tamen vtcunq́ posse, si non hijs efferuescentibus malarũ delectationũ fretis immersi, aliorum inopiã calamitatẽq́ insolenti nimis fastidio insectarentur. Nũc verò se suamq́ fortunam hominib. superbissimis, omniq́ mollitia & otio defluentibus ludibrio esse, eam rẽ (sicuti debet) tantũ menti dolorem inurere, tantamq́ famæ turpitudinẽ infligere, nihil vt sibi nec ad cõmemorandum acerbiùs esse possit, nec ad tolerandũ iniquiùs. Illam verò agri possidundi conditionẽ miserabilem ac planè seruilem videri, ad procerũ libidinem tenere se omnia, non liberè, sed ex præscripto & tanquam ad domini voluntatem ac nutum: continuò simulac quisquam aliquẽ ex purpuratis istis offenderit, fortunis omnib. exui priuari, deturbari. Quousq́ tantam dominandi libidinem inultã sinerent? Iamq́ eò deuenisse crudelitatis & auaritiæ, vt non contenti

sint

sint omnia rapere, spoliare, & per vim ac scelus adipisci, quæ in luxum muliebresq́ delitias profundant: nisi etiam sanguinem penè ipsum, medullaq́ ex venis & ossibus exsuxerint. Agros publicos sibi ac suis sub leuandis à maioribus relictos adimi: prædia quæ patrum memoria communia essent, ea nunc fossis ac sepibus distingui: pascuis scrobes circunduci: omnes sibi aditus intercludi. Quicquid volucrum cœlũ cõtinet: quicquid piscium mare complectitur: quicquid frugum terra parit & fũdit, hoc omne illos deuorare, consumere, absorbere. Naturam non sufficere ad libidinem explendam: nouas quoq́ artes excogitasse, & tanquam disciplinas voluptatum: condire, suffire, aromatibus circumfluere, suauia suauibus affundere, omnia deniq́ vndiq́ cupiditatum instrumẽta, ac lenocina libidinum conquirere, cùm illi interim herbis ac radicibus vescãtur, ac continuo labore tabescant. Enimuerò quod viuant, quòd spiritum ducant, quòd libero cœlo ac aëre fruantur indignari? Num sicut agris publicis sepes prætendissent, sic omnia huius vitæ commoda iucunditatesq́, quas parens natura communes esse vult, sibiq́ quotidiè æquè atq́ illis perfundit, illorum quoq́ intolleranda libido circumuallaret? Non posse amplius tantam ac tam crudelem iniuriam perferre, nec æquis oculis tam immanem nobilium auaritiam, luxuriem, arrogantiam intueri: ruituros se potiùs in arma, & terram cœlo misturos, quã posthac tam atrocia paterentur.

cœpta, multiq́ multis in locis obscuri & ignobiles viri suam Fortunam conqueri, ac in generosorum atque nobilium potentiam intemperantiùs inuehi cœperunt.

" ENIMVERO *intolerandam iam procerum superbiam videri, suam vero cōditionem miserrimam.*
" *Hos affluere delitijs atq; omni rerum copia circūfundi, languidisq; liquefactos voluptatibus auaritia dūtaxat ardēti, & flagrantissimis cupiditatum facibus inflammari. Se labore & vigilia penè enectos, nihil aliud in omni ætate facere, nisi sudare, algere, esurire, sitire. Quæ quidem quamuis misera videātur & indigna (sunt autē proculdubiò indignissima) ferri tamen vtcunq; posse, si non hijs efferuescentibus malarū delectationū fretis immersi, aliorum inopiā calamitatēq; insolenti nimis fastidio insectarentur. Nūc verò se suamq́; fortunam hominib. superbissimis, omniq; mollitia & otio defluentibus ludibrio esse, eam rē (sicuti debet) tantū menti dolorem inurere, tantamq́; famæ turpitudinē infligere, nihil vt sibi nec ad cōmemorandum acerbiùs esse possit, nec ad tolerandū iniquiùs. Illam verò agri possidundi conditionē miserabilem ac planè seruilem videri, ad procerū libidinem tenere se omnia, non liberè, sed ex præscripto & tanquam ad domini voluntatem ac nutum: continuò simulac quisquam aliquē ex purpuratis istis offenderit, fortunis omnib. exui priuari, deturbari. Quousq; tantam dominandi libidinem inultā sinerent? Iamq; eò deuenisse crudelitatis & auaritiæ, vt non contenti*

sint

sint omnia rapere, spoliare, & per vim ac scelus adipisci, quæ in luxum muliebresq́ue delitias profundant: nisi etiam sanguinem penè ipsum, medullamq́ue ex venis & ossibus exsuxerint. Agros publicos sibi ac suis sub leuandis à maioribus relictos adimi: prædia quæ patrum memoria communia essent, ea nunc fossis ac sepibus distingui: pascuis scrobes circunduci: omnes sibi aditus intercludi. Quicquid volucrum cœlū cōtinet: quicquid piscium mare complectitur: quicquid frugum terra parit & fūdit, hoc omne illos deuorare, consumere, absorbere. Naturam non sufficere ad libidinem explendam: nouas quoque artes excogitasse, & tanquam disciplinas voluptatum: condire, suffire, aromatibus circumfluere, suauia suauibus affundere, omnia denique vndique cupiditatum instrumēta, ac lenocina libidinum conquirere, cùm illi interim herbis ac radicibus vescātur, ac continuo labore tabescant. Enimuerò quod viuant, quòd spiritum ducant, quòd libero cœlo ac aëre fruantur indignari? Num sicut agris publicis sepes prætendissent, sic omnia huius vitæ commoda iucunditatesq́ue, quas parens natura communes esse vult, sibiq́ue quotidiè æquè atque illis perfundit, illorum quoque intolleranda libido circumuallaret? Non posse amplius tantam ac tam crudelem iniuriam perferre, nec æquis oculis tam immanem nobilium auaritiam, luxuriem, arrogantiam intueri: ruituros se potiùs in arma, & terram cœlo misturos, quā posthac tam atrocia paterentur.

" *Naturam vt illis, sibi quoq; prouidisse, corpus & a-*
" *nimā dedisse, num catera inuidisse? Formā cùm ha-*
" *beant eandem, & sortem nascendi communem, cur*
" *haberent vitam dissimilem, & disparem fortunam?*
" *Videre se ad extrema ventum iam esse, velle quoque*
" *extrema experiri. Septa disturbare: fossas complere,*
" *aditū ad publica vnicuiq; patefacere: omnia deniq;*
" *quæ illi non minus nefariè, quam auarè crudeliterq;*
" *circumsepsissent solo adæquare. Nec vtique passu-*
" *ros se amplius oneribus inuitos premi: nec tantū de-*
" *decus admissuros, vt in his malis consenescentes, po-*
" *steris miseram ac lugubrem Rempublicam relin-*
" *quant, & multò quàm à maioribus acceperant peio-*
" *rem. Quamobrem omnia se tentaturos: neq; vn-*
" *quam nisi rebus ad arbitrium compositis quieturos.*
" *Cupere se libertatem, & permixtam omnium rerum*
" *licentiam, hanc velle: alioquin huius tumultus eun-*
" *dem qui vitæ finem futurum.*

His irarum fluctibus & querelarū veluti tempestatibus iactati, concitarunt se inuicem perditi ac profligatissimi nebulones, passisq; velis ad ea scelera prouecti sunt, quibus & periculum patriæ, & sibimetipsis exitium intulerunt.

Ac non ita multò post contigit, vt ludi ac spectacula WYNDHAMIAE *celebrarentur, antiquitùs ita instituta, vt biduò, duabusq; noctibus perpetuis continuarentur. Ad quæ cùm ingens omnium ordinū concursus fieret, proditores nequissimi in hoc solummodò intenti erant, vt virus inuidiæ suæ in patriam*

enomerent

euomerent loci tantum oportunitatem ac temporis exspectantes. Itaq; primum clandestini fiebant coitus hominum huc & illuc discurrentium, deinde secessiones & occulta colloquia: ad extremum vero tumultuari omnes & apertè insanire cœperunt. Cumquè inaudissent, Robertum quēdam Kettum, Coriarium, hominem ferum ac agrestem, importunaq; audacia ac violentia effrænata præditum, agri aliquantulum quod aliquando publicum fuisset, circumclusisse, ad eum pleni furoris ac amentiæ conuolauerunt, illiquè quæ ab illis consilia pacis perturbandæ inita fuissent exponunt, ac vehementer ab illo deposcunt vt quicquid publici circumsepsisset, protinùs reuulsis sepimentis ac solo adæquatis, patriæ atq; illis (communi vtilitati consulentibus) concederet.

KETTVS, *vt qui iisdem furorum flammis arderet, quibus isti conflagrauerunt, facile passus est sese in societatem tam execrandi facinoris asci sci. Respondet, Omnia se facere paratum, præstoq; semper futurum nō ad reprimendam solum, sed ad comprimendam procerum potentiam: sperare se breui effecturū, vt sicut illos ærumnæ, sic istos superbiæ pœniteat. Multa nefanda, quæ per hos annos perpessi essent, ostendit: multas iniurias ac calamitates quibus affecti, afflictiq; fuissent: Iubet macte virtute esse, potentiam hanc tantam, tantam auaritiam, tantam ac tam inauditam in omni genere crudelitatem, Deo hominibusquè omnibus inuisam ac execrandam videri. Damna quæ Rebus publicis,*

 agris-

" agrisq; communibus, ab importunissimis dominis im-
" portarentur, ab illorum iniurijs se vindicaturum pol-
" licetur, daturumqué operam, vt cui agro ille fossam
" circundedisset, id denuò sibi cum omnibus publicum
" ac commune fiat, illaq; sese primo quoq; tempore su-
" is manibus completurum. Accidit ad extremum, se
" commodis illorum nunquam defuturum: habituros
" illum nō comitem, sed Ducem: non tantæ rei gerendæ
" socium, sed signiferū, authorem, principem. Omnibus
" deniq; consilijs non interfuturum solū, verumetiam
" perpetuò præfuturum.

His illi despicatissimi viri, ac omnium qui vnquā post homines natos extiterunt turpissimi, vocibus accensi: cùm vndique circumfusi & gratulabundi succlamassent, repentè velut agmine facto in agrum quendam Ketti villulæ Wyndamiæ continentem & adiunctum, omnis multitudo sese effudit, ibiq; (sicut constituerant) fossis terram obducunt. Quod cùm fecissent tanquam effrænes equi, ad eam quam opinionis errore sibi confinxerant viuendi licentiam adhinnientes, partim audacia ipsimet sua, & hoc inani rerum successu confisi partim ducis adhortationibus, & clamoribus, tanquam facibus ardentibus inflammati, incredibile dictu est, quantis furiarum flammis ad pacem perturbādam, & statum Reipublicæ labefactandum exarserint.

Exinde HETHERSETVM proficiscūtur (quod oppidulū non longè distat è Wyndamia) atque illic in agrum

agrum Flowerdui cuiuſdam impetum faciunt, foſſas complent, ſepta deturbant, clauſtra refringunt. Ad hos tumultus magna lis & altercatio orta eſt, cùm Flowerduus dolore & iracundia grauiter excandeſcens, Kettum acriùs increpaſſet, illiq́ crimini daret, vtpote qui hanc plebem indomitam & rebellem conciuiſſet, ſubinde eum nefarium virum, patriæ peſtem, & fugitiuorum ducem appellans. Atque ab hoc quidem Flowerduo (quoad licuit) illorum ſceleri occurſum eſt, retardatiq́ conatus: factumq́ quantum potuit à fide inermi fieri, contra perfidiam inſtructam & armatam. Quibus illi dictis factiſq́ vehementiùs accenſi, cum Ketto vociferabundi circumfuſi, clamoribus, querelis, ac mutuis adhortationibus omnia compleſſent, tandem ab illo auxilij fidem (qua ſe recens deuinxerat) implorant, & expoſcunt. Ille vt qui omnem ſpem futuri ſceleris, in maleficij præſentis euentu defixiſſet, non amplius ſibi cunctandum ratus, bono vt ſint animo hortatur, ſequé libertatis authorem ac vindicem ſequantur. Quæ eſſet illi à Repub. impoſita perſona non excidiſſe, ſaluti illorum nihil prius, nihil antiquius ſibi fore, vtpote pro qua opes ac vitam (res ſecundùm illos chariſſimas) alacri mente profuſurus ſit.

Fama iſtius flagitioſiſſimæ vocis vndiq́ omnes ſceleratos ac perditos viros conciuit, adeò vt repentè magni ſeruorum ac fugitiuorum greges in Kettiana caſtra confluxerint. Quibus ille ſcelerum ſatellitibus, atq́ adminiſtris ſtipatus, cùm tam Hetherſeti

quam Wyndhamiæ impressa flagitiorum suorum vestigia reliquisset, atque omnibus penè locis quacunq; incederet, vastitatem intulisset, decimo die Iulij ad locum ETONENSI syluæ vicinum peruenerunt. Huic syluæ continentes & adiuncti sunt agri compascui ciuitatis Noruicensis, quos multorum inopum ac pauperum boues depascuntur, illisqué publicitùs custos præficitur, cui vnaquaque hebdomoda singulos obolos dependere consueuerunt. Ad hos agros quod illis viua sepes & fossa prætēderetur, ne pecora palantes vspiam dilaberentur, ex infima plebe Noruicensi quidam, pridiè quàm rebelles vrbem versus iter fecerunt, præcipiti rabie & amentia districti conuolauerunt. Publica ea pascua esse (sicut erant) vociferantes, nec se ampliùs publica passuros fossis circumcingi aut sepibus præmuniri. Adeò cœco impetu à mente & ratione auersi ferebantur, vt quæ maiorum prouida ac sagax industria in communem vtilitatem sepsisset, ea suis manibus ipsi rescindere conarentur. Vix dum in superiori parte agri scrobem demoliti sunt, cùm permulti nefarij ac pestilentes viri, quorum auribus rumor auram aliquam istius pernitiosissimæ conspirationis afflauisset, è ciuitate clàm dilapsi, cum Kettianis militibus sese coniungunt. Qui id vt facerent, eo citiùs adducebantur, quòd proditores isti nequissimi impurissimo sceleri suo salutem semper Reipubl. necnon communis vtilitatis curam prætexuissent.

Harū rerum nuntijs in ciuitatem celeriter perlatis,

tis, Prætor (THOMAS CODDVS is dicebatur) re noua trepidus, protinùs huic malo prospiciendum sibi putauit, elaborandumq́ue vt hij tumultus (si qua ratione fieri posset) primo quoque tempore comprimerentur. Quam ob rem ex primoribus vrbis aliquot, ac patribus accitis, (Aldermanni ij dicuntur, & sẽper Prætori in concilio adsunt) ad hos motus sedãdos in Kettiana castra contendit. Ibi illos omnia nefanda patrãtes inuenit, atque in luxum & epulas effusos. Ac primùm pecunia ac blãdis pollicitationibus illos pellexit, vt incepto desisterent, & domum quisque suam decederet. Illi verò nihilominùs sceleri instãtes, quicquid erat vspiam clausi, aut muniti refringunt. Prætor cùm omnia frustrà tentasset, neque prece, aut prætio quicquã profici vidisset, quo mentes proditorum à tanti sceleris diritate, ad cogitationem pacis auerterentur: confestim in ciuitatem reuertitur. A cuius discessu seditiosi rati id quod erat, quodq́ue ex rumusculis quorundã hominũ qui ad illos ex vrbe profugerant, subodorari cœperũt: si diutiùs distracti ac populabundi vagarentur, protinùs illorum cõsilijs nullo negotio occurri, & obsisti posse, huic rei præuertendũ existimantes, tutissimum ad id sibi visum est, vt execrandæ suæ societatis asseclæ vnum in locum contraherentur. Vndè extemplo ad syluam Etonensem perrexerunt, quam cum vndique oculis perlustrassent, & castris ponendis minùs idoneam ac commodam inuenissent, publico consensu decretum est, vti illinc primo quoque tempore MOVSHOLDIAM

profi-

proficiſcerentur, eumq́; locum potiſſimum deligerent, in quo ſcelerum ſuorum ſedes, ac rapinarum latibula conſtituerent.

Proindè cùm hoc conſilium omnibus arriſiſſet, iãque nox nec opinantibus interueniſſet, miſſi continuò ad Prætorem qui illi renuntiarent: Sibi eſſe in animo ſine vllo maleficio iter per ciuitatem facere, & proptereà quod via illa eſſet multo facilior & expeditior, rogare vti eius voluntate, id ſibi facere liceat. Prætor ad hæc inimico eſſe illos & hoſtili animo in Rēp: quapropter non daturum ſe illis per ciuitatem itineris faciendi facultatem. Dein eos vt ſeditioſos, & omnia perturbare, ac confundere cupientes, aſperrimis verbis perſtrinxit, & minantibus vocibus ac ad terrorem vndiq́; inſtructis, à tanti ſceleris immanitate deterret. Deniq́; ſi furere pergant denuntiat breui futurum, vt tam perditos conatus, horribiles exitus conſequantur. Tantum verò abfuit vt ad hanc orationem illorum furor deferbuerit, vt multò quàm venerint obſtinatiores, & in proditionis propoſito obfirmatiores, à Prætore receſſerint. Cæterùm Kettiani hac ſpe conatuq́; depulſi, noctem illam totã in Etonenſi ſylua delituerunt.

Intereà Prætor primoribus vrbis in concilium conuocatis, quàm primùm ad illos de Repub: refert. Ibi diu multumq́; deliberatum fuit, veluti ab his quorũ animi in ancipites ſententias diſtraherentur. Nõnulli cenſent celeritate opus eſſe, primum ac ſine mora profligandos: deſperatione ac rabie furentes, ſi

non

non primo quoque tempore reprimerentur, toti Prouinciæ exitium ac pestem illaturos. Alij contra sentiunt rem esse maximi discriminis, deliberationis verò, ac consilij summi. Hanc resistendi celeritatem, vt forti ac magno animo profectam, sic lubricam & præcipitem videri, nempe cuius omnis laus in euentu defixa foret. Eum autem vt semper ancipites, sic plerumq; miserabiles exitus sortiri. Proin suadere se, vrbem vti muniant, custodias, vigiliasq; intentiùs instruant, oppidanos per muros, vrbisq; opportuna loca dispon͠at. De cætero quoniam lege DE VI ET ARMATIS HOMINIBVS, cautum est, ne qua copiæ iniussu Regis contrahantur, nihil tentandum, sed eius voluntatem authoritatemq; expectandam arbitrari. Facilè huic sententiæ inclinant omnium animi, vt quæ è re nata optima visa sit, & ad quemuis fortunæ impetum tutissima, missiqué extemplò qui maximis itineribus ad Regiam contenderent, ijs datæ literæ, in quibus omnia diligentissimè perscripta sunt: iussiq;, vti festinatione quanta adhiberi posset maxima, ad Regios Consiliarios perferrentur.

Postridiè eius diei, (vndecimus is erat Iulij) coniurati, cùm vt per vrbem iter illis facere liceret, à Prætore impetrari non posset, omni spe præcisa protinùs (id quod optimum factu videbatur) p͠otem Heilesdonium transire decreuerunt. Quod cùm commodè fieri non posset per pontis angustiam, quæ iter præbebat perarduum ac difficile, & iumentis ac vehiculis transducendis impeditissimum, magnam vim

lignorum

lignorum in flumen coniiciunt, atq; ita fasciculis & arborum truncis congestis, viros, equosq́;, atq; impedimenta omnia trans amnem conuexêre. Hunc in modũ fluuium transgressi, in sequenti nocte DRAYTONIAE consederunt: proxima die Mousholdiam versùs contendunt, septis ac sepibus vndiq; reuulsis. Quinetiam, Sacellum CORBETTI cuiusdam diruerunt, omnibusq́; locis stragem ac ruinam miserabilem intulerunt.

In hunc perditissimum sceleratissimorum hominum gregem, omnia delentem ac vastantem, & quacunque insisterent præcipiti rabie ac furore ruentem, fortè fortuna dum speculandi causa qua venerant incautiùs progrederentur, inciderunt Rogerus Wodhosius, vir ordinis equestris, & Apelyardii fratres: hos comprehendunt, secumq́; inuitos trahunt. Exin collem D. Leonardi vrbi Noruicensi ex aduersum cœpêre: quo in loco Comes Surreius, præclaram exædificauerat & plenam dignitatis domum: cui infrà flumen publicum præterlabitur (quod medium inter ciuitatem & collem interfluit) habetq́; ex occidente & meridie syluam ac villulam Thorpensem, ex oriente verò ac septentrione compascua Mousholdica, quæ amplius millia passuum sex in longitudinem ac latitudinem protenduntur. Hic illi furorum cubilia, ac (quasi castra) locarunt: & in syluosis illis latibulis canum instar delitescentes, omnia iura diuina & humana polluerunt. Quinetiam domum illam magnificentissimam homines impurissimi inuaserunt, atque

omnibus

omnibus in locis scelerum suorum impressa vestigia reliquerunt.

Iam verò quicquid vspiam est infimæ & abiectæ plebis confluxit: omnisq; fex & sentina populi Norfolciensis in hac se castra refudit. Prætereà magna multitudo Suffolciensium, & hominum etiam in alijs locis, atque regionibus degentium, campanarum tinnitu, & incendio specularum excita, congregatur. Addunt etiam sceleri scelus: Nam immanem hanc tantam nequitiam, & inauditam omnia delendi libidinẽ, specie fictæ ac simulatæ sanctitatis adũbrant. Sacerdotem adhibent: hunc rebus diuinis, ac votis quotidiè manè ac vesperi suscipiendis præficiunt. Insuper viros optimos, & quà religionis ac doctrinæ, quà virtutis ac innocentiæ laudibus insignes, ad horum scelerum societatem adiungere conantur. Inter quos fuerunt Robertus Watsonus concionator, Thomas Coddus Prætor ciuitatis, & Thomas Alderichius de Aula Mangrenensi, vir quoad vixit omnibus charus atque iucundus. Hos tres quod se tam nefaria pactione, & perfidiæ fœdere deuincire recusassent, inuitissimos coëgerunt omnibus interesse concilijs, & vnà cum Ketto seditionis architecto, cunctarum rerum administrationem suscipere. Quod quidem accidit percommodè, nam si quando contigisset, (contigit autem sæpissimè) Kettum, aut ex conspirationis principibus aliquem (vt erant proni nimis ac præcipites ad omne flagitium) consilio furibundæ ac vesanæ multitudinis incita-

incitatum, aliquid sceleris ac nequitiæ machinari, quod tandem aut vrbem, aut agros, & regionem vrbi vicinam afflixisset, horum perprudens & solers industria, istiusmodi pestiferos conatus sæpenumerò repressit.

Quanquam Kettus ardens scelere, & agrestibus suorum instinctus furijs, solebat interdum mandatorum velut ex authoritate præscriptorum formulas emittere: quæ KETTIANA DIPLOMATA *dicebantur: ad quæ nonnunquam intemperantissimus helluo, honestissimorum virorum nominibus abutebatur. Horum diplomatum exemplum subiunximus.*

Nos *Regis amici ac Delegati:* pecoris & cuiusuis generis commeatus conquirendi, necnon in castra *Mousholdica* deferendi potestatem, omnibus concedimus, quocunque in loco deprehenderint, dummodo ne quæ vis aut iniuria honesto ac pauperi cuipiam inferatur. Cunctis ex imperio denuntiantes, prout honori ac *Maiestati Regiæ*, Reiqué publicæ afflictæ, prouisum & consultum volunt, nobis *Delegatis*, & his quorum nomina subsequuntur dicto audientes esse.

ROBERTVS KETTVS.

Et tum ordine longo alij consequebantur: namq; Delegatorum numerus erat ingens, quippe qui præter illos huius nefandæ societatis principes ex omnibus

bus centurijs duos sibi viros asciuissent. Erant autem centuriæ viginti sex. Atque his & huiuscemodi diplomatibus permulti nobiles, & optimi viri, quos vulgi furor ac rabies reos fecisset comprehendebantur: multi ac si sontes essent Mousholdiam perducti, atque illic in custodiam ac carcerem conclusi. Præterea valli ac sepimenta quibus agri publici circũscripti ac muniti erant, talium diplomatum auctoritate reuellebantur, multisq́; e locis multi citabantur, vt horum tumultuum socij ac participes exsisterent, Atq; hæc omnia fiebant his tribus, Prætore, Watsono, & Alderichio, non tacentibus solùm & conniuẽtibus, verumetiam ad speciem interdum consentientibus, Tempestati identidem obsequi coactis, quo patriæ tum fluitanti in alto, procellis seditionum atq; discordiarum subuenirent. Ne si nequicquam obsistendo, aduersum infestumq́; vulgus conciuissent: & ipsimet sibi præsens exitium, & patriæ lamentabilem conflassent interitũ. Quæ proculdubio si tum palàm reclamassent, (tanta fuit rabies adeoq́; effrænis) rapinis, incendijs, atq; omnibus publicis exitijs perculsa concidisset.

Intereà ciuitas Noruicensis de hoc rerum statu sollicita, & tantis de tumultibus anxia & suspensa, incerta spe, & diuturna expectatione pẽdebat. Neq; adhuc à regia Maiestate quicquam allatum fuit, nec quid illius Consiliarij fieri decreuissent intellectum: & ciues horum iniussu nihil audendum rati, imperium Regis exspectantes in vrbe manebant.

Accidit autem eadem tempestate, vt multis in locis multi obscuri & ignobiles viri in armis essent, tanquam communi sceleris consensione deuincti, ad Rempub. dilacerandam conspirassent. Etenim quamuis agrestium furor multò magis ac atrociùs in prouincia Norfolciensi, quàm alibi vspiam exarserat, tamen & eadem fatalis cuncta perturbandi lues per omnes penè regni partes diffusa, non Norfolcienses duntaxat, verumetiam Buckingamienses, Oxonienses, Surreienses, Estsaxones, Cantianos, Cantabrigienses, multosq; insuper mortales ijsdem tumultibus implicuit. Vnde adeò factum est, vt cum omnis consiliariorum cura & cogitatio in his tantis seditionũ flammis exstinguendis consumeretur, (ne si incendio protinùs non subuenissent, tota Respub. deflagrasset,) tardiùs aliquantulum quàm cupiebant ad hos Norfolcienses motus reprimendos accesserint.

Gliscit interim seditio, nec remittit aliquid, sed indies ingrauescit, ita vt sexdecim penè millia sordidissimorum hominum in Kettiana castra conuenerint. Atque hi quidem Ketto duce omni se præsidio munire cœperunt. Multisq; è locis bellicos apparatus ac instrumenta in castra conuexerint. Insuper magnam vim pulueris bombardici & tormentorum cuiusuis generis numerum ingentem. Ad quæ diripienda huc & illuc passim discurrentes, multorũ nobilium domos peruagati, easq; depeculantes, quicquid pecoris in agris, aut pecuniæ in ædibus, aut frumenti in horreis reperire possent, impiè nefarieq; au-

ferentes

ferentes (inspectantibus etiam dominis) in castra deportarũt.

Atqui quamplurimi, cùm hunc in modum cuncta vastassent, compilassent, exinanissent, ac miserabilem vbicunque vestigia posuissent, rerum omnium stragẽ edidissent, maxima prædæ parte auersa & clãculum in speluncas retrusa, furtim quisque sibi, quãtum rapinarum in latibulis coaceruari potuit, congesserunt. Re comperta, & ad Kettum & cæteros GVBERNATORES, *(sic enim dici volebant) delata, huic incommodo primo quoque tempore mederi cupientes, communi consensu decretum, locum aliquem diligendum, in quo Iudicia exercerentur. Quercus erat annosa, & patulis ramis diffusa: hanc tignis atq; trabibus transuersim iniectis contabulauerunt: ibiq; plerunq; circumfusa plebe consistentes, de querelis & litibus (si quæ forte cuiquam intenderentur) prout visum est, statuunt atq; decernunt: & nonnullorum interdum solutam nimis ac efferuescẽtem omnia rapiẽdi cupiditatem arctioribus vinculis constringunt. Hanc* QVERCVM REFORMATORIAM *nuncuparunt, in quam initio aditus nulli dabatur præterquam Ketto, & Gubernatoribus. Ex quibus nonnulli, & inter hos Prætor ciuitatis vt qui maximè, & Alderichius, & alij quos anteà diximus inuitissimos talem in numerũ ascriptos, omnibus modis quantum in se fuit vehementer contenderunt, vt plebeculam infimam & ieiunam ab hac tã importuna prædãdi licẽtia coercerẽt. Quẽ in finẽ identidem*

tidem. Quercu conscensa, orationis grauitate perpulerunt, vt aliquem interdum, si nō exitum, ac saltem modum, tantis rapinis, ac tam effusæ in omni intemperantia violentiæ constituerent. Fuerunt item & alij grauissimi viri, & Theologi præstantissimi, qui omni opera, studio, ac diligentia connixi sunt, plebem tumultuantem, & legum iam vinculis laxatam, in omne se scelus ingurgitantem, à rapinis & incendijs quibus omnia miscuerant, ad pacis cogitationem traducere. Atq; hij quidem de die in templis concionando, de nocte verò armati intrà ciuitatem excubando, nil prætermiserunt, quod esset aut cum officio sanctissimorum Theologorum, aut constantissimorum subditorum fide coniunctum. Insignis tum inter cæteros doctoris MATTHAEI PARKERI prudentia, fides, & integritas fuit. Vir venerabilis, ac omni semper virtutis decore circumfluens. Ac tum quidem professor sacræ Theologiæ fuit, hodiè verò (tempore illustrissimæ Reginæ Elisabethæ) Cantuariensis sedis Archiepiscopus amplissimus. Huic cùm esset in animo boni pastoris officio ac munere defungi, videretq; omnia furorum ac flagitiorum flāmis circumfusa, fecit id quod & prudentem decuit, & constantem oportuit. Nam & in sceleribus redarguendis fortem se præbuit & magnanimum, & in periculis cautè deuitandis, sagacem & industrium. Vnde & Deo & Regi præstitit quam debuit fidem: & sibimetipsi diligenter consulendo, adhibuit eam, quæ à sapiente imprimis requiritur prudentiam.

Euenit autē vt cùm die quodam, vnà cum amicis quibusdam, in Kettiana castra contenderet, Kettum & alios eius societatis affines, in Quercu stantes, & inter se de rebus varijs disserentes inuenerit. Quo quidem tempore Prætoris Coddi egregia virtus enituit, audiebaturq́ vox illius magnifica planè & viro forti dignissima.

Nam cum Kettus scelerum signifer illi cupidius instaret, vt traditis clauibus, omniq́ potestate sibi permissa, sesemetipsum Prætura abdicaret: enimuerò CODDVS ferociter respondisse dicitur: Animam sese potius daturum & ipsam è corpore vitam, quàm aut per scelus ciuitatem perfidiosissimè desereret, aut fidem ergà Regem per metum & ignauiam flagitiosissimè abijceret.

His vltrò citroq́ iactatis, inclinato iam in vesperum die, Matthæus vidēs miseram plebeculam vndiq́ potu luxuq́ demersam, ad temulentos & ebrios, quà cibo potuq́ onustos, quà cœli solisq́ ardore confectos, parùm profecturam orationem sanam ac sobriam existimans, eo die nihil sibi dicendum putauit. Quamobrem cuncta furorum ac tumultuum plena relinquēs, in ciuitatem regressus, postridiè manè (dies is erat Veneris) cū fratre Thoma Parkero (qui posteà Noruici Prætor fuit) in Kettiana castra reuertitur. Exin (mirabile dictu) omnes sub quercu orationi ac precibus intentos inuenit, mediumq́ inter illos Letaniam dicentem Thomam quendam templi D. Martini Vicarium. Matthæus oblatam iam sibi

dicendi facultatem conspicatus, QVERCVM *cõ- scendit, ibiq; concionem habuit, prudentiæ, grauitatis ac modestiæ plenissimam. Erat autem omnis illa oratio in tres potissimùm distributa partes, quarum* PRIMA *sapienter eos admonuit ne ijs quæ sui sustentandi causa in castra comportassent, dissipatis atq; consumptis, mundi fructus ac munera diuinitus concessa, per luxum ac nequitiam impurissimè profunderent.* TVM *ne priuatas & occultas inimicitias persequentes, iracundia aut vlciscendi libidine intemperantius elati, manus cruore ciuili respergerẽt: néue illos quos instar hostium haberent, custodia aut vinculis coercerent: vitamué cuipiam nefariè aut crudeliter adimerent.* EXTREMVM *fuit, vti cõmuni vtilitati consulẽtes, incœpto desisterent, nec fecialibus aut internũtijs regijs fidem detraherent, sed debitum Regiæ Maiestati honorem, etiam in tenera & imbecilla ætate deferrent, quo ipsi posteà florescẽtibus annis firmata iam virtutis stirpe, & altis tanquam radicibus defixa, incredibili cum voluptate, tum lætitia perfruerentur.*

Hoc in loco cum omnes dicendi neruos contendisset, cunctiqué concionanti benignè attenteq; audientes circumfunderentur, clamore cuiusdam sceleratissimi ac infimi hominis obstrepi cœptum est. " *Quousqué (inquit) hunc mercenarium doctorem perferemus? qui à Nobilibus prætio conductus huc accessit, vocem adferens venalem, & linguam mercede constrictam. At nos illorum intollerandæ potentiæ*

tentiæ frænos inijciemus, illosq́ tergiuersantes & inuitos, legum nostrarum laqueis implicatos tenebimus.

Tum verò fremere plebs, ac apertè indignari cœpit: multiq́ dicto huius furibundi ac vesani hominis incitati, asperrimis eum verbis & minantibus insectantur. Auditæq́ voces nonnullorum horribiles & infesta, quæ etiam aures ipsius Matthæi perculerunt. Ac ex ijs quidam ferociter inclamarunt: Optimum esse quoniam tam bellè locutus esset tamq́ lepidis & verbis & sententijs orationem suam conspersisset, telis sagittisq́ confixus, descendere cogeretur. Enimuerò tum viro optimo pauor iniectus, & ad hunc pauorem, insuper alterius mali suspecti & occulti terror adiunctus. Senserat enim sub pedibus hastarum cuspides ac spicula, magnoq́ in timore fuit, ne ab irata multitudine transfigeretur. Posteà tamen nullam ab his tanti timoris causam extitisse intellectum, quippe penè omnes qui sub arbore constiterunt, Matthæum summo in honore habebant, eumq́ omni amore, & beneuolentia cōplexi, aduentu illius mirificè lætabantur. Sperabant enim fore, vt illius oratione impulsa ac mansuefacta plebs, aut lāguidior ad scelus & nequitiam facta penitùs resipisceret, aut saltem aliquid de tanti furoris atrocitate remitteret: atq́ ita illi (qui omnes aderant inuitissimi) maiorem libertatem nanciscerentur. Vtcunq́ fuit, ingens tum eum horror perstrinxit, magnoq́ in

(periculo constitutus videbatur, cum ecce tibi de repentè Thomas ille (quo de ante diximus) templi D. Martini Vicarius, ascitis tribus aut quatuor Æditimis, Te Deum Anglico sermone musa solenni, & modorum interuallis, ad aurium voluptatem eleganter distinctis, concinere cœpit. Cuius illi cantus suauitate perfusi, (Musicæ enim insolentes erant) crudeles & efferæ mentes insueta delectatione delinitæ, paulatim deferbuerunt.

Matthæus hanc oportunitatem nactus, non exspectandum sibi putauit, dum aut hij canere desiissent, aut illi furere de integro cœpissent, atq; ideo de Quercu descendens, cum fratre quà dabatur exitus castris excessit. Euntibus illis per collem D. Leonardi ad portas Pockthorpenses, denuò inferunt se & alij eius societatis asseclæ, tumultuosissimis eum clamoribus insectantes. Qui quidem multis de rebus secum expostulantes contenderunt, maximè verò de magno Sigillo quo concionandi potestas fuit illi permissa.

Videns itaque Matthæus omnes contactos hoc scelere, velut inecta rabie ruentes, tantorum tumultuum pertæsus, ac patriæ malis ingemiscens, clàm quà potuit elapsus fratrem Thomam Parkerum post se reliquit, qui cum illis de rebus omnibus disceptaret atq; ita sese illorum furori subtraxit. Postridie eius diei ædem D. Clementis ingressus è lectionũ altera (quæ tum publicè in templo legebantur) denuò causam arripuit, ad dicendum aliquid de hijs

per-

perniciosissimis tumultibus, multis cõiuratorum circumuolitantibus. Ac tum quidem nihil dixerunt, sed exitum illius de templo exspectantes indignabundi circumsistunt. Egressum protinus insecuti, intelligere se aiũt illum tres vel quatuor cantherios habere expeditos & habiles, qui Regi deseruiant, monent vt statim à prandio præstò sint, se illis confestim vsuros. Matthæus aut nihil, aut pauca sane respondit, sed Hyppatro celeriter accito, iussit vt alijs detractis soleis, vngulæ ad viuum resecarentur, alios verò calcantho viridi super infuso oliniri, medicamentis delibutos, ac si nimio labore & cursu fatigati conficerentur. Seditiosi ita rem habere suspicati, ac posteà illos dum veluti pastũm ducerentur, hos pedibus fascijs deuinctos, illos calcantho perfusos cernentes, conquieuerunt. Matthæus non ita multò post veluti deambulandi causa portis egressus, ad duo millia passuum à ciuitate, præstò sibi ad pontem Crynklefordẽsem equos inuenit. Quibus conscensis, Cantabrigiam versus contendit. In itinere verò quæ viderit, quæqué audierit, quasq; tumultuantium (quibus in via occursum est) furias ac scelera conspexerit, singula persequi laboris esset propemodùm infiniti. Veruntamen Dei benignitate omni hoc motu & populari concitatione defunctus, tanti tandem periculi securus, Cantabrigiam incolumis peruenit.

Huius igitur amplissimi viri veluti diuinitùs demissa vox & oratio, ad hunc modũ ab hominibus despicatissimis, & ab omni non solùm salute, verumetiam

am spe derelictis, nequiter neglecta, & cõtempta fuit. Quam etsi tum furore & amentia cæci & præcipites, velut exitialem, ac tantis ac tam perditis vitæ rationibus inimicam & infestam aspernati sint & respuerint: posteà tamen proculdubiò ex calamitosissimis casibus qui consecuti sunt, diuinæ vindictæ horror omnium mentes perfudit. Nam cùm (vt anteà diximus) huius cœlestis orationis caput exstitisset, vt tanto improbitatis velut incendio in animis restincto, protinùs resipiscerent, ne longiùs progressa proditionis impietas, patriæ propediem funesta foret & horribilis, & sibimetipsis ad extremum lugubris & exitiosa: enimuerò omnia quæ à voce illa persapienti & verè diuina veluti fata populi Norfolciensis concinebantur, euenerunt: & ipsi à scelere ad scelus delapsi, iustas tandem ac debitas tanto furori pœnas persoluerunt.

Intereà verò seditiosi (quos anteà diximus nobilium bonis ac fortunis inhiantes, omnia furtorum ac rapinarum scelere refudisse) exsaturati iam spolijs à prædandi libidine ad vim crudelitatemq́; cõuersi, per omnem regionem Norfolciensem terrorem & periculum cunctis qui non ab illis stetissent denuntiantes incedunt. Iamq́; nobilibus vndique quaquà versùs flagitijs se furor inclinasset comprehensis, ac in castra perductis, tantus omnibus horror illatus est, vt cũctis domibus ac patrijs sedibus relictis, vestitu mutato, ne fortè in itinere ac fuga conspecti cognoscerẽtur in loca deuia demigrarint: & omnia ab illis extre-

ma

ma metuentes, in speluncarum latibula, ac syluas densissimas sese abstruserint. Multi etiam coacti sunt carris equisq́ si haberent, suis vti, si non haberent aliunde conquirere. Hisq́ imperatum, vt laborem & sumptum de suo impendentes, frumentum commeatumqué in castra Mousholdica deueherent. Quibus quidem (nisi protinùs paruissent) ab agris & ædibus vastitas, à liberis & vxoribus vis denuntiata est. Præterea quoscunqué nobiles ac generosos comprehendissent (comprehenderant autem quamplurimos) eos arctissimis vinculis astringunt, ac si semetipsis in omni scelere nequiores extitisset. Multiq́ Noruicum in custodiam traditi, atq́ ex his nonnulli in Prætorium (vulgò Aulam Gildensẽ appellãt) alij in carcerem publicum, quidam in ædes Comitis Surræi, instar furum conclusi. Huc accedit quòd si quando rei pecuniariæ inopia premerentur, (premebãtur autẽ sæpissimè) ex publico ærario semper huic difficultati subueniendi necessitas, Prætori crudeliter imposita fuit. Quorum importunissimis efflagitationibus si tum Prætor restitisset, enimuerò ærario exhausto & incenso, omnium fortunis miseranda lues, & pernicies accessisset. Et quidem sæpenumerò eius compilandi nefaria ab istis consilia inita sunt, remqué sine dubio transegissent, si non Prætoris sedulitate ac diligentia, semper hac de spe conatuqúe depulsi fuissent. Nihilominùs tormenta multa & apparatus bellici quicquid comparari potuit,

(metuentes

(metuentes videlicet ne quando quid aduersi contingeret) è ciuitate in castra transtulerunt. Cunctisqué ciuibus indictũ vt primo quoq; tempore prastò sint, qui se (si opus sit) tueantur atq; defendant. Regios se amicos vociferantes, & iniurijs diuexatos, legum ac Maiestatis Regiæ tutelam defensionemq; suscepisse. Nec hoc contenti, Regis etiam nomine ad scelus & nequitiam abusi sunt. Diplomata quædam erant Regia, in quibus quorundam Nobilium nomina præscribebantur, hijsq; potestas delata fuit à Rege, iussiqué labenti Reipub. prospicere, videreq; vti hi motus primo quoquo tempore compescerentur. Hæc nacti, nobilium nominibus deletis atq; inductis, sua nomina inscribi fecerunt, Regijsqué Sigillis auulsis & ad sua commentitia diplomata affixis, ijsq; in publico propositis, plebem imperitam, tantaqué fraudis insciam deceperunt.

Iamq; eò sceleris ac dementiæ deuenerunt, vt nec à Gubernatoribus, nec à Ketto quidem ipso, seditionis Architecto & principe tãti tumultus furor ac impetus retardari potuerit. Præterea non solùm ij qui tãtorum scelerũ societatem cum illis coire recusassent, hostes indicati, sed & multi boni ciues qui cum liberis & vxoribus conseruandi sui causa, ex vrbe profugissent hostium loco habiti. Qui quidem tanti periculi terrore tectis expulsi, cùm nullo loco diutiùs consistere auderent, per multitudinis efferatæ vim ac rabiem dispersi, dissipatiqué huc & illuc vagabãtur. Multisq; lamentationibus & lachrymis illorum

temporum

temporum iniquitatem deflentes conditionem patriæ miserrimam deplorauerunt. Vrbi etiam incendium atque deflagrationem minitabantur, adeò vt ij qui in ciuitate remanserant, nihil aliud nisi rerum omnium labem atque ruinam exspectauerint. Castrorum verò horribilis ac miseräda facies. Nam cùm in illa magna multitudo vndique ex Anglia perditorum hominum latronumq; conuenisset, quos spes prædädi, otijque cupido ab agricultura quotidianoque labore auocauisset, tanta fuerunt flagitiorum monstra quæ conceperunt, tantaque in omni genere nequitiæ ac libidines, vt eas quodammodò horreat ac reformidet oratio.

Illud certè constat, sicut omnium agris ac ædibus vndiq; vastitatem & solitudinem infandam intulerunt, sic quæcunq; in castra deuecta sunt, lustris & helluationibus nequissimis celeriter consumpserunt. Adeò vt incredibile penè videatur, ac portëti simile, quonam modò illa, tam multa, tam exiguo temporis spatio deuorauerint. Nam præter cygnorum, anserum, gallinarum, anatum, & volucrum cuiusuis generis numerum infinitum, ad tria millia boum & ouium viginti diebus paucis in castris luxuriosissimè absumta sunt.

Insuper viuariorum vallis ac sepimentis (in quibus bestiolæ, delectationis causa concluduntur) perruptis atque refractis: quicquid vspiam damarum conspici aut comprehendi potuit, crudelissimè confecerunt. Nihil erat clausum libidini, non ratio futuri temporis

temporis adhibita, non ijs quæ posteà acciderunt malis prouisum, nulli sceleribus ac nequitiæ termini defixi, sed miserandum in modum dissipata omnia & exhausta fuere. Tantaqué ouium passim cædes, reliquiq́; pecoris trucidationes factæ dicũtur, vt veruex drachma publicè vænierit, capitibus atq; extis, velut escis contemtissimis fastiditis atq; reiectis, proptereà quòd nullus inuentus fuit qui illis in tanta delicatioris cibi copia vesceretur. Quid hic nemorũ vastationes, ac syluarum strages commemorem? quibus radicitùs penè exstirpatis atque desectis, omnem eam materiã quæ erat cæsa, aut incendunt, aut (quod multò fœdiùs fuit) in scelerum suorum sedibus ac latibulis extruẽdis insumunt. Additur ad hanc tam atrocem licentiam (talium plerumq; factorum semper comes) crudelitas. Hominibus honestissimis ac integerrimis, à fœdissimis belluis, omniqué diritate teterrimis, catenæ iniectæ sunt, multisq́; manicæ compedesqué impactæ, quibus bini pariter reuincti, acerbissimum illum quasi carceris cruciatum ac carnificinam diutissimè pertulerunt.

Custodes etiam ad omnes portas & vrbis introitus dispositi, ne qui fortè elaberentur, iussiq́; vicorum submagistri vti viderent ne quis vrbe excederet. Magniq́; agrestium ac rusticanorum hominum greges coacti, quibus præstitutum vt certis in locis vigilias & excubias agerent: ijs à vicorum submagistris (vulgo Constabularij dicuntur) omnia ad libi-

dinem & luxum suppeditabantur, adeò vt tantis, ac tam profusis sumptibus multi honesti viri re familiari valdè comminuti, funditùs conciderint. Odium autem quod inclusum in animo, in omnes conceperunt, id crudelissimè in eos quos comprehenderant expromserunt.

WHARTONVS erat quidam (magno vir præditus animo, sed minimè populari:) hunc, dum in Ciuitatem ad carcerem & vincula duceretur, ingens seditiosorum caterua circumsepsit atq; muniuit, destinata videlicet quæ ei præsidio foret, ne fortè in itinere à vesana multitudine violaretur. Sed nec Whartonum sua probitas & fides, nec seditiosorum diligens custodia satis tutata est, parumqué abfuit quin interficeretur, multiqué mortem illi & interitum intentarunt, corpusqué illius plurimis in locis hastilibus & spiculorum cuspidibus perstrinxerunt.

Accidit autem vt eodem penè tempore quo hæc fiebant, contēdentibus illis ad vrbem, MOVLTONVMQVE quendam instar captiui trahētibus (cuius odio deflagrârant immani, quòd esset vaferrimo semper, venaliqué vir ingenio (erat enim leguleius) necnon sicuti opinio fuit diris votis, ac horrendis superstitionum portentis inferorum manes elicere consuesset) dum itaque (vti supra dictum est) Moultonum hunc muliercula cuiusdam indicio, in syluis paulò antè repertum, atque ex vepribus & dumetis, in quæ se melioris inops consilij recens abstruserat

extra-

extractum, omnibusque oneratum probris & contumelijs secum pertrahunt, cœlum non sine ingenti audientium stupore, horribili tonitru contremuit, maximiq; imbres grandine permisti defluxerunt, terraq; repẽte labes facta est, vtpote quæ non longè à Quercu (quam Reformatoriam appellarunt) in immensam altitudinem descedit. Cæterùm tantum abfuit, vt ad hæc veluti diuina prodigia expauescerent, vt iam perindè, ac si cœlesti voce incitarentur, ardentiores ad omne nefas, & multò quàm anteà fuerant inflãmatiores exstiterint.

Neq; porro minori tempestate conflictatæ sunt nobilium mentes, quos agrestes sæuitia insigni, atq; feritate detestabili furentes, catenis iniquissime constrinxerant: qui omnes aut mortem quotidie pertimescebant, (qua quidem nonnulli affecti dicuntur indignissime) aut ipsa morte diriora tormẽta, & quæcunq; ab impurissimis latronibus cogitari potuerunt teterrima. Etenim nõnulli ac si quid nefandi sceleris admisissent, in furiosissimorum hominum cœtum, tanquam ad iudicium vocati, ac pro Quercu constituti, veluti è vinculis causam dicere cogebantur. Cumq; ab imperita & agresti multitudine quæsitum fuisset, quid de illis fieri decreuissent vno veluti ore ab omnibus conclamatum est SVSPENDANTVR, SVSPENDANTVR. Denuò sciscitantibus illis, cur hac tam truci voce vterentur in ignotos præsertim, & nullius noxæ aut criminis conscios ferociter responsum est: vsurpari illam vocem ab alijs, & ideò

vicissim eadem vsuros. Neq; prætereà quod dicerent habebant: quanquam alij huic huius crudelissimi clamoris rationem adferebant: Nobiles eos esse, & ideò de medio tollendos, scire enim se, quod si quando illi victoria potirentur, omnes sibi sint cruciatus, acerbitatesq; perferendæ. Proin præstare vt his quos iam in potestate haberent, vita priuatis, ipsi demum otio ac securitate perfruantur, quam illis vsuram vel vnius horulæ ad viuēdum largiri, à quibus postmodum veluti pecora trucidarentur. Adeò inuisum iam nobilium nomen erat & exosum, vt furore pene plusquàm hostili flagrantes infimæ sortis homines, nō nobiles tantùm, sed ipsam etiam (si fieri posset) nobilitatis stirpem delere funditùs & exscindere concupierint.

Hunc igitur in modum cùm omnis propè Regio Norfolciensis huius funestissimi tumultus tempestate perculsa & afflicta fuisset, ac iam viginti ferè à primo dies elapsi interfluxissent, nihilq; interim vbique fieret, nisi vastationes, incendia, rapinæ, omniaq; non modò miseranda visu, verumetiam auditu horrenda: tantus omnibus bonis, ac præcipuè ciuitati Noruicensi dolor inustus est, vt ad hunc patriæ tam lugubrem aspectum assiduo penè mœrore ac lachrymis contabuerit. Resistere autem huic tantæ improbitati, per illam quæ iam vndique in castra conuenerat perditorum hominum multitudinem nequibant, & (quod caput erat) arma sumere iniussu Regis, lege, vt ante diximus, prohibebantur. A cuius

Q. con-

consiliarijs quoniam nihil adhuc perlatum fuit, vrbi perniciem & deflagrationem quotidiè metuentes, abscissa propemodum omni salutis spe, omnisq́; consilij inopes, intra muros permanserunt.

Erat autem tum fortè Londini Leonardus quidam Sothertonus, (ciuis Norfolciensis,) qui illinc velut è flamma & communi incendio vitæ conseruandæ causa profugit. Hunc Regij consiliarij ad se accersunt, & de illo omnia seditiosorum consilia sciscitantur & exquirunt. Sothertonus quæ sciret, enunciat: ingentem nefariorum colluuiem confluxisse, ab his omnibus locis calamitatē ac pestem inferri, numerū indies augeri: nihil sceleris fingi aut cogitari posse, quod non conceperint: homines optimos comprehensos, ac in vincula ductos: domos direptas: agros vastatos: syluas incensas & prostratas: pecus omne trucidatum: præ rabie ac furore nihil vspiam intactum inuiolatúmue relictum: sed populari petulantia cuncta confundi: vrbi etiam nisi celeriter consultum & promisum sit interitum & ruinam impēdēre. Sperare se tamen, atque etiam inaudisse, permultos esse in illis castris ac scelerum speluncis, qui proposita sibi apud Regem veniæ ac impunitatis spe, arma abiecturi sint, & Maiestatis Regiæ clementiam amplexuri.

Obsecrare ergo, & vehementer ac demississimè contendere, vt publico edicto Rex fidem astringat regiam, fore omnibus impunè, qui ab illis castris discess-

discesserint, posse ita facilimè hos cœtus dissipari. Cō- "
probato consilio, ex Regis authoritate & sententia "
statuunt atq; decernunt. "

Maiestati Regiæ placere, ægrotæ atque afflictæ "
Reipublicæ, primo quoque tempore medicinam adhi- "
bere, quò à periculosissimis illis motibus, & sediti- "
onum malis, quibus eam perfidiæ pestis inuoluisset "
expiata conualesceret. Veruntamen omnia experiri "
velle, priusquàm id quod in illa contactum esset at- "
que pestiferum (ne reliquo corpori noceret) amputa- "
retur. Proin decreuisse: pœnas iamdiu improbitati, "
nequitiæ, sceleri, ac libidini debitas tantisper differ- "
ri: spem salutis cunctis (si incœpto absisterent) de- "
nuntiari: fidem Regiam interponi: omnem seueri- "
tatis metum præcîdi: dummodò possint clementia & "
mansuetudine ad pacem sanitatemque perduci. His "
igitur hunc in modum deliberatis atque statutis, hoc solummodò restabat, vt hæc Maiestatis Regiæ misericors clementia plebi è vestigio proponeretur. Fecialis ad id missus, (qui eodem Leonardo Sothertono comite ad celeritatem adhibito) magnis itineribus Noruicum contendit. Illinc in castra continuò progressi, caduceator propter Quercum stans fecialibus indutus insignibus, clara voce ita vt omnes, qui vndique circumfundebantur, loquentem exaudierint.

Audite (inquit) audi tu scelerum signifer Kette, & "
vos omnes quotquot adestis, audite. "

Etsi mos maiorum, & huius imperij dignitas, & "

"nominis Regij Maiestas postulare videantur, vt vos
"qui nefaria in patriam arma sumsistis, & in apertam
"coniuratione ac latrocinium vosmetipsos coniecistis
"hostium instar ferro igniq; profligati, debitas sce-
"lerum quæ concepistis pœnas sustineatis: tamen
"Maiestatis Regiæ tanta mansuetudo est atque
"clementia, vt quos ad pœnam & supplicium sceleris
"atrocitas deposcat, eos tamen pro singulari & incre-
"dibili benignitate conseruatos velit & incolumes.
"Proin iubet vt protinus omnes arma deponatis, ca-
"stra hæc & furorum cubilia relinquatis, domum
"decedatis, errori si id feceritis veniam largiri, ac
"omnium quæ suscepistis flagitiorum impunitatem.
"Sin autem in sententia, & perfidiæ proposito perman-
"seritis, se cuncta maleficia & scelera quæ patrastis,
"acerrimè, (vt par est) ac omni supplicio vindicaturũ:
"nec passurum hæc quæ resecanda sunt & sanari non
"poterunt, longiùs ad perniciem totius Regni dima-
"nare.

Hoc cùm magna (vt antè dictum est) voce promulgasset: ab omni penè multitudine conclamatũ est, REGIAM MAIESTATEM DEVS TVEATVR INCOLVMEM. Is clamor cùm identidem redintegraretur, multi in genua prouoluti, hanc tantam & tam inauditam clementiam ac misericordiam laudibus ac lachrymis prosecuti sunt. Quam quidem omnes tum proculdubiò complexi fuissent, (vtpotè quorum animi pudore ac metu sensim infringi, ac remollescere cœperunt) si non sce-

lestissima

lestissimæ nonnullorum voces, Kettiq́ adhortationes perfidiosissimæ, eos à pacis cogitatione auersos, denuò ad sceleris consensionem retraxissent. Ille asperè sanè & ferociter respondit.

» Consuesse Reges flagitiosis hominibus non innocentibus & integris veniam dilargiri. Nihil se meritum, nec vllius sibi culpæ conscium, proin eam vt inanem ac suis rationibus inutilem aspernari. Exin conuersus ad suos, rogat ne se deserant, nené animo concidant, sed meminerint quo se fœdere obstrinxerint: paratum se qui vitam (si opus sit) pro eorum salute profunderet.

Hæc vbi rabidè iracundeq́ dixisset: Fecialis homini turpissimo, & tot perfidiæ notis insigni, imminutæ Maiestatis crimen infligit, eumq́ proditorem tæterrimum, & summi sceleris reum pronunciauit. Iussitq́ deindè Ioannem Petibonium Prætoris ensiferum, latroni profligatissimo actionem perduellionis intendere. Enimuerò tum tumultuari cœptum est, vtrisq́ hinc atq́ illinc, non minùs pertinaci quam pernicioso certamine contendentibus. Fecialis videns iterum labare plebis animos, (quos anteà pacis denunciatione nonnihil emolliuerat) & Ketti verbis velut furiarum stimulis instinctos, à salute quam priùs amplexuri videbantur, denuò ad scelus nequitiamq́ deuolui, castris excessit. Multiq́ eum mortales consecuti sunt, qui abiectis prioribus consilijs armisq́ depositis, Regis se fidei permiserunt. Hij omnes vnà cũ Prætore & Thoma Alderichio in ciuita-

tem ingreſſi.

Prætor cōtinuò portas obſtrui iubet, præcipuè verò eam quæ Epiſcopalis ſeu Pontificia nūcupatur, quòd illàc è veſtigio (niſi celeriter huic conſilio obuiā itum foret) ſeditioſi in oppidum irrupturi viderentur. Ad hæc omnes generoſi quos anteà diximus à Kettianis in carcerē coniectos, leuati vinculis & è cuſtodia emiſſi fuêre, adhibitique in conſilium, quæſitūq; ab illis quî potiſſimùm hoſtiū impetus retardari poſſent: rationeſq; initæ vrbis defendendæ, ne perditorū introitu ac militari licentia omnia diriperentur. Placuit ad extremum ciuitatem quaquà verſus muniri, portas muroſq; aſſeruari, cuſtodias vigiliáſq; diſponi, itinera intercludi, quò cōmeatus ſupportādi facultate vndiq; inciſa atq; prærepta, coniuratorum animi cibariorum inopia, & bellandi tædio perculſi langueſcerent.

His de rebus, dum remotis arbitris multa inter ſe (vt fit) deliberabundi ac conſultantes egiſſent, trepidi à portis nuntij ſuperueniunt, rem atrocem incidiſſe prædicantes. Multos eſſe ciuium qui ſe horum ſcelerum communione conſtrinxiſſent: ex his nonnullos, è Kettianis militibus quamplurimos, in vrbem intromiſiſſe. Cùm hoc tantum repentini periculi præter opinionem contigiſſet, & ſeditioſi in vrbem ingreſſi, cuncta protinùs direpturi viderentur, iſquè metus omnium animos perſtringeret, à primoribus vrbis facilè impetratum eſt, vt generoſi denuò in carcerem concluderentur. Ne fortè conſpectis iis in ciuitate ſolutis, ac demptis (quæ recēs iniecta fuere) vinculis

vinculis, seditiosorum animi furoris & irarum pleni, ad cædem & sanguinem irritarentur. Conuocati omnes atque iterum in custodiam conclusi. Posteà tamen intellectum hostes vrbe qua venerant, egressos, in castra recessisse. Prætor ac primores hoc periculo defuncti videntes coniuratos omnium iam fortunis vndiq; perniciem ac interitum machinari, totos se in ciuitatis conseruandæ cura defigũt. Quamobrem decem maioribus tormentis versus hostes in fossa (qua castello circunditur) directis, & ad vrbis defensionem (si qua vis ac impetus fieret) quibuscunq; in locis, aptè dispositis: ac potissimum in ijs quæ vetustate iam dilapsa corruerunt, custodias vigiliasq; constituunt. Quibus protinùs ibidem consistere iussis, vt si qui nocturnus hostium terror incideret, continuò lapidibus, telisq; disiecti, vrbe portisque depellerentur: cætera multitudini imperatum, vt ad quemuis euentum armata omnis in foro, & in transuersis viarum diuerticulis præstolaretur.

Et quoniam apparebat tormenta (quæ quidẽ priùs diximus in fossis & murorum ruinis defixa,) nec hostibus multum obfutura, nec ciuibus quicquam ad defensionẽ opis allatura, idcircò Prætoris imperio ea omnia in planiciem cõfestim deuecta sunt: ijsq; prata quæ inferiori vrbis parti subiacẽt, celeriter instructa. Noxq; ferè tota quæ insecuta est, crebris atq; infestis vtrinque tormentorum emissionibus absumta fuit. Postero die cõiurati vicissim cernẽtes, ex illo nocturno tumultu, plus vrbi terroris quã cladis illatũ (prop

tereà quid glandes quæ è bombardis emitterentur, ciuitatem transuolantes, damni nihil fecissent) tormentis quæ habebant omnibus è summo in planum deductis, iisq; ad radices montis defixis, vrbem quatere de integro cœpêre.

Verùm enimuerò quòd non ita multò post totis castris cibariorum inopia premi cœptum est, quò commodiùs posset ex finitimis locis commeatus subuehi, inducias cum ciuibus pacisci decreuerunt. Iacobum quendam Gulielmum, & Radulphum Suttonum, homines impurissimos, ac de infima ciuium Noruicensium plebe postremos, huic muneri defungendo præfecerunt. Hij protinùs illinc cum induciarum vexillo ad portas profecti, & permissu ciuium ad Prætorem & Senatum introducti, demùm ita locuti traduntur.

" Dux noster Kettus, eiusq; commilitones, ab hac
" ciuitate & à vobis Prætore, patribusq; paucorum
" dierum pacem & inducias deposcunt. Quò sibi per
" vrbē (sicuti nuper fieri consueuit) detur commeatus
" supportandi facultas. Quam vtiq; nisi concesseritis,
" per vim se in oppidum irrupturos, atque cuncta ferro
" flāmaq; deleturos denunciāt: Prætor ad hæc respōdet.
" Proditores esse illos tæterrimos, perfidia & omni
" inaudita nequitia coopertos. Nolle se eorum iniqis-
" simis postulationibus quicquam deferre: nec si velit,
" licere quidem: præsertim illis (hominibus qui vnquā
" post homines natos exstiterunt) turpissimis. Tot
" illos, tanta ac tam intolleranda facinora suscepisse,

vt

vt non solum è ciuitate excludendi, verumetiam ex finibus humanæ naturæ (si fieri posset) penitùs exterminandi viderentur. Regiam ab illis Maiestatem imminutam, patriam vastatam, Noruicensem penè omnem ciuitatem quaquà versus depopulatam, sibi posterisqué æternum sceleris & perfidiæ dedecus inustũ, per vim ac nefas vexata, polluta, perturbata, dissipata omnia: tamen vt in ciuitate admittantur rogare? vt sint eo iure quo ciues? fructuum ac munerum diuinorum participes? inopiæ demum vt ab his subueniatur deprecari? Quid? non pœnitere scelerum quibus se obstrinxissent? ne pudere quidem? Enimuerò statuere non posse sceleratioréśne sint qui hæc patrârint, an impudẽtiores qui istac postularint, Sperare verò se à Prætore, & eodem Prætore, quem nuper carceris contumeliam perferre coegerunt, ab hac vrbe, quam funditùs excîsum cupiunt, à populo Noruicensi, cui vim ac belli terrorem vndique intulerunt, annonam & commeatum (veluti furoris pabulum) subministratum iri, cuius tandem dementiæ videri? Eant ergò eant, & Ketto consceleratorum flagitiosissimo duci hæc renuntiẽt. Ciues Noruicenses Regiæ Maiestati, non patriæ proditoribus & belluis immanissimis obtemperaturos. Se ne tanti quidem facere pericula & terrores, quæ vrbi ab illis intenderentur. Irrumpant, vastent, deleant, exscindant, prosternant, depopulentur omnia, dummodò vindicem sciant & vltorem Deum, & tantorum tandem conscientia scelerum perhorrescant. Daturos enim pro-

" culdubiò eas propediem pœnas, quas ipsimet sibi furo-
" re & amentia contraxissent.

His in castra ad Kettum & comites celeriter perlatis, impotenti ira odioq́ (tanquam œstris) perciti, clamore truci ac infesto vociferantes de colle decurrerunt. Cumq́ propè ad portas peruenissent, omni vi connixi sunt in vrbem irrumpere, sed telis sagittisq́ repulsi, eo conatu destiterunt. Ac tum quidem quicquid erat tormentorum, (quæ anteà diximus in subiectos vrbi campos delata) id omne à nostris in hostes effusum: cæterùm in magna tormentarij pulueris inopia & libratorum imperitia, parùm aut nihil sanè profectũ. Verumetiam multi sagittis confixi vulnerabantur, quæ cùm in terram frequentes decidissent, puberes rusticani (quorum erat numerus ingens) & alij de fece homines sordidissimi eas legere solebant & ad hostes deferre. Adeoq́ omnes exarserant animis, vt inermes etiam pueri (perindè ac si vis quædam illos à sensu mentis abstraxisset) passim discurrentes, omni verborum contumelia nostros lacesserent.

Addebatur huic maledictorum importunitati facinus odiosum & immane. Etenim (legentibus tamen honos præfandus est) quidam ex illis clunibus detectis, & ad ludibrium in nostros versis, truci clamore ac vlulatu cuncta complentes, palàm, spectantibus omnibus, ea fecerunt, quæ ab homine verecũdo scribi non possunt. Sed natibus transiectis, nonnulli dignas (vti par fuit) sceleris pœnas dependerunt.

Quinetiam

Quinetiam ferunt quosdam ex illis sagittas in corpore defixas (horrendum dictu) ipsos suis manibus è recenti vulnere extraxisse, illasq́ʒ (ita vti erant) cruore & sanguine stillantes, ex coniuratis ijs qui circumsteterant dedisse, quo in nostros refunderētur. Tanta inerat in omni penè ætate cuncta delendi libido, tantaq́ʒ sanguinis hauriendi sitis.

Intereà verò cùm ex altera parte ciuitatis horribilis clamor oriretur, AD ARMA, AD ARMA, *Ciues si viri estis* AD ARMA: *hostes in vrbe sunt: illucq́ʒ omnes de repentè, vti trepidantium mos est vbi maximè tumultuantium voces, strepitusqué exaudiuntur, concurrissent: coniurati de superiore loco omnia contemplātes, & oppidanos raros in muris, & pro portis conspicati, extemplò eam partem ciuitatis quam defensoribus vacuam vidissent inuadere statuerunt. Ibi pueri (de quibus anteà diximus) & ex illa colluuione agrestium turba ingens, rem ausi sunt non modò visu mirabilem, sed & auditu profectò incredibilem. Namq́ʒ inermis cæteróqui multitudo, pars fustibus & gladijs, alij baculis, sparis, aut lāceis, (vt quemq́ʒ casus armauerat) instructa, in fluuium quo vrbs ad portam (quæ Episcopalis appellatur) alluitur, præceps se demisit. Quem intrepidè tranantes. & ad portas tumultuosissimis clamorib. vociferabūdi deuolātes, omniū mētes tanto horrore perfuderūt, vt nullus penè exsisteret qui non eum diem sibi vrbiq́ʒ fatalem futurum crediderit. Itaqʒ pauidi ferè omnes*

consternatiq́ʒ

consternatiq́ diffugerunt, & qua cuiq́ dabatur iter in domum ac tectorum abdita (vrbem indefensam relinquentes) obrepserunt. At coniurati omnibus portarum claustris reuulsis, quodcunq tormentorum & instrumenti militaris reperiebāt e ciuitate in castra transportarunt. Ibi cùm è nostris nonnulli ex harum rerum miserabili intuitu, dolore ac commiseratione perculsi, voce flebili, ac oculis lachrymantibus, hanc tantā à ciuitate calamitatē deprecarentur: à pueris, & rusticanis, qui ludibūdi circumsteterūt, proditores appellati, ac indignissimum in modum omnibus probris maledictisq́ lacerati, afflictiq́ fuêre.

Sed enim patefactis iam (vt anteà diximus) portis, cùm omnia seditiosorum audacia violentiaq́ permiscerentur (frequentes enim è castris in oppidum conuenerant) Fecialis (namqué adhuc in vrbe fuerat, necdum dies vltima à Maiestate Regia multitudini præstituta, ante quam liceret sine fraude ab armis discedere præterierat) cum Prætore in forum magna multitudine ciuium circumfusus deuenit. Ibi Regis nomine denuò denuntiat vti arma deponant, castra relinquant, domum (quisque suam) decedant, misericordia & clementia Regia supplices vtantur, si fecerint saluos se fore, omnisqué supplicij securos: alioquin nihil aliud nisi acerbissimos cruciatus, mortem, extrema denique omnia exspectanda. Huic (cùm dixisset) arrogāter sanè & asperè à seditiosis succlamatum est: Iret in malam pestem malumqué cruciatum, cum suis inanissimis pollicitationibus: insanire

nire

nire ipsum qui talibus blanditijs in illorum aures in- ››
fluens, consideret eos verborum lenocinijs delinitos, ››
oppressos ad extremum & circumuentos iri. Istius- ››
modi verò misericordiam detestari se, & modis om- ››
nibus exsecrari, vtpotè quæ extrinsecùs lubrica & ››
inani impunitatis obiecta spe, penitùs omnem insidio- ››
sissimè salutem præcidat & amputet. ››

Fecialis videns cunctos furori & nequitiæ veluti mancipatos iam & addictos, nec posse vllo vel supplicij metu, vel impunitatis spe, de sceleris cogitatione deduci: infecta re, vrbe confestim excedens, ad curiam reuertitur. Protinùs à cuius discessu coniurati Leonardum Sothertonum ad se acciri iubent, quò illi vincula inijcerentur, quòd is se comitem feciali in itinere coniunxisset. Sed Sothertonus re intellecta, veritus ne insana & turbulenta plebs, odio quo in omnes bonos incitata flagrabat, corporis illi carnificinam, necemué infligeret, clanculum apud suos in ciuitate delituit. Deindè Kettus prætorem, Robertum Watsonum, Gulielmum Rogerum, Ioannem Homersonum, Gulielmum Bramptonum, & alios complures comprehensos, è ciuitate in castra, atque indè in custodiam deduci iubet. Quamobrem omnibus catena iniecta, atque in montem Surræium conclusi, ibíque ad extremum coniurationis diem in carcere, ac vinculis detenti, tandem pars dimissi, pars verò crudelissimè interfecti sunt.

Dum hæc & huiuscemodi in castris tumultuosissimè gerũtur, Kettus cernens eò iam rẽ deuolui, ne-

cesse

cesse vt sit illi aut cruenta victoria contra patriam potiri, aut dignum moribus factisq́; suis exitum propediem sortiri, commodissimum suis rationibus existimauit, si copiæ quàm possent maximæ contraherentur. Quamobrem omnes vndiq; qui conciri poterant fugitiuos, & homines tam à re quàm à spe derelictos, præmijs ac pollicitationibus illexit, vt sese ad societatem huius exsecrandi tumultus adiungerent. Itaque incredibile est, quantam & quam penè innumerabilem facinorosorum hominum multitudinem de repentè conflauerit.

Attamen ciues indignè ferebant Prætorem suum virum optimum & integerrimum, à flagitiosissimis sicarijs, & sanguinis vt iam videbatur sitientissimis vinciri, & vincto insuper carceris contumeliam & dedecus impingi. Metuebant etiam ne tandem ab illis crudelissimè per vim morte mulctaretur, eò quòd pars eorum multa atrocia illi minitarentur: pars verò honestissimi viri nomen scurrili & insulso ridiculo, necnon periculoso (vtpotè quo mors illi quodammodò portēderetur) perstrinxissent. Nam cū CODDVS *nominaretur, piscis autem sit marinus, quem nostrates* CODD *appellant (qui idem Latinis Capito nūcupatur) in Prætoris optimi nomine ac periculo ansas ad risum & ludibrium alter alteri inuicem subministrantes, identidem clamare & vociferari solebant, vti omnes crastinò conuenirent, Capitonis caput eo die publicè in castris denario vænū iri. His de causis veriti, ne à seditiosis grauiùs aliquid in eum*

statueretur, Prætoris de se optimè meriti periculo mirificè perturbati, ad Thomam Alderichium certatim de hac tam importuna audacia, violentiáque effrænata questûm venerunt. Fuit hic Alderichius vir (vti antè diximus) omnibus vehementer charus, tantúmque prudentia, grauitate, & modestia perfecit (erat enim impigro atque acri ingenio) vt immanissimis etiam hostibus illius nomen plerunque terrori exstiterit. Nam cùm illum omnes magnoperè dilexissent, singularem eius humanitatem ac modestiam admirantes, in tantam (etiam apud seditiosorum principes) authoritatem breuî peruenit, vt eius neque consilium, neque incœptum vllum frustrà vnquam ceciderit. Itaque multis bona, quæ per vim à coniuratis adempta fuerant, illius opere restituta sunt, multíque rebellium pestiferi conatus eius prouidentia ac sedulitate restincti. Hic igitur cùm quanto in discrimine Prætoris salus ac vita versaretur, intellexisset, indignitate rei permotus, ad Kettum in castra perrexit, monet vti Prætori vincula adimeret, eumque è custodia liberaret. Ad hæc Kettus cùm veluti cogitatione defixus, verbum nullum emisisset: Alderichius clara voce inclamans, Non te „ pudet proditor nequissime, non dico hominem inno- „ centissimum, sed Prætorem, id est Regiæ maiesta- „ tis vicarium fidelissimum, carcere ac vinculis coër- „ cere? Adeóne ferox & cruentus es, vt cùm om- „ nium fortunas ac bona luxu ac libidine dissipaueris, „

satiari

satiari iam non potes nec expleri, nisi ad extremum innocentium etiam sanguinem exsorbueris? Quin ergo homo omniũ quos terra sustinet sceleratissime, eum confestim de custodia deduci iubes?

Hæ verborum tanquam faces acriter in Kettum intentæ, tantam siue hominis qui loquebatur verecũdiam, siue, quod verisimilius est, ex scelerum conscientia metum ac formidinem incusserunt, vt quod alij precibus atq; omni contentione impetrare nequissent, id ille minis ac orationis grauitate perfecerit. Cuius prudentia Prætor libertatem adeptus etsi prorsus omnem illã turbulentissimi temporis procellam deuitare non potuerit, tamen & carceris acerbitatem & vitæ periculum fœlicissimè subterfugit. Quamobrem facta illi vltrò citroqué in ciuitatem commeandi facultate, multis posteà ciuium in ijs malis quæ tum vrbẽ oppressere subsidio fuit illius probitas & industria. Et quoniam omni tempore ad gubernacula ciuitatis sedere nequibat (quippe qui plerumq; perpetuò in hostium castris commorari coactus fuerat:) Augustino quodam Stuardo (in illius locũ suffecto) omnem vrbis defendendæ curam (se absente) delegauit. Qui quidem ascitis sibi Henrico Bacono, & Ioanne Atkinsono vicecomitibus, ciuitati diligentissimè præfuit, omnesqué oppidanos (nisi qui fortè immaniores extitissent) in officio facilè continebat.

Cæterùm hic operæpretium erit referre, quam tristes & tetrici Iudices extiterunt in eos quos captos, & in vinculis detentos, omni ludibrio & ignominia

minia crudelissimè afflixerunt. Quorum tanta fuit atrocitas & nequitia, vt quos singulari primum & inaudito scelere violassent, eos ad extremū diuexatos, & acerbissimis affectos iniurijs, stolidissimæ & insanissimæ multitudini iugulandos obiecerint. Indicto namq; die, quo comprehensi veluti rei in publicum producerentur, vt præpostero Iudiciorum more quæstio de ijs exerceretur: Kettus palam omnibus inspectantibus, arborem quam vocāt REFORMATORIAM conscendens, (ordine vnoquoque nominatim citato) ab asseclis & scelerum conscijs qui circumfusi steterunt, sciscitari solebat: quidnam illis videretur? Ibi furiosissimi nebulones, de vita innocentissimorum hominum quæsitores ac iudices constituti, si nihil de reo comperissent, BONVM VIRVM eum esse, BONVM VIRVM, & absolui debere conclamârunt. Sin autem tenuissima alicuius leuissimi criminis suspitione, illius qui nominaretur fama perstricta fuisset, aut quæuis vel minima res reperiretur, qua fortè quempiā ex illis aliquando offendisset, SVSPENDATVR, SVSPENDATVR, respondet aliquis cuius voce cætera plebs veluti furiis instincta, tametsi hominem albus aterué fuerit penitùs ignoraret (vtpotè cuius anteà nomen ne audierit quidem) tamen idipsum semper vociferari consueuit.

Atque hunc in modum proditores pestiferi, non iudicio & ratione ducti, ne sui fortè dissimiles viderentur) sed cæco ac repentino quodam impetu animi (quasi turbine) correpti, vno persæpè verbo,

& vesano veluti furoris nutu, viris integerrimis miserrima & crudelissima supplicia inflixere. Tanta certè vis morbi, atque vti tabes omnium animos inuaserat, vt alienatis propé sensibus, & tantorum scelerũ atrocitate stupefactis omnia iura diuina & humana immani furore & audacia polluerint.

Paucis ab illo tempore interiectis diebus, rei militaris præfectura, belliqué administrandi potestas, GVLIELMO PARO *Marchioni* NORTHAMTONIENSI *ex imperio Regis delata est: iussumqúe vt protinus Noruicum contenderet, daretqué operam vt quoniam hij tanti furores, clementia ac mansuetudine, consopiri nequiuissent, Kettianos perindè ac proditores & Maiestatis Regiæ hostes immanissimos, ferro flammaqué persequeretur. Northamtoniensis ex sententia rebus omnibus paratis compositisqué, cum mille quingentis militibus (sicuti imperatum fuit) paulò post Norwicum proficiscitur. Erant autem illo in exercitu reguli duo, Sheffeldensis, & Wentworthensis, præterea Anthonyus Denny, Richardus Southwellus, Radulphus Sadlerus, Ioannes Gatesius, Thomas Pastonus, Henricus Bedingfieldus, Ioannes Suliardus, Gulielmus Walgrauius, Ioannes Cutzius, Thomas Cornewalleysius, equestris ordinis viri. Ad hæc Armigerorum, & generosorum, tam Anglorum quàm Italorum, caterua splendididissimæ.*

Cum iam mille tantùm ab vrbe passuum abesset

ſet Marchio Northamtonienſis, fecialem confeſtim præmiſit, qui vrbi (ſicut mos eſt) niſi paruiſſet, bellum indiceret. A quo omnibus quæ fieri conſueſcunt, in ciuitate promulgatis atque tranſactis, Auguſtinus Stuardus vrbis Proprætor, celeres protinùs nuntios demittit, qui Coddo Prætori renuntiarent (inuitiſſimum hunc anteà diximus in Ketti caſtris detentum) quæ mandata Regio nomine ciuitati à Marchione Northamtonienſi proponerentur. His eadem qua profecti ſunt celeritate reuerſis, demùm feciali à Prætore reſponſum. Nihil ſibi vnquam in vita „ accidiſſe triſtius, quam hæc mala quæ à ſeditioſiſſi- „ mis hominibus inuecta, patriam ac ciuitatem Noruicenſem, antea florentem, iam penè inexpiabili ſcelere „ peruertiſſent. Se (quantum humana ratione prouide- „ ri potuit) omni ſpe adnixum, vti hÿ tumultus primo „ quoquo tempore profligarentur: nequiſſe tamen præ „ ſcelerum rabie quibus implicatæ omnium mentes te- „ nerentur. Carceris ſe terrorem, mortis pericula, om- „ nes denique acerbitates pertuliſſe, ac nunc quidem ab „ hoſtibus vndique circumſeptum teneri, alioquin (ſi- „ cuti par erat) ad Marchionem Northamtonienſem „ confeſtim venturum fuiſſe. Verum enimuerò quò „ faciliùs ciuitatem in officio contineret, eius tuendæ „ auctoritatem, Auguſtino Stuardo homini induſtrio „ delegaſſe, ne fortè ſe abſente, plebs per imprudentiam laberetur. Vrbem in illius poteſtate futuram, ſequé (ſi Kettus permitteret) libenter ad eum iter „ in caſtra ſuſcepturum; & ſuas ciuitatiſqué fortunas „

" eius fidei permissurum. Hijs properè per fecialem ad
" Northamtoniensem delatis, Propraetor continuò cum
" vicecomitibus ac magno ciuium numero subsecutus,
" in Northamtoniensis castra concessit. Cui ense tradito
" (insigne is est Regiae Maiestatis & potentiae, atque in
" maximis Angliae ciuitatibus praetori semper praeferri
" consueuit) demonstrat quemadmodum Praetor ipse
" (quod maxime in votis erat) venire nequiret, se tamen
" atque primores ciuitatis suae adesse, qui vrbem,
" se, suaque omnia in fidem atque potestatē Regiam transdaret:
" fateri permultos oppidanorum exstitisse, qui
" deterreri non potuerint, quin cum his consentirēt, maximam
" tamen optimorū ciuium partē in fide ac officio
" permansisse, neque se cum reliquis coniunxisse, neque
" contra Maiestatem Regiam omninò coniurasse, hanc
" paratam esse, & imperata facere, & eum exercitumque
" in ciuitatem accipere. Northamtoniensis oppidanorū animos verbis confirmauit, pollicitusque est sibi ciuitatem curae futuram, magnam se habere spem, fore vti hij tanti furores, quibus nunc omnia arderent, breui compescerentur. Quae cùm dixisset, Southwellio ensem tradidit: quem ille (qui honos semper à nostris Praefectis regijs antiquo more & solenni defertur) nudo prae ferens capite, Northamtoniensi in ciuitatem praeibat. Qui per portas D. Stephani ingressus, protinùs indicit vti omnes ad se in forum conuenirent. Ibi diu deliberatum, multaque à multis tam ad vrbis defensionem, quàm ad hostium impetus retardandos excogitata. Tum vigiliae in muris, & pro portis excubiae,

cubiæ, omnibusque in locis (si qua fortè infirmiora videbantur) armati ad quemuis euentum collocati.

His constitutis rebus atq; peractis, Northamtoniensis sub noctem in domum Proprætoris venit : ibiq; cum cætera multitudine Nobilium ac Generosorum cœnatus est. Peracta cœna, cuncti in illis ædibus, etsi itineris tædio, ac æstu languidi, armati tamen (ne incauti opprimerentur) ea nocte conquieuerunt.

Atque hîc casúne, an consilio euenit, nondum satis comperi, factum tamen est, vt Itali quidam cum magna coniuratorum manu (multis vtrinque vulneribus acceptis & illatis) conflixerint. E quibus vnus cùm intrepidantius se in medios hostes inferret, vir fortissimus, primùm multitudine circumuentus, ad extremum captus, & ignominiosissima morte affectus est. Nam vestibus omnibus detractis, & armis (quibus indutus erat sumptuosissimis, & affabrè sanè factis) nudum eum (multis tamen prius affectum probris & contumelijs) de Quercu in arce Surreiensi suspenderunt. Magnum equidem omnes acceperūt dolorem, ex tam crudeli ac miserabili morte optimi viri, ac militis præstantissimi, hancq; tam atrocem ignominiam ab illo (si licuisset) pecunia (quanta certè æstimari non potest) libentissimè redemissent. Verum tamen ex huius calamitate, statim initio perspectum, qualis & quam detestabilis in ijs qui contra patriam scelerata arma sumpserunt inesset immanitas. Quanquam non ita multò post consilio diuino (neque enim

malos diu consistere patitur inultos innocẽtium profusus cruor) Caymus ipse qui author huius tam diræ crudelitatis extiterat, eodem genere mortis, etsi nimium seras, dignas tamen tam exsecrabili sæuitia pœnas suscepit.

At enim Northamtoniensis nocturnos hostium in vrbem introitus metuens: iussit vt custodiæ, & vigiliæ (quas anteà diximus diuersis in locis dispositas, in muris, & pro portis, constitisse) acerbius, & diligentiùs (quam vulgò fieri consueuit) circumirẽtur. Quò (nostrorum tum oculis tum animis in omnes hostium conatus paratis atq; intentis) si quæ fortè nocturni tumultus procellæ exsuscitarentur, eorum consilijs facillimè, ac nullo negotio occurri possit & obsisti. Quod quidem à centurionibus sedulò factum fuit, cæteriq; omnes milites in foro excubabant, qui magna lignorum strue exstructa, eandem incenderunt, ne si quid fortè contingeret, nostri tenebris & locorum inscitia impediti, hostium insidijs, imprudentes & incauti circumuènirentur.

Edwardus Warnerus (equestris ordinis vir) & tum tribunus militum (Mareschallum vulgo appellant) tesseram dedit. Thomæ autem Pastono, Ioanni Clero, Gulielmo Valgrauio, Thomæ Cornwaleisio, Henrico Bedingfeldio (exploratæ virtutis, atq; prudentiæ viris) diuersæ vrbis partes ad defensionem ipsius distributæ sunt. Qui omni studio rem complexi, summaq; cum alacritate officio functi suo: tùm huc & illuc, perpetuò circũcursitãtes, nostrisq;, nũc voce,

nunc

nunc vultu, nũc labore, & alacritate ipſimet ſua, vim & aculeos addentes, peſtiferos rebellium conatus prudentiſſimis conſilijs anteuerterunt.

Porrò cunctis iam rebus ex ſententia confectis, Northamtonienſis, quiq; cum illo venerant omnes (ijs ſolummodò exceptis, quibus, vt diximus, propugnãdæ vrbis cura incubuit) corpora diurno feſſa labore, quieti tradere conſtituerunt.

Iamq; ſuaui ſopore, noſtrorum hominum membra deuinxit ſomnus, cùm concubia ferè nocte coniurati, ac ſi iamiam in vrbem irrupturi forent, terribili tormentorum tonitru, horrificiſq; omnia circum clamoribus permiſcuerint. Qanquam certè percommodè ea in re accidit, vt ferreæ pilæ, quæ maioribus è tormẽtis in vrbem diſploderentur, perpetuò ſupra noſtrorum capita volantes, nõ magnoperè nocerent, ſiue eas ignis vis, impetuſq; violentiùs abſtulerit, ſiue libratorum manus infida (nam ſunt qui pecunia corruptos putent) tormenta ſua altiùs aliquantulum quam expediret, de induſtria direxerint. Quæ quidem dum hunc in modũ (quamuis ſemper ſine damno) creberrimè tamen ab impuris importuniſq; latronibus exercerentur, continenti fragore, reboatuq; horriſono tantum terroris inuexerant, vigiles vti noſtri qui in muris, quiq; in portarum ſtationibus conſtiterunt, (AD ARMA) ſæpiùs conclamarent. Idqué cum crebrò fieret (neque enim hoſtes vnquam furere deſtiterunt) Northamtonienſis qui ſe, ſi quid in vrbem tumultuoſius

coniurati machinarentur, protinùs acciri iusserat, à Tribuno militum excitatus, ijs quos in exercitu habebat nobilibus ac generosis stipatus, in forum descendit. Deinceps quò paucitati atque infrequentiæ militum prospiceretur, oppidumq; facilius propugnari posset, concilium cœperunt huiuscemodi: vti omnes aduersæ ab hostibus portæ, murorumq; ruinæ obstruerentur, rati sic nec militem ad mœnia defendenda defuturum, si copiæ augustiùs contraherentur & hostem (sine periculo) vrbis introitu arceri posse.

Rebus hijs institui iam cœptis, & ad exitum penè perductis, seditiosi ad vnum ferè omnes, & rapidissimi torrentis more è speluncis deuoluti, dissonis cum clamoribus, atque vlulatibus feris, inconditisquè, ad vrbem decurrerunt. Ibi ferro, igniq; portas comburere, atq; exscindere conantur alij, alij muros conscendere: fluuium tranare nonnulli: multi per loca humiliora, & vetustate collapsa mœnia, in oppidum sese inijcere. Contra nostri omnia moliri cœperunt: magnaq; vi contendere: ingressum hostem vndiq; fortiter repulerunt: aduentantem iam, & influentē, viriliter represserunt: hastis, sagittis, gladijs, omni telorum genere profligarûnt: eoq; rem deduxerunt, vti fractus paulatim atq; imminutus irruentium vigor, fluctuare aliquantulum incœperit. Cæterùm pugna fit inflammatissimis vtrinq; animis, sæua, peratrox, cruenta, (si qua alia) dum in vrbem per vim infundere se niterentur hij, nostri autem illos omni aditu prohibere. Itaque ad horas ferè tres, acerbissimis inter se conflicti

Etati

ctati odijs decertarûnt, commissumq; acrius (suprà quam quis crederet) & ardentiùs diuersis in locis prælium: euentu certè adeò dubio, & ancipiti, vt nisi nostrorum hominum ad repugnandum ardor mirificus, Pastonij verò, Valgrauij, cæterorumque equitum peregregia virtus, & planè inexsuperabilis extitisset: ea nox nostris proculdubiò vna omnium calamitosissima contigisset. Tanto siquidem furore rebellium mentes ignitæ atque incensæ fuerunt, tantaq; bellandi libidine, vt quamuis mortiferis concisi vulneribus, pugna tamen abstinere noluerint, sed semianimes, & suo atque alieno, immersi cruore, ad extremum vsque spiritum nostris indignabundi restiterunt. Multi etiam pectoribus ferro transfixis, & fœmorum neruis, atq; poplitibus incisis (horresco referens) genibus innixi tamen, tam diris exagitabantur furijs, nostrorum vt nates atque crura intermortuis iam penè manibus & planè exsanguibus conuulnerarent. Verùm enimuerò nostri inclinatam iam tandem hostium vim & subdebilitatam animaduertentes, impetu adeò vehementi sese intulerunt, vti sustinere repugnantes diutius, aut consistere nequiuerint, sed viribus vndique protritis atque contusis, ingenti cum strage suorum (trecenti enim in illa pugna ceciderunt) ex oppido expulsi, reiectiq;, in peruiuisa cubilia denuò sese condiderint.) Quo nostri prælio defuncti, (paucis ex suis desyderatis, vulneratis verò paulò pluribus) aduersus omnes hostium insidias securi, id quod supererat noctis (su-

perfuit autem non multum)quieti dederunt.

Crastinus autem vbi illuxisset dies, ex oppidanis nonnulli ad Northamtoniensem detulerunt, permultos esse coniuratorum in Ketti castris, quorum in animis omnis iam furor restinctus deferbuisset, hos perfacilè & nullo negotio impelli posse, vt ab illa conscelerata perditorum hominũ societate desciscentes, ad officij cogitationem & salubriora consilia sese traduci sinant. Pertæsum enim iamdiu scelerum quæ perpetrassent, præstoq; esse ad portas Pockthorpenses, quatuor vel quinque millia hominum, qui nihil aliud exspectent, nihil desiderent, nisi pacem & veniam quæ si iam tandem ab illo proponeretur, conficere se illos è vestigio arma abiecturos, & Regiæ se clementiæ misericordiæq; permissuros, Northamtoniensis ex hoc nuntio, incredibili sane lætitia ac voluptate perfusus est, vtpote qui maluerat facilem & incruentam reportare victoriam, quam (etsi perduelles essent & nocentes) lugubrem tamen, & ciuili sanguine respersam. Fecialem vnà cum Tubicine confestim dimittit, iubet fidem vti Regiam interponeret, impunè fore omnibus qui ab armis recederent. Hij continuò ad portas Pockthorpẽses progressi, neminem tamen illinc inueniunt. Verum fecialis buccina signum dat, ad quod cũ ab hostibus effusissimè de monte decursum esset, Flotmannum quendam (hominem ferum & immanem) conspicatus. (princeps enim de colle descenderat) clara voce fecialis consistere iubet. Quærenti quidnam esset?

esset? & cur tubæ cantu illos ad colloquium conciuis- „
set: Fecialis: Abi (inquit) & à Marchione Nor- „
thamtoniensi, huius belli præfecto, tuis renuntia: „
Maiestatem Regiam monere, vti iam tandem re- „
sipiscant, & his tantis furoribus finem imponant: si „
fecerint saluos se fore, & illius clementia tutos, & „
incolumes, neque cuiquam quod admisisset sceleris, „
fraudi futurum.

Ad ea Flotmãnus (vt erat volubili semper lingua, & ad petulantem loquacitatem celeritate quadam præcipiti) superbè minaciterque respondisse fertur: Quod ad Northamtoniensem attinet, se ne tanti qui-
dem facere, nullius neq; virtutis, neq; consilij, neque „
fortunæ virum, sed eum contemnere, & pessimè odisse, „
tanquam infamem, leuem, impurum, atque alienæ „
semper opis indigẽtem: perfidia deniq; atq; omni pro- „
ditionis turpitudine delibutum: Regiæ salutis, digni- „
tatisq; propugnatores se semper acerrimos extitisse, „
eaque mente perpetuò futuros, illius vt incolumitate „
suas, omniumq; bonorum fortunas inniti arbitrentur. „
Arma se induisse, non contra Regem, sed quæ Regi, „
sibiq; in posterum salutaria futura confidant: neque „
vlla, vel concepti sceleris conscientia, vel læsæ Ma- „
iestatis dedecore illigari. Ecquid enim aliud conari? „
quã regium nomen, maiestatemq; defendere? cõmuni „
saluti prospicere? legũ libertatisq; iura tueri? semet- „
ipsos, coniuges, liberos, fortunasq; suas conseruare? rem „
deniq; publicã (indignis vexatã modis) ab inimicorũ „
suorũ detestabili superbia, libidine, crudelitate, vin- „
dicare? Proin

" *Proin culpæ expertes à pœna itē immunes ac liberos*
" *esse debere. Nam quod persplendens ille præco mul-*
" *toq; perinsignis auro, ad speciem præclara sibi quædã*
" *& magnifica dudum proposuisset : id eo sanè fieri*
" *consilio, vt aut insidiosa pacis conditione, libertatis*
" *recuperandæ studia restingueret: aut ipsos salutaribus*
" *quibus septi fuerant præsidijs nudatos, omniqué ope*
" *exclusos, truculentissimis belluis deuorandos obijce-*
" *ret. Impunitate igitur (inquit) tua qui deliquerint,*
" *fruantur per nos licebit : nos qui hijs armis, atque*
" *innocentia tecti nostra, securi tutique sumus, nullius*
" *vnquam misericordiam implorare decreuimus. Ete-*
" *nim postratam iam penè Rempub. & generosorum*
" *indies importunitate labefactatam, & impulsam,*
" *aut hijs conatibus, ex miserabilibus in quibus iam*
" *diu iacuit ruinis, ad pristinam dignitatem excitaturi*
" *sumus : aut (quod viros fortes, magnoq; præditos ani-*
" *mo decet) capitis periculo audacter decernentes, in*
" *prælio (nequaquam prodita, quamuis oppressa liber-*
" *tate) morituri.*

Vix dum finem fecerat huius furiosissimæ oratio-nis (homo mortalium omnium perfidiosissimus) cùm repens de improuiso clamor omnem quaquà versus vrbem peruasisset horribilesq; exaudirentur hominũ trepidantium, & AD ARMA *conclamantium voces, quibus omnium vndiq; aures personauerunt. Namq; hoc ipso tempore dum hæc ad portas Pock-thorpẽses fierent, coniurati insanabili rabie ac perti-nacia incitati, per loca quædam propter infirmorum*

hospitia

hoſpitia in vrbem irrumpentes, hoſtilem in modum omnia ferro igniq́; vaſtantes incedunt. Veruntamen à noſtris in planicie iuxta palatium Epiſcopi Noruicenſis celeriter accurſum eſt, ibiq́; pugnatũ diu ſanè atq; acriter, circiter centum & quadraginta hoſtium cæſi, & ex noſtris militibus aliquot, vtrinq; autē multi grauiſſimis vulneribus affecti.

Sed omnium oculos menteſq́; miſerabili luctu ac horrore perſtrinxit DOMINI SHEFFELDII *mors indigniſſima. Hic dum (vt fit) generis ac dignitatis magis, quam ſalutis ſuæ memor, viuidus & ferox, reiq́; gerendæ percupidus, in confertiſſimos hoſtes alacriùs & incautiùs pugnans inuehitur, fortè fortuna ab (rapido curſu circumagēdo) equo effuſus, in foſſam præceps deuoluitur. Ibiq́; vir nobiliſſimus à ſicario ſceleſtiſſimo crudeliſſimè interficitur. Cumque hanc tam diram, & atrocem à ſe mortem, omnibus modis, quà præmia maxima pollicitando, quà nobilitatem, nominiſq́; ſplendorem ſæpiùs indicando, deprecaretur: tantum abfuit illorum vt animos, aut hominis, aut nominis commiſeratio ſubierit, vt eò ferociores extiterint. Poſteaquè de facto (velut glorioſiſſimo) inter ſe contendentes, ad laudem eius tam inuiſi facinoris, ita cuncti animis exarſerant, vt penè ad vim ventum ſit, cùm vtrinq; incenderentur ad decus & gloriã, quæ apud ſuos propoſita videbatur ei, qui homini ſplendidiſſimo fatale illud vulnus, ac mortiferum inflixiſſet. Sed omnium opinione, Fulcus cæteris palmam præripuit, qui palam prædicabat (Deum*

um detestans) à se claua ictum interisse. Vtcunque fuit, vir clarus & honoratus, hoc tam tristi fato functus, occubuit. Et Fulco non ita multò post (vindice Deo) debita tanto sceleri præmia persoluta sunt.

Verùm enimuerò dici non potest quantum semper in vtramq; partem valeat ad victoriam amplissimorum virorum interitus. Etenim hostes cognito hoc tam lugubri casu, infestiores fieri cœperunt, & ad prælium committendum alacriores: nostri autem sensim animis imminuti, paulatim elanguescere: adeò vt cōiurati lætitia elati, magno vndiq; clamore quasi explorata iam victoria sublato, in vrbem (quà dabatur iter) nostros hostiliter insequentes inuolauerint. Qui partim multitudine oppressi (viginti enim penè millia coniuratorum erant: nostrorum autem mille tantū quingenti) partim autem huius illustrissimi adolescentis clade perculsi, vrbe cesserunt: diuersisq; itineribus per deuia tota nocte inter saxa, vepres, & virgulta dilapsi, Londinū tandem omnes reuerterūt.

At ciues tot tantisq; onerati atque obruti malis, cùm omnia vndiq; hostium plena essent, vim ac cædem, cunctaquè quæ in captis vrbibus fieri solent hostilia metuentes, omni spe abiecta è ciuitate diffugerunt. Tantoquè pauore plerumque omnium animi defixi fuerunt, vt multi mentibus simul luctu, metuq;, à sensu rerum suarum abalienatis, vxores & liberos, omnesquè fortunas in hostium potestate relinquerent.

Multi

Multi vero suã quisq; spem, sua consilia (communibus deploratis) exsequentes, quicquid esset auri, argentiue, & suppellectilis pretiosæ, in cloacas puteosque demerserunt. Vrbem verò totam quaquàuersus perculit luctus & mulierum puerorumq; ploratus, qui cum hostium clamore, & flammæ sonitu, & ruentiũ tectorum fragore permistus, horrendo cuncta compleuerat sono. Nam coniurati statim à Northamtoniensis discessu tectis ignem iniecêre, isq; per domos vicosque horribili flamma diffusus, magnam vrbis partem celeriter absumsit. Etenim quæ erant ad vicũ Holmensem ex vtraque parte incendebantur omnia hospitiaque quæ plebi inopi ac valetudinariæ destinabantur, tum Episcopalis, Pockthorpensis, Magdalenensis, Bearestretensis portæ, multaq; præterea varijs in locis ædificia conflagrauerunt.

Accidit autem peropportunè, vt eodem tempore, magni imbres de cœlo defluerent, quibus ignis celeriter restinctus, nequaquam tam passim, ac latè quàm hostes volebant peruagatus est. Ad hæc proditores diuitum domus ingressi, eas diripuerunt, exhaustas etiam nonnullas igni concremauerunt. Tantaq; & tam varia, nefandæ crudelitatis exempla vbique ædiderunt, vt iam non homines, sed immanes belluæ formam hominum indutæ, in vrbem ingressæ viderentur. Etenim satis constat, illa tempestate ciuitatis speciem, tam lugubrem, ac miserabilem extitisse, cũ nihil aut oculis hauriretur, aut auribus cõciperetur, nisi vlulatus, cantusq; hostium dissoni, fletus muliebris,

muliebris, virorum clamor, & huc & illuc discurrẽtium strepitus, tum ferrum, flamma, ruinæ, cæteraque (quæ ne narrando minora faciam, prudens prætereo) vt non videntium solùm mentes oculosq; horror perfuderit, verumetiam audientium aures & animos incredibili mœrore perculerit.

Capta igitur hunc in modum à coniuratis vrbe, incensa, direpta, deserta, cùm omnia vndiq; (præterquam ab hostibus) solitudo occupauisset (nam qui in oppido remanserant, obseratis ianuis in intima ædiũ sese abdiderant) Proprætor solus, velut ad spectaculum occidentis patriæ à fortuna relictus, consilij, & auxilij expers, cùm de summo ædium cuncta flammis ac ruinis vastata vidisset, ratus, hostes non ita multò post, sicut ædibus stragem intulissent, sic hominibus vicissim vim ac mortem illaturos, occlusis foribus domi se continebat.

At coniuratorum intereà manus ingens, velut agmine facto, per portas Augustinenses in vrbem irrupit, cunctiq; præcipiti cursu ad Proprætoris domum delati, fustibus & ijs quæ sors obiecerat baculis, armati, fores effringere conantur. Demùm ignis subijci cœptus, ad quem terrorem Proprætor cum cohorruisset, ianuam (namq; omnes serui in fugam se proripuerant) recludit. Protinùs illum comprehẽdunt, palliumq; (quo tum fortè vtebatur detrahunt, proditorem appellant, necem deniq; minitantur indignam, nisi indicaret quo in loco Northamtoniẽsis delituisset. Cùm ille discessisse omnes respondisset, eam vocem

cuncti

cuncti clamore ac indignatione tumultuosissimè exceperunt, omniq; impetu in ædes irruentes, loca quælibet furacissimè perscrutantur. Deinde ad prædam dilapsi, spolijs onusti recesserunt. Sed multi, partim pecunia alijsq; rebus à Proprætore acceptis, partim cuiusdam hominis voce, qui illa intolleráda esse dixit, & furta ac flagitia omni supplicio vindicáda repressi, sarcinas oneraq; quæ prius asportassent denuò in officinas coniecerunt. Veruntamen permulti ciuium, quorum domus seditiosi intrarunt, cùm Northamptonienses tantùm quærere præ se tulissent, omnibus fortunis exuti spoliatiq; sunt. Præcipuè verò eorum ædes dispoliauerát, qui vrbe cesserût, illos proditores, Maiestatiq; Regiæ hostes apertissimos esse prædicátes, bonaq; illorum se in fiscum redacturos: Cæterùm oppidanorum nonnulli id consilij cœperunt, vt panem ac potum, omnisq; generis alimenta furiosissimæ multitudini exhiberent: quibus misera ac ieiuna plebs delinita, nonnihil à rapinarum rabie conquieuit. Nihilominus quã plurimi, hac inexspectata calamitate accepta, magna damna, iniuriasq; pertulerût, tantisq; depressi difficultatibus fuerût, vt semper posteà dum vixerant (viuunt autem adhuc etiam nonnulli) domesticis rebus implicatiores exstiterint. Subit interim rebellium animos (vt videbatur) futuri temporis recordatio: proin à vi ad salutis curam conuersi. Proprætori, vrbisq; primoribus imperant, vti ostiatim à ciuibus, ad omnes portas custodiæ vigiliæq; quotidiè instruantur: ni fecerint, mortem ac cruciamenta acerbissima interminari.

Prætereà in templo (horrendum dictu) in templo Dei Optimi maximi, proditores importunissimi, quoties pluuia decidisset, furorum suorum castra locârunt. Eoquè progressa est improbitas & audacia, cunctaqué delendi libido, vt nec sapientissimorum hominum voces, nec diuinæ vindictæ terror, nec mulierum lamenta, & lachrymæ, eos à scelere auocare potuerint. Etenim fæminæ, postquam cæde inermium temperatum conspexissent, frequentes sese in vijs obiecerant, vti patriæ parcerent rogantes, sibi, suisqúe, homines se meminerint, hominibus natos, satis in illos, quorum causa arma cœperunt, sæuitum, inijcerent modò frænos iræ, pacem veniamqué, atque omnia proculdubiò bona a Maiestate Regia consecuturos. Sed vt anteà dictum est, nec minæ, nec sapientum consilia, nec precum blanditiæ, neque vlla denique res, potuit eos à tanta flagitiorum atrocitate deterrere: donec patriæ miserandam cladem, & sibijpsis dignum talibus sceleribus exitium tandem contraxissent,

Namq; Rex postquam intellexisset maiestatē suā indies magis magisq; minui nefariorū hominū cetus augeri: cuncta hoc execrabili insanissimi tumultus furore permisceri: clementiam & mansuetudinem regiam contemni: nullum iam misericordiæ locum relinqui: lenibus remedijs nihil profici: insanabiles esse animos, & letali lue contactos: omnem denique salutis spem penitus ademptam, nisi eam solam quæ in vi & suppliciorum atrocitate defixa foret: hanc

primo

primo quoq; tempore adhibendam existimauit. Quã obrem in comitatu Lincolniensi, et varijs regni regionibus, delectus institui, ac militē cōscribi iussit, magnũq; Heluetiorũ numerũ accersiri, ratus (id quod res monebat) sceleratam iam gentē stirpēq; penitus interfici debere, alioquin si latius se dissiparet, vicinamq; plebē sceleris contagione inficeret, tum demũ difficulter sisti posse, cùm illius pestis feruor longiùs peruagatus, atq; in regni tanquam venas ac viscera illapsus, omnes eius partes funestissimis perfidiæ flãmis inuoluisset. Huic exercitui IOANNES DVDLEIVS comes VARVICENSIS, (peregregiæ nobilitatis admirandæq; virtutis vir) præficitur: illiq; literis mãdatisq; Regis imperij summa defertur.

Hæc autem tum apud nostrates opinio omnium ferè sermone percrebuit, huius amplissimi Comitis tantam eo tempore animi magnitudinem ac rei militaris scientiam extitisse: vt aut ab hoc superari, aut nullo certe profligari posse viderentur. Harum igitur rerum voces in vulgus crebræ sparsæ dissematæq;, aliquam exercitus, apparatusq; regij, rumoris auram Kettianis afflauerat. Postea verò cùm pro certo comperissent delectus illos, Ducem, arma, cohortes, omniaq; bellici terroris instrumenta, in se instituta, parata, intenta fuisse, confirmare se indies, ac omnia circumspicere ac periclitari cæperunt, quò instructiores essent ad resistendum. Tantum abfuit vt eorum immanitatem & audaciam vlla vel ratio imminuerit, vel terror infregerit.

Hunc in finem cùm multa quotidiè à seditiosis tumultuosius fieri animaduertissent ciues quidã, vim, cædem, rapinas, incendia, omniumq́ rerum lamentabilem interitum metuentes. demùm ne inuiti etiã ab illis stare cogerentur, si in ciuitate remansissent veriti, rebus omnibus quæ raptim coaceruari poterant, in vnum congestis, ijsq́ aut in terram defossis, aut cæmentariorũ opera, latere lutóue circumclusis, noctu clàm ex vrbe profugerunt.

Varuicensis intereà, postquam se milite tam domestico quam externo, pecunia, armis, cunctisq́ quæ bello vsui sunt, rebus instruxisset, omnibus copijs circumfusus Londino proficiscitur. Fuerunt in illo exercitu Marchio Northamptoniensis (penes quem rei militaris administratio nuper fuit) AMBROSIVS ac ROBERTVS DVDLEIVS Varuicensis filij: Wylloughbæus, Poijsius, Braijus, multiq́ alij proceres illustrissimi: præterea equitum, armigerorum, generosorum, Heluetiorum, & cuiusuis ordinis militum circiter millia penè quatuordecim.

Cùm ad Cantabrigiã peruenissent, ibi ad Castellũ Varuicẽsi obuiã fit à primoribus aliquot vrbis Noruicensis, cæterisq́ ciuibus: quos paulò ante diximus, ex formidabili et perinsana cõiuratorũ audacia, timore cõcepto, cõfusos, perterritosq́ ex oppido profugisse. Hij squalore et sordibus obsiti, et in genua ꝓlapsi vniuersi se ad pedes illius proiecerunt, flebilibusq́ eum vocibus atque lamentis vehementiùs obsecrare cœperunt: Ne quid grauius in se statueret, nullius se

culpa

culpæ conscios, Regiam tamen clementiam ac misericordiam depræcari. Incredibilem sanè dolorem, ex hac miseranda patriæ clade ac vastitate concepisse, extrema omnia perpessos, domum quò vitæ consulerent, fugere è ciuitate coactos, ferro, flammaque ab vrbe, ab vxore, à liberis, & penè à complexu suorum diuulsos & eiectos. Tantis in miserijs (quibus vndiq; premerentur) nihil tamen aliud obtestari, nisi vt si in hoc communi, & summo omnium timore, per errorem & imprudentiam, inscios se aliquo scelere implicauissent, id ne fraudi sit, sed vt huic omniũ dolori & precibus condonaretur. Varuicensis ad hæc.

Intelligere se quanto in periculo fuerint, magnamq; eam perditorum hominum proculdubiò vim extitisse, quæ ab omnibus ijs rebus eos, quæ tantum non vita cariores sunt, abstraxisset: fateri nihil illos (quod sciat) perperam admisisse. Quod vrbem in tanto terrore reliquissent, humanum id quidem & ferendum videri. Vna in re paulò imprudentiores fuisse, qui initio his tantis malis non obstiterint, perpaucos quidẽ fortes & prudentes viros, momẽto temporis illos cœtus discussuros, si recenti re, se pro salute patriæ intrepidè obiecissent. Veniam nihilo tamen seciùs quàm peterent concedere, Regiamquè cunctis clementiam impertiri. Iubere insuper vbi se telis militaribusquè rebus instruxissent, parati vti sint qui agmẽ sequantur, colla tæniolis circumuincti, quò à cæteris discerni queant.

His peractis Cantabrigia proficiscitur, & ad X.

Kalendas Septemb. omni cum exercitu Intwoodiam peruenit. Distat autem Intwoodia Noruico, ad duo ferè millia passuum, ibiq; Thomas Greshamus quidam (equestris ordinis vir) domum habuit sane peramplam & ornatam, in qua Varuicensis eo die, & insequenti nocte cum suis permansit. Armati tamen omnes fuerunt, & ad prælium instructi, si quid fortè tumultus repentini hostes exciuissent: qui quidem è speculis & turribus cuncta quæ fierent cõtemplabantur. Varuicensis intereà dum (vt antea dictũ est) cum omnibus copijs Wintwoodiæ consedisset, fecialem mittit, qui Regis nomine vrbi, ciuibusq; (vti mos est) bellum denunciaret, nisi portis quamprimũ patefactis, atq; reclusis, Regium exercitum in oppidũ intromisissent.

Kettus vbi fecialem ad portas peruenisse intellexisset, Augustinum Stuardum Proprætorem & Robertum Ruggum vrbis primores, adire eum iussit & ab illo quid postulatum venisset sciscitari. Ii per posticum emissi, re cognita, feciali respondent.

Miserrimos sese arbitrari omnium qui vnquam vixerunt mortalium, tot tantisq; cladibus & animo, & corpore perfunctos, vt ad earum memoriam totis artubus contremiscant. Verũtamen hoc vnum prætereà etiam ad summam calamitatem, doloris & dedecoris adiungi, quòd eam quam Regiæ maiestati fidem deferre & debeant, & cupiant, hoc tempore præstare nequierint. Infœlicissimos sese existimare, quorũ in illa tẽpora ætas incidisset, quibus implicita

semper

ſemper aut vitæ, aut dignitatis diſcrimen ſubeundũ , foret. Nihilominus bene ſe de Regia Maieſtate , ſperare, vtpotè qui nullo horum ſe ſcelerum conſenſu , deuinxerint, ſed ea (quantum certè fieri potuit) à , ciuibus ſuis magna cum rei familiaris iactura, & , incredibili ſemper vitæ diſcrimine depulerint. Vnũ , hoc inſuper à Varuicenſi demiſſiſſime deprecari, vt , quoniam in vrbe Kettianorum innumerabiles eſſent , inermes , inopes ac nudi , quos (præterquam quod , metu & flagitiorum conſcientia, aſtricti tenerentur , cætero qui huius ſocietatis pertæſum eſſet, vtpote qui , cupiditatem ipſam malefaciendi, furorum ſacietate , repleuiſſent) rem ſæpius fruſtrà tentatam , ſemel , tamen iterum experiri dignaretur. Magnopere , ſeſe confidere demonſtrant, ſi hoc tempore impuni- , tatis ſpes denuò propoſita ſit : fore vti protinus ſine , cæde ac ſanguine ab armis diſcedatur. Æternam , eius rei ad poſteros memoriam futuram, & glori- , am quauis victoria præſtantiorem : ſi pacem ac , tela ciuili nequaquam imbuta cruore domum repor- , taſſet, ,

Fecialis continuo à colloquio Proprætoris in caſtra Varuicẽſis digreſſus, cuncta quæ ab illo didiciſſet demonſtrat. Varuicenſis, cui nihil antiquius fuit, quàm vt (ſi qua ratione confieri poſſet) incendium hoc, tam periculoſum & acerbum, ſine cruore ac ſanguine reſtingueretur : ſtatuit & ipſe quoq;, huiuſce rei conſiliũ, non facinorũ quæ deſignaſſent atrocitate, ſed dignitate regia, & regni vtilitate metiri.

Metuebat insuper ne Generosi qui vincti in carcere ac custodijs detinebantur, magnis indies terrorum iactati fluctibus, tandem ab illis crudelissimè interficerentur, namque mortem quotidiè interminabantur, & permultos ex ijs, ac præcipuè Rogerũ Woodosium, equestris ordinis virum, omni verborum contumelia lacerarunt. In quo sanè viro violãdo atq; vexando, inauditam illam suam atq; insatiabilem animi crudelitatem exercuerunt.

His igitur de causis placuit denuò experiri, possent ne iam tandem veniæ & impunitatis spe, de sceleris errore deduci. Dimissus ad id statim cum tubicine fecialis, quibus vrbem ingressis, obuiam fit protinus à quadraginta seditiosis, qui bini pariter incedentes (erant autem omnes in equis) multo cum plausu, ingentiquúe clamore à porta Diui Stephani ad Episcopalem perrexerunt. Eccin tubicen buccinæ cantu signum dat, ad quod cùm confertim de collo magni coniuratorum greges cõfluxissent, citato cursu equites ad illos diuolarunt. Iubent vti vtraque parte via ordine directo consisterent. In quem cùm se è vestigio retulissent, fecialis cum tubicine, ciuitatisq; primores duo, per medios hostes progressi, magnis vndiq; clamoribus ac vociferationibus excepti sunt. Namq; singuli capitibus denudatis, vno veluti ore ac consensu ad vnum fere omnes conclamarũnt. VIVAT EDOVARDVS REX. VIVAT EDOVARDVS REX.

Collaudati ob id à feciali & primoribus ciuitatis, atque ordinem quem tenerent vti eundē paulisper conseruarent rogati: fecialis cùm eum in modum ducētos quinquaginta fere passus confecisset, tādem collis cacumen conscendit. Ibi sacris ac solemnibus velatus insignibus paululum moratus, (nondū enim Kettus venerat) demum ita locutus fertur.

Non ignorare illos ex quo primum scelerata arma in patriam cœperunt, quot quantisqúe modis, omni studio, labore, sollicitudine, Regia Maiestas eam in curam incubuerit, vti à scelerum atrocitate qua omnia iura diuina atq; humana violauerunt, ad aliquam officij, & salutis suæ cogitationem (conuersis tandem voluntatibus) traducerentur. Non semel tantum, sed sæpius iterum atque iterum, pacis præcones atque internuntios ad illos misisse, quos tamen despectos semper, atque omni affectos ludibrio, detestabili furore ac perfidia neglexissent. Nunc verò (prô Deum immortalem) quo ruerent? quo se fortunasqúe suas exitiabili vesania præcipitarent? quem perfidiosissimis furoribus modum? quem impurissimis consilijs exitum imponerēt? Quousq; pestiferis incitati cupiditatibus, quas semel animis viuendi spes falsas atq; perinanes imbibissent, lætali sēper vanitate consectarentur? Quousq; turpissimā exitiosæ proditionis impietatē, ementitis verborum titulis, cōdecorarent? Quousq; horribiles impuritates, atq; nequitias, falacissimis virtutum integumentis inuoluerent? Quousq; deniq; earum rerum, fatali desiderio

"rentur, quas si assequi liceret, atque indipisci, totius "continuo Reipublicæ interitus, longe acerbissimus, "atque luctuosissimus accideret? Quin potius iam "tandem circumspicerent paulisper, atque animum, "mentemq́ adhiberent, REMQVE suam PVBLICAM (de qua omni in sermone nō perinsulse minus, "quàm nefariè impieq́ gloriari solerēt) intentioribus "oculis acerrimè contemplarentur. Enimuerò tam "facilimè perspici posse, fideléſne subditi sint, & bonorum ciuium nomine digni, qui contra maiestatem "Regiam hostilia arma induerint: qui despicatissimorum hominum, flagitiosissimos greges conflauerint: "qui patriæ (communi omnium parenti) impias, atq; "sacrilegas manus intulerint: qui plebis fecem mortalium vilissimos, (omni penè ex Anglia excussos) in "Rempublicam, ad bonorum interitum, & regni dispenditionem immiserint: qui maximam ornatissimæ "ciuitatis partem acerbissimo incēdio deleuerint: qui "permultis fortibus, atq; integerrimis viris fœdissima "vincula iniecerint: nonnullos autem exquisitissimis "cruciatos tormentis pernecarint: quo refertissimas "domus penitùs exhauserint, vicinasq́ villulas compilarint: qui multorum (nuper diuitum, nunc autem "illorum immanitate, miserorum, atque egentium) "fortunas, ad se, in sua nefanda castra funesto latrocinio trāstulerint: qui falsas leges, falsas literas, falsa "diplomata, Regis nomine confinxerint: qui templa "dei optimi maximi profanauerint: priuatorū hominum domos prostrauerint, agros circumquaque perculerint

culerint,& afflixerint: qui cogitationes omnes studia, conatus, ad depopulationes, cædes, vastationes, incendia, rapinasqué conuerterint: qui denique nihil superesse siuerint, quo progredi longius posset furoris rabies & amentia, quin id totum, aut profundissimæ libidines absorpserint, aut importunitates teterrimæ dissipauerint. His cùm se tot, tantis ac tam horrendis flagitiorum fœditatibus, Deo, Regi, Reiqué publicæ, obstrictos videant: cumqué iam eum in locum res suas, fortunasquè omnes, deductas animaduertant, atque ita planè profligatas, & perditas, peiore vt conditione quàm nunc sunt (sunt enim pessima) ne si cupiant quidem, esse queant, tum ipsi secum recordentur, quam in immensum malorum mare præcipites sese deuoluerint: cogitentqué quid pertimescendum sit illis quorum capitibus semper impendeant, (quæ vitari certè nullo pacto poterunt) diuini numinis ira, & inuictissimus violati infestiquè Regis exercitus. Etenim decreuisse maiestatem suam, non pati diutius hærere hoc tantum malum in visceribus regni sui, neque tam feram, immanem & intolerandam audaciam vlterius impunitam & inultam relinquere. Itaque delegisse Comitem Varuicensem, (celebris gloriæ, multiqué nominis virum & huic rei à maiestate sua præfectum) qui illos ferro, igniqué persequeretur, iussissequé vti nunquam prius desisteret, quàm hanc illorum tam teitram & horribilem societatem radicitus excidisset. Nihilominus tantam esse eius im-

mensæ

" mensæ bonitatis, atque clementiæ magnitudinem, vt
" quem perditorum facinorum (si perseuerarent) vin-
" dicem constituerit, eundem quoque (si secus fece-
" rint) misericordiæ suæ interpretem atque admini-
" strum esse voluerit. Quam nisi iam (deterioribus
" posthabitis consilijs) amplecterentur, Varuicensem
" per omnia sacra iurare, nunquã eam posthac cuiquã
" oblatam iri, sed se (sicuti sibi à Rege imperatum
" fuit) omnes eius pernitiosissimæ coniurationis socios,
" satellites, ministros, adiutores, vt Maiestatis Regiæ
" hostes infestissimos ferro, igniq́; persecuturum: ne-
" que ante persequendi finem facturum, quàm illi qui
" hoc nouo, inaudito, inexpiabili parricidio, cuncta pol-
" luissent, & se tam insanis scelerum fluctibus obruis-
" sent, meritas Deo Regiqué pœnas, debitasq́; per-
" soluerint.

Hæc dum dixisset, etsi multi de rerum euentu magnoperè solliciti, & qua angore conscientiæ, qua flagitiorum suorum rrcordatione conuicti, cohorruissent: tamen plærique omnes huic orationi grauiter infensi, ita intimis exarserant sensibus, vt fecialem protinus clamoribus vndiq; infestis, maledictisqúe
" conscinderent. Nonnulli eum proditorem esse voci-
" ferarunt, non à Rege missum sed à Nobilibus in-
" structum, & subornatum, qui illos in fraudem im-
" pulsos, verborum blandimentis atq; delitijs consopi-
" ret, quò faciliùs veluti conniuentes, incauti, & nihil
" triste formidantes, opprimerentur. Alij veniam illã
" ad speciem quidem præclaram, magnificam videri,

sed

ſed reuera exitioſam tandem, & lugubrem futu- »
ram, vtpote quæ nihil aliud eſſet, niſi DOLIOLVM CAPISTRIS REFERTVM. Tunicam »
autem illam pictam, auroq; diſtinctam & illuſtrem »
neutiquam eſſe fecialia inſignia, ſed quiddam ex »
Papiſticis conſutum ornamentis. Multa præterea »
in illum (peſtilenti vecordia turbidi atque præcipi- »
tes) rabidè furioſequè coniecerunt, dum quaquauer- »
ſus cuncti acerrimis in eum vocibus, & mortem re- »
dolentibus, virus acerbitatis ſuæ profunderent. Ni- »
hilominus fecialis illinc cum Ketto digreſſus, alio in »
loco eadem quæ ibidem promulgaſſet, cæteræ plebi, »
(namq; anteà præ multitudine omnes audire nequi- »
erant) proponit. »

Accidit autem vt prius quàm orationi finem impoſuiſſet, ſceleſtiſſimus puer nates flagitioſiſſimè denudaret: facto inſuper fœdiſſimo, addita ſunt verba fœdiora. Qua indignitate quidam permotus (nam cis flumen erant ex noſtris aliquot, qui eò ſpeculatum venerant) puero fiſtulæ glande plumbea ſuprà renes, plagam repetè mortiferam inflixit. Quod cõiurati cum conſpixiſſent, equites duodecim de ſylua furioſiſsimè conclamantes decurrerunt: Cir- »
cumuenimur ô ſocij niſi preuideritis, circumueni- »
mur. Nonne videtis commilitones noſtros coram »
trucidari? ac tormentis transijci? Quid ſperemus »
ſparſi & inermes, cum etiamiam, armatis vis »
inferatur? Enimuerò fecialem nihil aliud cona- »
ri, niſi vt cuncti inſidijs circumcluſi debilitatiquè, »
à no-

" à nobilibus contrucidemur. Hæc cũ dixisset, dissipati
" omnes, ac veluti repentino furore conciti diffuge-
" runt.

Attamen Kettus feciali se adiunxit, eratq; illi in animo Varuicensem coram affari: iamquè collem penè Sturtelhensem descenderant, cum ingens seditiosorum caterua clamoribus insecuta, ad vnũ omnes vociferari cœperunt. Quonam iret rogantes? se paratos omnem (quamuis vel acerbissimam) cum illo fortunam subire. Quin si longius progredi perexisset, habituros illos itineris etiam comites, ac vitæ necisq; participes. Fecialis cum à tergo tantam hominũ consectãtium vim vidisset, Kettum rogabat vti hos cõcursus ac tumultus sedatum retrò concederet. Qui cùm ad suos se retulisset, protinus conticuerunt, cunctiq; cum illo ad castra reuerterunt.

At Varuicensis cùm vniuersos furore quodam, & cæco veluti mentis impetu ad interitum præcipites ferri animaduertisset, neque vllis aut precibus aut pollicitationibus, neque porrò supplicij denunciatione permoueri: vti à tam fœdo incœpto absisterent, pacis spem (rem tam à se, quàm ab alijs sæpius frustra tẽtatam) in æternum sibi dimittendam putauit, & tãdem de bello agendum. Itaq; confestim ad portas diui Stephani exercitum ducit, (quas cataractis dimissis, perduelles occluserant) iussitquè magistros libratorum regios, ita bombardas pro portis locare, vt ijs deturbatis, atque tormentorum impetu refractis, multi in vrbẽ aditus præstrueretur. Quæ dum fierent,

fierent, ab Augustino Stuardo propraetore intelligit, ianuam esse auersam (quam vulgò aneam appellãt) hanc ab illis maximis defixis trabibus, ijsqué terra lapidibusq́; repletis munitam, nihilominus nullo negotio distrahi atque perrumpi posse. Munitores accersuntur, ijs imperatum vti refringant. Effracta porta, per patentem eam nostri primum in Vrbem ingressi, multis interfectis, hostem eo loco facillimè submouerunt. Iamqué tormentariorum praefectus, cataractis disclusis, atque diruptis, dimidiam ferè portae partem, frequenti tormẽtorum ictu quassatam disiecerat, cum Northamtoniensis, et Drurius quidã (perspectae fortitudinis vir) cum cohortibus suis, illâc in vrbem inuolantes, Kettianos istinc quoque multo inflicto vulnere, multisquè trucidatis è vestigio depulerint. Ex altera item parte Vrbis, Propraetor perfecit, vti portae Vestuicenses aperirentur, quibus reclusis patefactisq́;, Varuicensis omni cum exercitu intromissus, resistente penè nullo, in forum peruenit. Ibi sexaginta ferè hostium deprehensi, in quos confestim militari more animaduersum est. Indicta enim causa, omnes protinus (vt in bello fieri consueuit) manifesti sceleris conuicti, vltimo supplicio afficiebantur,

Ac non ita multò post, vehicula ac impedimenta omnia, quae propter tum subuectionum difficultates, tum frequentes, ac repentinas hostium incursiones, aliter importari nequirent, per illam quoque portam in oppidum introducuntur. Sed accidit (vt fit) calonum

num temeritate & inscitia, dum nostri grauioribus negotijs implicarentur, vti ad portam Episcopalem Mousholdiam versus, vrbe excederent. Quod ex seditiosis quidam conspicati, missis qui auersos calones adorirētur, nostros impedimentis omnibus exuerunt. Qui ex hoc incredibiliter gauisi (nam anteà ab istiusmodi rebus imparatissimi fuerunt) carros tormētis, ac puluere sulphureo, omniq; militari instrumento onustos, in castra perduxerunt. Sed peropportunè cum cohorte sua Drurius interuenit: qui (neq; tamē omninò sine militum iactura) vehicula quædam ab hoste recuperauit.

Deinde perduelles hoc consilij cœperunt, vt in transuersis platearum diuerticulis, cateruatim ex insidijs subsisterent: rati nostros incautos, & viarum insuetos, propter tum locorum insolentiam, tum vrbis magnitudinem, celeriter confici posse. Quamobrem vicatim distributi, pars ad diui (quem vocant) Michaelis, pars ad Simonis, alij ad Petri, nonnulli ad Vymerensem vicum, parati omnes ad prælium, instructiq; constiterunt. Ibi nostros nec opinātes adorti, tres vel quatuor generosos, prius quàm quispiā subsidio venire posset, crudelissimè interemerunt. Re comperta, & in forum diuulgata, Varuicensis omni cum exercitu ad hostem submouendū proficiscitur. Cum per plateā (quā vulgò Ioannis vocant) ad tēplū diui Andreæ peruenissent, hostes de improuiso magnam sagittarum vim atque procellam in nostros effuderunt. Sed sagittantibus illis, & terram cœlo miscere

ſcere conantibus, denuò cum ſclopetarijs ſuis, ſumma pernicitatis atq; peritia iuuenibus, derepentè infert ſe Druryus, tantamq; viciſſim tormentorum tempeſtatem (grandinis ritu) refundit, puncto vti temporis trepidãtes omnes in fugam impulerit. Circiter centum & triginta interfecti: multiquè dum in cœmiteria & ſub muros correpſerunt comprehenſi, & acerbiſſimo ſupplicio affecti ſunt. Catera omnis colluuies ad caſtra Mouſholdica, velut in ſentinam refluxit. Quibus exhauſtis, ciuitas (quod tantã peſtem euomuiſſet foraſq; proieciſſet) recreari tandem, & magnoperè releuari videbatur.

Seditioſis itaque hunc in modum reiectis vrbequè depulſis, Varuicenſis quò oppidum communitius fieret, muros militibus, rebuſq; ad hoſtem repellendũ idoneis inſtruxit: iuſſitquè vti protinus cunctis in vijs armati collocarentur, omneſquè aditus in vrbem portaquè (extra vnam aut alteram) obſtruerentur. Namque per illas noſtri magnam tormentorum multitudinem deuexerunt, qua parata inibi ſtabant & inſtructa, quò poſtridiè Mouſholdiam deportarentur. Sedenim Kettiani rati noſtros magna pulueris ſulphurei, cæterarumq; rerum omnium quibus tormenta exerceri ſolent penuria laborare, videnteſque inſuper ad impedimenta & vehicula ſtare è noſtris quoſdam, raros, ac ad ſubitos belli euentus minus bene intentos: (quos immani efferata mentis rabie furentes, tum propter paucitatem, tum quia incautos & nihil tale timentes, perfacilè ſe oppreſſuros arbitrabãtur magnopere

all from the other edit.

nopere despexerunt) oblatam sibi magnam rei benè gerendæ facultatem existimârunt. Itaque dum Varuicenses, quà ab vrbis defensione, quà à cæteris rebus distentissimi, maioribus curis impedirentur, Milo quidam, vir (vt videbatur) audacissimus, & pilarum eiaculandarum peritissimus oportunitatem eius facinoris, tempusquè diligenter aucupans, Præfectum libratorum Regiũ tormenti glande transfixit. Quem illi exanimem conspicati, pars nudi & inermes, pars baculis, clauis, ac bidentibus instructi, phanatico veluti cursu instincti, de colle in nostros impetum fecêre. Ne primam quidem impressionis procellam tulerunt nostri (tantus omni ex parte terror fuit, & tam necopinata hostium vis) sed inconditis vlulatibus & strepitu horrisono obstupefacti, perterritiq; (impedimentis omnibus carrisq; relictis atque desertis) magno cum clamore cursuq; vndiq; fugæ se mandarûnt. A pluribus itaquè paucis hunc in modum dispulsis atq; fugatis, seditiosi tormenta quædam quæ ibi deprehenderunt, carrosquè cunctis rebus quæ bello vsui forent onustos (priusquam auxilio à nostris veniri posset) in castra comportârunt. Quæ sanè res peraduersa nostris & incommoda fuit. Nam præterquam quod instrumenti militaris quo se hostis instruxit posteà indiguerint: Kettiani libratores, pilis ferreis, quæ è bombardis, & tormentis quæ ceperunt, in nostros creberrimè infensissimèque torquebantur, vrbem vehementer afflixêre. Multisquè interfectis, tormen-

torumquè

torumquè rabie laceratis, atque discerptis, hoc insuper addidêre sceleris & nequitiæ, magnam vti muri partem, turrimquè quæ in summo Episcopalis portæ constiterat, furiosissimè deturbarent. Quanquam certè (diuini numinis clementia) ea tum populi Norwicensis fortuna fuit, vt circumuolitantes tormentorum pilæ, siue casu, siue consilio, siue (quod magis reor) collibrantium (vt interdum accidit) temeritate, & inscitia altiùs emissæ, domuum tecta sine damno prætervolauerint. Quæ res vtique nisi contigisset, ab impurissimis latronibus, deterrimisque, continenti tormentorum impetu ædificijs vndique disiectis atque detersis, maximæ vrbis partes, leui momento cōstratæ æquatæquè solo concidissent. Atqui equidem proculdubiò detrimentum opinione omnium maius publicis rebus eo die importatum fuisset, si Druryus, virtute sua, & haud contemnenda militum strage, hoc incommodo expiato, hostibus profligatis atque repulsis, maximam eorum quæ tùm auerterunt, partem non præripuisset.

Varnicensis post hæc, quarundam portarum ingressibus concisis, atque aggere obseptis, in pontibus & vicorum flexionibus, ac diuerticulis, diuersa suorum præsidia disponit, magnamquè armatorum manum ad portam Episcopalem constituit, cui Dominum Wyloughbæum præfecit: sicque omnia milite circumsepsit, atq; muniuit, vt ea nocte hosti introitum in vrbē, vndique præcluserit.

Postero tamen die, seditiosi flumen transgressi, circa locum quendam quem Counsforth appellant, incendio terribili, & ad aspectum sanè perlugubri cuncta permiscent. Nam omnibus duarum parœciarum ædificiis exustis, ignis ita latè se diffudit, vt vicina pleraq; loca horribili flāma comprehenderet. Domus erat quædam in qua Mercatores Noruicenses, ea quæ Yarmoutho deuexissent, deponere consueuerunt: huic ignis illatus, quo momento temporis domus ipsa, vnaq; maximus frumenti numerus, multaq; honestissimorum negotiatorum fortunæ concrematæ, deflagrauerunt.

Fama est (neque absonum fidei videtur) decreuisse illos totam vrbem incendio delere: atque eo consilio quibusdam tectis ignem iniecisse, quò videlicet vniuersi ad ardentes domus discurrentes, seditiosi eodem temporis puncto, portis omnibusi nundantes, nostros dissipatos, & mutuo interclusos auxilio, hinc flamma, illinc ferro constringerent. Id prudenter animaduersum, & hostium conatus fefellit, & nostros eam in sententiam adduxit, vt ignem passim per tecta, populabunda velocitate grassantem, vagari sinerent, neque orientem eam quamprimùm restinguerent.

Veruntamen cùm nostris ista hunc in modum omni ex parte infœliciter accidissent, calamitates alias super alias perpetuò accumulante fortuna, multorum animos ingens stupor ac tristitia defixit, adeò vt desperatione ac timore languescentes (deficiente iam

ad omnia consilio) penè succumberent. Hi Varuicensem adeunt, demonstrant vrbem esse magnam, portas omnes aut fractas, aut exustas, summam propugnantium paucitatem, hostium verò copias ingentes, defendi non posse, rogant enixè vti saluti consulat, ciuitatem relinquat, néue rem in summum discrimen deduci sinat. Varuicensis (vt erat corde semper excelso sane, & inuicto, tum acer, & vehemens in ferro vir, omnisq; insolens infamiæ) Quin igitur (inquit) tam citò animis concidistis? Tantane derepente offusa menti caligo, virtutis aciem perstrinxit, vt hoc aut vos velitis, aut me viuo fieri posse arbitremini? Ego vt vrbẽ relinquam? prius ferrum, prius flamma, prius deniq; omnia, quàm tantam mihi, vobisue ignominiæ aut dedecoris labem asperserim.

His dictis, gladium distrinxit, fecêre idem & cæteri nobiles (aderant enim frequentissimi) iussitq; vti alter alterius ensi (militari more in maximis periculis interdum hoc fieri consueuit) osculũ & sacræ crucis signum imprimerent, & iureiurando, sanctoq; fœdere cõceptis verbis vniuersi se deuincirent, non prius istînc discessuros, quàm aut hostem funditus profligauissent, aut vitam pro Regia maiestate dimicantes fortiter profudissent.

Dum hæc fierent, seditiosi alia ex parte oppidi, qua nostri illos minimè ingressuros rebantur, in vrbẽ perrumpunt, sed cùm iam penè ad pontes perueniissent à nostris celeriter occursum est, multisq; cædibus vulneribusqué repulsi, fuga quà intrarunt præcipites

se effundunt. At Varuicensis, quò hanc hosti vrbis adeundæ potestatem penitus præriperet, iussit omnes pontes quaquauersus interscindi. Posteà verò quibusdam de causis secus imperatum: isq; tantum qui vulgò Carmelitarum dicitur interruptus: cæteris omnibus perstrenui milites præsidio impositi, cũctaquè loca, & præcipuè portæ, quod illæ maxima ex parte omnes, aut prostrata concidissent, aut incensa deflagrassent, hominibus impigerrimis, & in militari re exercitatissimis, tuendæ ad quosuis repentinos casus transditæ. Vndè adeò factum est, vt improuisi, atquè nocturni hostiũ impetus, (omnes omnium) cassi & inanes extiterint.

Postridiè eius diei (is fuit. ad. VII. Kalen. Septem. Heluetiorum mille quadraginta peracres (vt vulgus hominũ existimabat) bellatores & egregij, Londino ad Varuicẽsẽ venire. Hij lætis acclamationibus à nostris suscepti sunt, qui multis tormentorũ bombis gaudium atq; alacritatẽ significarũnt suam. Deinum per vicos domusq; diuisi, & a ciuibus perliberaliter perq; benignè accepti inuitatiq;, vt nostrorũ animos exsultantes, & rei bene gerendæ fiducia subnixos ad certã spẽ erexerũt, sic hostium mentes, noua iam confusas formidine, consternatasq;, ad haud dubiam futuri interitus cogitationem depresserunt. Intereà verò seditiosi, nihil aliud nisi bonorũ omniũ sanguinẽ exsorbere cupientes (cuius iam spẽ aliquã auidissimis animis imbiberãt) in eo rem totam verti existimarũnt, si Varuicensis copiæ primo quoque tempore profligarentur. Et certè sicut

Deum

Deum optimum maximum deseruerunt, sic ab illo spreti vicissim, abiectiq́, Diabolo sese constringendos dediderunt. Hic anili superstitione mentes imbuerat, perfecitqué vti cæcis ariolorum ineptijs impliciti, vicinam quandam conuallem veluti huic fatalem bello deligerent.

Quanquam equidem (sicuti memoria proditum est) non defuêre portenta, & manifesta diuini furoris indicia. Namq́, anguis ex columna lignea in gremium vxoris Ketti dilapsus, non tam multorum pectora terribili pauore perculerat, quàm Kettum ipsum anxijs impleuerat curis. Sed hic forsan operæpretium erit referre, quam futili opinionis errore inflati, sese ad exitiosa deuoluerint, cùm quæ reuerà iram & vindictam, (vti videbatur) diuinum portenderunt, vecordi feritate atque pertinacia tumentes, vniuersi neglexerint. Tantam certè noctem humanæ menti Diabolus offundere consueuit, quoties eam scelere demersam conspexerit. Etenim cùm multa essent vaticinationum deliramenta in vulgus relata, ex quibus nescio quam victoriolæ spem exsuxerant: incondîtos tamen quosdam & insulsos versus (stultæ animorum truculentiæ indices) præ cæteris omnibus amplexi sunt. Qui cum crebris quotidiè sermonibus vsurparentur (falsi siquidē vates singulis penè momētis huiuscemodi ineptias auribus suis instillarunt) res erat exempli post natos homines planè inauditi, quæq́, omnē exsuperet fidem, quemadmodū ad eorum men-

tionem furibundos sensus incitarint animaduertere: tum quanta & quàm inani lætitia gestierint, intueri. Perinde ac si illis vnis versibus certa sibi salus & victoria, nostris autem interitus, & miserabiles fortunarum omnium ruinæ portenderentur.

Hij autem erant istiusmodi:

The country gnooffes, Hob, Dick, and Hick, with clubs and
clonted shoon,
Shall fil vp Dussyn dale with slaughtered bodies
soone.

Quos nos (vt potuimus) Latino sermone expressimus,

Rustica plebs clauis, & agresti induta perone,
Dussoni vallem miseranda strage replebunt.

Hij cum quotidiè & (vt supra dictum est) vbique decantarentur, sceleratissimorum hominum mentibus, id veneni Dæmon infudit, vt ambiguo falsi, fortunæ loci, spes suas delegare decreuerint. Itaque omnibus scelerum suorum latibulis atque speluncis (quas passim ex ligno ipsimet sibi construxerant) incensis (adeo vt fumus è tot simul distantibus locis ortus, toti penè cœlo veluti noctē induceret, subiectasque planities atra caligine integeret) indè in vallem Dussonē-sem cum vexillis, ac signis militaribus viginti perrexerunt. Tanta erat seditiosorum prædæ spe impunitateque allecta multitudo. Ibi omnia conari, atque moliri cœperunt, quò nostris aditum, & negotij conficiendi spem adimerent: adeò vt momento temporis vallo, aggere, munimentisque se circumsepserint, fossas, vijs transuersas perduxerint, itineraque omnia

sudibus

ſudibus ſtipitibusque in terram defixis intercluſerint.

Hæc cum Varuicenſis intellexiſſet, ſtatuit & ipſe quoque belli fortunam periclitari, vt quos lenitate ac patientia frangere non potuerit, eos vi & armis ſuperaret. Inſequenti itaque die (is fuit ad VI. Kalend. Septemb.) instructo exercitu per portam Coſtlinienſem contra hoſtem iter ingreditur. Adiunxerunt ſe comiti Marchio Northamtonenſis, Wylloughbæus, Poyſius, Braijus, Ambroſius Dudleyus Varuicenſis filius, et præterea nobilium, ac fortiſſimorum virorum cohortes lectiſſimæ.

Prius tamen quam in hoſtium conſpectum veniretur, Edmundum Knyuettum, & Thomam Palmerium, equites ex aula perilluſtres, atque alteros totidem ſciſcitatum dimittit, vellentne nunc demum furores deponere ſuos, & ſceleris, crudelitatis, perfidiæ, belli denique contra patriam faciendi conſilia abijcere. Tantam eſſe nimirum & tam incredibilem bonitatis atq; clementiæ Regiæ magnitudinem, vt quamuis impietate penè indelebili maieſtatem ipſius, dignitatemq; polluiſſent, ſeſeque ſempiternis turpitudinum notis maculiſq; conſperſiſſent, admiſſorum nihilo tamen ſecius facinorum veniam pacemque ſemel iterum cunctis (vno aut altero excepto) denuntiari iuſſerit: dummodo ex hoc curſu malignitatis atque nequitiæ iter iam tandem (pœnitentia ducti) ad obſequium tranquillitatemque conuerterint. Sin vero in amentia peruerſe, atque impiè perſiſtere decreuiſſent,

T.v. *extre-*

extremaque omnia experiri, nunc demum adesse scirent, male sane leuitatis atque perfidiæ pœnas sua: ipsumq; Varuicensem, quanquam serum, certum tamen, tam nefandæ coniurationis vindicem. Hys hoc vnum, idq; ferocissimè ab omnibus responsum: SE NOLLE.

Quibus ad Varuicensem relatis, non longiori oratione milites peracri iam pugnæ desyderio deflagrantes, cohortatus est, quam vti fortiter hostem inuaderent, néue perturbarentur animo, sed eam quam conspicerent seditiosorum multitudinem, non homines, sed feras omni diritate præditas existimarent. Nec se ad pugnam, sed ad pœnam venisse arbitrarentur, eam confestim à flagitiosissimis latronibus deposcerent, pestem patriæ, pietatis atque officij stragem, belluas denique truculentissimas, maiestatiqué regiæ feritate insanabili reluctantes, prosternerent, affligerent delerent. His dictis, quia non longiùs hostes aberant, quàm quó glans è tormento propelli posset, prælij com[illegible]di signum dat. At Kettiani nostros contra se v[illegible]tes conspicati, suos ita instruxerunt, omnes vti nobiles quos damnatorum more catenatos, durissimisq; vinctos compedibus secum duxerunt in prima acie locarint. Ideo consilio factum, quò nostri à nostris interficerentur. Sed Dei immortalis numine & incredibili militum virtute contigit, vt (secus quàm hostes volebant) omnes pænè incolumes euaserint. Milo siquidem (hunc modò Kettianum libratorem esse diximus, artisqué tormentariæ scientissimum)

simum) ferrea pila, regio vexillifero fœmur percussit: quæ per equi humerum, quo is vectus fortè incedebat, altiùs adacta, ipsum quoque equum, eodem vulnere transuerberauit. Id nostri indignè ferentes, displosis vicissim tormentis, horribiliqué pilarum procella in hostes effusa, ordines perrumpunt. Quibus continuò impulsis, atque perturbatis omnes nobiles qui in prima fronte constiterunt, fugientes belli tempestatem deuitârunt. Etenim nostri equites, postquam hostes crebris tormentorum, sclopetorumqué traiectibus dispulsos, fugatosqué conspexerunt, subitò omnibus copijs prouolârunt, impetumqué in illos fecerunt, quem tantum afuit illi vti sustinuerint, pecorum vt instar, promiscuè, citato cursu, cuncti præcipites in fugam proruerint. Cæterùm cùm ex insequentium strepitu, atque clamore, in vltima iam perfidiæ obstinatione, feroces ac præferuidæ mentes, tacitas nescio quas odij atque doloris flammas corripuissent: (velut feræ) ex desperatione & scelerum memoria, in rabiem versi, è fuga se repentè conuertentes exitiabili peruicacia, nostris aliquandiu restiterunt. Veruntamen tanta fuit pilarum vis, tantusqué nostrorum hominum (qui victoria peravidè effrenatiùs in aciem hostium perruperant) irruentium ardor, vt Kettianæ cohortes vndique acri impetu pulsæ, protritaqué, nullo penè negotio loco pellerentur. Itaque Kettus, vti dux in scelere strenuus, ita Imperator in bello ignauus,

vbi aduersa omnia vidisset, ordines interrumpi, suos disijci, nostros infestos inferri, neque salutis, neque præsidij vllam spem, animo varius, & immanium facinorum conscientia exæstuans, fugæ se mandans, clàm suis pugna excessit.

Ea res vtique postquàm cognitum est, ducem è prælio profugisse, incredibiliter hosti animos minuit, tantumque breui temporis momento perfecit, vti omnis ille ardens nuper, ac vehemens repugnandi feruor, protinus ad tam necopinatæ fugæ famam elanguescẽs refrixerit. Quamobrẽm primum murmur, & tacitæ querelæ, post clamor, ad extremum verò vndiq; fuga fieri cœpta. Effusos nostri equites perceleriter insecuti, stragem ingentem dederunt. Namq; ad tria millia quingenta cæsi, & sauciorum magnus numerus, cùm omni ex parte dissipati, aut vulnerarẽtur, aut trucidarentur. Quod quidã è seditiosis animaduertentes, sublata omni prorsus, vti rebantur, veniæ spe, efferatos iã multis immanibus factis animos, ad maiora inuicem in ea desperatione salutis scelera exacuerunt. Itaque peruicaci audacia confestim è fuga se recipientes, prælium redintegrare decreuerunt: prædicantes, malle se fortiter dimicantes occumbere, quàm fugientes (pecudum ritu) contrucidari. Porro vbi se telis, alijsque rebus (quæ humi passim inter aceruos cæsorum corporũ stratæ iacebant) instruxissent, et verua, sudes stipetesq; præacutas solo infixissent, fidem astrinxêre, aut illic se vitam viriliter proiecturos, aut victoriæ demum compotes futuros. Itaque cùm alter alteri

pro

propinaſſent (ominis id erat inſtar, & ſignum animarum morti deuotarum) precibus votiſque ſolenni more ſuſceptis, ad pugnam ſe confirmant.

Varuicenſis re intellecta, fecialem mittit, monet vti arma deponant, impune fore ſi fecerint, ſecùs omnes ad vnum interituros. Reſpondent perlibenter ſe ab armis diſceſſuros, ſi ſcirent illam impunitatem ſibi ſalutarem futuram, ſed animaduertere in ſuæ ſocietatis homines vndiq; ſæuiri, id adeò indicio eſſe, mentionem hanc veniæ à nobilibus inſidioſiſſimè inductam, nimirùm quò falſa & perinani clementiæ ſpe (veluti laqueis) circunretiti tandem atque deuincti, ad cruciatum omnes, & cædem conſtringerentur. Et reuera quicquid illi præ ſe ferant, ſcire ſe tamen perque bellè intelligere, veniam eam nihil aliud eſſe, quàm DOLIOLVM RESTIBVS & CAPISTRIS REFERTVM. Proin mori decreuiſſe.

His relatis, Varuicenſis ingemuiſſe dicitur turba iamiam peritura, atque commiſeratione ductus, denuò miſiſſe qui ſciſcitarentur: Num ſi ipſe veniret, & coràm fidem obligaret ſuam, arma abiecturi forent. Cõclamant omnes, id ſi fecerit, fidem habituros, & regis ſe arbitrio, poteſtatiq; permiſſuros.

Nec mora: Varuicenſis protinus ad illos pergit: fecialem publicè litteras regias legere iubet, quibus recitatis (quòd eæ veniam omnibus perſanctè pollicerentur) ijs confiſi, arma abijciunt, cunctiq; vno veluti ore gratulabundi exclamant. VIVAT EDOVARDVS REX. VIVAT EDOVARDVS REX.

Atque

Atque ita multi mortales, velut è fati faucibus erepti, Varuicensis prudentia ac misericordia conseruati sunt. Cōfecto prælio, præda omnis eodem die militi permissa, atque Noruici publicè in foro diuendita.

Illud insuper memoriæ proditum est, nobiles complures, ac primores etiam aliquot ciuitatis, in ipso tumultu & ardore pugnæ transfossos, etsi ingentem pecuniam magnaquè munera militibus dedissent, quò suæ vitæ, incolumitatiq; prospiceretur.

Postera die quorundam hominum nuntijs ad Varuicensem perfertur, Kettum dum equus labore languescens forte (vt fit) itineri succubuisset, fugæ pertæsum in horreum correpsisse. Illic à duobus seruulis cuiusdam Richesii de Swannington comprehensum, domumquè illius deductum asseruari. Missi, protinus equites viginti, qui illum ibidem in sordibus, lamentis luctuq; iacentem offendentes, exsanguem metu, ac vitæ diffidentem, desperantemquè suæ, vinctum Noruicum pertraxerunt.

Eodem die iudicia exerceri cœpta, quæstionesquè de ijs qui coniurassent habita in castello, multiquè mortales patibulis suffixi, acerbissimo cruciati supplicio, necatiquè fuère. Dein nouem qui eius tumultus antesignani & principes extiterunt, de Reformatoria Quercu suspensi: complures item eorum affines facinorum in crucem sublati: ijs (incisa protinùs resti) in terram dilapsis (sunt hæc apud nostrates proditorum supplicia) abscissa primùm quæ procreandi causa affinxit natura, tùm viscera

vinis

viuis extracta, & in ignem iniecta, caput amputatũ, idque fixum in pilo, & in turris fastigio defixum, reliquum corpus in quattuor partes laceratum atq; dissectum, eaq; totidem in locis sparsa, atque ad terrorem omnibus proposita.

Verumenimuerò agrestibus hunc in modum deletis permulti nobiles iracundia & vlciscendi studio vehementiùs incitati, animum Varuicensis ad crudelitatem incendere conabantur. Qui non paucorum pœna contenti, volebant omnem penitus stirpem sceleratam exscindi: adeoq; acres in eo fuerũt, & peracerbi, vti Varuicensem coegerint palàm ad illos hac oratione vti. Adhibendum esse modum: eum ne fortè in puniendo excederent, in primis cauendum. Scire se maleficia einsmodi acerrimè vindicari debere, & atrocissimo supplicio constringi. Sed quousque progrederentur? ecquid semper sese implacabiles inexpiabilesq; praberent? nullum deprecationi, nullum veniæ, nullum misericordiæ locum relinquerent? An essent & ipsi agricolæ futuri, & terram aratris perstricturi? Hac oratio vindictæ cupiditatem magnoperè sedauit, perfecitque vt multi qui anteà ad immanitatem toti exarserant, postea tamen aduersùs miseram plebeculam longè humaniores extiterint. Sub noctẽ trucidatorũ cadauera sepulta sũt, ne ex tabe corporum, lues morbiue progignerentur.

Postridiè eius diei (inciderat is dies in ante diem IIII, *Kalendas Septemb.) præclarissimus, ac in summa sapientia & fortitudine illustrissimus princeps*

ceps Varuicensis, vnà cum cæteris omnibus nobilibus ingentiquè non virorum modò, sed etiam fœminarum omnium generum, ætatum, ordinum turba, templum diui Petri ingressus est: ibiquè Deo optimo maximo gratiæ actæ, & ob rem peregregiè gestam supplicationes habitæ. Quibus peractis, cum omni comitatu vrbe excessit.

At ciues superfundenti se lætitia, vno consensu omnes Varuicensem in cœlum laudibus efferre, de illo omnia bona prædicare, plausibus, hilaritatibus, gratulationibus, implere, miscereq; omnia, magnificentissimisq; verbis tāti ducis famā, tantæ virtutis memoriā concelebrare, vitam suam, coniugum, liberorúmque animas, fortunas denique vniuersas, illius duntaxat prudentiæ, fœlicitati, fortitudini acceptas referre. Statuerunt præterea, ad notam, & ignominiam illorum temporum sempiternam, vti eo ipso quo hostes fusi sunt die, cuncti templa adirent; ibique preces à sacrorum ministris solenni instauratæ ritu, quotannis celebrarentur. Quibus de more susceptis, decreuerunt insuper concionem in publica fieri, ad quam vniuersi conuenirent. Quæ cousuetudo ex huiusmodi introducta principio, etiam ad hæc quoque tempora permanauit.

Sed enim horum omnium scelerum signifer Kettus, Londinum vnà cum Gulielmo Ketto, homine plurimis flagitiorum turpitudinibus infami, fratrique suo, (non tam sanguinis communione, quàm morum importunitate, & perditissimis vitæ rationibus coniuncto)

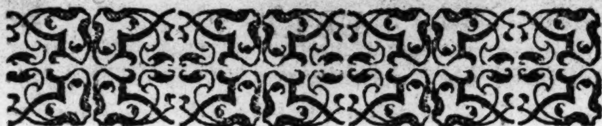
importunitate, & perditissimis vitæ rationibus coniuncto) pertractus est: atque in turrim Londinensem coniectus.

Interiectis autem aliquot diebus, etsi manifestæ perduellionis conuicti, & omnium iudicijs ignominiisq; conscissi, flagitiorum suorum conscientia conciderent, tamen ad Iudicum subsellia traducti, more maiorum quæstio de ijs habita est. Condemnati ducuntur Noruicũ alter, alter Windamiam, vbi de vtrisq; supplicium sumptum fuit. Etenim Roberto Ketto Noruici in castello catenæ iniectæ sunt, collumq; in laqueum insertum, atq; ita de terra viuus in crucem sublatus, ad diuturnam tanti sceleris memoriam pependit: donec infœlix & triste cadauer, turpi tandem dilapsum tabo defluxisset. Gulielmus autem Kettus, Wyndamiæ vnde omnes illi furores velut à fonte redundarunt (namq; inibi ambo habitauerũt) consimili mortis genere excruciatus interijt.

Atq; hunc in modum ciuitas, omnisq; regio Norfolciensis (cum ad sexaginta ferè dies, hæc impura & mortifera perfidiæ pestis ad multorum perniciem & interitum peruagata, cuncta lamentabili clade concussisset) Dei tandem optimi maximi benignitate, & Varuicensis præcellentissimi principis admirabili virtute, hoc tam funesto ac lugubri perfuncta tumultu, conquieuit.

FINIS.

V.



Al. Ne. T. D. S. P.

QVisquis inexpletum seros decurrere in annos
Ardet, honorato nomen sumturus ab ore,
Ille Neuylleo splendescat Apolline: quisquis
Sons animi, probitatis inops, & degener altæ
Virtutis, nocuis audax occalluit ausis,
Quique miser meruit laniantis dentibus æui
Rodier, innumeris populataque nomina linguis
Linquere, longæuæ nec se subducere labi:
Ille Neuylleo calamo vilescat: vtroq; est
Par: culpare malos, dignos aut tollere laude.
Tu mihi, tu teneris, ita no te, Neuylle, sub annis,
Te melos, & pulchræ iuuenilis gloria linguæ,
Te studium semper flagrans, te nobilis ardor,
Et decorauêrunt cœlestis sensa cerebri.
Ac velut emolita foco bona cera calenti
Antea formarumq; atque omnis imaginis exors,
Quaslibet admittit facies, & protinus omnes
Fingitur in vultus, rerumq; capacior exstat:
Sic in multiplices fandi decor inclytus vsus
Flectitur ille tuus, diuiniq; ætheris haustus
Quodlibet audendi fœlix, sacer impetus omnes
Quos velit egregios fluit obsequiosus in actus.
Certe ego, de docto potatus plurima fonte,
Quiq; hederas potui fronti vinxisse sequaces,
Offulsus meliore deo: te dispare canna
Tentabam, pronumque tuæ me cedere Musæ
Sæpè quidem solitum non vllus, amice, negabo.
Quantus eras tum, cum memori quamplurima sensu

Eruit

Euit in medium;vel cùm centena profatu
Extudit illustri tua mens diuinior arte?
Quantus eras vel cùm fluuiorum lenè labantûm
Instar ijt sermo?vel cum neruosior esset
Intentanda acies,& acuti cordis acumen?
Quantus cum tumidis certabas rhetore rostris
Grandia fulmineo iaculatus verba rotatu?
Quantus,quantus eras semper cum maximus ille
Effingendus erat Cicero,vestigia pressis
Cum signanda notis?dij,dij quam plurimus vsque
Egregias laudes,famæ & decora alta tulisti?
Non tu nullus eras,nec eras non maximus inter
Pernassi proceres,& amœni fontis alumnos.
Quin ego qui poteram varias fulgere per oras,
Inscribiqúe polo meritis,& diuite cantu
Frangebar fatisque malis:hominumque nocenti
Inuidia, rebus latè spoliabar & omne
Viluit in lites studium,vitamque leuandam.
Me malus exedit liuor,me inscitia lucri,
Me dolus,amissis dubijque in rebus amici
Fortuna pepulêre bona:spissique cerebri
Fex hominum fausto vitæ de tramite trusit.
Heu nihil inuita fas quenquam posse crumena
Nunc patrare boni:nunc,nunc obiere patroni
Non *Cauponantes* doctorum præmia, *Musæ*,
Musæ inhonoratæ languent, squallentque,gemuntque,
Insipidus gliscit numerus : *Nummo* geritur res.
O animæ pars grata meæ generose Neuylle
Diuis orte bonis,cui corpora viuida virtus,
Frontis bellus honos, & amicæ mentis honestas.
Quæque deos statuunt:siquid mea carmina possunt
Semper in innumeros victure Neuylle decores.
Ecquid & infestis iactatus quando procellis
Hæc mecum documenta refers?solersuè tacendi
Defugis incuruos hominum reprehendere mores.
Tu quoque non paucis iamdudum quasse periclis
Pondere nutasti grandi:re præsulis Aula
Excipit hospitijs,sed sic vt dicere velles

Nordouicum populum, mitrasq; stolasq; patresq;,
Qui peda gestarunt illic, ita pluribus ille
Mœcenas voluit vester, quia paruulus inde
Creuerat, & ditem scandebat fortè Cathedram.
Sic tu tam lautus rerum memorator herili
Imperio, modicamq; vrbem, modicumq; Senatum
Ingenti premis ore: seges tibi creuit ab illo
Id populus curet potius, tradantq; parentes
Obscuri gnatis, & musset quisque viritim
Ingenijs apta est hæc area turpiter hyrtis
Dicere quot patres, quot segnis quisque sedebat
Lustra patrum, quota scita dabant, fatuoqúe popello
Addiderant ritus, vel quot conuiuia ciues
Secum agitant læti, quibus est authoribus orta
Vrbs: quibus & templum: quæ vix ego stans pede in vno
Dictarem vetulis nisi plus vel patribus ipsis
Vrbs, vel ciue suo magis increbresceret orbi.
Nec tamen his teritur tua laus, aut fama loquendi,
Siue canas culices vox est tua cycnea cantu:
Nec si grandisono pangas regalia plectro,
Id stolidus pendet mundus *Satrapæúe* supini,
Sordiduliúe gregum patres, *ita vergit* in æra
Mens hominum, surdaqúe cupit ditescere fama.
Tu tamen vt non sint pulchræ sua præmia laudi
Macte animis, musisqúe mica, virtuteqúe fulge,
Mors ruit, & mundi irreparabilis ætas
Sola viret virtus, & vis maiora patrandi.
Actibus augustis infer te te arduus astris.

Laudatur & alget.





INDEX.

